

Liturgy 252

fr. Prosper Corsetti
Novissima ac Compendiosa

P R A X I S

Sacrorum Rituum ac
CÆREMONIARVM

Quæ in Missis solemnibus aliisque Eccle-
siasticis Functionibus servari solent.

AD INSTAR CÆREM. EPISC.

Ad Bonaventuræ P. V. S. Monacensem

Ecclesiasticis omnibus non minùs utile
quàm necessarium.

Auctore BARTHOLOMÆO CORSETTO
Presbytero Benacensi.

A C C E S S I T

Tractatus unus de Significationibus Para-
mentorum ac Cæremoniæ Missæ.

B R V X E L L I S

Ex Typographiâ FRANCISCI VIVIENI ad in-
signe Boni Pastoris 1656.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

Admodum Reverendo & Amplissimo

D O M I N O

D. CAROLO FERNANDES
DE VELASCO,

*Monasterii Grimbergensis Canonorum
Regularium Ordinis Præmonstratensis*

PRÆSVLI DIGNISSIMO,

Ecclesiæ S. Nicolai in Oppido Furen-
nensi ejusdem Ordinis

PATRI - ABBATI MERITISSIMO,

Atque in Amplissimo Excellentissimoque Do-
minorum Ordinum Ducatus Brabantia
Senatu, Regi Catholico à Consiliis, &c.

*Admodum Reverende & Amplissime Do-
mine.*

 I B E L L V M hunc
pulcherrimâ Metho-
do Sacrorum Rituum
Praxim complecten-
tem, dum seû pretiosissimam
† 2 gem-

EPISTOLA

gemmam manibus oculisque
 contrecto ; eundem typis meis
 recudendi ad divini cultus am-
 plificationem, non modico stu-
 dio me presentisco exstimula-
 ri. Mox diutius deliberandi ne-
 cessitatem, manifesta, certa-
 que multiplicis fructus spes
 amputat, nec non & Patronum,
 benigni Patrocinii sui lenimi-
 ne, Typographico labori sub-
 levando oportunum Te mihi
 tua *Stella*, quæ non minùs in
 gentilitiis tuis insigniis, quàm
 in modesto discretissimoque
 Prælaturæ tuæ regimine eluce-
 scit. Illa *Stella* quæ simul atque
 per solemnem vitæ regularis
 professionem in candidissi-
 mo *Grimbergentium* Canonico-
 rum cætu fulgere cæpit, mox
 pro decore domus Dei & fide-
 lium

DEDICATORIA.

lium salute promovenda, continuo indefessi zeli fomite roborata, tantum abest, ut umquam tenuioris aut languidioris lucis radiis micando substerit, ut potius novis quotidianisque luminis incrementis augesceret: donec tandem, divino numine, suffragiorum fortes, pro novo eligendo Præfule, in sinum Canonicae electionis Missas, temperante, *Stellæ* tuæ claritas Serenissimi Archiducis LEOPOLDI calculo, *Grimbergensis Ecclesiæ* epicyclo præ reliquis digna, judicata est; quasi jam diversis minorum Ecclesiarum locis satis lucētis caloris, & calētis lucis infudisset.

Stellæ hujus ego tuæ *Ampl.* Dom. fulgorem, fixioribus oculis intueri pergerem, nisi tamquam

EPIST. DEDICAT.

quàm importunus Laudum
tuarum buccinator, à te mode-
stiaè observantissimo perstrin-
gi vererer; propriis quippe te
actibus malle, quàm alieno
præconio, lucere, non ignoro.

Benigno itaque *Ampl. Do-
mine* sinu suscipe hoc meum
Munusculum, quod Sacratis
manibus tuis cum votivis oscu-
lis, & omnigenâ prosperitatis
apprecatione offero, dicoque
ex typographiâ meâ.

Rev. Adm. & Ampl. Domine

Rev. & Ampl. Dominationis Tuæ

Devotissimus & humillimus Client

FR. VIVIENUS.

TYPOGRAPHVS

LECTORI

P. S. D.

PRAXIS Hæc de Sacris Ritibus ac Cæremoniis, Candidissime Lector, à Doctissimo illo CORSETTO collecta, jam nuper ad manus meas non inutiliter progressiebatur: Quam ut vidi ingeniosissimè exarata, imò verè & auream, ad communem Sacerdotum Clericorumque utilitatem typis meis distinctè, & à mendis quàm plurimis purgatam recudere non semel volui; nec sinè causâ, aspiciens enim volumina illa Cæremoniarum aliorumque Rituum, quæ nec pauperes possunt propter inopiam emere, nec divites eorum prolixitatem impatienter ferentes legere; hanc Praxim pro iis & minoribus ipsis Ecclesiis (ut verè Manuale eorundem Rituum & ad instar Episc. Cærem.) compilare diù desideravi: Tandem divino favente auxilio eam prelo meo in lucem edidi, ut ipsa saltem rusticana templa investitis Cæremoniis indè sumant Urbanitatem, ut Ignorantes eas sciant, atque ut contem-
nen-

TYPOGRAPHVS LECTORI.

nentes discant, quid sit Sacra illa Exercitia violare, quid servare.

Quapropter (Candidissime Lector) accipe hoc opusculum à multis jam hætenus expostulatum, quod cum parvi voluminis ac pretii proinde futurum videatur, omnes præ manibus facile habere poterunt, & ideo in hæc formâ ad maiorem uniuscujusque utilitatem ac commodum ritè mutavi. Vale & vive nostri Memor.

Ex Typographia nostra
x. Decemb. 1655.

INDEX AVCTORVM

ET OPERVM.

*Quibus usi sumus in hac Praxi
Conficiendâ.*

Acta Ecclesiæ Mediolanensis.
Andreas Piscara Castaldus.
Aphorismi Rev. D. Georgii Polacchi.
Augustinus Barbosa.
Breviarium Romanum Urbani VIII.
Catechismus Romanus.
Cæremoniale Episc. Clementis VIII.
Cæremoniale Episc. Innocentii X.
Comment. Rev. D. Barthol. Gayanti.
Consilium Tridentinum.
Consilia Provincialia Mediolani.
Decreta Sac. Rit. Congr. edita Ticini
Regii.
Directorium Chori.
Direct. visitand. & visitat. Destræ.
Epitome Rev. P. Claudii Arnaud.
Innocentius X. Summus Pontifex.
Manuale Episcoporum Gayanti.

INDEX AVCTORVM.

Octavarium Romanum.

Paris Crassus.

Paulus Salodius.

Pontificale Rom. Clem. VIII.

Rationale Divinor. offic. Durandi.

— Joan. Bapt. Rubei.

Rituale Romanum Pauli V.

Rubricæ Missal. ab Urban. recog.

Sacerdotale Romanum.

Summæ Apostolicæ Decis. Augustin.

Barbosæ.

Vita Sancti Caroli.

Et alii quàm plurimi in Jure Canonico quos hic recensere spatium prohibet.

SE-

SERIES CAPITVM

PRIMI TRACTATVS.

PARS I.

CAP. I.	D E Officio Clericorum in Solemni inserventium Missa.	31
CAP. II.	De Subdiacono.	43
CAP. III.	De Diacono.	59
CAP. IV.	De Celebrante.	76
CAP. V.	De Assistente.	91
CAP. VI.	De Cæremoniario.	97
CAP. VII.	De Sacrista.	105
CAP. VIII.	De officio Presbyteri Hebdomadarii per vices Celebrantis.	114
CAP. IX.	De Supplendis Vigibus Ministrorum Deficientium.	119
CAP. X.	De modo imponendi Thus, illudque Benedicendi.	121
CAP. XI.	De Modo dandi Pacem.	138
CAP. XII.	De Pulsatione Organorum, & modulatione Cantus.	142

SERIES CAPITVM.

CAP. XIII. De Missa quæ sine Ministris
Canitur. 147

CAP. XIV. De Oratione Quadragenta
Horarum. 151

CAP. XV. De Missa quæ coràm Sacra-
mento exposito Celebratur. 159

CAP. XVI. De Processionibus. 165

CAP. XVII. De Vesperis Solemniter Ce-
lebrandis. 179

CAP. XVIII. De Completorio. 188

CAP. XIX. De Matutinis. 189

CAP. XX. De Laudibus, Reliquisque
Horis Canonicis. 192

CAP. XXI. De Cæremoniis & Ritibus
qui in Choro, & in privatâ debent ser-
vari recitatione. 194

Appendix. 202

CAP. XXII. De divinis Officiis, Ritibus,
& Leges extrâ Rubricas Breviarii Ro-
mani servandæ. 226

CAP. I. Quandò, & quomodò ad divina
officia conveniendum. 227

CAP. II. Quomodò in Choro versandum.
232.

CAP. III. Quomodò à Choro sit receden-
dum.

SERIES CAPITVM.

dum.

- CAP. IV. De iis quæ pertinent ad Capitula, in ordine ad distributionem, & bonum Residentiæ Regimen. 235
236
-

P A R S I I.

- CAP. I. **D**E Adventu. 258

- CAP. II. De Festo Epiphania. 262

- CAP. III. De Feria quarta Cinerum usque ad Dominicam Passionis. 265

- CAP. IV. De Dominica Passionis. 271

- CAP. V. De Hebdomada Maiori. 272

- CAP. VI. De Feria quarta maioris Hebdomada, & de Matutinis Tenebrarum, &c. 287

- CAP. VII. De Feria quinta in Cæna Domini. 291

- CAP. VIII. De Feria sexta in Parasceve. 303

- CAP. IX. De Sabbato Sancto. 313

- CAP. X. De die Sancto Paschæ usque ad Festum

SERIES CAPITVM.

- Festum Sanctissimæ Trinitatis.* 328
- CAP. XI.** De Festo Sanctissimæ Trinitatis, Corporis Christi, & Dominicis per Annum. 334
- CAP. XII.** De Rubricis propriis Missarum de Sanctis. 350
- CAP. XIII.** De Benedictione Candelarum, & Processione in Festis Purificationis. 351
- CAP. XIV.** De Rubricis Missarum Communis Sanctorum. 356
- CAP. XV.** De Rubricis Benedictionum. 361
- CAP. XVI.** De Suffragiis Episcopi proximè defuncti, & supplicationibus ad Deum pro novâ electione Episcopi impetrandâ. 367
- CAP. XVII.** De agrotatione, morte, Funere, & Exequiis Parochi, & de supplicatione ad Deum pro novâ Parochi electione. 369

TRAC-

TRACTATUS ALTERIVS.

P A R S I.

CAP. I. **N**onnulla sparsim præscripta magis frequentiora.

374.

CAP. II. De obligatione circa Missas. 440

CAP. III. De Applicatione Sacrificii. 448.

CAP. IV. De Vicariis Foraneis. 454

CAP. V. De Modo excipiendi Episcopum in suâ visitatione. 463

CAP. VI. De Præcedentia inter Ecclesiasticos. 48

P A R S A L T E R A.

CAP. I. **Q**uæ ad Sacramenta generatim pertinent. 505

CAP. II. De Baptismi Sacramento. 509

CAP. III. De Confirmationis Sacramento. 519

CAP. IV. De Augustissimo Eucharistie Sacra-

SERIES CAPITVM.

<i>Sacramento.</i>	521
<i>Ordo Conficiendi Sacramentum, illudve</i> <i>Administrandi.</i>	528
<i>Ordo Communicandi Moniales & a-</i> <i>lias Claustrales.</i>	538
<i>De Communionem infirmorum.</i>	540
CAP. V. De Pœnitentiæ Sacramento.	548.
CAP. VI. De extrema Vnctionis Sacra- mento.	567
CAP. VII. Ordo Ministrandi hoc Sa- cramentum.	575
CAP. VIII. De Visitatione & Cura infir- morum.	583
CAP. IX. De Sacramento Ordinis.	587
CAP. X. De Sacrosancti Matrimonii Sa- cramento.	600
CAP. XI. Ordo Celebrandi Matrimonii Sacramentum.	616
CAP. XII. De Benedictione Mulieris post partum.	621
CAP. XIII. De Exequiis præsentem Cor- pore.	624
CAP. XIV. Exequiarum Ordo.	637
<i>De Mortuorum Officio. Appendix.</i>	646
CAP.	

SERIES CAPITVM.

CAP. XV. De Officio faciendo in exequiis absente corpore Defuncti. Et in die tertio, septimo, trigesimo, & Anniversario.

650

CAP. XVI. De absolutione solenni faciendâ in commemoratione omnium fidelium Defunctorum.

653

CAP. XVII. De Exequiis Parvulorum.

654

CAP. XVIII. Exequiarum Ordo.

655

TRACTATUS III.

PARS VLTIMA.

CAP. I. **D**E significatione Paramentorum.

661

CAP. II. De significatione Cereemoniarum Missæ.

666

IN-

INTRODVCTIO

A D

P R A X I M.

A Quum est Sanctas omnes Cæremonias operaq; exteriora colere & observare, tamquam nobis utilia & ex virtute manantia, quæ maximè conducunt ad acquirendas conservandasque virtutes interiores: Nam ut accidentia plurimum faciunt ad conservationem substantiæ, sic Cæremoniæ aliaque exteriora opera multum juvant ad conservandam Charitatem, principalem animæ nostræ thesaurum: Et ideò qui illas negligunt, signum præbent meræ indevotionis, cum indevoti Cæremonias spernant, quasi non de necessitate Sacrificii, tamen de necessitate præcepti mortale esse illas omittere haud animadvertunt, ut patet *Conc. Trid. sess. 22. Can. 3. 6. & 7. Cat. Rom. p. 2. tract. de Sacr. in gen. n. 18.* Si enim Sacerdos veteris legis (qui in ministratio-
ne erraret) occidebatur à Deo, ut habetur in *Levit. c. 10. de Nadab & Abiu filiis Aaron, &c.* Quantò magis nunc in tam Sancto & vero filii Dei Sacrificio sunt observandæ Cæremoniæ ab ipso Christo & Apostolis, atque ab ipsa Ecclesiâ ordinatæ, si illis in umbris ita curandum erat. Quod ut ignorantes vitent & in meliora sese

INTRODVCTIO AD PRAXIM.

fese in posterum gerant; hanc Praxim in lucem edere non sum veritus, sed antequam ad illam deveniamus, parum de obligatione Rubricarum, ad maiorem eorum elucidationem, breviter indicabo.

Rubricæ igitur, quæ ad Sacrosanctæ Missæ sacrificium, & ad alias Ecclesiasticas functiones pertinent, sunt in duplici differentiâ. Aliæ enim, ut plurimum, seclusâ Oblivione, Ignorantiâ inculpabili, & Inadvertentiâ, quæ culpam diminuunt, semper materiam gravem, ac lethalem culpam important, & hæ præceptivæ dicuntur. Aliæ verò, quæ directivæ vocantur, nisi ex contemptu omittantur, sub mortali non obligant.

Sub lethali culpâ sunt septem. Quarum 1. est cum in Rubricis habetur hæc vox gravissimè seu graviter peccat, quæ verba, ut docet Ga p. 3. tit. I 1. n. 1. certissimum est importare peccatum mortale. Septies autem habetur, cum de defectibus Missæ agitur. Si non in azimo in Ecclesiâ latinâ conficiatur Sacramentum. Si vinum cæperit accessere, vel corrumpi, vel fuerit aliquantum acre, vel mustum de uvis tunc expressum, vel sinè aquâ fiat sacrificium, vel cum aquâ non naturali. Si in formâ adderet aliquid celebrans, quod significationem mutaret. Si celebret Suspendus, Excommunicatus, Degradatus, Irregularis, vel Canonicè impeditus. Si celebret in peccato mortali habens copiam

INTRODVCTIO AD PRAXIM.

piam Confessarii, Si non habens copiam Confessoris sinè Contritione celebret. Si integra Sacramenta extrà quosdam casus non sumpt. pferit.

Alterà ; quandò materia Rubricæ pertinet ad integritatem Sacramenti, seu Sacrificii, quæ ita gravis censenda est, ut omissio sit peccatum mortale, ejusmodi sunt, quæ de pane, vino, aquâ, intentione, formâ, sumptione utriusque speciei sunt præscripta, quæ omnia sub mortali juxta Rubricas sunt observanda 3. Rubrica præceptiva est ex illis, in quibus concordant Doctores eas esse de re gravi, & sub mortali observandas esse, veluti:

De loco celebrandi non prohibito, de Ara consecrata, de lumine, de hora celebrandi, de dispositione Animæ & corporis, jejunio, scilicet à peccato mortali, & à cibo, de ministro, de Missali libro, de Calice, Patena, Corporali, & Palla, de Canone integrè, & secretè recitando, de prima purificatione cum vino, de numero, munditia, integritate, & benedictione vestium Sacerdotalium, eo modo, quo ordinantur in Rubricis Generalibus.

4. Rubrica præceptiva est ea ut Missa Conventualis concordet cum officio, hæc enim, cum sit quasi finis, ad quem diriguntur horæ Canonice illis æquiparatur, cum illis igitur convenire debet, ut in cap. cum creatura de celeb. Miss. per verbum mandamus.

5. Ge-

INTRODVCTIO AD PRAXIM.

5. Genus est de illis Rubricis propè præceptivis, de quibus disputant Doctores, & tamen Summi Pontifices Pius V. Clemens, & Urbanus VIII. inclinant expressè in alteram partem, præcipiendo in eorum Bullis, ut juxtà formam in novo Missali traditam celebretur Missa, ejusmodi sunt de Matutino, & Laudibus antè Missam, de Mappis tribus, de luminaribus cereis, &c.

6. Genus est earum, quæ à Doctoribus propter eorum variam opinionem dubiæ habentur, videlicet de principio auroræ, & fine meridiei, de Cruce in Altari, de pedibus calceandis, de veste Talari, de Pelioli usu, à quo concedatur extrà Canonem, de orationibus ad vestes antè Missam, & post Missam, de missâ privatâ ad arbitrium sine causa de Missa non approbata, nisi pro quibusdam Ecclesiis, de votiva, vel de Requiem in festo duplici, & aliis diebus prohibitis, in quibus omnibus (quidquid Doctores contendunt) Rubricis magis adhærendum esse censeo.

7. Et ultima Rubrica præceptiva est illa, quæ jubetur cantari duas Missas in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis, quod firmavit Sac. Rit. Congreg. decreto inviolabili abrogando omnem consuetudinem non cantandi Missam de die ultra votivam 18. Julii, & 28. Augusti 1628. quibus diebus igitur in Rubricis Generalibus, & particularibus Missalis præcipi-

INTRODVCTIO AD PRAXIM.

cipitur cantari duas Missas, peccatur mortaliter alteram omittendo, neque valet illa obiectio, verbum, dicuntur, non importare præceptum, nam etiam secundâ die Novembris per verbum, dicuntur, jubetur præter officium, & Missam, de die, officium, & Missa pro Defunctis, quod omnes Doctores ad mortale obligare docent, ergo quotiescunque in Rubricis aliquid præscribitur, etiam per verbum, dicitur, prætermitti non debet.

Reliquæ verò Rubricæ directivæ sunt, nec obligant ad mortale, non tamen negligendæ sunt, saperet enim contemptum, si quæ earum perpetuò omitteretur, aut sæpius, & ut plurimum, & multò minùs si timeatur scandalum, tunc enim mortaliter peccaretur.

Missâ igitur celebrari debet Altè, Breviter, Clarè, devotè, & exactè, seu exquisitè. Altè, ut audiatur, non tamen cum tanto oris sonitu ac vocis strepitu (ut nonnulli imprudenter faciunt) ne alii in eodem templo Sacra faciètes impedianut. Breviter, non ultrà mediam horam, ait *Scortia l. 2. cap. 19.* Clarè, ut omnia verba integrè proferantur. Devotè ut attendatur ad ea, quæ dicuntur. Exactè, ut fiant omnia, quæ præscribuntur in Rubricis, & hæc cum Gav. *p. 2. tit. 11.* Andreas Pisc. Castald. *lib. 2. sec. 6. cap. 1. &c.*

Nunc his positis præmittere possumus Rubricas Generales, quæ servient tamquam aditus ad hanc Praxim.

APPROBATIO.

Accuratè perlegi opus de S. Ritibus & Ceremoniis Ecclesiasticis, ab Eruditissimo, æquè ac piissimo viro D. BARTHOLOMÆO CORSETTO Benacensi compositum, in quo omnia cum mirâ dispositionis methodo, dicendi perspicacitate, Doctrina candore, ac pietate dicta esse cognovi. Quamobrem opus esse censeo Luce laudèq; dignissimum. In quorum fidem, &c.

Datum Venetiis die 4. Martii 1653.

GEORGIVS POLACCVS *Venetius*
Vicarius Monialium,

APPROBATIO:

Cum Cæremoniarum Missæ significatio multum conducit ad devotionem celebrantium, & exacta in officio divino Cæremoniarum observatio multum profit ad ejusdem ornatum & splendorem; Liber hic Auctore BARTHOLOMÆO CORSETTO utiliter reimprimetur.

Actum Mechl. 19. Novemb. 1655.

GODEF. WREYS Archiep. Mechl. Librorum Censor.

SVMMA PRIVILEGII

REGIS HISPANIARVM

Philippus IV. Hispaniarum & Indiarum Rex Catholicus ac Potentissimus, Belgarum ac Burgundionum Princeps, &c. Diplomate suo sanxit, ne quis præter FRANCISCI VIVIENI, Typographi Jurati voluntatem, *Praxim Sacrorum Rituum ac Cereemoniarum à Doctissimo viro ac D. BARTHOLOMÆO CORSETTO collectam*, ullo modo infra decennium imprimat, aut alibi terrarum impressam, sive ex parte, sive in totum, in has inferioris Germaniæ ditiones importet venalemve habeat. Qui secùs faxit, non modo confiscatione Librorum, sed & poenâ triginta florinorum pro unoquoque exemplare mulctabitur. Vt latiùs patet in litteris datis Bruxellis nonis Octobris 1655.

Signat

DE FREN.

DE
RVBRICIS
GENERALIBUS.

Caput Vnicum.

I. **M**issa Solemnis, quia semper post aliquam dicitur Horam etiam in nocte Nativitatis Domini, ut horæ Canonicae sint quasi quædam ad Missam præparatio, sequenti ordine dici debet.

II. In festis Duplicibus, & Semiduplicibus, in Dominicis, & infra Octavas, dicta in Choro Hora Tertia, ubi dicuntur horæ Canonicae; nam ubi non
A dicun-

2 De Rubricis Generalibus.

dicuntur, juxtà Conc. Provin. Quartum Med. celebrari debet prò majori comodo populi, veluti duabus Horis post Solis ortum. In festis Simplicibus, & Feriis per annum, dicta Sexta.

III. In Adventu, Quadragesimâ, Quatuor temporibus, etiàm infrà Octavam Pentecostes, & Vigiliis, quæ jejunantur, quamvis sint dies Solemnes, Missa de tempore debet cantari post Nonam. Rub. Missalis novi. 2. de Horâ celebrandi Missam.

IV. Missa Defunctorum Solemnis dici debet post primam diei, exceptâ die Commemorationis omnium fidelium Defunctorum. Item die depositionis Defuncti, vel Tertio, Septimo, Trigesimo, & Aniversario solemnî, in quo sit concursus populi, in quibus dicitur ultimo loco post nonam. Rub. Missalis 3. ibidem.

V. Excipiuntur ab hoc ordine Missæ in die Nativitatis Domini, quarum prima dicitur post mediam noctem, finito Te Deum Laudamus, secunda in Aurorâ, dictis

De Rubricis Generalibus. 3

dictis Laudibus, & Prima; Tertia verò Missa in die post Tertiam. *Rub. Missalis 4. ibidem.*

VI. Missæ Votivæ, quia non correspondent officio, si solemniter celebrantur pro re gravi, vel publicâ Ecclesiæ causâ cum Populi frequentia, dicuntur post Nonam. *Rub. Missalis 5. ibidem.*

VII. In Missâ solemnî, quandò dici debent à Celebrante *Gloria in Excelsis*, & *Credo*, intonantur tantùm; cantantur verò *Dominus Vobiscum*, & orationes antè Epistolam, *Dominus Vobiscum*, *Oremus* antè orationes, & offertorium. Præfatio, *Per omnia secula seculorum*, cum *Pater Noster*, & *Pax Domini*, & orationes post Communionem. Cantatur ab ipso etiam (si solus cantat Missam) *Ite Missa est*, vel *Benedicamus Domino*, aut *Requiescant in pace*; Alia quæ in Missâ privatâ dicuntur clarâ voce, in Missâ solemnî à Celebrante dicuntur submissâ voce. *Rub. 3. tit. de iis, quæ clarâ voce, aut secretò dicenda sunt.*

4 *De Rubricis Generalibus.*

VIII. Celebrans in Missa Solemni genuflectit ad omnia, sicuti in Missa privatâ, præter quam ad *flectamus genua*, & tunc ipse solus stat, Diaconus verò, & Subdiaconus, omnesque alii genuflectunt; Ad versum autem, *Adiuva nos Deus*, &c. & ad versum *Veni Sancte Spiritus*, &c. genuflectit usque ad finem. Item genuflectit in die Annuntiationis Beatæ Mariæ Virginis, & in tribus Missis Nativitatis Domini etiam, quando cantatur in Choro, *Et Incarnatus est*, &c. Aliis diebus, si sedeat, cùm cantantur ea verba non genuflectit, sed caput tantum profundè inclinat apertum, si non sedeat genuflectit. *Rub. 3. tit. de ordine genuflectendi, sedendi, & standi in Missa privatâ, & solenni.* Andreas Piscara Castaldus l. 1. Sec. 7. cap. 1. num. 14.

IX. Ministri, qui cum Celebrante sedent, caput quoque apertum inclinare debent ad *Incarnatus*, &c. Gavantus p. 1. tit. 7.

X. Ipsi pariter genuflectant semper
cum

De Rubricis Generalibus. §

cum Celebrante, præterquam Subdiaconus tenens Librum ad Euangelium, & Acolythi tenentes candelabra, qui tunc non genuflectunt, sed quasi Marmorei stant, & cum Diaconus cantat illa verba, ad quæ est genuflectendum, ipse versus Librum, celebrans, & omnes alii versus Altare genuflectunt. *Rub. Miss. 4.*

XI. Celebrans, & alii genuflectunt versus Altare, respectu Crucis, cui adoratio debetur. *Gavantus supracitatus ibidem.*

XII. In Missa Solemni Celebrans unico genu genuflectit ad omnia, quæ sunt communia Missæ privatæ, in quâ unico tantum genuflectitur: Quando verò cum aliquâ morulâ in prædictis est genuflectendum, & quasi orandum, regulariter duobus genibus genuflectit, ut ad *Incarnatus est*, &c. *Gavantus ibidem.*

XIII. Sacerdos cantans Missam aliquandò sinè Ministris ipsemet dixit *flectamus genua*, & genuflectent exem-

6 *De Rubricis Generalibus.*

plo suo docet alios. Gavantus *ibidem.*

XJV. Ministri intrà Missam eadem servare debent quæ facit Celebrans, ut expeditiores illi adsint, quoad genuflexionem: *Ad flectamus genua* ambobus genuflectere debent, & ad Elevationem Sanctissimi Sacramenti. Gavantus *ibidem.*

XV. Subdiaconus patenam tenens non tenetur genuflectere toties, quoties Celebrans, quia non illi tunc ministrat, ut Diaconus, qui est illi à latere prior Minister: Semper autem genuflectit cum illo eidem vicinus. Gavantus, *ibidem.*

XVI. Ministri omnes (quamvis in Altari non sit Tabernaculum Sanctissimi Sacramenti) genuflectunt Cruci, quæ in Altare est in totâ Missâ, ut in *Gavanto part. 2. tit. 4. num. 7.* expressè habetur, quod probatur à simili in absolute post Missam Defunctorum, in quâ Diaconus genuflectit Cruci, quam portat Subdiaconus, licet celebrans illi tantum profundam faciat inclinationem,

De Rubricis Generalibus. 7

nem, genuflectunt igitur inferiores Ministri ad defferentiam Celebrantis, quod habetur pariter in primâ Missæ incensatione, in quo *Rubrica Missalis septima* jubet, quod Diaconus, & Subdiaconus hinc indè assistentes Celebranti, dùm incensat, cùm transeunt antè Crucem, semper genuflectant. Gavantus *supracitatus par. 2. tit. 2.* Andreas Piscara *l. 1. sec 7. cap. 1. num. 7. & l. 2. sec. 2. cap. 2. num. 11.*

XVII. Idem quotiescunq̃ue ascendant ad Altare (exceptâ primâ vice, in quâ cum Celebrante ascendentes, non osculantes, neq̃ue tangentes Altare, suo quisque loco genuflectit, & statim surgit) faciunt in medio tantùm, ubi sunt, priùs genuflexionem, non aliam iterum ad Altare, quod semper observare debent, sicuti in reditu ab Altari non aliam faciunt in loco suo, sed factâ ibidem genuflexione, descendunt ad gradus suos, ut unus stet post alium. Gavantus *par. 2. tit. 4.*

XVIII. Diaconus in Missâ So-

8 *De Rubricis Generalibus.*

lemni semper stat ad dexteram Celebrantis, cum hinc inde apud Altare ad *Gloria*, & *Credo* cum eo Ministri stare debent. In ijs verò, quæ vice assistentis suplet, stare debet apud librum, veluti ad Canonem, præterquam ad præfationem, ad *Pater Noster*, & ad Orationes, in quibus stat post Celebrantem. *Rub. Missalis 7. num. 11. Andreas Piscara Castaldus l. 1. sect. 7. cap. 5. num. 13.*

XIX. Si sedendum sit in Missa Solemni, parato scamno oblongo, & decenter vestito à latere Epistolæ in plano Capellæ apud Altare, factâ Cruci à Celebrante inclinatione, seu genuflexione, si in Altari sit Sanctissimum Sacramentum, & à Ministris semper genuflexione, descendunt, unus post alium per breviorē viam à latere Epistolæ ad sedem paratam, in qua sedent cooperto capite, quòd tamen aperiunt cum inclinatione ad verba *Gloria in Excelsis, Adoramus te, Gratias agimus tibi, & Iesu Christe; Suscipe deprecationem nostram*

De Rubricis Generalibus. 9

stram, & iterum Iesu Christe. In Sim-
bolo autem ad ea verba. Iesum Chri-
stum, Deum verum, Simul adoratur. In
sine verò non se signant signo Crucis;
Sedetque Celebrans medius inter Dia-
conum à dextris, & Subdiaconum à si-
nistris. :Acolythi regulariter apud cre-
dentiam stant, vel se retrahunt in Pres-
byterium. Reversuri verò ad Altare,
dimissis Birretis, procedunt, unus post
aliu per planum Capellæ, & factâ in
medio reverentiâ Altari, ut suprâ, as-
cendit quisque in locum suum, uno re-
manente post alium. Gavantus par. 2.
tit. 4.

XX. Notandum, quòd si via bre-
vis sit, ab Altare ad Sedem incedunt
detecto capite saltem Ministri, & sinè
Acolythis. *Gavantus Tomo 2. sec. 10.*
cap. 3.

XXI. Si verò non sedeant, (quòd
maximè decet coram Sacramento in
Altari exposito, aut si sedent saltem
capite aperto,) stabunt apud Altare,
quasi pares ex communi usu Romano à

IO De Rubricis Generalibus.

principio usque ad finem illius, in quo
convenit sedere. *Ibidem.*

XXII. Sedere autem possunt pa-
rati, cum cantatur *Kyrie Eleison*; *Glo-
ria in Excelsis*, ac *Credo*, & item, dum
cantatur *Epistola*, & *Graduale*, si da-
tur tempus. Ex Decreto *Sacræ Rit. Cong.*
relato ab Alocero in suo Ceremoniali, &
semper sedent cooperto capite (nisi,
ut suprà dictum est, expositum sit Sa-
cramentum.) Alio verò tempore stant
ad Altare, vel genuflectunt ut suprà.
Gavantus supracitatus. par. 2. tit. 4.
Rub. Missalis. XVII. tit. de ordine genu-
flectendi, &c. num. 6. & 7.

XXII. Super Altare nihil omninò po-
natur, quod ad *Missæ Sacrificium*, vel ip-
sius Altaris ornatum non pertineat, nec
minùs Birretum seu Subirretum Sacer-
dotis, neq; sudariolum ad emungendas
nares, sive in principio, sive in fine *Mis-*
sæ, quod valdè indecens est, propte-
reà admonendi sunt, qui *Missæ Sacri-*
ficio inserviunt, ne ponant Birretum
super Altare, ut malè faciunt nonnulli

in

De Rubricis Generalibus. **II**

in fine Missæ, sed illud accipiendum, reddendumque esse ad infimum gradum Altaris. *Gavantus par. I. tit. 20. Rub. Miss. generalis.*

XXIV. In omni Altari, ubi celebranda est Missa, collocari debet Crux cum imagine Crucifixi in medio Candelabrorum, etiamsi in eo Altare asservetur Sanctissimum Sacramentum, vel sit imago Crucifixi picta, aut Icon, vel aliqua statua, quod probat *Gavantus* firmis rationibus loco supracitato, exponens Rubricam de Altari superscriptam, *Georgius Polacchus, par. I. cap. 6. num. 2. in additione.*

XXV. Supradicta Rubrica Missalis de Altari dicit, quod in Altare sint Saltem duo Candelabra, quia in solemnioribus Missis regulariter sex in rectâ lineâ debent adhiberi, quod conijcitur ex trinâ hinc indè Altaris insensatione, prout, ait *Rubr. Missalis de introitu in Missâ Solemni* (distribuuntur candelabra) quatuor etiam in minùs solemnibus adhiberi solent pro dignitate

12 De Rubricis Generalibus.

tate Missarum, sed & plura, quàm sex poni possint, quamquam magis placeat, non esse plura, quàm sex, septimum enim Candelabrum est proprium Episcopi. *Gavantus ibidem.*

XXVI. Cum Rub. Miss. dicat, Missa cum officio conveniat, hoc intelligendum est de Missis privatis, nam Conventualis Missa semper cum officio concordare debet. *Gavantus par. 1. tit. 4.*

XXVII. In Ecclesiis, ibi titulus est Ecclesiæ, vel concursus populi ad celebrandum festum, quòd transferri debet, potest cantari Missa de festo cum commemoratione diei (exceptâ Dominica prima Adventus, Feria quarta Cinerum, Dominica prima Quadragesimæ, Dominica Palmarum cum tota Hebdomada inajori, Dominica Resurrectionis, & Pentecostes cum duobus sequentibus diebus, Die Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Ascensionis, & festo Corporis Christi) aut saltem commemoratio fieri de festo, si
ed

De Rubricis Generalibus. 13.

de eo non debeat celebrari officium illa die, ex quibus colligitur solutiores esse leges Missæ, quàm officij Divini, quia populus concurrat ad audiendam potius Missam, quàm Vesperas, & alias Horas, & ideò conceditur posse fieri Missam Solemnem de festo translato (supra scriptis diebus exceptis in quibus hoc negatur) ut populus sit attentior ad misteria eorundem dierum. Laudabilius tamen esset canere duas Missas (licet ad hoc non teneantur, nisi Cathedrales, & Collegiatæ) & in hoc casu in ambarum fine dicitur Evangelium S. Joannis, quia non concordant cum officio. Gavantus par. 1. tit. 6. Rub. Miss. prima de translatione festorum.

XXVIII. Si casus accideret, quòd secunda oratio (quandò facienda est aliqua commemoratio de feria, vel Dominicâ, vel de iis, quæ sunt ad libitum) eadem esset cum prima de Sancto, ut accidit in festo Quadraginta Martyrum, occurrente in feriâ quintâ
Ci-

14 De Rubricis Generalibus.

Cinerum, & item in festo Sancti Martini Episcopi in Dominicâ vigesimâ secundâ post Pentecostem, vel cum præcipitur oratio *Deus refugium* &c. poterit in his casibus sumi Oratio secreta feriæ sextæ Cinerum, vel Dominicæ 23. respectivè, vel ea quæ proximè sequitur pro quacunque tribulatione, respectivè ad casus prædictos, & sic in aliis casibus; quocircâ Sacerdos celebraturus semper debet prius prævidere Missam, ut si fortè aliqua mutatio secundæ orationis, (nam prima semper est immutabilis) facienda esset, eam reperire possit, ut celerior sit in Missâ celebrandâ. Gavantus *par. 1. tit. 7. Rub. Miss. Octava. de Commemoratione infrascripti tenoris, &c.* Cum verò dicuntur plures orationes, & una oratio eadem sit cum aliâ ibidem dicenda, Oratio hujusmodi (illa scilicet, quæ eadem est, non alia commutetur cum alia de Communi, vel proprio, quæ sit diversa:) idem fervetur in secretis, & Orationibus, post Cōmunionem.

XXIV. Glo-

De Rubricis Generalibus. 15

XXIX. *Gloria in Excelsis* dicitur quodocunque in Matutino dictus est Hymnus *Te Deum*, &c. præterquam in Missis feriæ quintæ in Cænâ Domini, & Sabbati Sancti, in quibus *Gloria in Excelsis* dicitur, quamvis in officio non sit dictum. *Te Deum*.

XXX. In Missis Votivis non dicitur. etiâ in tempore Pascali, vel infrâ Octavas, nisi in Missâ B. M. in Sabbato, & Angelorum, & nisi Missa Votiva Solemniter dicenda sit pro re gravi, vel pro publicâ Ecclesiæ causâ, dummodò non dicatur Missa cum paramentis Violaceis: neque in Missis Defunctorum Rub. Miss. 3. & 4. de Introitu *Kyrie Eleison*, & *Gloria in Excelsis*. Georgius Polacchus par. 1. cap. 9. num. 1.

XXXI. Neque dicitur *Gloria in Excelsis* in Vigiliarum Missis, quæ veniunt infrâ Octavas, licet in Officio dictum sit. *Te Deum*, quia hæ Missæ non concordant cum Officio, ut notatur in Missali in Vigilia Apostol. Petri, & Pauli, & assumptionis Beatæ Virginis, con-

I.6 De Rubricis Generalibus.

con tinent enim Hymnus *caelestem glo-
riam*, quæ cum vigilia non consonat
Gavantus *par. 1. tit. 8.*

XXXII. Cum Rub. Miss. dicat
posse dici quinque, aut septem oratio-
nes ad libitum, non intelligit tamen,
quòd quascunque velis orationes dicas,
sed eas prius, quæ in Rubricis assignan-
tur pro secunda vel tertia, & tunc super
illas, quæ tibi magis placent; addere
poteris alias cum debito ordine, & nu-
mero. Gavantus *par. 1. tit. 9.*

XXXIII. In Votivis Beatae Mariæ
secunda oratio dicitur de officio illius
diei, & tertia de Spiritu Sancto, sed in
Sabbato, quandò de ea factum est offi-
cium, secunda oratio erit de Spiritu san-
cto, Tertia Ecclesiæ, vel pro Papâ. *Rub.
Miss 15. tit. de orationibus.*

XXXIV. Si cum plures dicuntur O-
rationes, occurrat fieri commemora-
tionem alicujus Sancti. de quo sit facta
commemoratio in officio, non ad libi-
tum Sacerdotis, sed ex vi Rub. ea po-
nitur secundo loco, & tertia oratio di-
citur,

citur, quæ aliàs secundo loco dicenda erat, ut suprâ diximus de Missa Beatæ Virginis in Sabbato, quòd valet etiam in omnibus aliis Missis. *Rubr. supradicta* 17. *Gavantus ibidem.*

XXXV. In Oratione, *A cunctis* cùm N. denotet nomen Patroni loci, seu Titularis Ecclesiæ, licet deberet fieri mutatio, vel quia dicta sit oratio propria Patroni, seu Titularis, vel quòd Titularis sit ex illis nominatis in eadem oratione veluti *Sancta Maria, & SS. Apostolis Petro, & Paulo*, nulla tamen fit mutatio. sed sufficit, quòd retineatur nomen Patroni, seu Titularis, ne de eodem bis fiat mentio, vel nominetur vice illius alius pro devotione. *Gavantus locis supracitatis ibidem.*

XXXVI. Abreviatur conclusio orationum, ut docet Navarrus *de oratione*, cap. 19. num. 171. & dicitur *Per Christum Dominum nostrum*, quandò scilicet non præcedit. *Dominus Vobiscum*, quòd verum est, ut plurimum, non autem semper, ut colligitur ex absolutione
pro

18 *De Rubricis Generalibus.*

prò Defunctis, quæ fit post Missam, in quâ conclusio est tantum *Per Christum Dominum Nostrum*, licet præcedat *Dominus Vobiscum*, ergò abbreviatur extrà Missam, & extrà Officium. Gavantus *par. 1. tit. 9.*

XXXVII. Orationes extrà Missam dicuntur semper junctis manibus, ritus namque extendendi manus est Missarum proprius. Gavantus *par. 2. tit. 13.*

XXXVIII. Præter dies descriptos in Rub. in quibus dicitur *Credo*, dicitur etiam ubi habetur Corpus, vel insignis Reliquia (Quam declaravit *Sacr. Rit. Congreg.* esse Caput, Brachium Crus, quibus addidit *eadem Sacra Congreg. die 28. Aprilis 1628.*) posse celebrari Officium duplex, & tamquam insignem reliquiam haberi posse eam partem corporis, in quâ passus est Mactri, modò sit integra, & non parva, quod intelligendum est tantum de Reliquiis approbatis. Gavantus *part. 1. tit. 11.*

XXIX. Dicitur etiàm Symbolum in omnibus festis, quæ veniunt in Dominicis,

nicis, & infra Octavas, etiã si dicantur in paramentis Violaceis: idcirco decre- rum est, dici in festis S. Joannis Bapti- stæ, & S. Laurentii, quandò veniunt in Dominicis, & hãc eãdem ratione di- cendum erit etiã in Vigiliis Nativi- tatis Domini, & Epiphaniæ, & in O- ctavâ Sanctorum Innocentium, si vene- rint in Dominicâ, nimirum ratione Dominicæ vacantis. Gavantus *part. I. tit. II.*

XL. Causa, cur dicatur *Credo* in fe- sto Patroni, seu Titularis loci, vel Ec- clesiæ, non est, quod sit primæ Classis, quia non dicitur in festo S. Joannis Baptistæ, quod est primæ Classis, sed quia, cùm locus fiat celebrior concur- renti populo ad festum Patroni loci, seu tituli Ecclesiæ, æquum est, ut Sanctam Fidem Populus ibidem cum Clero conclamet, & profiteatur; Hinc dicitur *Credo* in festo S. Joannis Baptistæ in propriâ Ecclesiâ ob locum, & concur- sum populi, & ob eundem concursum dicitur etiã in Missis Votivis, quæ solem-

20 *De Rubricis Generalibus.*

solemniter celebratur pro re gravi. Solus verò concursus populi sine alio solemnitatis titulo non facit, ut legitime dicatur *Credo* ex Rubricis, alioquin in Ecclesiis Ruralibus in omnibus festis diceretur *Credo*. In Vigiliis autem, quæ veniunt infra Octavas, & habent Symbolum, non tamen dicitur, sicuti, neque Hymnus Angelicus, quòd habetur in Missali ex simili Rubrica in Missa Litaniarum majorum in festo S. Marci, eadem enim est Ratio in his feriis maioribus, imò à fortiori, si non in Rogationibus, ergò neque in Vigiliis, quibus ille præstant. Gavantus *par. i. tit. ii.*

XLI. In festo alicujus Capellæ, vel Altaris non dicitur *Credo* ratione Capellæ, vel Altaris, si sunt de illis festis, in quibus ratione Rubricæ non sit dicendum, alioquin ejusdem dignitatis essent cum Patrono, & Titulari loci, seu totius Ecclesiæ, quòd aperte indicat *Rubrica Missalis undecima tit. de Symbolo*. In his formalibus verbis, non autem

De Rubricis Generalibus. 21

tem Capellæ, vel Altaris, ergo dici minime debet.

XLII. Præfationes dicuntur, ut in ordine Missæ adnotatum est, & quæ in Quadragesimâ, tempore Passionis, & Paschali, & infrà Octavas propriæ assignantur, dicuntur etiam in Dominicis, & festis, quæ illis temporibus celebrantur, nisi illa festa propriam præfationem habeant, exceptis festo S. Joannis Evangelistæ, cui datur Præfatio de Nativitate, licet habeat præfationem propriam, Octava S. Stephani, quæ est infrà Octavam S. Joannis, in quâ item dicitur præfatio de Nativitate in gratiam ejusdem Nativitatis, & Missa de feria privilegiata, ut Litaniarum majorum in festo S. Marci ex Rubrica propria, Missæ feriæ quartæ Quatuor temporum occurrente in Octavâ Nativitatis Beatæ Virginis, in quibus dicitur præfatio communis; ita *Sacr. Congreg. Rit. die 12. Decembris 1626.* & à simili Missa Vigiliæ S. Joannis, seu SS. Petri, & Pauli infrà Octavam

22 *De Rubricis Generalibus.*

vain Corporis Christi, seù in die octavâ, ratio est, quia prædictæ Missæ sunt feriales, in quibus dissonaret cantus sollemnis. Gavantus. *par. 1. tit. 12.*

XLIII. Si infrà octavam alicujus Sancti, seù festi, quod habeat præfationem propriam, occurrat festum ex majoribus non habens propriam præfationem, dicitur præfatio de octavâ, quamvis de eâ nulla fiat commemoratio in Missâ; In Votivis autē Missis dicitur etiam præfatio propria, si propriâ habeant, si verò non habuerint, dicitur præfatio de tempore, vel octavâ, infrà quam contigerit hujusmodi Missa celebrari, alioquin præfatio communis; Et quandò aliqua Missa votiva prò causâ publicâ solemniter celebratur, dicitur, in cantu sollemni, ut in duplicibus exceptis iis quæ sunt propria diei festi, uti hodiernâ die in Missis Votivis de spiritu Sancto. *Rub. Miss. tit. de Offertorio, secretis, & præfatione.* Gavantus *par. 1. tit. 12.*

XLIV. Mis-

De Rubricis Generalibus. 23

XLIV. Missæ Votivæ infrà octavam Nativitatis Domini, non habent aliam præfationem, quàm de Nativitate, sicut, & festum S. Joannis, argumento à fortiori, & item, quòd præfatio de tempore, & de die idem sonat. Gavantus par. *supracitata.*

XLV. Communicantes non ideò unitur præfationi, ut una simul, vel dicantur, vel omittantur, sed ut faciliùs utrumque reperias, quoniàm datur casus, quòd separari debeant Communicantes à suâ præfatione, nam infrà Octavam Ascensionis, si occurrat festum SS. Philippi, & Jacobi, præfatio erit de Apostolis, Communicantes de Ascensione, licèt in Missâ nulla fiat commemoratio, idemque accidere potest in Inventione S. Crucis, & in Missis Solemnibus, quæ votivæ celebrari occurrunt infrà eandem octavam, & habent præfationem propriam. Ratio est, quia communicantes habent infrà illam octavam quasi rationem de tempore, sicut haberet etiam præfatio de

24 *De Rubricis Generalibus.*

de octavâ in prædictis festis, si propriam præfationem non haberent, & licet nulla fiat commemoratio de octavâ, dicitur tamen communicantes, sicuti in Officio dicitur ad primam, & in fine Hymnorum in prædictis festis; *Qui scandis super Sydera. Quod firmavit Sac. Rit. Cong. die 28. August. 1627. Gavantus ibid.*

XLVI. In Vigiliis, quæ occurrunt in Quadragesima vel Quatuor temporibus, non legitur in fine Missæ, sicuti, & in Missis Votivis Evangelium Vigiliæ sed solitum S. Joannis. In Vigiliis, quia nec in Officio lectum est. In Missis Votivis, quia discordant ab Officio, cujus Evangelium, vel nobiliori loco in Missa legendum est, vel committendum, idcirco in iis semper legitur Evangelium S. Joannis, sicuti dicitur etiam in fine Missæ de festo, & de feriâ sine utrorumque commemoratione, Gavantus *par. 1. tit. 12.*

XLVII. In festis, quibus Albus color, aut Rubeus adhibetur, eodem utimur,

De Rubricis Generalibus. 25

mur, & item per octavas prædictorum festorum, quæ octavas habent, quando dicitur Missa de Octavâ, & in Dominicis infra eas occurrentibus, quando in eis fit Officium de Dominicâ, præterquam in illis Dominicis, quibus tributus est color Violaceus. Gavantus *par. 1. tit. 18.*

XLVIII. Violaceo colore utimur generaliter in omnibus Processionibus, exceptis Processionibus Sanctissimi Sacramenti, & quæ fiunt diebus Solemnibus, vel pro gratiarum actione. Gavantus *ibidem.*

XLIX. Planetâ non utimur, præterquam in Missâ, cum ad eam tantum ordinata fuerit, qua propter in Processionibus, & Benedictionibus, quæ fiunt in Altari extrâ Missam, Pluviale utimur, sicuti in Officio Laudum & Vesperarum, quando Solemniter dicuntur, & tunc celebrans semper deponit Manipulum, & ubi Pluviale haberi non potest in Benedictionibus, quæ fiunt in Altari Celebrans stat sinè Planetâ

B

(quia

26 *De Rubricis Generalibus.*

(quia est habitus ad Missam tantum) cum Alba, & Stola, quæ tamen vicem Pluvialis non gerit, eaque una cum Alba in modum crucis antè pectus gestari debet cingulo de more conjuncta, & utrinque religata, ut ad Missam, quòd observatur etiam ad absolutionem post Missam Defunctorum, si verò adhibeatur una cum superpelliceo, ut fit in administratione Sacramentorum, vel quandò fit aliqua Processio, quæ nullam conjunctionem habeat cum Missa, puta, quia non statim celebretur Missa post Processionem, neque statim dirigatur Processio post Missam, tunc soluta pendeat à collo hinc inde, quia ligari in modum crucis non potest, & eodem modo, sive cum Pluviali, sive absque eo adhibeatur illa. Gavantus *par. i. tit. 19. Rubricæ Missalis de qualitate Paramentorum.*

L. Dalmaticâ, & Tunicellâ utuntur Diaconus, & Subdiaconus in Missa Solemni, Processionibus, & Benedictionibus, quandò Sacerdoti ministrant in Altari.

De Rubricis Generalibus. 27

Altari. Gavantus *ibidem* Rub. Miss.

LI. Quando Celebrans cantat Missam sine Diacono, & Subdiacono, Epistolam cantat aliquis Lector in loco consueto Saperpelliceo indutus, qui in fine non osculatur manum Celebrantis; Evangelium autem canit ipse Celebrans ad Cornu Evangelii, qui & in fine Missæ cantat *Ite Missa est*, vel *Benedicamus Domino*, aut *Requiescant in pace*, prò temporis diversitate, & in hac eadem Missa Celebrans dicit *Kyrie Eleison* in Cornu Epistolæ, ut in aliis solemnibus; item humiliat capita vestra Deo, sed versus Altare; Non fert ipse Calicem, sed præparatur super Altare, incensatur ad Evangelium, ad Offertorium, & ad Elevationem Sacramenti, Ministrantibus Turipherario, & Acolytho, qui post Celebrantem, & alios de Choro more solito incensabit, ipse etiam poterit deferre pacem. Rub. Miss. tit. de Epistola Graduali, &c. num. 8. Gavantus par. 2. tit. 7. Piscara l. 2. sec. 9. c. 2. & sec. 2. c. 2. n. 17. Georg. Polacchus par. 1. n. 1.

28 *De Rubricis Generalibus.*

LII. Si deficeret Sacristia, aut mensa separata, ita ut necesse sit paramenta poni in Altari, numquam tamen in medio, sed in Cornu Evangelii, collocentur; Advertatque Sacerdos Birretum deponens, ut paramenta induat, ne illud supra Missale reponat, minusque supra Calicem, quia indecens est. Gavantus *par. 2. tit. 1.*

LIII. Notandum pro intelligentia illius particulæ (non autem Capellæ, vel Altaris) in Rubricâ Missalis de Symbolo hoc loco pro capellâ intelligi de Capellaniâ, seu Altari intra ipsum templum posito, quandoque enim pro Capellâ in jure intelligitur Altare in Sacra Æde extructum *C. quæsit. &c. Altare 1. quæst. & 3. Conc. Trident. Sess. 21. cap. 7. Marchus Antonius Cucchus Inf. Iur. Can. l. 2. tit. 14. Azorius par. 2. l. 3. cap. 8. tit. de Capellaniis, sive Capellis, quod item colligitur ex distinctione factâ in Rubricâ 9. Breviarii, tit. de commemorationibus num. 3. in simili particulâ (non autem Capellæ, vel Altaris)*
in

De Rubricis Generalibus. 29

in quâ additur ejusdem Ecclesiæ. Ergò cum eadem sit ratio, & sumus in eadem materia, idem intelligendum est in hac Missalis Rubricâ, Rubricæ enim Missalis parciùs descriptæ sunt, tum quia minutiora persequi non videbatur opportunum. Gavantus Tom. 1. p. 2. tit. 2. num. 5. tum quia Missa quotidie dicitur secundum ordinem Officii, ut habetur in *Proëmio Rubricarum Missalis*, neque obstat dicere prò Capellâ intelligi Ecclesiam, quæ est Corpus per se, & prò Altari Capellanium, seu ædiculam ipsi templo annexam, ut colligitur ex *cap. 1. de Capell. Monach.* nam quando in jure Ecclesia, seu Oratorium publicum, quòd est Corpus per se, vocatur Capella, hoc intelligendum est, in quantum Plebania, seu Parochia in iis quæ Sacramentorum administrationem, ac jura Parochialia concernunt, est subiecta. In reliquis enim licet Ecclesia simplex non sit consecrata, attamen cum Ecclesiarum habeat requisita, & gaudeat privilegio immunitatis, quia

30 *De Rubricis Generalibus.*

obsequiis divinis dicata nullius sunt temerariis ausibus profananda *c. Ecclesie, Prax. Arch. sive Thesaurus fori Ecclesiastici par. 1. c. 13. de immunitate Ecclesiastica & par. 2. cap. 29. num. 27. de quarta funeralium.* Affirmari sine ulla dubitatione potest in festo Titularis earumdem simplicium Ecclesiarum, seu Oratoriorum, quæ sunt corpus per se, non solùm dicendum esse Simbolum in Missa, verùm etiam faciendum esse officium solemne cum octava per clericos earumdem Rectores, vel eisdem inservientes æquè, ac fit in Ecclesiis majoribus, sive Cathedrali sive Parochiali, quia Rubricæ Breviarii *c. 1. de officio duplici, & c. 7. n. 1. de Octavis*, expressè mandant in genere fieri officium de Sancto Titulari. Secùs autem tenendum est in titulo Capellæ, vel Altaris ejusdem Ecclesiæ, cum hoc expressè prohibeatur in Rubricis tum Missalis, tum Breviarii, quæ inter se invicem declarantur.

TRACTATUS I.

PARS PRIMA.

*De Officio Clericorum in Solemni
infernventium Missa.*

Caput Primum.

I. **I**N Missa, quæ cum Ministris canitur; ad minùs quatuor Clerici cum Superpelliceis inservire deberent, quòd si defint illi duo, qui Candelabra cum cereis accensis antè paratos ad Evangelium, & in reditu ad Sacristiam deferre debent, subrogentur in eodem loco pueri æquali magnitudine, qui hæc præstent. Clerici verò, qui Thuribuli curam habere debent, numquam defint, cum non deceat Sacerdotes hæc munera præstare, neque minus Laicum aliquem siné Cottâ, cùm hæc functio

32 *De Officio Clericorum.*

magis appropinquet ad Sacrificium
Missæ, quàm alia. Gayantus *par. 2.*
tit. 2.

II. Ceroferarii autem, qui staturâ
pares esse debebunt præibunt hoc mo-
do; cùm ferent candelabra, ita ut qui
à parte dexterâ incedit apponat dexte-
ram nodo Candelabri medio sinistram
pedi ejusdem, & quia sinistrâ incedit, è
converso sinistram nodo, dexteram ve-
rò pedi apponat, paresque ibunt, æqua-
li altitudine illa tenentes elevata. Cùm
pervenerint, ad Altare, factâ ab utro-
que in loco suo cum Ministris reveren-
tiâ, ponunt candelabra accensa in cor-
nibus mensæ anterioribus ad defferen-
tiam candelabrorum. quæ collocantur
in Altari, & ut usui sibi præsto sint.
Gayantus *ibidem. Ceræ Epist. l. 2. cap. 8.*

III. Credentia erit brevis, dimissâ,
simplex é latere Epistolæ sinè gradibus,
sinè Cruce, vel Imaginibus, cooperta
finto usque ad terram undequaque
pendente, & in eâ parari oportebût om-
nia ad Missam necessaria, veluti Calix
cum

cum Patenâ, Pallâ, Velo, & Bursâ, de-
super positis; pacis instrumentum; Pel-
vicula cum Vrceolis, & Manuter-
gio, Missale saltem unum pro Epistolâ,
& Evangelio, nam Missale Missæ aper-
tum super Altare positum esse conve-
nit, antequàm incipiatur Confessio;
Velum item longum pro Subdiacono,
Calix verò erit in medio credentiæ, cæ-
tera hinc indè. Gavantus *ibidem Cærem.*
Epis. lib. 1. cap. 12. Andreas Castaldus
lib. 2. sec. 4. cap. 1.

IV. Thuriferarius imposito à Celebrâ-
te incenso in Turibulo, antequàm
exeant è Sacrestiâ, ipse illud ministrans,
sicuti Diaconus Naviculam ei porta-
bit manu dexterâ in annulum quidem
majorem Pollice immisso; Annulum
verò catenæ mediæ, sive operculi an-
nulari digito sustentans, illius pedem
sinistrâ manu tenebit, ita ut pars, quæ
aperitur, à parte exteriori sit, non pe-
ctus respiciat, præcedetque antè om-
nes, ut in sacris Processionibus, & fa-
ctâ cum omnibus aliis reverentiâ, seu

34 *De Officio Clericorum.*

genuflexione, stabit genibus flexis cum Acolythis propè credentiam, dato interim Thuribulo alicui extrà Altare, qui tempore suo ferat illud cum carbonibus accensis. Gavantus *ibidem*.

V. Factâ Confessione, & ascendentibus Ministris ad Altare, Turiferarius, acceptâ Naviculâ porrigit illam Diacono sinè osculis, & postea accepto Thuribulo ab eo, cui traditum fuit, sustentans annulum illius majorem manu sinistra, & elevans alterum operculi annulum manu dextera. eademque manu complectens catenulâ circa medium earum inter operculum, & Thuribulum ac quasi flectens genu dexterum offert illud æqualiter elevatum Celebranti ad Naviculæ altitudinem, tenens illud, dùm ponit incensum, & postea acceptâ Naviculâ de manu Diaconi sinè osculis, statim tradit illi Thuribulum clausum, interim si abest Cæremoniaris, ipse amovet de Altari librum, nimirum quandò incensandum est cornu Epistolæ, seu Evangelii, tempore incen-

incensationis hujus, & oblаторum infra,
&c. & illum statim ponens in locum
suum finitâ incensatione, redit ipse in
Sacrestiam, qui propterea non habet
locum in Presbyterio stabilem, Acoly-
thi verò stant apud credentiam, cùm
Celebrans, & Ministri sedeant in Missa.
Gavantus par. 2. tit. 4. num. 7.

VI. Dictis orationibus alter ex Ce-
roferariis comitatur Subdiaconum can-
taturum Epistolam, quâ terminatâ, u-
triq̃ue accipiunt candelabra de Creden-
tia, & factâ in plano Capellæ genufle-
xione, seu reverentiâ, ibi expectant,
donec Diaconus procedit ad cantan-
dum Evangelium, cui præcedunt, & al-
ter à dextris, alter vero à sinistris Sub-
diaconi, dùm canitur Evangelium, sta-
bunt qui aliis genuflectentibus ipsi non
moventur, neque genuflectunt. Ga-
vantus *ibidem num. 4. Cærem. Epis. lib. 2. cap. 8. Andreas Castaldus lib. 1. Sec. 1. cap. 9.*

VII. Thuriferarius verò post Epi-
stolam, lecto etiam à celebrante Evan-
gelio,

36 *De Officio Clericorum.*

gelio, portabit Thuribulum in manu dextera, & Naviculam in manu sinistra, illam, ut suprà, Diacono offerens, seu porrigens, tenendo manu dextera elevatum Thuribulum, dùm imponitur thus à celebrante, quo facto, cum Acolythis, ut suprà, præibit, Diacono cantaturo Evangelium porrigat prò incensatione libri Evangeliorum Thuribulum hoc modo, sumitatem catenularum illi in sinistra manu porriget, in dextera verò easdem simul unitas propè Thuribulum absque osculis, & reverentiis, quæ conveniunt soli celebranti. *Gavantus par. 2. tit. 6. num. 5. Cærem. Epis. supracitato l. 2. cap. 8.*

VIII. Dùm cantatur Evangelium, Thuriferarius stabit post Diaconum ad sinistram ejusdem (ordo Romanus) & agitabit leviter Thuribulum, elevatâ aliquantulum operculi catenulâ, ne ignis extinguatur. *Gavantus Cærem. ibidem.*

IX. Acolythis finito Evangelio, sinè morâ deponens candelabra super creden-

dentiam, Thuriferarius verò tradit, ut
suprà, Thuribulum Diacono, qui cùm
incensaverit celebrantem, reddit illud
Thuriferario, qui ibit in sacristiam us-
que ad offertorium, *ibidem locis citatis*
suprà.

X. Ad offertorium alter ex Cerofe-
rariis comitatur Subdiaconum, cùm
vadit ad Credentiam, illum coadiuvan-
do in tegendis sibi humeris cum velo,
& sequitur illum cum Ampullis vini,
& aquæ ad Altare, quas tempore suo,
dicto Subdiacono sinè osculis ministra-
bit. *Gavantus. par. 2. tit. 7. num. 9. Cæ-*
rem. Episc. l. 2. cap. 8. Missale Rom. Ru-
br. 7. de offertorio num. 9.

XI. Peractâ oblatione, adest, ut su-
prà diximus in principio Missæ, Thu-
riferarius cum Thuribulo fumigante,
& cum Naviculâ prò incensatione ob-
latorum, qui depositâ Naviculâ suprà
Credentiam, & dato Thuribulo Dia-
cono, amovet de Altari, & reportat li-
brum, quandò opus est, nisi adsit assi-
stens, vel Cæremoniarius, *ibidem.*

38 *De Officio Clericorum.*

XII. Advertat autem Thuriferarius, ut, cum det Thuribulum in manibus Diaconi, qui mox illud ad manus celebrantis Altare Thurificaturi tradit; ponat catenularum summitatem in dextera ejus, ut ipse deinceps commodè ad manus celebrantis contrario modo porrigat, catenulas in sinistra, Thuribulum verò in dextera. Gavantus *ibid.* *Cerem. l. i. cap. 33.*

VIII. Cum Diaconus incenset Chorum, Thuriferarius illum præcedit se inclinando cum illo, cum faciat pro dignitate personarum reverentiam Thurificandis, quâ incensatione peractâ, ipse accipit de manu Diaconi Thuribulum, ut illum incenset, deindè Acolythos stantes antè Credentiam sinè mora, postea populum eo modo, qui notabitur in ordine Thurificationis. Gavantus *ibidem.*

XIV. Peractâ incensatione suprâ dictâ, Acolythi cum debitis reverentiis, & cum quasi osculis ampulæ, & manu-tergii antè, & post, stantes, non genuflexi.

flexi ministrabunt cum pelvicula ampul-
lam aquæ, & manutergium celebranti
ad *lavabo.. ibidem.*

XV. Ad Elevationem ipse Thurife-
rarius ponet thus in Thuribulum & in-
censabit ter Hostiam, & ter Calicem,
& postea descendet in locum suum.
Gavantis ibidem.

XVI. Ad *Sanctus*, & ad Elevationem,
alter ex Acolythis pulset campanulam,
& moneantur ij, qui majores pulsare
debent campanas, ubi est hæc laudabilis
consuetudo, aliter abstineat, cum orga-
num pulsetur ejus vice. *Gavant. ibidem.*

XVII. Post præfationem accendun-
tur duo saltem intortitia ab Acolythis
quæ (nisi sint aliqui communicandi, vel
in Choro omnes genuflectant usque ad
Communionem, ut multis in locis lau-
dabiliter fit) extinguuntur post elevatio-
nem Calicis. Cum autem elevetur Ho-
stia, elevantur etiam intortitia, usque
ad depositionem Calicis inclusivè. In
diebus jejuniorum, & in Missis Defun-
ctorum genuflexi semper manent, us-
que.

que ad communionem , cùm etiam Chorus genuflexus maneat , usque ad *Pax Domini. Gavantus ibidem.*

XVIII. Vnus ex Acolythis circà finem orationis Dominicæ , amoto velo ab humeris Subdiaconi , eum comitatur, cùm det Pacem, omnibus iis, quos incensavit Diaconus : Alter verò Acolithorum deferet sinè genuflexione ampulas ad Altare cum pelvicula , quas sinè osculis Subdiacono porriget , & referet ad Credentiam. Ille verò, qui comitatus fuit Subdiaconum, portabit velum de credentia ad Altare in cornu Evangelii , ut tegat Calicem Subdiaconus, qui nisi redierit ad Purificationem, supleat Acolythus in ministrandis urceolis prò Calicis purificatione. Si adsint Ministri cum intortitiis , peractâ communionem populi , discedant , & ea extinguant. Gavantus & Cærem. Episc. locis citatis.

XIV. Si in Missa Solemni fiat communio Cleri, & Populi, dicto Confiteor, Acolythi antè medium Altaris in superiori

riori gradu extendant linteum mundum genuflexi, facie sibi invicem versa; qui verò gestant intorticia, substituant sibi alios, dùm communicantur; non enim decet cum intorticiis accedere. Gavantus *ibidem*.

XX. Absolutâ Missâ, Ceroferarii sumunt de Credentia candelabra cum cereis accensis, præeuntesque ministris, factâ cum ipsis prius reverentiâ, vel genuflexione Altari, eo modo, quo venerant, redeunt in Sacristiam, ibique factâ iterum reverentiâ imagini, & celebranti, ponunt candelabra in locis suis; Gavantus *ibidem*.

XXI. In Missa Solemni pro Defunctis præcedunt Acolythi sinè candelabris, sicut stant, & unus à dexteris, & alter à sinistris Subdiaconi ad Evangelium sinè ipsis, tenentque elevata intorticia usque post communionem, ut suprà dictum est. Ad absolutionem post Missam procedit Thuriferarius cum Thuribulo fumigâte, comitatus ab alio Acolytho cum vasculo aquæ benedictæ,
&

& aspergillo, deindè Subdiaconus paratus cum Cruce, medius inter Acolythos duos cum candelabris accensis in honorem Crucifixi, cum illisque stabit ad pedes leticæ, seù tumuli (absente corpore) & peractâ absolutione, redeant, modo quo venerant. Gavantus *ibidem*.

Et hæc, quæ sumatim de Acolythorum munere in Missa solemnî, tam pro vivis, quàm pro Defunctis perscribi possunt, plura enim, qui scire cupiunt, legant Andreæ Piscaram Castaldus, *lib. 1. sec. 4. per totum, & Cærem. Epis.*

D E

SUBDIACONO.

Caput Secundum.

I. **S**ubdiaconus, qui ex antiquissima institutione inter majores Ecclesiæ ministros annumeratur, dato signo campanarum pro Missa solemni, primus omnium in Sacrificium veniens, lotis prius, ac tersis manibus, Calicem adaptabit, lintheolumque mundum, quem purificatorium dicunt, & Hostiam in Missa consecrandam, cum reliquis necessariis præparabit. Deindè amictum, albam, ac Cingulum induens orationes in Missali assignatas secretò dicet, Celebrantem cum sacris se vestibus induit, unà cum Diacono adjuvabit, & induto celebrante; & non prius, accipiet Tunicellam, quàm in diebus jejunorum, & quando celebratur pro Defunctis, non induet.

Gavantus *part. 2. tit. 2.* Andreas Piscara Castaldus *l. 1. sec 7. cap. 1.*

II. Cùm procedendum est ad Altare, ipse tunc capite cooperto procedit junctis manibus antè pectus, Diaconum immediatè præcedens. Gavantus & Piscara *ibidem.*

III. Cùm verò Celebrans utitur Pluviale, ut fit in aspersione aquæ benedictæ diebus Dominicis, non præcedit, sed à sinistris ejus par graditur ministrando ordine suo, ut infra notatur in *Rub. Benedictionum.* Gavantus, & Piscara *ibidem.*

IV. Dùm ministrat, nihil advertat, nisi ut ministerium suum impleat, manus antè pectus ità tenens, ut cum ipsis neque Altare, neque Tunicellam tangat, maxime cavens, ne umquam sub illa manuum teneat. Piscara *ibidem.*

V. Factâ aspersione, antequam fiat confessio, unà cum celebrante, si in Altari sit Sanctissimum Sacramentum, genuflectit à sinistris, & unà cum Diacono, qui est à dexteris, submissa voce respon-

respondet celebranti, cum dicit. *In nomine Patris, &c.* & quoties se celebrans signabit, videlicet, *Ad adiutorium nostrum*, & in principio Introitus, & in fine Hymni, *Gloria in Excelsis*, & Symboli atque etiam præfationis, se ipsum signabit, ad versiculum *Gloria Patri*; & quoties celebrans se inclinat, & ipse inclinabitur, ad confessionem dicens, *Tibi Pater, & te Pater*, conversus ad celebrantem se inclinat, dicens *Mea culpa, mea culpa*, ter dexteram percutit pectus, sinistram infra pectus tenendo; dum dicitur, *Misereatur, & Indulgentiam*, & versus, stat inclinatus versus Altare. *Piscara ibidem.*

VI. Dicto *Oremus*, Celebranti ascendenti ad Altare, ne implicetur, anteriores vestium funbrias à sinistris elevari, & cum pervenerit ad Altare, ipse non osculatur, neque tangit Altare, sed suo loco genuflectit, & statim surgit, quod semper observare debebit. *Gavantus, & Piscara ibidem.*

VII. Cum fit incensatio ad Introitum

tum, ipse stat à sinistris celebrantis, dextera elevando eam Planetæ partem, quæ est circa brachia ipsius celebrantis, ut non impediatur, sinistra interim manu pectori adinota, cum verò per medium transeunt, genuflectit, ac tandem cum per Diaconum celebrans Thurificatur, stat post eum manibus junctis, sicuti dum ministratur incensum, neque cum Diacono caput inclinat celebranti. Piscara, & Gavant. *ibid.* Cærem. Episc. l. I. cap. 10.

VIII. Dùm legitur Introitus, à dextris Diaconi junctis manibus assistit, & ad *Kyrie eleison* alternatim respondet, deindè recedit post Diaconum in cornu Epistolæ, & cum Celebrans accedit in medium, ut dicat *Gloria in Excelsis*, & ipse pariter accedens stat ibidem post Diaconum, formans rectam lineam, tamquam servus post Dominum, & præintonato Hymno à celebrante, statim facta priùs in eodem loco (non alia iterum ad Altare) genuflexione, ascendit ad Altare, & stans à sinistris celebran-

lebrantis submissa voce, unà cum eo, & Diacono stans junctis manibus recitat Hymnum totum usque ad finem, non præveniando sed potiùs subsequendo vocem Celebrantis, quòd servandum est etiam, cùm dicitur *Credo*. Quo finito, facta iterum ibidem genuflexione, descendit in planum Capellæ post Diaconum stantem super infimum gradum Altaris; Ministri enim cùm dicitur, *Dominus vobiscum*, Oratio, Præfatio, & *Pater noster*, stant unus post alium à tergo Celebrantis, videlicet Diaconus super secundum gradum, Subdiaconus verò in Plano Capellæ, & se inclinat, quandò in Choro cantantur verba, ad quæ inclinari sancitum est, & ubi est consuetudo sedendi, observet quæ diximus in *Rubricis Generalibus*, §. *Si sedendum erit, & sequenti*. Gavantus, & Piscara ibidem.

IX. Dicto à Celebrante. *Dominus vobiscum*, accendens ad cornu Epistolæ stat post Diaconum, ibique quandò dicitur *flectamus genua*, cum aliis, statim genu-

genuflectens, & primus omnium surgens, eadem voce, eodemque tono subdit, *Levate. Piscara ibidem.*

X. Circà finem ultimæ orationis, accipiens librum de manu Acolythi, & ab illo comitatus, nisi adsit Cæremoniarius, ut notat *Cærem. Episc. l. 1. cap. 10.* deferens illud super pectus vadit ad medium Altaris, factaque ibi genuflexione, redit ad partem Epistolæ contrà Altare in Plano Presbyterii, & sibi ipsi tenens Librum cantat Epistolam, quâ absolutâ, factâ iterum genuflexione in medio Altaris, revertitur ad celebrantem, & genuflexus osculatur ejus manum, & ab eo benedicitur, præterquam in Missis Defunctorum. *Rub. Miss. novi. 4. Gavantus par. 2. tit. 6. num. 4. Cærem. Episc. l. 2. cap. 8. & Piscara locis citatis.*

XI. Tradit deindè librum Diacono, vel si sit dicenda *sequentia*, Acolytho, & recedens in medium antè infimum gradum stat, donec sit procedendum ad Evangelium, etsi non sit delatus liber cele-

celebrantis, maximè si cancanda sit *Sequentia*, tunc osculatâ manu celebrantis, libroque Epistolarum Acolytho tradito, ipse Missale celebrantis defert ad latus Evangelii, & ibi ministrat celebranti, dùm legit Evangelium, & quandò non dicitur *Sequentia*, maximè in Ecclesiis, in quibus non est usus cantus, & Organi, ne inter Graduale, & Evangelium interponatur mora, liber (ut suo loco dictum est) transferri poterit ab Acolytho, atque celebranti, dùm illud legit, assistet Diaconus. Gav. & Piscara *ibidem*.

XII. Ad Evangelium, factâ cum Diacono genuflexione, à sinistris ejus procedit, manibus junctis, & ad locum, ubi cantari debet, perveniens accipit librum à Diacono, eumque medius inter Acolythos tenentes candelabra, ambabus manibus apertum sustinet antè pectus, nec umquam se inclinat, neque movet, licèt Diaconus caput inclinet, vel genuflectat, cùm immobile legile repræsentet. Gav. & Pisc. *ibid*.

XIII. Finito Evangelio, tenens adhuc librum apertum, nulli se inclinando, neque Altari, etiam, in quo est Sanctissimum Sacramentum, & hoc ob reverentiam Sancti Evangelii, celebranti osculandum in loco ubi est principium Evangelii cantati, offert, & clauso libro, tunc versus celebrantem reverenter se inclinat, atque in medium antè infimum gradum reversus, factâ ibi Altari genuflexione, reddit librum Acolythro. Gavant. & Pisc. *ibid.*

XIV, Dùm Celebrans intonat Symbolum, stat retrò post Diaconum, ut suprâ notavimus; postea, factâ ibidem genuflexione, ascendit cum Diacono ad Altare, & ibi submissâ voce sequitur totum Symbolum, se inclinando, & genuflectendo, quandò opus est, simul cum celebrante, & in fine se signans, non osculando Altare, genuflectit, & post Diaconum retrocedit, & dicto à Sacerdote, *Dominus Vobiscum,* & *Oremus,* rursus ibidem genuflectens, præcedente Acolythro, accedit ad Creden-

dentiam, & ab eodem super ejus humeros velo sericeo imposito, accipit sinistra Calicem de Credentia cum Patenâ, & Hostiâ, coopertum Pallâ, & velo à collo sibi pendente (cùm Calicis velum super Credentiam relinqui debeat) dexterâ superpositâ, cautè advertens, ne aliquid fortè decadat, per viam breviorē accedit ad Altare comitatus ab Acolytha cum Vrceolis vini, & aquæ, & eum porrigit Diacono, qui acceptâ Patenâ cum Hostiâ, eam offert Celebranti, & interim ille extergit Calicem purificatorio, tradit Diacono, porrectoquē illi vini Vrceolo, accipiens ampulam aquæ, & ostendens Celebranti dicit *Benedicite Pater Reverende*, à quo super eam facto signo Crucis, ipse paululum aquæ infundit in Calicem, & acceptâ à Diacono in manu dexterâ Patenâ, quam cooperit extremitate veli ab ejus humero pendentis, vadit post celebrantem in medium Altaris, & factâ genuflexione, ibi stat sustinens eam elevatam usque ad finem orationis Do-

minicæ, & cùm celebrans dicit *Orate fratres*, ipse respondet *Suscipiat*, & cùm à Diacono incensatur conversus ad illum, caput inclinat. *Cærem Episc. l. 2. cap. 29. Gavantus, & Piscara ibidem.*

XV. Cùm dicitur Præfatio, antequam dicatur, *Sanctus*, cum Diacono, factâ prius genuflexione, ascendit ad Altare ad sinistram Celebrantis, cum quo dicit *Sanctus*, &c. usque ad Canonem, deindè retrahit se in locum suum, factâ prius ibi genuflexione; ad elevationem verò Sacramenti, ipse genuflectit super infimum gradum Altaris à sinistris Celebrantis, & statim elevato Sacramento, redit ad medium in loco suo. *Gavantus, & Piscara ibidem.*

XVI. Circà finem Orationis Dominicæ, factâ ibidem genuflexione, revertitur ad Altare, & stans in cornu Epistolæ porrigit Patenam Diacono, ac deposito velo, quòd ab humeris suis pendeat, genuflectit, & descendit retrò post Celebrantem, & cùm dicitur *Pax Domini*, iterùm genuflectens ascendit

dit ad Altare ad sinistram Celebrantis, & simul cum eo prosequitur, *Agnus Dei*, dexterâ pectus sibi percutiens, iterum factâ genuflexione, recedit post Celebrantem: Gavantus & Piscara *ibidem*.

XVII. Pacem à Diacono accipit sinistris genis mutuo amplexu sibi invicem appropinquantibus, eique dicenti, *Pax tecum*, respondet, & *cum Spiritu tuo*, & Altari factâ genuflexione, comitatus ab Acolytho vadit ad Chorum, & dat pacem primò cujusque ordinis, dignioribus prius, deinde minus dignis, ordine infra præscripto, & reversus ad Altare, factâ genuflexione, dat pacem Acolytho, qui ipsum comitaverat, deinde vadit ad dexteram Celebrantis, & quando opus est discooperit Calicem, acceptâque Ampullâ vini ab Acolytho, vinum prò purificatione ministrat cum debitis osculis, & reverentiis. *Rub. Miss. 8.* Gavantus & Piscara *ibidem*.

XVIII. Si facienda sit communio genuflectit in gradu medio, atque à sinistris Diaconi, antè omnes alios com-

munionem sumit, & purificatione acceptâ, assistit genuflexus à latere Epistolæ, donec perficiatur communio. Piscara *ibidem*.

XIX. Post purificationem vadit ad cornu Evangelii, cum debitâ genuflexione in medio Altaris, advertens, ut cedat superiorem gradum Diacono transeunti, & ibi Calicem mundat, aptat cum purificatorio; Patenâ, & Bullâ cooperit, plicatumque Corporale reponit in Bursam, illamque superponit Calicem coopertum velo, quem collocat in Altare, vel super credentiam ut magis convenit, neque illum tradit Cæremoniario, aut alicui Acolythorum, sed ipse, nullo comite, vadit ad credentiam, & redit per breviorē viam, ut adsit in loco suo ad orationem post Diaconum, & in fine cū dicendum est, *Dominus Vobiscum*, in medium pariter cum Diacono accedit. Gav. & Piscara *ibidem*.

XX. Si aliquid peculiare Evangelium sit legendum, dicto, *Ite Missa est*, vel
Bene-

Benedicamus Domino; ipse librum transfert, qui deferri potest etiam prò Evangelio S. Joannis, facitque, dùm transit, post Diaconum genuflexionem in medio Altaris. *Piscara ibidem.*

XXI. Ad benedictionem à sinistris celebrantis suprà gradus genuflectit, ibique stat, donec legatur Evangelium; Quo lecto, respondet; *Deo gratias*, & cum celebrante antè infimum gradum descendens genuflectit, & rediens procedit ordine, quo venerat. *Gav. & Piscara ibidem.*

XXII. Quandò in Missâ Solemni nulla sit credentia, ut fit in Profestis, (dicunt aliqui, ut inter festa, & pro festa appareat differentia, quòd potius tolerari, quàm concedi potest) eo casu Subdiaconus portat Calicem, & Diaconus librum de Sacristiâ ad Altare, hic deposito & aperto Libro, descendit ad Celebrantem, cum quo confessionem facit, & interim Subdiaconus explicat Corporale, collocat Calicem in medio Altaris, eodemque modo finitâ

Missâ revertuntur in Sacristiam. Gav.
par. 2. tit. 2. Rub. V. Missalis.

XXIII. In Missis Defunctorum manum Celebrantis non osculatur, nec librum Diacono tradit, sed Acolytho; post Evangelium librum Celebranti osculandum non præbet, sed statim clausum Acolytho tradit, & ad offertorium Calicem cum omnibus ornamentis ex credentiâ accipit, nec ejus humeris velum imponitur, neque Patenam tenet, infundensque aquam in Calicem non petit benedictionem; stat post Celebrantem junctis manibus sinè velo, & sinè Patenâ, nec illo dicente *Orate fratres*, ipse respondebit, *Suscipiat*, sed Diaconus; ad elevationem in cornu Epistolæ genuflexus, debitis peractis inclinationibus, Sacramentum Thurificat.

XXIV. Ad *Agnus Dei*, non percutit pectus, sed factâ genuflexione, Diacono assistente ad librum, ipse stat à dexteris Celebrantis, & Calicem, cum opus est, detegit; cum verò dicit, *Domine*

ne non sum dignus, post eum ad sinistris
profundè inclinatus, pectus sibi percu-
tit, quandò facienda est absolutio in
fine Missæ, adjuvat Celebrantem stan-
tem ad latus Epistolæ, dùm exuit Ca-
fulam, quam reponit cum Manipulo
suprà Altare à latere Evangelii, vel tra-
dit Acolytho; Ad tumulum deferens
crucem procedit post Thuriferarium
medius inter Ceroferarios, & perve-
niens ad pedes tumuli contrà Altare,
stat ibi semper immobilis, donec à can-
toribus in fine dicatur Versus *Requie-*
scant in pace, & tunc revertitur ordine,
quo venerat, transiens antè Altare re-
verentiam facit, & ingressus Sacristiam
crucem deponit, ibique Celebrantem,
dùm se sacris vestibus exuit, adjuvat,
& reliqua, ut suprà, præstat.

XXV. Si faciendæ sint exequiæ,
eodem ordine procedit post Thurife-
rarium, & sistit se ad pedes lecticæ
contrà Altare, ibique immobilis per-
severat, donec inchoetur Antiphona,
In Paradisum, & tunc post Thurife-
rarium

rarium procedit ad locum sepulture,
ubi stabit ad caput loci, in quo defun-
ctus deponi debet, usque in finem, &
recedenti præcedit alios ordine, quo
venerat.

XXVL In Missis autem Defuncto-
rum, quæ dicuntur sine Ministris can-
tat Epistolam Superpelliceo indutus,
in cuius sine non osculatur celebrantis
manum. Piscara l. 2. sec. 7. cap. 2. Ga-
yantus *ibidem*.

DE DIACONO.

Caput Tertium.

*Cùm inter eos, qui Presbytero
Celebranti Ministrant, præci-
puum munus Diacono tribua-
tur, hinc est, quòd post tracta-
tum de Subdiacono, de eo dis-
serere decreverim.*

I. **V**T igitur Diaconus Christi
Domini Minister ritè suum
impleat munus diligenter,
quæ à nobis præscripta fuerint, adver-
tet. Tempore itaque congruo prò Mis-
sâ Solemni accedat ad Sacristiam, & lo-
tis, ac tersis manibus perquirat Mis-
sam, atque signacula suis locis disponat.
Deindè paramenta sui ordinis accipiat,
videlicèt, Amictum, Albam, Cingu-
lum,

lun, ac Stolum transversalem coloris convenientis, quam, deosculata prius Cruce in medio existente, sibi imponit super humerum sinistrum, & sub brachio dextero; Eam Acolytho vitta ligando, interim dicens orationes in Missali assignatas, sic paratus adjuvat Celebrantem, dum Sacras accipit vestes.

Andr. Pisc. Castaldus *lib. 1. sec. 7. c. 5.*

Gavant. *par. 2. tit. 2. & Rub. Miss. 3.*

II. Cum Celebrans indutus fuerit omnibus sacris vestibus, & ipse Dalmaticam induit, ac Manipulum accipit, & ministratâ Naviculâ prò impositione incensi, antequam exeant de Sacristiâ, si Missale non sit suprâ Altare, vel super Credentiam, eo quòd nulla parata fuerit, ipse ferens librum antè pectus procedit capite cooperto statim post Subdiaconum antè Celebrantem, & deposito Missale aperto super Altare, facit cum Celebrante confessionem, accepto ab ipso prius Birreto, eoque reddito Cæremoniario, vel alicui Acolythorum, qui illum, ubi sunt sessuri, de-

po-

ponat, inclinat, percutitque sibi pectus ad illa verba, ut diximus de Subdiacono & usque ad accessum Altaris semper tenet manus junctas antè pectus, sicut facit, cùm procedit è Sacristiâ, quando non fert librum, neque deducit manus ad Oremus in fine confessionis, hoc enim proprium est solius Sacerdotis; diebus tamen Dominicis sciat, se ministrare debere ad asperersionem aquæ modo, ut in *Rub. de benedictionibus infra explicatur. Piscara, & Gav. ibidem.*

III. Factâ confessione, ascendit cum celebrante ad Altare manu sinistrâ Albam, & Vestem anteriorem illius paululum elevans, dùm Sacerdos ascendit, & cum Subdiacono genuflectens, & statim surgens (cùm ipsi non osculentur Altare) acceptâ de manu Thuriferarii Naviculâ incensi sinè osculis apertâ, primum inclinatus versus celebrantem dicit, *Benedicite Pater Reverende*, & osculatur Coclear, & manum celebrantis antè, & post, deindè ipse dimissâ Naviculâ, & accepto Thuribulo fumigan-

ti à Thuriferario, illud dat celebranti,
 osculatâ prius catenularum summitate,
 & manu illius dexterâ, & dùm incensat
 assistit à dextris ejus, elevando eam Pla-
 netæ partem, quæ est circâ brachia ce-
 lebrantis, ut non impediatur, alterâ ma-
 nu pectori interim admotâ, & cùm
 transit antè crucem semper genufle-
 ctit, postea accepto Thuribulo à cele-
 brante, osculatur primò manum ejus,
 tùm catenularum summitatem, eum-
 que incensat cum profundâ capitis in-
 clinatione antè, & post. *Piscara ibi-
 dem. Gavantus par. 2. tit. 4. Ceremonia-
 rius Episc. l. 2. cap. 8. & l. 1. cap. 9. &
 Rub. Miss. Novi 4. & 7.*

IV. Peractâ incensatione stans à
 dexteris celebrâti, dùm recitat Introi-
 tum, respondet cum eo alternatim sub-
 missâ voce *Kyrie Eleison*; stans in cornu
 Epistolæ, usque ad nonum *Kyrie*, po-
 stea retrahit se supèr secundum gradum
 Altaris post celebrantem, dùm into-
 nat, *Gloria in Excelsis Deo*, & factâ in
 eodem loco genuflexione, ascendit ad
 Alta-

Altare ad dexteram celebrantis, cum quo submissâ voce Hymnum profequitur usque ad finem, quòd etiam fervat, cum dicitur *Credo*. Gav. & Piscara *ibidem*.

V. Cum dicitur *Dominus Vobiscum*, Oratio, Præfatio, & Pater Noster, similiter stat super secundum gradum à tergo celebrantis, quando verò dicendum est, *Flectamus Genua*, post celebrantem in tono orationis, primus omnium genuflectendo illud intonat, Gav. & Piscara *ibidem*.

VI. Semper cum ascendit ad Altare finè celebrante, facit in loco suo genuflexionem, neque aliam iterum ad Altare, caput inclinat cum celebrante, & signat se in fine gloriæ, & Symbolicum Sacerdote. Gav. & Pisc. *ibid.*

VII. Dùm Subdiaconus cantat Epistolam, celebranti submissâ voce illam legenti à dexteris adsistit, donec illam compleat, cum Graduali, seu tractu, vel sequentiâ, & lectâ Epistolâ, dùm Celebrans legit Evangelium ipse nullo comite

comite defert librum Evangeliorum super medium Altaris, impositoque incenso in Thuribulum à Celebrante (ut in principio Missæ) genuflexus antè Altare super primum gradum illius dicit, *Munda cor meum*, deindè accipiens librum Evangeliorum de Altari petit benedictionem à Celebrante genuflexus in superiori gradu Altaris dicens, *Iube Domne*, & non *Domine*, & osculatâ illius manu, ipse tenens librum antè pectus, præcedentibus Thuriferario, & duobus Acolythis cum candelabris accensis, vadit cum Subdiacono à sinistris ad locum Evangelii versus Aquilonem secundum communioem consuetudinem majorum Ecclesiarum Romæ, ità interpretantium illud contrà Altare, ut nec terga vertat Altari, nec Populo, ubi tenente Subdiacono librum, junctis manibus dicit *Dominus Vobiscum*, cùm dicit *Sequentia*, vel *Initium*, signat librum in principio Evangelii, postea frontem, os, & pectus ipsius, acceptoque de manu Thuriferarii

Thu-

Thuribulo, ter librum incensat, hoc est in medio à dexteris (dextera & sinistra intelligitur Celebrantis) & sinistris, & junctis manibus profequitur Evangelium. Ad nomen *Iesus* caput inclinans, & si sit genuflectendum, versus librum genuflectens, si verò principium textus, quòd osculari debet à Celebrante, in præcedenti folio est, voluit priùs folium, ut commodè Celebrans illud suo loco osculari possit, quo terminato, seu finito, stans in plano medio Altaris ter incensabit Celebrantem, postea vadit ad locum suum in medio Altaris post Celebrantem dùm intonat *Credo*, (si dicendum sit) vel dùm dicitur *Dominus vobiscum*, ut suprà dictum est de *Gloria in Excelsis*. *Gavantus par. 2. tit. 6. Cerem. Episc. l. 1. cap. 9. & l. 2. cap. 8. Rub. 5. Miss. & Piscara loco citato.*

VIII. Cùm in Symbolo cantatum fuerit, *Et incarnatus Est*. Diaconus per viam breviorē solus sinè comite, accedens ad Credentiam accipit Bursam

CUM

cum Corporali intus, quam ad oculos usquè elevatam ambabus manibus portat, ità ut ejus pars aperta ipsum respiciat, & ad Altare ascendens facit primò Cruci reverentiam solitam, mox capitis inclinationem Celebranti; extrahit deindè ex Bursâ Corporale, quòd explicat, & extendit in medio Altaris collocans à parte Evangelii Bursam, ità ut Altare non impediat, & redit ad locum, ubi priùs erat; si autem non dicatur *Credo*, Subdiaconus, ut suprà diximus, defert Bursam simul cum Calice. Gavantus *Cærem.* & Piscara *ibidem.*

IX. Finito Symbolo, vel nisi sit dicendum, dicto *Oremus*, antè offertorium, ad quod ipse assistit, accedit ad Altare in cornu Epistolæ, amovet Calicem si est in Altari, vel si est in Credentiâ, ut magis convenit, accipit eum de manu Subdiaconi, detegit, & dat Patenam Celebranti cum Hostiâ superpositâ, osculando ejus manum, & acceptâ ampulâ vini de manu Subdiaconi

ni sinè osculis, imponit vinum in Calicem, manu sinistrâ illum per nodum tenens, & infusâ aquâ de more à Subdiacono, illum tradit Celebranti, & pedem Calicis tangens, seu brachium dexterum illius sustentans cum eo dicit, *Offerimus, &c.* quem postea positum in Altari, ut suprâ, pallâ cooperit. Subdiacono deindè stante in cornu Epistolæ, ponit in dexterâ manu Patenam, quam cooperit extremitate veli ab ejus humero pendentis. *Gavant, par. 2. tit. 7. Rub. Miss. 9. Cer. em & Piscara ibidem.*

X. Dicto, *Veni Sanctificator, &c.* cum debitis osculis, ut in principio Missæ ministrat Celebranti tùm Naviculam incensi, tùm etiam Thuribulum, & , dùm incensantur oblata, ab ipso Diacono tenetur manu dexterâ pes Calicis, sinistrâ verò assistit illi Planetam elevatam tenens, & cùm incensatur Crux, amovet Calicem ad partem Epistolæ, non tamen extrâ Corporale, si capax sit, quâ incensatâ, reponit in suo loco, finitâ à Celebrante incensatione,

acceptoque ab illo Thuribulo, eum nullo maiore præsente, cui triplex ductus Thuribuli debeatur, triplici ductu incensabit, eo præsente, duplici tantum ductu deinde incensat Chorum inclinans caput omnibus antè, & post, ultimo loco Subdiaconum tenentem Patenam, & reddito Thuribulo Thuriferario, ipse ab illo incensatur, postea vadit retrò post Celebrantem in loco suo ibi stans usque ad finem præfationis, in cuius fine antequàm dicatur *Sanctus*, accedit ad Altare, ubi cum Celebrante profequitur, *Sanctus*, & quæ sequuntur usque ad Canonem, deinde retrahit se ad sinistram Celebrantis ei assistens, dùm dicitur Canon, nisi alius Sacerdos paratus assistat, quia tunc ipse staret ad dexteram aliquantulum post Celebrantem. *Rub. Miss. 10. Gavantus Cærem. Episc. & Piscara ibidem.*

XI. Quòd si adesset assistens Pluviali paratus, ipse antè Subdiaconum. juxtà Piscaram post omnes de Choro incensandus esset, vel ut magis placet jux-

tà *Cærem. Episc.* immediatè post Celebrantem, quòd convenit cùm debeat esse dignior ex Clero, & præcedat omnibus aliis Ministris ipsi Celebranti inservientibus, ut mihi Venetiis à viris dignis, & sapientibus responsum fuit.

XII. Cùm Celebrans dicit *Quam oblationem*, ipse accedit ad ejus dexteram, & ibi in superiori gradu Altaris genuflexus, cùm Sacramentum elevatur, fimbrias Planetæ elevat, & quandò opus est se exigens Calicem discooperit, & cooperit, ac cum Celebrante genuflectit, repositoque Calice redit ad librum nisi alius assistat: quia tunc ipse staret ad dexteram aliquantum post Celebrantem. *Gavantus Rub. Miss. 10. Cærem. Episc. & Piscara locis citatis.*

XIII. Si adest Pixis cum particulis consecrandis, ipse eam detigit, & collocat propè Hostiam antè Consecrationem, & depositâ Hostiâ post Elevationem, factâ cum Celebrante genuflexione, Pixidem cooperit, collocatque in pristino loco, & antequàm discooperiat

Ca-

Calicem consecrandum, cum Celebrante prius adorandum genuflexione Hostiam ab eo depositam in Altari. Gav. *par. 2. tit. 9. Rub. Miss. 8. Cærem. Episc. & Piscara ibidem.*

XIV. Cùm Celebrans dicit, *Per quem hæc omnia*, Diaconus factâ Sacramento genuflexione, accedit ad dexteram Celebrantis, & quandò opus est, discooperit, Calicem, & cum Celebrante adorat, similiter cooperit, & iterum genuflectit, *ibidem locus citatis.*

XV, Cùm verò inceptum fuerit, *Pater Noster*, vadit retrò post Celebrantem, factâ prius Sacramento genuflexione ubi stat, dùm dicitur Oratio Dominica. Gav. *ibidem Rub. Miss.*

XVI. Et cùm Sacerdos pervenerit ad verba; *Et dimitte nobis debita nostra*, ipse stans retrò post Celebrantem, factâ ibidem genuflexione, vadit ad ejus dexteram, & acceptâ Patenâ à Subdiacono eam discooperit, & purificatorio abstergens det illam Celebranti, illius manum osculando, & quandò

dò opus est discooperit , & cooperit Calicem , & cum Celebrante adorat ; dicto *Agnus Dei* , in quo percutit sibi pectus cum Celebrante , non tamen sinistra cum eo posita super Altare , sed infrà pectus eidem admota , genuflexus expectat pacem , & cum Celebrans osculatur Altare , ipse se erigens simul osculetur illud extrà Corporale , & ab eo dicente, *Pax tecum*, complexus accipit pacem sinistris genis sibi invicem appropinquantibus , & ei respondet *Et cum spiritu tuo*. Postea iterùm Sacramento in Altari adorato , vertit se ad Subdiaconum retrò post Celebrantem , & similiter dat ei pacem , deindè factâ in medio genuflexione, vadit ad librum , & dùm Celebrans se communicat , stat profundè inclinatus versus Altare , & nisi Subdiaconus adhuc adsit , ipse tunc discooperit Calicem , si verò detur assistens paratus Celebranti , hic accipiet Pacem à Celebrante , & dabit Subdiacono , qui post pacem datam in Choro, dabit Diacono, *Ex Decretis Sac. Rit.*

Cong.

Congreg. 17. Iunii 1606. & 15. Martii 1608. teste. Gavantus *supra citato*, qui asserit se *præsento* ita decretum fuisse.

XVII. Si fiat communio Cleri, aut aliorum inferiorum, collocatâ Pixide in medio Corporalis, vel illâ extractâ de Tabernaculo, dicit genuflexus confessionem, & ipse ministrat purificationem iis, qui de Clero sunt, & cætera facit, quæ infrâ notata sunt in Miscellanis nostris. Gavantus *par. 2. tit. 10. Cerem. Episc. & Piscara locis citatis.*

XVIII. Peractâ communionem, Diaconus defert librum Missalis ad cornu Epistolæ, deindé vadit retrò post Celebrantem dùm dicit, *Dominus Vobiscum*, & orationem, seu orationes, & cùm dicturus est *Ite Missa est*, cum Celebrante vertit se ad Populum, factâ priùs genuflexione versus Altare, sicuti facere debet cùm defert librum, quem clausum portat, & deindè aperit, dicto, *Ite Missa est*, nam cùm dicit *Benedicamus Domino*; non vertit se ad Populum eodem modo, quo celebrans & unâ
simul

simul cum eo redeunte dicit, ut supra
vertens se ad Populum *Humiliate capita*
vestra Deo, eodem quidem ordine, quò
dicere solet. *Ite Missa est* excepto solum,
quòd illud dicit in cornu Epistolæ, &
sinè genuflexione, quia est in eodem
loco, quo dicenda est collecta, & quo-
niam populum alloquitur. *Gav. par. 2.*
tit. 15. Rub. Miss. 3.

XIX. Ad benedictionem Celebran-
tis ipse æqualiter distans super secun-
dum gradum Altaris à dexteris Subdia-
coni, versus illud genuflectit, & manu
pingit sibi crucem à fronte ad pectus, ut
solent Laici secundum locorum con-
suetudinem, & ad Evangelium S. Joan-
nis, vel aliud stans, quasi medius inter
Celebrantem, & Subdiaconum aliquan-
tum post illos, ad *Verbum caro factum*
est, vel quid simile genuflectit versus
librum, erectusque, & descendens cum
aliis ad infimum gradum Altaris, factâ
ibidem genuflexione, & cum aliis coo-
perto capite modo, quo venerat, redit
in Sacristiam. *Gavantus par. 2. tit. 12.*

Rub. Miss. 7. Cærem. Episc. & Pisc. loc. cit.

XX. In Missis autem Defunctorum ministrans, numquam Celebranti manus nec aliquid ei porrigens osculatur, non ministrat incensum in principio Missæ, non petit benedictionem ad Evangelium, neque incensat librum antè Evangelium, nec postea Celebrantem, neque alios post incensationem oblatorum, sed tantùm Celebrantem incensat. Ad *Agnus Dei*; non percutit pectus, neque accipit *Pacem*; dùm dicitur *Sequentia*, circa finem, cùm dicitur *Oro suplex, & aclinis, &c.* accipiens Missale, super Altare reponit, ac genuflectens suprà gradus, dicit, *Munda cor meum*; dicto offertorio, cùm Subdiaconus defert à latere Epistolæ Calicem, accipit Bursam, extrahensque Corporale explicat, Hostiam suprà Patenam Celebranti porrigit, deindè vinum ministrat, & incensum, & Thurificato Altare, tantùm Celebrantem incensat, & cùm Celebrans convertens se, dicit, *Orate Fratres*; ipse respondet, *Suscipiat Domi-*

Dominus, &c. & in fine Missæ dicens; *Requiescant in pace*; non se convertit ad Populum. Gavantus *par. 2. tit. 13. Rub. Miss. 2. & 4. & Piscara loco citato cap. 6.*

XXI. Ad absolutionem incedens à sinistris Celebrantis vadit ad leticam, seu Tumulum, ubi terminato responso. *Libera me Domine*: ministrat Naviculam Celebranti prò impositione incensi in Thuribulum, deinde intonato *Pater Noster*, portigit illi aspersorium, & factâ Altari reverentiâ, seu genuflexione, eum comitatur, stans à dexteris ejus, & tenens elevatâ anteriorem Pluvialis fimbriam, cùm transit antè Crucem ipse genuflectit, licet Celebrans tantùm profundè inclinet, postea tradit Thuribulum Celebranti, & eodem modo, quo suprà, comitatur illum, & rediens ad pristinum locum tenet librum, dùm Sacerdos recitat orationem, postremò precedente Cruce, capite tecto, ordine, & modo, quo venerat, revertitur in Sacristiam. Gavantus *Miss. & Piscara locis citatis.*

DE CELEBRANTE.

Caput Quartum.

I. **S**acerdos, qui Missam Solem-
nem est factururus, cùm in tanto
ministerio vicem Christi gerat,
debet, ut singulari animæ puritate elu-
ceat, ideò priùs conscientiam optimè
mundet, deindè intrà cubiculum sal-
tem cordis sese recipiat, ibique recog-
tet in amaritudine annos suos, deplo-
ret ignorantiam propriam, ingrati-
tudinem, & tepiditatem, oret, meditetur,
& cum omni devotione sic se preparet,
ut magnam interiùs, & exteriùs reve-
rentiam observet. Reverentiam autem
exteriorem custodiet, si Sacras cære-
monias ab Ecclesiâ institutas, pulchrè,
attentè, graviter, integrè, & cum quâ-
dam dignitate perficiat, se ità gerendo,

ut

ut magis Deo quàm hominibus parùm devotis placere, & tantùm Sacrificium eâ, quâ convenit, fide, puritate, ac reverentiâ peragere videatur; Quare cùm in Divinis Ritibus peragendis aliis lumen præbere debeat, diligenter, quæ sequuntur observet.

II. Paratis omnibus necessariis tam prò Altare, quàm prò ministris, post tertiam, vel aliam horam juxtâ temporum opportunitatem Celebrans solitis indutus paramentis, & prætiosioribus sicut, & ministri, antequàm exeat è Sacristiâ, imponat capite aperto (ubi observatur) nam multis in locis non est in usu, incensum in Thuribulum cum benedictione eo prorsus modo, qui describetur in principio Missæ, deindè capite tecto, factâ reverentiâ Cruci, vel Immagini in Sacristiâ, præcedente primo Cæremoniario, quem sequitur Thuriferarius à sinistris habens Acolythum, post quos sequuntur Cæroferarii cum candelabris accensis, deindè Subdiaconus antè Diaconum ambo

junctis manibus antè pectus, ultimus omnium procedit (nisi sit paratus Pluviali, tunc enim graditur medius tenens Diaconum à dexteris, & Subdiaconum à Sinistris) manibus pariter junctis, omnes incessit gravi, oculisque ad terram demissis, interim in Choro cantores intonant Introitum & cùm ad Altare pervenerint, Thuriferarius cum Acolytha in medio plani. Ceroferarii verò hinc indè aliquantulum in gradibus Altaris distantes, aditum præbent Ministris, ac Celebranti, qui medius inter Ministros, dato Bireto Diacono, qui illud Acolytha tradit, stans detecto capite, unà cum aliis reverentiam facit Cruci, & cùm in Altari sit Sanctissimum Sacramentum genuflectit, tunc recedentibus Ceroferariis, Acolythisque ibi genuflectentibus, nisi sit dies Dominicus, quo prius fit aspersio modo suo loco præscripto, more solito Ministris hinc indè adstantibus, facit Confessionem. Gavantus *par. 2. tit. 3. Rub. Miss. 5. Ceremoniarius Episc.*

l. 2. cap. 8. Andreas Piscara Castaldus
l. 2. sec. 9. cap. 1.

III. Factâ Confessione, Celebrans ascendit cum Ministris ad medium Altaris, ubi dicto *Oramus te Domine*; ac osculato Altari, ter ponit incensum in Thuribulum, dicens interim *Ab illo benedicaris*, &c. & deposito cocleari producit manu dexterâ nihil dicens signum crucis super thus in Thuribulo, illudque, manu sinistrâ pectori adnotâ, benedicit, & accepto Thuribulo de manu Diaconi, crucem, & cætera (ut infra notabitur de modo imponendi thus in Thuribulum) incensat, & reddito Thuribulo ipsi Diacono, ab eo ipse solus incensatur. Gavantus *par. 2. tit. 4. Rub. Miss. 4. Cærem. Episc. & Piscara ibidem locis citatis.*

IV. Peractâ incensatione, Diacono à dextris ejus, & Subdiacono à dexteris Diaconi stantibus in cornu Epistolæ, legit Introitum & *Kyrie Eleison*, postea vadit ad medium Altaris, ubi intonat *Gloria in Excelsis*; quam deindè submissâ

voce cum Ministris prosequitur, usque ad finem. Gav. Rub. Miss. 4. num. 7. Cærem. & Pisc. ibid.

V. Dicto Hymno *Gloria in Excelsis*, osculatur Altare in medio, manibus hinc indè super eo, ut suprà, extensis, dicitque. *Dominus vobiscum*, versus ad Populum, ut dicitur in Missâ privatâ, rediensque per eandem viam ad librum dicit orationem seu orationes, postea canente Subdiacono Epistolam, ipse istam interim submissâ voce legit, & item; Graduale, & Tractum usque ad *Munda cor meum*, & à Subdiacono cantatâ Epistolâ, Celebrans stans adhuc in cornu Epistolæ, versâ facie ad medium Altaris porrigit illi manum super librum Epistolarum, ut eam osculetur, & illum, (præter quam in Missis Defunctorum) benedicit nihil dicens. Postea vadens ad medium Altaris, submissâ voce dicit *Munda cor meum*, legitque Evangelium, quòd in fine non osculatur, deindè posito incenso in Thuribulum de more, benedicit Diaconum genuflectens.

nuflexum antè Altare, manum dexteram osculandam super Missali in ejus manibus existente ponens dicit. *Domini-
nus sit in corde tuo, &c. Vt in Miss. Gav.
par. 2. tit. 6. Rub. Miss. 6. n. 5. Cærem.
& Pisc. ibid.*

VI. Dùm Diaconus canit Evange-
lium: Celebrans retrahit se ad cornu E-
pistolæ, ibique stat versus Diaconum
junctis manibus, & cum Diaconus di-
cit, *Sequentia Sancti Evangelii*, ipse et-
iam signat se de more, & cum nomina-
tur *Iesus*, caput inclinat versus Altare,
finito Evangelio osculatur librum à
Subdiacono sibi delatum, dicens; *Per
Evangelica dicta, &c.* quæ omnia præ-
termittuntur, cùm ipse legit Evange-
lium, usque ad hunc locum proprium,
& à Diacono ter incensatur, nisi sit co-
ram Prælato in suâ residentia, liber e-
nim tunc defertur ad Prælatum, & ille
solus incensatur. *Cærem. Episc. Gavant.
& Piscara ibidem.*

VII. Post Evangelium celebrans
stans in medio Altaris versus crucem

incipit, (si dicendum sit) *Credo*, &c. quod deinde submissâ voce cum Ministris prosequitur, in cujus fine sedere potest cum illis si sit tempus, & locus aptus, ut suprâ notavimus. *Carem. Episc. Gavant. Miss. & Piscara ibidem.*

VIII. Cùm à choro terminatum fuerit Symbolum, celebrans more solito, stantibus Ministris uno post alium dicit, *Dominus Vobiscum*; & offertorium, deindè acceptâ Patenâ cum debitis osculis à Diacono, & similiter Calice, facit more solito oblationem, priùs facto signo crucis super Ampullam aquæ sibi à Subdiacono petitâ benedictione, dictoque *Veni Sanctificator*, ipse, ministrante Diacono Naviculam, & dicente, *Benedicite Pater Reverende*, ponit incensum in Thuribulum, dicens *Per intercessionem*, &c. ut in ordine Missæ; producens postea super Thuribulum signum crucis, deindè accepto Thuribulo de manu Diaconi, nullam tunc faciens cruci reverentiam incensat oblata, ter ducens Thuribulum super Calicem, & Ho-

& Hostiam simul in modum crucis, quæ fit non per quatuor puncta, sed super Calicem, & Hostiam in modum crucis, non demittendo Thuribulum, sicuti in circulis sequentibus, in quibus illud depressis ducitur, ita ut circumbeat Calicem scilicet bis à dexterâ ad sinistram, & semel à sinistrâ ad dexteram, quæ hoc loco celebrantis dextera intelligenda est. In quâ incensatione dispensat verba, & reliqua facit, ut infrâ notatum est; de modo imponendi thus, &c. ad Offertorium, qui, postquam incensatus fuerit, lavat manus, & cætera, ut in Missâ privatâ peragit, dictisque secretis, decenti, & digno cantu in medio Altaris præfationem canit, in cujus fine, accedentibus Ministris ad Altare, cum ipsis dicit *Sanctus*, postea reliqua, usque ad orationem Dominicam solita facit, excepto quòd non discooperit, nec cooperit Calicem. Gay. par. 2. tit. 7. Rub. Miss. 7. n. 9. & sequentibus Cærem. Episc. & Piscara ibidem.

IX. Post verba, *Per quem omnia*,

&c. & post consuetas cruces adorato in Altari Sacramento cum solitis genuflexionibus, suavi voce canit Orationem Dominicam, in cuius fine acceptâ à Diacono Patenâ, dicens, *Libera nos*, &c. cum illâ signat se postea cum debitis reverentiis, factâ hostiæ divisione, immittens in Calicem particulam solitam, dicit cum cantu: *Pax Domini*; &c. & iterum factâ genuflexione, erectus cum Ministris profundè inclinatus, dicit. *Agnus Dei*, &c. Gavant. par. 2. tit. 10. Rub. Miss. 10. num. 8. Cærem. Episc. & Piscara ibidem.

X. Dictâ primâ oratione antè Communionem, videlicèt, *Domine Iesu Christe qui dixisti Apostolis tuis*, &c. & osculato Altari in medio, dat pacem Diacono, sinistris genis, sibi invicem appropinquantibus, dicens, *Pax tecum*; deinde cætera profequitur, usque ad Communionem. Si verò adesset assistēs paratus, hic acciperet pacem à Celebrante, & daret Subdiacono, qui post datam pacem in Choro dabit Diacono; Ex Decret.

S. Rit. Cong. 17. Iunii 1606. & 15. Martii 1608. teste Gavant. *supracit.* qui asserit ipso præsente ita decretum fuisse. *ibid.*

XI. Si in Missâ Solemni fiat communio, Celebrans communicabit primò Diaconum, & Subdiaconum, deindè reliquos de Clero, postremò populum, priùs digniores, postea minus dignos. Gav. *ibidem.*

XII. Communione peractâ, secretò in cornu Epistolæ dicit Post communionem, deindè stans in medio Altaris versus Populum solemni cantu dicit *Dominus vobiscum*, & reversus ad cornu Epistolæ similiter canit orationes post communionem, deindè accedens ad medium Altaris, ut suprâ, iterum dicit, *Dominus vobiscum*; & ibi versus Populum stat, donec Diaconus perficiat canere *Ite Missa est*, tùm cum eo vertit se ad Altare, & dicit *Placeat*, postea eodem modo, & voce, quâ in Missis privatis semel benedicit Populum, postremò Ministrante Subdiacono, si opus sit, di-

cit Evangelium S. Joannis, vel aliud juxtà temporis diversitatem, tunc, ipse, & Ministri cum debitis reverentiis recedunt ordine, quo venerant in Sacristiam, ibique paramenta deponentes, Celebrans quidem à Ministris, illi verò ab Acolythis adjuvantur. *Cærem. Episc. Gav. Rub. Miss. & Piscara supplicati.*

XIII. Si in fine Missæ facienda sit Processio, Celebrans non recedit, sed antè infimum gradum Altaris, depositâ Casulâ, & Manipulo, induitur Pluviali, & reliqua profequitur, ut infrà proprio loco dicetur de processionibus. *Piscara ibidem.*

XIV. Quando celebranda est Missa solemnis pro Defunctis; Altare, & omnia alia paramentis nigri coloris cooperiri debent, & in ipso Altari, præter Crucem, & candelabra, nullus omninò ornatus apponatur, non flosculi, non Sanctorum reliquiæ, neque imagines, & antè Altare sternatur, vel tapetum, vel pannus violaceus, seu etiam
ni-

niger, super credentiam necessaria tantum apponantur, cum duobus candelabris, absque omni ornatu, Piscara l. 2. sec. 9. cap. 5. Cæremoniarius Episc. l. 2. cap. II.

XV. Cerei omnes erunt ex cerâ communi non albâ, nisi fortè cum ij, pro quibus celebratur, cereos offerant, tunc enim ne fidelium pietati derogetur eorum devotioni satisfacere decet oblatos accendendo, *ibidem*.

XVI. Si facienda sit absolutio in medio Ecclesiæ, præparetur letica mortuorum, seu tumulus, & super illum sternatur pñus niger; In Sacristia, præter alia paramenta sint in promptu Pluviale pro Celebrante, Crux processionalis cum hastâ, Thuribulum cum Naviculâ, vas aquæ benedictæ cum aspersorio, & candelæ distribuendæ regulariter ex cerâ communi, vel etiam juxtâ offerentium voluntatem ceræ albæ, quæ distribuendæ sunt post Epistolam, dum cantatur *Sequentia*; & accendi debent ad Evangelium, ad Elevationem.

vationem Sacramenti, ac finitâ Missâ, dùm fit absolutio. *Cærem. Episc. & Piscara ibidem.*

XVII. In hac Missâ non incensatur ad Introitum Altare, neque ad Evangelium, nullumque osculum fit super quamcunque rem ministrandam, neque super Celebrantis manum ad oblata, incensato Altari, ut fit in aliis Missis solemnibus, solus Celebrans incensatur, & nullus alius.

XVIII. Finitâ Missâ, si facienda sit absolutio, Celebrans retrahens se ad cornu Epistolæ, exuitur casulâ, & Manipulo, acceptoque Pluviali nigro, & factâ Altari reverentiâ, vel genuflexione, præcedentibus Subdiacono, inter Ceroferarios medio, & Acolythis cum aliis Clericis, & Sacerdotibus omnibus, incipiendo à junioribus, binis procedentibus, ipse ultimus cum Diacono à sinistris procedit, & sistit se ad caput Leticæ inter ipsam, & Altare aliquantulum versus cornu Epistolæ, vel Evangelii, si in cornu Epistolæ adesset Sanctis-

Altissimū Sacramentum in aliquā Capellā conspicuā, ne terga vertat Sacramentum neque Altari Majori, sed itā, ut quodam modo Crucem Subdiaconi respiciat, aliis ministris hinc inde à lateribus per ordinem adstantibus, & dicto responsorio, *Libera me Domine*, ponit incensum in Thuribulum, illud benedicens more solito, & finito *Kyrie Eleison*, &c, incipit intelligibili voce *Pater Noster*; & secretò proseguendo reliqua, accipit aspersorium de manu Diaconi, & faciā Altari reverentiā, seu genuflexione Sacramento, eodem Diacono illum comitante, à dexteris tenens elevatam fimbriam Pluvialis ejusdem dexteræ, ne celebrans impediatur, circuens thumulum aspergit illum aquā benedictā ter à parte dexterā, & ter à sinistrā, & cū transit antè Crucem se profundè inclinat, postea de manu ejusdem Diaconi accepto Thuribulo, eodem modo, quo asperat, incensat, & rediens ad locum suum junctis manibus dicit, *A porta Inferi*, cū suā oratione, in cuius

jus

jus absolutione dicit, *Per Christum Dominum nostrum*, & non aliud, dicensque, *Requiem eternam*, &c. facit Crucem manu dexterâ super tumulum, & dicto per cantores, *Requiescant in pace*, etiam si prò uno fiat officium, omnes ordine, quo venerant, recedunt. Primò Acolythi cum Thuribulo, & vase aquæ benedictæ, deinde Subdiaconus cum Cruce, tùm reliqui per ordinem, qui cruci, cum transit, omnes caput profundè inclinant, interim cerei in Altari, & in tumulo existentes extinguuntur, & omnes in pace recedunt. Gavantus par. 2. tit. 13. Rub. Miss. 13. num. 2. & sequentibus *Ceremoniale Episc.* & *Piscara ibidem.*

DE ASSISTENTE.

Caput V.

I. **L** Icèt juxtà præsçripta in Cæ-
remonialì Episcoporum, l. I.
c. 7. & in Conc. Prov. Med. 4.
par. 2. tit. de iis, quæ ad Missæ Sacrifi-
cium pertinent. §. Quòd de assistente. &c.
Solis Prælatìs detur assistentia in Missâ
Solemni, quia tamen, ut Sac. Rit. Cong.
declaravit die 19. Junii 1604. etiam
Canonicis, aliisque non Prælatìs, ubi
hæc adest consuetudo, dari potest Assi-
stentia. Idcirco, quæ ejus muneris sunt,
præscribemus.

II. In Missis igitur, quæ solemniter
celebrantur, præter Diaconum, &
Subdiaconum, unus Presbyter assistet,
qui in Sacerdotalibus officiis expertus,
(ut dignè, & decenter munus suum
exer-

exercere valeat) debet esse primus, & dignior ex Presbyteris illius Archipresbyteralis, seu Plebania, cum primus etiam, & dignior sit inter omnes ministros Celebranti inservienti. *Cærem. Episc. l. 1. cap. 7. & Paris Crassus l. 1. c. 4.*

III. Ille itaque omnibus prævisis (ejus enim præcipua cura est, Missam prævidere, & signacula in Missali celebrantis locis congruis disponere) indutus superpelliceo absque Stola, & Pluviale coloris convenientis procedit ad Altare post Celebrantem, sicuti post eum pariter in fine recedit. Andreas Piscara Castaldus *l. 1. sec. 7. cap. 10. vel ad dexteram Diaconi, juxta Cærem. Episc. l. 1. cap. 7.*

IV. Cum pervenerit ad Altare, facta post Celebrantem profundâ inclinatione, seu genuflexione, stans à dexteris ejus faciet confessionem, & tunc Diaconus stabit à sinistris Celebrantis, Subdiaconus verò post Diaconum, dicensque *Tibi Pater, & te Pater*, caput Cele-

Celebranti inclinatur. Cærem. Episc. & Piscara ibidem.

V. Peractâ confessione, ascendente Celebrante cum Diacono, & Subdiacono ad Altare, ipse post eum, factâ ibidem genuflexione, seu profundâ capitis inclinatione accedit ad Altare in cornu Epistolæ, ubi, dum incensatur, amovet librum de Altare, & post incensationem reponit in locum suum, stansque post Celebrantem à sinistris Diaconi, præostendit illi principium Missæ, nec discedit illinc, sed, cum celebrans in medium Altaris, cum Ministris accedit, ipse stat sub cornu Epistolæ ad librum, donec ab eodem Celebrante submissâ voce cum Ministris dicatur totus Hymnus. *Gloria in Excelsis Deo*, &c. cum verò Celebrans ad sedendum accedit, sedebit & ipse suprà scabellum nudum capite cooperto, facieque ad Altare conversâ. Gavantus par. 2. tit. 4. Cærem. Episc. & Piscara ibidem.

VI. Cum celebrans redit ad Altare, & ip-

& ipse post eum cum debitis reverentiis à latere Epistolæ ad Altare ascendet, ibique ostendet Celebranti orationem, seu orationes dicendas, nec non Epistolam cum Graduali, & tractu, vel *Sequentia*, &c. cantatâ Epistolâ transibit ad cornu Evangelii, cum debitis reverentiis, ibique Subdiaconum librum deferentem expectabit, & celebranti Evangelii textum demonstrabit, ei que assistet, folia, cum opus fuerit, vertens; Subdiaconus verò post eum stabit; lecto Evangelio descendit ad posteriorem partem ejusdem lateris Evangelii, ibique stat junctis manibus, facie ad Diaconum conversâ, donec ille Evangelium cantet. *Piscara ibidem.*

VII. Post Evangelium accedit ad Altare cum debitis reverentiis, ibique à sinistris Celebrantis præmonet, si dicendum sit *Credo*, vel *Dominus Vobiscum*, & Ministris accedentibus, ut dicant submissâ voce Symbolum, ipse retrahit se ad cornu Evangelii, ubi stans, cum opus est, se inclinat, & genuflectit,

unà cum Celebrante, & si sit sedendum, sedet ad scabellum suum, ut suprà; Symbolo completo revertitur cum Celebrante paulò post eum, neque amplius recedit à libro usque ad communionem. *Piscara ibidem.*

VIII. Ad incensationem Altaris removet librum, & reponit, cum opus est, item à Diacono post omnes de Choro incensandus est antè Subdiacorum. *Piscara ibidem. & Gavant. par. 2. tit. 10.*

IX. Licèt contra Piscaram magis placeat, quòd incensetur immediatè post Celebrantem, quòd convenit, cum debeat esse dignior ex Clero, & præcedat omnibus aliis Ministris ipsi Celebranti inservientibus, juxtà *Carem. Episc. suprà*, & ut mihi Venetis à viris dignis, & sapientibus responsum fuit.

X. Libro assistens semper cum Celebrante caput inclinat, ac genuflectit, & cum opus est, folia vertit, neq; genuflexus manet, nisi ad elevationem tantum, cum proferuntur verba consecrationis, & cum

& cùm elevatur Sanctissimum Sacramentum, statim post elevationem surgendo, *ibidem*.

XI. Pacem accipiet à Celebrante, & dabit Subdiacono, qui post datam pacem in Choro, dabit Diacono, ex *Decretis Sac. Rit. Cong. 17. Junii 1606. & 15. Martii 1608.* Teste Gav. *supracitato*, qui asserit ipso præsente ita decretum fuisse.

XII. Si facienda sit communio, genuflectit à latere Evangelii. Piscara *ibidem*.

XIII. Delato libro per Diaconum ad cornu Epistolæ, cum debitis reverentiis ad illud accedit, præmonstrans Celebranti quæ dicenda sunt, & dicto, *Ite Missa est*, redit ad cornu Evangelii, ibique genuflectit ad benedictionem, deindè assistit, donec Celebrans ex libro legat Evangelium, cùm opus est, folia vertens, ac tandem reposito libro suprà credentiam, post Celebrantem recedit, & primus omnium paramenta deponit. Hæc Andreas Piscara Castaldus

duos locis citatis, & Cærem. Episc. ibidem
ijs prætermiſſis, quæ ad Episcopum, & E-
piscopalibus insignibus utentem spectant.

D E

CÆREMONIARIO.

Caput VI.

I. **Q**uilibet Ecclesiæ Præsul, seu
Rector curabit, si numerus
Capellanorum sufficiens erit
ad Sacras functiones solemniter cele-
brandas, ut aliquis ex ipsis Capellanis
eligatur, qui in Sacerdotali munere, si
fieri possit, constitutus, cæteros vitæ,
ac morum gravitate præcellens, hone-
stè, ac decorè resplendeat, quive in
ministerio Ecclesiastico, sacrisque a-
ctionibus eruditus, summo studio Ec-
clesiasticæ disciplinæ amantissimæ in
omni actu insigni quâdam ratione ejus
observantiam doceat, optimeque om-

nes Cæremoniarium regulas edoctus,
omnes Ecclesiasticas functiones, ma-
ximo cum decore dirigat. *Cærem. Episc.*
l. 1. cap. 3. Andreas Castaldus *l. 1. sec.*
1. cap. 1.

II. Is igitur, qui huic muneri præfi-
citur, sciat omnia Ecclesiastica munera
ad ipsum spectare, undè & ipsius partes
erunt, omnia prospicere, cuncta præ-
videre, maximè in solemnioribus, ut
loco, ac tempore benè disponantur u-
niversa: Altaria videlicet decenter sint
ornata, Ecclesia undique nitida, & be-
nè aptata, sacra Supellex, ac reliqua ne-
cessaria commodè distributa invenian-
tur. *Cærem. Episc. & Andreas Castaldus*
ibidem.

III. Quandò erunt Celebranda ali-
qua, quæ non ità frequenter occurrant,
quæque solemnî ritu, & apparatu per-
agi solent, re priùs cum superiore (ut
decet) communicatâ, prævideat omnia,
atque disponat, curetque singula serva-
ri juxtâ formam, quam tradet, quid-
quid agendum erit magnâ cum gravi-
tate,

tate, & congruenti morâ, ut cæteris devotionem, & reverentiam pariat, peragi studeat *ibidem*.

IV. Ergò omnes ejus exequi jussa tenentur, ipse verò singulos de peragendis moneat, & si opus fuerit, nedum Ministros, verum & Celebrantem ipsum antea instruat, quo cum publicè suum exequuntur munus, absquè errore securè, graviter, ac maturè cuncta perficiant, *ibidem*.

V, Cùm aliquem movere oportet, id modestè faciat, ac discretè submissâ voce, solo nutu, si fieri potest, signo levissimo, ac suaviter, quæcunq̃ agenda sunt demonstrans, errata pariter in ipso actu (si quæ contingunt) vel modestè, ac leviter corrigat, vel silentio maxime, si fuerint levia, transeat, ne fortè magis præco erroris, quàm corrector, appareat, *ibidem*.

VI. Si quis verò ab eo præscripta exequi neglexerit, is placidè, ac benigne ab eodem moneatur, cùm verò res postulaverit, videlicet in gravio-

ribus à superiore prò rei qualitate, qui erraverit, corripiatur, *ibidem*.

VII. Diebus igitur festis superpelliceo mundo indutus, ministerium suum diligenter præstabit, præcipuè in Missis solemnioribus, ne dùm in Missâ conventuali; & Vesperis ordinariis, in primisque curabit, ut omnibus opportunè præparatis prò Missâ solemnâ, dùm dicitur tertia in Choro Celebrans, ac Ministri in Sacristiâ Sacras induant vestes, *ibidem*.

VIII. Omnibus benè dispositis, ac ordinatis circa finem Tertiæ Thuriferario cum Thuribulo procedente, quem sequuntur Ceroferarii cum cereis accensis, Subdiaconus, Diaconus, ac Celebrans, & item Assistens Presbyter (si aderit) ipse omnes præcedens eos ducet ad Altare, *ibidem*.

IX. Diebus Dominicis, cùm facienda est aspersio aquæ benedictæ, præcedens Celebrantem, cum Ministris eos ducet in Chorum, & circa Presbyterium; in principio verò Missæ ad confessionem.

fectionem genuflexus assistit post Ministros *ibidem.*

X. Factâ confessione, ascendens antè supremum gradum Altaris accipit Naviculam ab Acolytho, eamque porrigit Diacono, & imposito incenso, rursum acceptam Naviculam à Diacono tradit Acolytho; dùm incensatur Altare, assistit à latere Epistolæ infrà gradus, dùm verò incensatur Celebrans, stat propè Diaconum faciens inclinationes cum eo, quod semper in incensatione servabit, *ibidem.*

XI. Dùm cantatur Hymnus (*Gloria in Excelsis*, Symbolum, & *Sanctus*) ipse pariter stat in eodem cornu Epistolæ, ità ut etiam à choro videri possit ibique capitis inclinationibus, cùm res postulerit, Celebrantem cum Ministris, ut idem præstet, facile munere possit, *ibid.*

XII. Diaconum, & Subdiaconum accedentes ad cantandam Epistolam, vel Evangelium, item ad Credentiam semper ducet, & deducet eos præcedendo, *ibidem.*

XIII. Ministrabit incensum, ut supra, prò incensandis oblatis, deinde deducet Diaconum ad incensandum Chorum, eique à latere sinistro assistens monebit, quandò, & quibus sit inclinandum, quos priùs, quosvè posterius incensare debeat, & quibus numero incensationibus, *ibidem*.

XIV. Deducet Subdiaconum deferentem pacem in choro, eundem etiàm deferentem postea Calicem ad Credentiam, *ibidem*.

XV. Completâ Missâ, eodem ordine, quo venerant, deducit Celerantem cum Ministris ad Sacristiam, *ibidem*.

XVI. Eadem respectivè observabit ad Vesperas, cùm solemniter Celebrantur, & in reliquis officiis, quæ solemni ritu perficiuntur, præcipuè in exequiis, & absolutione ad tumulum, ipse namque assistens de singulis peragendis monere debet Celebrantem, ac Ministros, *ibid.*

XVII. Ad ipsum præterea spectat
in

in proceſſionibus omnes rité, & ordine dirigere, omnemque operam dare, ut ſervato ordine nullo modo interrumpatur, vel perturbetur proceſſio, ac idcirco curare debet, ut pari paſſu, gravi inceſſu, debitâque diſtantiâ, omnes, ac ſinguli proli progrediantur, celeri quâdam, ſed gravi iteratione, ſi opus ſit, diſcurrendo ut omnia, præcipuè eodem ritu cantentur, atque dicantur, *Provideat, ibidem.*

XVIII. Ubi poſtremò non eſt Maſter chori, ejuſdem muneris erit, ne intrâ chorum, dùm divina Celebrantur officia, quis incompoſitè, minusque modeſtè aſſiſtat, vel geſtum aliquem ab aliis differentem demonſtret, ſed ab omnibus Eccleſiaſtica diſciplina obſervetur, ac propterea omnes in his (quæ ad cultum Divinum ſpectant) ſinè contradictione, vel etiam ejus nutui, ſignovè leviffimo obedire debent, *ibidem.*

XIX. Non ſolùm autem in Choro, verùm etiam in totâ Eccleſiâ, ſtudioſè curabit, ut omnes cum debitâ reveren-

tiâ divinis intersint officiis, silentio, stantes, sedentes, vel genuflectētes, prout res postulaverit, occurrens quantum fieri potest ne tumultus fiant, omniaque profana arceantur, adhibitis ad hoc inferioribus Ministris, præcipuè ipsis Ecclesiæ custodibus, aut aliis Clericis ad hæc habilibus, *ibidem*.

XX. Quòd si ipse Cæremoniarius in suo munere deliquerit, non ab alio, sed prò rei commissæ, vel omissæ ratione, à superiore loci moneatur, vel corrigatur; cæteri ad omnem confusionem vitandam, ne se immisceant, & hæc quæ ad Ecclesias minores, & non collegiatus spectat; *ex eod. Cærem. Episc. l. 1. c. 5. & Andreas Castaldo l. 1. sec. 1. cap. 1. & Gayantus par. 2. tit. 4. & 7.*

DE SACRISTA.

Caput VIII.

I. **S**acristæ munus inter alia Ecclesiastica ministeria nequaquam minimum est, ac propterea in eo eligendo loci superior attentè consideret, ut is, qui eligitur, sit in Sacerdotali ordine constitutus, quiq̃ue rerum Sacrarum, & Ecclesiasticarum usum, & scientiam habeat, & cognoscat, quâ curâ, ac studio Ecclesiastica supellex custodienda sit, quovè ordine, ac tempore eâ utendum sit, adhibito Clericorum, & inservientium ministerio.

II. Quare ipse meminerit, cùm sibi Clerici, ac Iuniores Sacerdotes parere debeant, quia ipse non omnia possit, illiq̃ue ab eo, si negligentes fuerint commonendi sint, ut vitæ, ac morum

honestate, gravitateque sit præditus, ita ut nihil eorum, quæ in aliis repræhendere debet, in ipso desideretur. Andreas Piscara Castaldus l. 1. sec. 2. cap. 1.

III. Præcipuum ejus munus erit, ut Sacra Eucharistia perpetuò in Altari clavibus obferata decenter cum luminibus accensis conservetur, & à Sacerdote ad id deputato renovetur, ut Sanctorum reliquiæ loco decenti clavibus observentur, atque antè illas lampas accendatur, olei Sancti; Vascula ferventur, vestimenta item Sacerdotalia, universaque Ecclesiastica suppellex diligenter custodiantur. Andreas Castaldus *supracitato n. 4. Cerem. Episc. l. 1. c. 6.*

IV. Singula ornamenta Ecclesiastica, in suis loculis distinctè asservari curet, ut, cùm opus fuerit, prompta, atque parata sint, omnia, omnium autem horum in primis nitori, atque policiei studeat, ita ut non solum suppellex ipsa, & loculi, in quibus asservatur, verùm etiam totius Sacristiæ ambitus nitidè resplendat, resque omnes Ecclesiasti-

fiastico ufui deputatæ, mundæ ferventur. *Andreas Cast. num. 5. & Cærem. Supracit.*

V. Ejusdem muneris erit, Missarum celebrandarum seriem præscribere, prò quibus benè disponendis, & ordinandis, habeat in Sacristiâ tabellam, in quâ nomina omnium Sacerdotum scripta sint, omnibusque sua sit assignata hora, quæ per vices mutetur, ità ut non semper eidem eadem hora contingat, ac quilibet eorum in Altari, ad quod fuerit adscriptus, celebret, ne tempus, & ordo præscriptus immutetur, diligenter advertens, ne alicujus incuria definitus ab eo ordo turbetur, nevé simul Celebrantes concurrant. *Andreas Cast. num. 6. & Cærem. Episc. ibidem.*

VI. Si quis suo tempore præstò non fuerit, vel ei quem absens substituerit, vel ei, qui proximè post absentem sequitur, suo arbitrio locum celebrandi tribuat, neminiq̃ue permittat, ut suo arbitrio sacris induatur vestibus nisi suo loco, & tempore juxtà designatum

ordinem. Andreas Castaldus *num.* 7.
& 8.

VII. Extraneos Sacerdotes, nisi prius idoneum aliquem esse constiterit, absque sui superioris facultate in scriptis, nequaquam celebrare permittat, qui prætereà clericali habitu, & tonsurâ utatur. And. Cast. *ibidem*.

VIII. Curet, ut aqua benedicta singulis saltem hebdomadis renovetur, ac denique, ut tota Ecclesia, & singula illius sacella, & Altaria semper munda, & nitida sint palioque coloris temporis, ac officio congruentis cooperta, ne per incuriam obsolescant, And. Cast. & *Cerem. ibid.*

IX. Ut paramenta, lintheamina, vasa, cerei, ac reliqua supellex pro usu Ecclesiæ, integra, ac munda asserventur, & cum res postulaverit, reficiantur, omniaque in suis Armariis diligentissime suis temporibus depromenda asserventur, & ut nihil omnino depereat, totius supellectilis indicem, seu inventarium conficiat, in quo omnia præcipue

puè prætiosiora adnotentur. And. Cast.
& Cærem. Episc. loc. cit.

X, Ad eum etiam spectat, ut per campanarum sonum indicentur horæ Vesperarum, Matutinarum, & Missæ, ac reliquarum horarum canonicarum. Item, cùm in Missâ majori elevatur Sanctissimum Sacramentum, vel quando illud ad infirmos deferendum est, & ut Matutino, meridiano, ac vespertino tempore diebus singulis Salutationis Angelicæ signum detur, ob idque optimè scire debet rationem pulsationis campanarum, quando videlicet, & quomodo pulsandæ sint, quocunq; tempore, quo earum Ministros monere possit tabellam præscriptam omninò observans. And. Cast. & Cærem. *supra* cit.

XI. Advertat, an vinum pro celebratione Missarum hostiæ, candelæ, cerei, ac reliqua ad divina officia celebranda necessaria à Ministris sint opportunè, ac congruè præparata. And. Cast. *ibidem*.

XII. Quotidiè ab eâ horâ, quâ prima Missa celebranda est in Ecclesiâ præstò

fit ad omnia, nec inde recedat, nisi prius omnibus illius diei Missis absolutis, & si rationabili ex causa eum abesse contingat, de superioris licentiâ alium idoneum Ministrum in sui locum substituat, ut Sacerdotes Missas celebraturi opportuno tempore, & ordine exeant, pro populi, personarumque concursus. And. Cast. & Cærem. *supracit.*

XIII. Cavere etiam debet, ne Sacerdotes luculentis calceis ad Celebrandum accedant, ac propterea sit in Sacristia pannus attritus quo ipsos calceos (præcipuè tempore, quo viæ sunt lutuosæ) Sacerdotes exteri, priusquam sacras vestes induant, diligenter abstergant, asserventur in Sacristiâ etiam crepidæ pro iis Sacerdotibus, qui calceis non utuntur. Andreas Castaldus *ibidem.*

XIV. Diligenter etiâ advertat, ne quis fortè ex Clericali ordine ad Celebrandum sinè birreto accedat, ac propterea pro huiusmodi extraneis Sacerdotibus, asservantur in Sacristiâ
duo,

duo, vel tria bireta, nam maximè decet, Sacerdotem ad Celebrandum nudo capite accedere, ob idque in Almo S. Petri Romæ, strictissimo jure sub certis pænis hoc cautum est. Andreas Cast. &c.

XV. Ut ab ipsâ Sacristiâ Laicorum nimia frequentia indecentes sermones, jurgia, rixæ, actusque profani removeantur diligentiam adhibeat, maximè quo tempore Missæ celebrantur; sed omnes moneat, ut quietè, atque devotè in eo loco maneant, præcipuè Clerici qui tunc potius orationi incumbere debent. And. Cast. *ibid.* &c. & *Cærem. Episc. loc. cit.*

XVI. Curet ut in Sacristiâ loco congruo duo oratoria accomodentur quo Sacerdotes antè celebrationem orationi vacantes se præparent, & peracto Missæ Sacrificio, se colligant, propterea adsint tabellæ, in quibus orationes præparatoriæ antè Missam, & gratiarum actiones post Missam descriptæ sint. And. Cast. *ibid.*

Diebus

XVII. Diebus præcipuè festis semper adsit in Sacristiâ, superpelliceo indutus, advertens, ut indumenta, ornamenta, libri, aliaque omnia ad usum divinorum officiorum congruo tempore exponantur, ut maxime pro Missâ solemni suprâ mensam stratam loco congruo necessaria disponantur, puta paramenta Celebrantis, ac Ministrorum, & cætera aptanda ab Acolythis designatis, ne eorum aliqua deesse contingat, in quibus perquirendis & expectandis indecenter, atque incommodè tempus teneatur. *And. Cast. & Cærem. ibidem.*

XVIII. Invigilet demùm idem Sacrista, ut manilia pro manibus Sacerdotum, qui Celebraturi sunt, in promptu habeantur, eaque sint munda, & nitida, omniaque alia providere studeat, quæ secundum Ecclesiæ ritum, & consuetudinem providenda erunt. *Andreas Cast. & Cærem. Episc. ibidem.*

XIX. Habeatur in Sacristiâ etiam liber, seu tabella, in quâ descriptæ sint Missæ, & anniversaria infrâ annum statutis

tutis diebus Celebranda, ut omnia exactâ diligentia benefactorum intentioni satisfiat. Item, & alius liber conficiatur, in quo mortuorum nomina, qui in eâ Ecclesiâ sepeliuntur unâ cum die depositionis, & loco adnotentur. *Andr. Cast. & Cærem. supracit.*

XX. Quare, ut magis accecatè, tam Sacrista, quam ipsius adjutores munus suum adimpleant, optimè factum erit, si unus, vel duo ex Presbyteris illius Ecclesiæ eis præficiantur singulis annis, vel sæpius, uti plus expedire videbitur, mutandi, ut super vices de rebus Ecclesiæ notitiam, assequantur. *Cærem. Episc. supracit.*

D E O F F I C I O P R E S B Y T E R I.

*Hebdomadarii per vices Cele-
brantis.*

Caput VIII.

I. **L**icet de hoc munere pauca dici queant, cum singulae Ecclesiae suas diversas habeant consuetudines, tamen, quae collegi, & multis in locis observari, praescribere non desinam, salva semper locorum consuetudine, cui plurimum in hoc tribui oportet.

II. In quâlibet ergo Hebdomadâ incipiendo à Sabbato ad Vesperas, usque ad nonam Sabbati sequentis inclusive Sacerdos, cui per vices celebra-

re

De Officio Presbyteri. 115

re divina officia, & Missas solemnes contigerit. superpelliceo mundo indutus, ac etiã stolâ coloris officio congruentis (ubi est talis consuetudo, nam aliter non utitur stolâ juxtâ Cæremonialem Episcoporum; Bartol. Gavantum, Georgium Polaccum, & multarum etiam Ecclesiarum consuetudinem) omnes præcedendo, excepto loci superiore, suum exequetur munus. Andreas Piscara Castaldus *l. 1. sec. 7. cap. 11. pag. 101.*

III. Laudabiliter, dato signo à superiore, omnibus surgentibus, dicto secretò *Pater noster, Ave Maria, & Credo*, quandò est dicendum incipit Matutinum, Laudes, Horas, & Vesperas in medio Presbyterii, vel in suâ sede, quamvis magis placeat in medio Chori, ut vidi observari nonnullis in locis, priùs inclinando caput superiori, quasi veniam incipiendi petens, reliquos ritus, uti de cæremoniis in Choro in hoc libello descriptum est, diligenter observabit. Andr. Cast. *ibidem.*

IV. In

116 *De Officio Presbyteri.*

IV. In eodem loco laudabilius etià dicit capitula, & orationes, *ibidem.*

V. Ipse inchoat Antiphonam primi Psalmi, dicit capitula, absolutiones, & benedictiones, tam in Matutinis, quàm in aliis Horis: intonat Antiphonam ad *Benedictus*, & ad *Magnificat*, dicitque orationes, præmissio *Dominus Vobiscum*, ubi præmittendum est. Andr. Cast. *loc. cit.*

VI. Ab eo pariter dicitur Versiculum, *Adiutorium*, &c. ad Primam, & Completorium, sicuti etiam confessio. *ibidem.*

VII. Ad Matutinum dicto secretò *Pater noster*, *Ave Maria*, & *Credo*, dicet signans dexteræ Pollice os, *Domine labia mea aperies*, &c. subdens post modum. *Deus in Adjutorium*, &c. signabit se à fronte ad pectus, quòd observabit etiam in aliis horis; Ad *converte nos* in principio Completorii, pollice signat pectus, in ipso dicit versus præcum, sicuti etiam ad alias horas, sed humili, & submissâ voce, quòd servare debet etiam in facien-

ciendâ confessione. Directorium Chori pag. 1. Andr. Cast. loc. cit.

VIII. In fine Nocturnorum dicto versiculo à choro, seu cantoribus, profert *Pater noster*, & in fine; *Et ne nos, &c.* quòd observat etiam aliis in locis, ubi dicendum est *Pater noster*; & etiam *Credo*, veluti antè præces ad Primam, Completorium, & alias Horas, excepto quòd ad Præces Matutini, & Vesperarum totum *Pater noster* dicit clarâ voce. Directorium chori Pag. 54. & 68. Andreas Cast. *ibidem*.

IX. Dicit *Benedicamus Domino*. nisi dicendum sit à cantoribus, cùm dicendum est, *ibidem*.

X. Ad Primam dicit, *Deus in adiutorium, &c.* ut suprâ diximus, capitulum, *Regi seculorum, &c.* seu *Pacem, &c.* orationes *Præstiosa. Sancta Maria, Deus in adiutorium*, ter, non tamen signando se à fronte ad pectus; *Dominus benedicat, &c.* Direct. Chor. pag. 16. Andr. Cast. *ibid*.

XI. Ipse deberet habere primum locū, cum vicibus superioris sui fungatur, sed,

sed, quia unaquaque Ecclesia abundat in suo sensu, idcirco se consuetudini loci accommodet, & cæremónias omnes (quoad fieri potest) de horis Canonicis, præscriptas observet, quia ipse debet esse aliorum Clericorum exemplum. De Missâ solemnî, & Vesperis ab hebdomadario celebrandis, vide in hoc opusculo de Celebrante in hac parte primâ, sicuti, & de horis Canonicis solemniter in Choro celebrandis, & hæc breviter sufficiant.

DE
 SUPPLENDIS
 VIGIBUS
 MINISTRORUM
 DEFICIENTIUM.

Caput IX.

I. **N**E propter alicujus negligē-
 tiam in suo munere, seu pro-
 pter ejus deficientiam (quæ
 nisi sit legitima, à majori Ecclesia mul-
 ctanda erit, vel in divisione distributio-
 num, vel aliter ad illius arbitrium) de-
 bitum Ecclesiæ ministerium deferatur,
 dùm alter alterius onus, aut curam su-
 bire negligit, aut recusat; hæc quoque
 addenda est regula ex Cæremoniali E-
 piscoporum, quâ deficientium vices
 abs-

120 *De Supplendis Vigibus.*

absque strepitu ab aliis suppleri possint.

II. Regulariter ergò majores minorum vices non suplent, nisi necessitatis causâ, sed contrâ inferiores superiorum vices subeunt, ubi nimirum Capellaniæ non sunt æquales, ubi verò sunt pares, semper deficientis vices gerit, qui immediatè sequitur post eum, qui deficit, sive per ordinem tabellæ functionum; sive per præcedentiam in Choro. *Cærem. Episc. l. 1. cap. 26. Andr. Pisc. Cast. l. 1. sec. 8. cap. 6. num. 4.*

III. Si verò talis supplere per substitutum posset (nam qui per alium facit, per se ipsum facere videtur *cap. qui per alium de regulis iuris in 6.*) tunc cessaret regula, quia deficiens supplens per alium est, ac si adesset.

DE MODO IMPONENDI T H V S,

Illudque Benedicendi.

Caput X.

I. **M**ateria, quæ adhibetur in incensatione, debet esse, vel solum incensum purum, ut boni odoris, vel si ei aliquid aliud addatur, advertendum est, ut quantitas thuris longè superet, ac infra scripto modo suo tempore benedicitur. *Ceremoniarium Episcoporum, l. 1. cap. 23. Andreas Piscara Castaldus lib. 2. sec. 2. cap. 2.*

II. Thuriferarius, Thuribulum sinistrâ, & Naviculam dexterâ ferens accedit ad Altare, & Diacono Naviculam apertam sinè osculis tradit, quam ipse
F tenens

tenens parum inclinatus versus Celebrantem dicit, *Benedicite Pater Reverende, & osculatur cochlear, & manum Celebrantis antè, & post; Celebrans ter ex Naviculâ sumit incensum, & ter ponit in Thuribulum, sibi æqualiter ad Naviculæ altitudinem à Thuriferario, flexo quasi genu dextero, oblatum, sustentante interim ipso anulum majorem manu sinistrâ, & elevato altero anulo operculi manu dexterâ, eâdem manu complectente catenulas circa medium parum inter operculum, & Thuribulum, dicens intereâ Celebrans, *Ab illo benedicaris. &c. vel Per intercessionem, &c. & deposito cochleari, producens manu dexterâ signum crucis super thus in Thuribulo illud benedicit, postea Diaconus demissâ Naviculâ, accipit Thuribulum, & dat Celebranti osculatâ prius catenularum summitatē, & manu illius dexterâ, advertens in illius traditione, ut ponat summitatem catenularum in manu sinistrâ Celebrantis, Thuribulum verò in dexterâ*
illius,*

illius , ut commodè statim , prout tempus feret, incensare queat , hicque modus benedicendi thus semper observatur. *Cærem. Episc. & Pisc. ibidem Ritus Miss. 4. num. 4,*

III. Ut Celebrans commodè , & decorè ducere queat Thuribulum , teneat dexteram , quo fieri poterit , proximiorē ipsi Thuribulo , ita ut parvum catenularum spatium remaneat inter ipsius manum dexteram , & Thuribulum , præsertim cū thurificantur oblata, nam si nimis Thuribulum penderet, nec commodè , nec securè , nec cum decore illam actionem expedire posset. *Cærem. Episcoporum, & Piscara ibidem.*

IV. Et dū procedit thurificando Altare , eundo , & redeundo , semper illum pedem prius moveat , qui proximior est Altari , totque omninò passus faciat, quot Thuribuli tractus , ut manus pedesque in motu decenter concordent. *Cærem. Episc. & Piscara ibidem.*

V. Regulare est, ut semper thus po-

natur in thuribulum , & benedicatur
stando etiam ante Sanctissimum Sacra-
mentum , quòd tamen incensatur sinè
benedictione incensi , nisi sit incensan-
dum etiam Altare , ubi est expositum,
quia tunc benedicitur. *Cærem. Episc. &
Piscara ibidem,*

VI. Advertat prætereà Celebrans,
ut se in Thurificatione graviter, & cum
decore gerat, non personam, aut caput,
dùm Thuribulum ducit , reducitque
movens , sinistram, quæ catenularum
summitatem retinet firmam, stabilemque
tenebit, dexteram verò manum ac bra-
chium commodè ; ac tractim cum Thu-
ribulo movebit, ita ut , cùm Thuribu-
lum ad se retrahit , illud sub brachio le-
viter, & competenti morâ reducat. *Cæ-
rem. Episc. & Piscara ibidem.*

VII. Thurificatio fit semel in Ve-
speris, inchoato cantico, *Magnificat* , &
in Laudibus ad canticum, *Benedictus*.

VIII. In Solemnibus verò Missis ter,
videlicèt, in principio, antequàm dica-
tur introitus, ad Evāgelium, & ad obla-

ta, non enim computatur Thurificatio, quæ fit à Cæremoniario, vel Acolytho, seù à Subdiacono in Missis Defunctorum ad Elevationem, cum sit privata, absque benedictione, & impositione thuris à majoribus, ab eodem enim Acolytho, seù à quocunq̃ue alio Clerico ponitur thus in Thuribulum simpliciter, sine benedictione, tota thurificatio igitur sic divisa fiet infra-scripto modo videlicet.

IX. Notandum tamen est prò faciliiori intelligentiâ eorum, quæ servari debent in incensatione, quòd Altare bifariam dividitur, nempe in planitiem, seù mensam, & frontem, seù faciem; Planities est pars superior, id est tabula Altaris, frons verò anterior pars, Planities dividitur in partem anteriorem, & posteriorem, frons verò non dividitur, sed vocatur anterior pars simpliciter. Quælibet harum partium, tam anterior, quàm posterior Planitiei, & frons Altaris incensari debet triplici ductu ab utroq̃ue latere, P. Claudius

Arnaud. Aquensis Congregationis Oratorii D. N. Iesu Christi in sua Epitome Sac. Rit.

IX. His præmissis, cùm Celebrans ad introitum, dicto *Oremus te Domine*, &c. osculato Altari, & posito, ut suprà dictum est, incenso in Thuribulum, acceperit illud à Diacono, factâ Cruci reverentiâ profundâ (vel genuflexione Sacramento) eam ter incensabit nihil dicens, neque in totâ hac incensatione & factâ iterùm cruci reverentiâ, vel genuflexione Sacramento, incensat Altare, non candelabra) quòd benè notandum est, sed posteriorem Planetici partem æquali distantia, prout distribuuntur candelabra, linea recta à medio ejus, usque ad cornu Epistolæ, ubi dimissa manu thurificat illius postremam partem inferiorem, mox superiorem, bis ducto Thuribulo, & conversus ad Altare elevans manum incensat ejus planiciem, seù mensam in parte anteriori ter ducens Thuribulum linea transversali, quasi per semi-

cir-

circulos usque ad medium, ubi factâ
Cruci reverentiâ, vel genuflexione Sa-
cramento, procedendo thurificat aliud
latus Altaris, nempe posteriorem pla-
nitici partem triplici ductu lineâ rectâ,
usquè ad cornu Evangelii, & pariter
incensatâ inferiori, & superiori parte
ipsius cornu Evangelii duplici ductu,
adhuc stans ibidem, elevans Thuribu-
lum ter incensat anteriorem planitici
partem lineâ transversali, quasi per se-
micirculos versus medium Altaris, ut
fecit in cornu Epistolæ, deindè manu
aliquantum demissâ incensat frontem
ter ducens Thuribulum dùm procedit
à cornu Evangelii, usquè ad medium
Altaris, & factâ Cruci reverentiâ, vel
genuflexione Sacramento, incensat si-
militer triplici ductu reliquam faciei
partem, usquè ad cornu Epistolæ, ubi
reddito Thuribulo ipsi Diacono, ab eo
ipse solus incensatur, & hic modus, &
ordo incensandi observatur etiam in
Vesperis, *Cærem.* Piscara, & Arnaud,
locis cit.

X. Si verò in Altari fuerint Reliquiæ, seu Imagines Sanctorum, incensatâ Cruce, eique factâ reverentiâ, seu genuflexione Sacramento, antequam discedat à medio Altaris, primum incensat eas, quæ à dexteris stant, id est à parte Evangelii propè Crucem bis ducens Thuribulum; & iterum factâ Crucis reverentiâ, vel genuflexione, similiter incensat bis alias, quæ sunt à sinistris, hoc est à parte Epistolæ, deindè prosequitur incensationem Altaris, ut suprâ, ter ducens Thuribulum in uno quoque latere etiam si in eo essent plures Reliquiæ, vel Immagines; seu etiam plura, vel pauciora candelabra. Gavantus *par. 2. tit. 4. Rub. Miss. 5. Cærem. & Piscara ibidem.*

XI. Hic observandum est, non inclinandum esset caput Reliquiis, seu Sanctorum Immaginibus (quæ intelliguntur Statuæ relevatoræ, & non pictæ in pariete) ad differentiam Crucis, cui inclinari debemus, & hic ritus servatur Romæ, ut probat Gavant. *supracitat.*

ne scilicet fiant immediate tres capitis inclinationes, ut attentè consideranti patet.

XII. Si in Altari fuerit Tabernaculum Sanctissimi Sacramenti, accepto Thuribulo, antequam incensationem genuflectit, quòd item facit, quotiescunq̃ue transit antè medium Altaris, ut suprà dictum est, hæcque genuflexio convenit ob præsentiam Sanctissimi Sacramenti, quamvis lateat, & eo casu non inclinat Celebrans caput Crucis; Adorat igitur genuflexione, quòd latet, & patet Sacramentum, & Crucē, & incensat tantum crucem, quæ manifestè patet. Gav. *Cærem.* & Pisc. *ibid.*

XIII. Diaconus, & Subdiaconus in hac incensatione hinc indè assistunt Celebranti, dum incensat, & cum transeunt antè Crucem, semper genuflectunt, quòd in totâ Missâ observare debent, elevantque eam Planetæ partem, quæ est circà brachia Celebrantis, ne impediatur, alterâ eorum manu pectori interim admotâ. Gav. *ibid* Rub. Miss. 7.

XIV. Librum amovet de Altari Thuriferarius, si abest Cæremoniarius, & restituit statim, quandò nimirum incensandum est cornu Epistolæ, seu Evangelii tempore incensationis hujus, & oblаторum infra, quòd si adesset Assistens, Pluviali indutus, ejusdem esset amovere Librum. Cæremoniarius Episc. l. 1. cap. 7. & Gavantus *ibidem*.

XV. Peractâ incensatione, Diaconus accipit, ut suprâ dictum est, Thuribulum à Celebrante, & osculatâ primò ejus manu, tùm catenularum summitate, eum incensat cum inclinatione semper profundâ capitis antè, & post, cui Celebrans nec modicum quidem caput inclinat; Subdiaconus autem sistit se contrâ cornu Epistolæ, dùm Celebrans incensatur, neque cum Diacono caput inclinat Celebranti. Gav. *ibidem*.

XVI. Ad Evangelium delato per Diaconum libro Evangeliorum ad Altare accedit Thuriferarius cum Thuribulo, & Naviculâ, quam præbet Diacono,

no,

no, tenens interim Thuribulum elevatum, ut suprà dictum est, dùm Celebrans imponit incensum, quòd, ut in principio Missæ benedicitur, & ponitur in Thuribulum, neque Celebrans interrompere debet Evangelium, quòd ipse legit, ut ea præstet, quæ circa Diaconum sunt peragenda, sed hic expectat finem, Diaconus dicto *Sequentia Sancti Evangelii*, &c. & signato libro, & se ipso, accipit à Thuriferario Thuribulum. & ter incensat librum, seu dexteram illius, uti nobiliorem, in medio scilicet, à dexteris, & à sinistris illius, & reddito Thuribulo ipsi Thuriferario, qui post eum stabit ad sinistram ejusdem dùm cantatur Evangelium, & agitabit leviter Thuribulum, elevatâ aliquantulum operculi catenulâ, ne ignis extinguatur; profequitur, quo absoluto; & osculato libro à Celebrante per Subdiaconum delato, stans in plano medio, ter incensabit Celebrantem, ut suprà, neque alium quemquam. *Cerem. Episc. Pisc. Gav. & Rub. Miss. ibid.*

XVII. Ad Offertoriū, dicto, *Veni Sanctificator*, Celebrans ministrante Diacono Naviculam, & dicente, *Benedicite Pater Reverende*, ponit incensum in Thuribulum, dicens *Per intercessionem*, &c. ut in ordine Missæ, producens signum crucis super Thus in Thuribulo, deindè, eo accepto per manum Diaconi, nullam tunc faciens Cruci reverentiam incensat oblata, ter ducens Thuribulum super Calicem, & Hostiam simul in modum crucis, & ter circum Calicem, & Hostiam, scilicet bis à dexterâ ad sinistram, & semel à sinistrâ ad dexteram (dexteram hoc loco, & sinistram Celebrantis intellige) Diacono interim pedem Calicis tenente manu dexterâ, dispensans verba in quâlibet incensatione hoc modo. In primâ incensatione, *Incensum istud*, In secundâ, *A te Benedictum*. In tertiâ, *Ascendet ad te Domine*: In quartâ, *Et descendat super nos*. In quintâ, & sextâ *Misericordia tua*: Deindè, factâ reverentiâ, incensat Crucem, & Altare, ut suprâ dictum est, assisten-

assistente eodem Diacono interim dicens; *Dirigatur Domine oratio mea, &c.* & cùm incensatur Crux, Diaconus amovet Calicem ad partem Epistolæ, non tamen extrà Corporale, si capax sit, & incensatâ Cruce reponit in loco suo. Cùm reddit Thuribulum Diacono, dicit, *Ascendat in nobis, &c.* & incensatur ab eo, deindè Diaconus incensat Chorum, & postremò Subdiaconum tenentem Patenam, & ipse Diaconus incensatur à Thuriferario, qui postea incensat Acolythos, & Populum; quòd si detur assistens Pluviali paratus, hic, ut docet *Piscara l. 1. sec. 7. cap. 10. & loco supracitato*) debet incensari antè Subdiaconum post omnes de Choro; Licèt magis placeat juxtà *Cerem. Episc. l. 1. cap. 7.* quòd incensetur immediatè post Celebrantem, quòd etiam decet, cùm ipse debeat esse dignior ex Clero, & præcedat omnibus aliis ministris ipsi Celebranti inservientibus, ut mihi etiam, cum de hoc consuluerim viros doctos, & sapientes, Venetijs responsum fuit.

Ad-

XVIII. Advertat Sacerdos, Crucem, quæ sit cum Thuribulo super oblata, non esse faciendam per quatuor puncta, sed super Calicem & Hostiam in modum crucis, neque dimittendum esse Thuribulum, sicuti in circulis sequentibus, in quibus Thuribulum depressius ducitur, ita ut circumneat Calicem. *Gav. par. 2. tit. 7.*

XIX. Cum in Rubricâ dicitur, si in Altari sit Tabernaculum Sanctissimi Sacramenti, genuflectendum esse, hoc non insinuat, quod incensetur Sacramentum, quia, nisi sit expositum, non incensatur, sed tantum crux, nam si sit expositum, abesse debet Crux, & tunc genibus flexis in supremo gradu Altaris incensatur, ut infra notatum est in Missâ, quæ coram Sacramento exposito celebratur. *Gav. ibidem.*

XX. Subdiaconus in hac incensatione nihil se movet, Thuri ferarius verò, depositâ Naviculâ super credentia, amovet de Altari, & reportat librum, quandò opus est, nisi adsit Assistens,

idem.

idemque præcedit Diaconum euntem ad incensandum Chorum, cum eoque semper caput inclinat. In choro autem incensandi stare debent, quasi extra stallum, neque illi indecore inniti, detecto capite, amoto etiam Pileolo, si illo utatur aliquis, seque mutuò invitare debent, antequam quilibet incensetur à Diacono, capitis inclinatione post se immediatè sequentem ad capiendam Thurificationem invitando. *Cærem. Pisc. & Gav. ibid.*

XXI. Ordo autem incensandi Chorum hic erit, quoad nostras Ecclesias (de Canonicorum enim, & majorum incensatione fusè agit *Cærem. Episc. supracit.*) quòd nimirum Celebrans, nullo majore præsentem, cui triplex ductus Thuribuli debeat triplici ductu incensandus erit, & præsentem, duplici tantum ductu, Diaconus, Subdiaconus, & alii parati duplici pariter ductu, Sacerdotes in choro unico ductu cæteri sinè morâ. Inclinet caput, qui incensat, antè, & post iisdem, usque ad

Sa

Sacerdotes inclusivè ; hæcque incensatio finiri debebit antè finem Præfationis , Diaconus incensabit omnes de choro, exceptis Acolythis, quos stantes apud credentiam incensabit Thuriferarius antè Laicos de Populo ; Domini Locorum minorum, de quibus in Cæremoniali prædicto nulla fit mentio, seu magistratus incensari poterunt à Thuriferario duplici, vel unico ductu prò qualitate personarum, ij videlicet, quibus proprium scamnum, seu sedes ab aliis destincta parari solet ; Consuetudo tamen locorum laudabilis in his attendi solet ad pacem, tum Cleri, tum Laicorum conservandam in toto incensationis ordine, & ritu. Gav. *ibid.*

XXII. Thuriferarius ter incensat Populum stans in medio Presbyterii, vel ferè à latere Evangelii, maximè si expositum est in Altari Sacramentum, ne eidem terga vertat, primò in medio, deindè versus latus Epistolæ, quòd est dexterum Populi, tertio versus latus a-

liud

liud cum honoris significatione antè, & post, à Thuriferario adhibitâ. Gavant. *Cærem. Episc. ibidem.*

XXIII. Ad elevationem ter incensat Cæremoniarius, vel Acolythus, seù Subdiaconus in Missis Defunctorum, videlicet, cùm Celebrans adorat, cùm elevat, & deponit, & ita in elevatione Calicis, neque benedicitur incensum ad Majorem reverentiam Sacramenti, sed ab Acolytho, seù Cæremoniarario ponitur. *Cærem. Episc. Piscar. & Gav. locis cit.*

Hic addi posset imago, quâ ordo incensationis Altaris indicatur, ut in *Epitome Gavanti fol. 7.*

D E M O D O DANDI PACEM.

Caput XI.

I. **P**Ax aliter in Missâ privatâ, & aliter in Missâ Solemni præberi debet, nam in Missâ privatâ, si adsint Prælati, aut viri insignes, ut Principes, & locorum Domini, finitâ oratione, *Domine Iesu Christe. Celebrans osculatur Altare in medio, & instrumentum Pacis ei correctum à Ministro juxtâ ipsum ad dexteram, hoc est in cornu Epistolæ, genuflexo & Pax tecum* dicit, Ministro respondente *Et cum spiritu tuo*, qui tum factâ genuflexione, accedit ad Prælatum, seu alios, ut suprâ dictum est, quibus idem instrumentum porrigit, factâ tantum reverentiâ post pa-

pacem datam unicuique, Velum quoque adhibebit colori Missæ conveniens, prò quâlibet vice terget illud, antequam alter osculetur, si plures sint Prælati, aliàs non tergat, nisi Prælatis: Neque verò danda est Pax hoc loco cuicunque sed personæ, seu personis valdè insignibus. Gav. par. 2. tit. 10. Rub. Miss. 3. Andr. Pisc. Castald. l. 2. sec. 3. cap. 3. num. 6.

II. In Missa Solemni, dicto tertio *Agnus Dei*, cùm primâ oratione sequenti, Diaconus à dexteris Celebrantis genuflexus expectat Pacem, & cùm Celebrans osculatur Altare ipse se erigens simul osculatur illud extrâ corporale, & ab ipso Celebrante dicente *Pax tecum*, complexus accipit pacem, sinistris genis sibi invicem appropinquantibus, & ei respondet, *Et cum Spiritu tuo*, postea iterum Sacramento in Altari adorato, vertit se ad Subdiaconum retrò post Celebrantem, & similiter dat ei Pacem, qui acceptâ Pace à Diacono, & factâ Altari genuflexione, comitatus

140 *De Modo dandi Pacem.*

tus ab Acolytho vadit ad Chorum, & dat Pacem primò cujusque ordinis, dignioribus prius, deindè minùs dignis, & reversus ad Altare, factâ genuflexione, dat Pacem Acolytho, qui ipsum comitaverat, qui & aliis Acolythis circa Altare dat Pacem. Gavant. *Cærem. Episc. & Pisc. ibidem.*

III. Quòd si detur Assistens paratus Celebranti, hic accipiet Pacem à Celebrante, & dabit Subdiacono, qui (contra Piscaram, & Paridem Crasum) post datam pacem in choro dabit Diacono *ex decretis Sac. Rit. Congreg. 17. Iunii 1606. & 15. Martii 1608. teste Gavanto supracit. qui asserit se præfente ità decretum fuisse, quòd etiam convenit, cùm Assistens debeat esse dignior ex Clero, & præcedat omnibus aliis Ministris ipsi Celebranti inservientibus, juxtà Cærem. Episc. &c.*

IV. Laicis per instrumentum datur Pax singulis per osculum primò cujusque ordinis, quæ à Subdiacono datur tantùm illis Laicis, quos Diaconus

in-

De Modo dandi Pacem. 141

incensaverit; Ab Acolytho Laicis aliis, nunquam à Diacono, neque Domino loci *Ex Decreto Sac. Rit. Congr. 5. Iulii 1614.* neque datur unquam cum Patenâ vice tabellæ, seû instrumenti, quòd prohibuit Pius V. Gavantus *ibidem.*

V. Qui Pacem fert, advertat ut suprâ diximus, ut nulli quantumvis supremo reverentiam faciat, antè quam ei Pacem det, sed post datam Pacem tantùm. Gavantus & Caren. *Episc. ibidem.*

DE
PULSATIONE
ORGANORUM,

Et Modulatione Cantus.

Caput XII.

- I. **O**Rganista bonis moribus
præditus pulsandi arte peri-
tus ad hoc opus admittatur,
& ubi Ecclesiastici periti inveniantur,
Laicis præferantur; si tamen Ecclesia-
sticus aptus non reperiatur, Laicus mo-
destiâ, ac gravitate præditus eligatur,
qui semper habitu decenti, detecto ca-
pite, & quâ decet reverentiâ, ac mo-
destiâ suum exequatur munus, cavens,
ne organi sonus sit lascivus, aut profa-
nus, aut nulla alia instrumenta profana
admittens. Andreas Piscara Castaldus
l. 1. sec. 6. cap. 2. II. Vt

II. Vt organum concinnè ornatum benè custodiatur, ac clausum maneat, nec nisi diebus festis, quibus eo utendum est, aperiatur, ad ejus spectabit munus, *Piscara ibidem.*

III. Omnibus igitur Dominicis, & festis per annum occurrentibus, quæ festari solent, decet in Ecclesiâ organum pulsari, & Musicorum cantus adhiberi; Inter illas non connumerantur Dominicæ Adventus, & Quadragesimæ, exceptâ Dominicâ tertiâ Adventus, quæ dicitur, *Gaudete*, & quartâ Quadragesimæ, quæ incipit *Latere*, in quibus organum pulsari debet, (exceptis etiam festis, & feriis infrâ Adventum, & Quadragesimam occurrentibus, quæ cum Solemnitate ab Ecclesiâ celebrantur, ut in die Annuntiationis, in festo S. Joseph feriâ quartâ in Cæ-nâ Domini, Sabbato Sancto, & similibus, & quodocunq; occurreret celebrare solemniter, & cum lætitiâ pro aliquâ re gravi. *Cærem. Episc. l. 1. cap. 18. & Pisc. ibid.*

IV. In

144 *De Pulsatione Organorum.*

IV. In Ingressu Episcopi (quòd accidit in visitatione) in Ecclesiam debet suaviori voce pulsari organum donec ad Altare pervenerit, atque oraverit. *Cerem. Episc. & Pisc. ibid.*

V. In Matutinis, quæ solemniter Celebrantur in festis majoribus possunt pulsari organa ab Hymno *Te Deum laudamus*, &c. prout in Vesperis, & Matutinis nocte Nativitatis Domini, etiam à principio ipsorum. *Cerem. & Pisc. ibidem.*

VI. Ad Missam Solemniter pulsatur organum, dùm Celebrans cum ministris exit de Sacristiâ ad Altare, Alternatim in principio Missæ, cùm dicitur *Kyrie Eleison*, & *Gloria in Excelsis*; item finitâ Epistolâ, ad offertorium, & ad *Sanctus* alternatim, ac dùm elevatur Sanctissimum Sacramentum graviore, & dulciori sono. Item alternatim ad *Agnus Dei*, Ad post Communionem, & ad *Deo gratias*, post *Ite Missa est*, cùm autem dicitur Symbolum, non est intermittendum organum, sed per chororum

De Pulsatione Organorum. 145
chorum cantu intelligibili proferatur,
ibid. &c.

VII. In Vesperis solemnibus organum, pulsari solet in ingressu Sacerdotis de Sacristiâ ad Altare, in fine cujuslibet Psalmi, & alternatim in versiculis Hymni, & cantici *Magnificat*, & ad Antiphonam post *Magnificat*, & ad *Benedicamus Domino*, *ibidem*.

VIII. Regulare tamen est (quod est rectè observandum) sive in Vesperis, sive in Matutinis, sive in Missâ ut primus versus canticorum, & hymnorum, versusque pariter hymnorum, in quibus est genuflectendum, qualis est versiculus; *Tantum ergo Sacramentum &c.* (quandò ipsum Sacramentum est super Altare expositum) & versiculus; *Te ergo quaesumus*, &c. & similes cantentur à choro in tono intelligibili, non autem ab organo; sic etiam versiculus *Gloria Patri*, &c. etiam si versiculus immediate præcedens fuerit à choro pariter decantatus, quod etiam servatur in ultimis versibus hymnorum. *Carem. & Pisc. ibid.*

G

Quar-

146 De Pulsatione Organorum.

IX. Quindocunq̃ue figuratur per organum aliquid cantari, seũ responderi alternatim versiculis hymnorum, aut canticorum ab aliquo de choro intelligibili voce pronuntietur id, quod ab organo respondendum est. Laudabile tamen esset, ut aliquis cantor conjunctim, cum organo voce clarã idem cantaret, *ibid.*

X. Cavendum autem, ne cum organo proferantur cantus, qui ad officium, quod agitur, non spectent, ne dũ prophani, aut ludici, nec alia instrumenta musicalia, præter ipsum organum, ut in *Cons. Prov. Med. prima*, statutum fuit, (licet consuetudo hiscẽ temporibus aliter ferat) addantur, *ibid.*

XI. Idem quoque cantores, & musici observent, ne vocum armonia, quæ ad pietatem augendam ordinata est, aliquid levitatis, aut lasciviæ præferat, ac potiùs audientium animos à rei Divinæ contemplatione avocent, sed eorum vox sit devota, distincta, & intelligibilis, *ibid.*

De Pulsatione Organorum. 147

XII. In Missis, & officiis Defunctorum, nec organo, nec musicâ, quam vocant figuratam, ex ordine Romano uti licet, sed cantu firmo, quem etiam tempore Adventus, & Quadragesimæ in ferialibus diebus adhiberi convenit.

Cærimon. Episc. & Piscara locis citatis, &c.

D E M I S S A

Q V Æ

SINE MINISTRIS CANITUR.

Caput XIII.

I. **I**N Ecclesiis minoribus, in quibus non est sufficiens numerus Ministrorum, cantari poterit diebus Dominicis per annum Missa sinè Ministris, pro quâ, dùm dicitur tertia, seu antè illius Missæ principium, præpara-

bitur suprâ Altare Missale, Calix, ac saltem quatuor candelæ circa finem tertiæ accendendæ, seû antequàm Sacerdos ascendat ad Altare.

II. Dicta Tertia (ubi recitantur in choro horæ Canonica) vel aliâ congruenti horâ, præcedentibus duobus Acolythis, quorum alter defert Vasculum aquæ benedictæ cum aspersorio, sequetur Celebrans indutus Pluviali coloris temporis, & officio convenientis, qui factâ aspersione modo præscripto in *Rubricâ de Benedictionibus*, deponat Pluviale, & casulâ indutus faciat confessionem Acolythis respondentibus hinc indè post eum genuflectentibus, si verò non sit facienda aspersio, procedit casulâ indutus.

III. Factâ confessione . ascendit ad Altare, legitque Introitum, & Kyrie in eodem loco, ut in aliis solemnioribus, sicuti etiam *Humiliate capita vestra* versus tamen Altare, Assistente, & respondente Acolytho, deindè cantat clârâ voce principium hymni, *Gloria in*

Excel-

Excelsis, &c. orationem, vel orationes, Evangelium, Initium Symboli, videlicet *Credo in unum Deum*, *Dominus Vobiscum*, & *Oremus* antè offertorium, cantat etiam præfationem, & orationem Dominicam post elevationem, *Per omnia*, & *Pax Domini*, Post communionem verò cantat, *Dominus Vobiscum*, ac tandem, *Ite Missa est*, vel *Benedicamus Domino*, vel *Requiescant in Pace* in Missis Defunctorum omnia suis locis respectivè, reliqua verò legit submissâ voce, vel secretò, prout in reliquis Missis privatis, Acolytho respondente.

IV. Epistolam cantabit aliquis Subdiaconus, vel etiam Acolythus superpelliceo indutus modo suprâ præscripto, interim celebrans eam submissâ voce legit, & in fine respondetur *Deo gratias*, ac graduale pariter legit.

V. Poterit, si videbitur, incensari Altare Thuriferario, & Acolytho ministrantibus, non quidem in principio Missæ; sed ad Evangelium, ad of-

fertorium , & ad Elevationem Sanctissimi Sacramenti incensabit Thuriferarius ; similiter temporibus , cū danda erit Pax , Acolythus assistens illam cum instrumento deferre poterit, quibus omnibus absolutis, recedit celebrans ordine , quo venerat. Rubr. Miss. Urbani VIII. de Epistolâ Graduali, &c. num. 8. Gavantus par. 2. tit. 6. Andreas Piscara Castaldus l. 2. sec. 9. cap. 2.

DE ORATIONE

Quadraginta Horarum.

Caput XIV.

I. **V**T autem consuetudo Orationis Quadraginta Horarum à Pio IV. fælicis recodationis omnium primò roborata, deindè à multis aliis Summis Pontificibus, & præcipuè à S. Carolo Boromeo Med. Archiepiscopo frequentiore in usum inducta, dignè celebretur; In primis, antequam Sanctissimum Sacramentum exponatur, Altare majus, prout in præcipuis festivitibus, solemni apparatu decorè ornetur candelabris, atque Angelorum Simulacris pro luminibus sustinendis, adhibitis Vasculis cum floribus suprà Altare, & circum-

circà locis congruis benè dispositis; Sacrae imagines cum aliis Ecclesiasticis ornamentis apponantur, omnem profanum apparatus vitando, & Thymiamateria cum aromatibus suavis odoris adhibeatur; Cætera item Altaria per Ecclesiam decenter omnia, ac singula ornentur, paramenta quoque prò Celebratione Missarum sollemnia apponantur. *Andreas Pisc. Cast. l. 2. sec. 2. cap. 7. Cons. Prov. Med. 1. & 4. tit. de iis, quæ pertinent ad Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum.*

II. Notandum tamen est, hanc orationem fieri non posse, nisi ubi asservatur Eucharistia, & ubi Episcopus concesserit. *Cons. Prov. Med. 4.*

III. Nec deferri hâc occasione Eucharistiam extrâ ambitum Templi. *Cons. Prov. Med. 1.*

IV. Item Cereos ad minimum sex, ad summum decem Lampades, non plures tredecim, nec pauciores tribus adhiberi posse, quòd tamen ab Episcopo limitari potest, ut magis placuerit. *Cons. Prov. Med. 4.*

V. In-

V. Insuper Clericos saltem sex huic processioni interesse debere, quòd si desint, alibi avocandos esse, duoque semper assistere deberè, quorum alter saltem sit Diaconus, & noctu unus saltem in Sacris. *Cons. Prov. Med. 4.*

VI. Non ignorandum est etiam, si noctu nemo potest assistere, reconddendam esse Eucharistiam, & interdiu compensandam esse orationem, noctuque hostia clausa esse debere, *Cons. Prov. Med. I.*

VII. Nec item pelues, aut Vasa pro eleemosynâ exponendâ, hancque orationem extrâ ordinem nullibi sinè Episcopi facultate celebrandam esse. *Cons. Prov. Med. 2. & 4.*

VIII. Dominico die, vel festivo celebrationem orationis præcedente, per Parochum, juxtâ instructionem Clementis VIII. vel per concionatorem prius indici debet in Ecclesiâ hujusmodi celebratio, quòd populus frequens conveniat, pridie horâ vespertinâ post signum Salutationis Angelicæ, ter so-

lemniter pulsantur campanæ, ut sit in
solemnioribus festivitatis: item ipso
die summo manè illucescente aurorâ
eodem modo juxtâ Clementis prædicti
instructionem pulsari debent, quod
etiam servabitur quotidie, durante in
eâ Ecclesiâ oratione. And. Cast. *ibid.*

IX. Missa etiam si sit duplex, vel Do-
minicus dies, erit de Sanctissimo Sa-
cramento in paramentis Albis, diebus
verò festis privilegiatis in Ecclesiis, quæ
habent capitulum ad instar collegiata-
rum, dici possunt duæ Missæ, altera de
die post tertiam, altera de Sanctissimo
Sacramento antè Processionem, quæ
erit votiva, ac sollemnis pro re gravi, in
quâ dicitur una tantum oratio cum
Gloria, & Credo, & si sit dies ex majori-
bus privilegiatis, Missa erit de die cum
commemoratione Sanctissimi Sacra-
menti in paramentis coloris temporis,
ac festo congruentis. In processione ve-
rò Paramenta erunt alba Sanctissimo
Sacramento convenientia, & processio
celebrabitur eodem modo, quo infra
in

in festo Corporis Christi præscribitur.
Pisc. ibidem.

X. Post processionem Sacramentum reponetur loco decenti, & elevato in medio Altaris sub Baldachino velis præciosis, & infulis hinc inde pendentibus. *Piscara ibidem.*

XI. Dùm Sacramentum est expositum continuè, ut suprà dictum est, duo ex Sacerdotibus, seu Clericis in Sacris illius Ecclesiæ, cùm oratio celebratur, superpelliceis induti, Sacerdotes verò etiam Stolam albam circa collum habentes flexis genibus intrà Presbyterium orantes assistere debent, & ubi est Sodalitas Sanctissimi Sacramenti, vel alia, debent sodales suo proprio habitu induti bini per vices orationi antè Altare assistere, congruit etiam juxtà instructionem Romanam supracitam, ubi commodè fieri potest, præcipuè in Parochialibus Ecclesiis, ut populus per schedulas invitetur singulis domibus suam horam designando hoc ordine. Dominus N. cum suâ familiâ,

horâ N. accede t ad Ecclesiam ad orandum per horam integram; Advertendo, ut mulieres tantum diurno tempore admittantur, viri verò etiam noctis tempore, si vi debetur, admitti poterunt. *Piscara ibide m.*

XII. Noctis tempore Ecclesia undique illustretur sufficienti luminum numero per singulas ejus partes distributo, ita ut undique lucida cuncta perspicue appareant, ipsaque nox ut dies illuminetur, vix namque spirituales delitiæ sine lumine præcipiuntur, sicut scriptum est, *Et nox illuminatio mea in delitiis meis.* *Pisc. ibid.*

XIII. Loco conspicuo antè orantes collocetur clepsidra horaria, sive horologium, quo orationi vacantes spatium sibi præscriptum advertere possint, ipsaque horâ transactâ, rursus vertitur clepsidra, & alter ex assistentibus parvulâ campanulâ signum dabit campanario horæ transactæ, ille verò majoris campanæ ictu succedentes per ordinem ad orandum convocabit, *Piscara ibid.*

Durante

Quadraginta Horarum. 15

Durante oratione, nemo saecularium intra Presbyterium accedat, nec etiam ad accendendos, vel emungendos cereos, hoc enim munere fungi debent Clerici, qui non nisi superpelliceo induti ad Sanctissimum Sacramentum accedant. Pisc. *ibid.*

XIV. Privatæ Missæ in Altari, in quo Sacratissima Hostia est exposita, regulariter celebrari non debent, quòd si æquâ ex causâ celebrari contingat, advertat Sacerdos, ut semper in medium accedens, vel recedens, genuflectat, & in conversionibus non perficitur circulus, & ad Evangelium in fine non signat Altare. Piscara *ibidem.*

XV, Sermones breves frequentiori Populo haberi deberent, quòd si non tam frequenter, saltem in principio orationis post processionem, & in fine antè processionem à Concionatore detecto capite superpelliceo, ac Stola induto devotè, ac reverenter brevi sermone fieri decet, ita ut affectus audientium moveantur. Pisc. *ibid.* & Conf. Prov. Med. 2. & 4. In

XVI. In Choro ad horas diurnas, pariter ac nocturnas convenientes, si in eo loco Sanctissimum Sacramentum sit expositum, semper erunt omnes aperto capite, etiam cum ad lectiones sedendum erit. *Pisc. ibid.*

XVII. Si interim Vesperæ solemnes celebrentur, Sacerdos Pluviali coloris officio congruentis indutus ad incensandum Altare procedit, incensum imponitur cum osculis, & benedictione, more solito; Tantum Sanctissimum Sacramentum à Celebrante genuflexo triplici ductu incensabitur, deinde surgens ipsum Altare de more incensabit & reliqua omnia prosequetur, ut suo loco de incensatione suprà notatum est. *Pisc. ibid.*

XVIII. In fine orationis fit processio, sicut in principio, in quâ cantatur Hymnus, *Pange lingua*, &c. & in fine, *Tantum ergo Sacramentum*, cum versu, & oratione, & datur benedictio cum Sanctissimo Sacramento, ut in festo Corporis Christi. Post orationem.

Quadraginta Horarum. 159

nein, sequenti die assumitur Hostia à Sacerdote in Missâ immediatè post Communionem antequam se purificet, non enim aliis communicandis, ut infrà notatum est, porrigi decet, deinde purificabitur lunula priùs diligenter discussa, ne ullum in ea fortè remaneat fragmentum, postea vino purificationis in Calice benè abluetur, & purificatorio abstergetur. Piscara loco citato, &c,

D E M I S S A

Quæ coram Sacramento Exposito Celebratur.

Caput XV.

I. **L** Icèt in Cæremoniale Episcoporum *l. 1. cap. 12.* optimè moneamur ex antiquorum documentis, ut abstineamus à Missâ celebran-

brandâ coram Sacramento exposito in Altari, quinimo etiam in suo Tabernaculo occluso, si tamen aliqua necessitas, vel suadeat alia iusta causa, puta infrâ octavam Corporis Christi, & in fine publicæ orationis Quadraginta Horarum, eo casu genuflexiones omnes, & actus reverentiales debiti diligenter sunt observandi.

II. In ingressu igitur celebrantis, & Ministrorum ad Altare, in quo patet Sacramentum, omnes debent genuflectere in plano Capellæ utroque genu, factâ verò confessione, ascendunt ad Altare, ubi deinceps genuflectunt unico genu, ut expeditiores sint, & Celebrans dicit *Oramus te Domine*, ut aliàs. *Gavant. par. 2. tit. 14. And. Pisc. Cast. l. 3. sec. 10. cap. 3.*

III. Altaris incensatio fit de more, stante Sacerdote, dùm benedicit incensum, quòd item de more benedicitur, ex *Cerem. Episc. l. 1. cap. 23.* quia altare, & Celebrans etiam Thurificari debent. Pro Cruce, quæ adesse non debet,

bet, incensatur Sacramentum à Celebrante super altiorem Altaris gradum cum Ministris genuflexo, neque Diaconus osculari quicquam debet in hac Missâ, quod tradi debeat Celebranti, neque manus item Celebrantis in traditione rerum, ob apertam præsentiam Sanctissimi Sacramenti, quòd expressè notatur in *Carem. Episc. l. 2. cap. 33.* inclinatur autem Celebrans genuflexus caput suum profundè antè, & post incensationem Sacramenti. *Gav. ibid.*

IV. Cùm incensandus est Celebrans, reddito Thuribulo in cornu Epistolæ, (ut mos est) descendit, & sistit se apud idem cornu, facie versâ, ad Populum advertens, ne dùm movet se, terga vertat Sacramento, & ibi à Diacono contra stante in plano Capellæ incensatur, quòd erit quoque observandum in alterâ incensatione ad offertorium, & ibidem lavat manus; eadem enim est ratio exeundi extrâ Altare, tam pro incensatione, quàm pro ablutione manuum Celebrantis, & utrumque servatur

vatur Alma in Urbe. Gavant. *ibid.*

V. Accedens ad medium Altaris, & ab eodem loco recedens, vel transiens antè medium, toties, quoties, semper genuflectit Celebrans unico genu, quòd etiam à Ministris observatur. Gav. & Pisc. *ibid.*

VI. Convertens se ad Populum dicturus *Dominus Vobiscum*, seù alia, factâ genuflexione, post osculum Altaris, sistit se renibus versus Evangelii cornu, tum factâ iterum genuflexione in medio, redit ad librum, seù Altare. Gav. & Pisc. *ibid.*

VII. Diaconus, & Subdiaconus non omittunt tamen osculum manus Celebrantis in fine Epistolæ, & antè Evangelium, quòd alias fit de more. Gavant. *ibid.*

VIII. Si concionandum est à Celebrante, fiat ab eo stante in cornu Evangelii, & aperto capite, Ministris interim ad ejus dexteram extrâ cornu Evangelii stantibus. Gavantus & Piscara *ibid.*

IX. In incensatione oblato-
rum benedicitur incensum de more, & sine
genuflexione Celebrans incensat obla-
ta, tùm genuflexus super altiorem gra-
dum, ut suprâ, incensat Sacramentum,
ut initio Missæ, Diacono interim non
amovente Calicem de medio, quia nul-
lum est periculum effusionis ejus. Gav.
ibid.

X. Dicitur *Orate fratres*, à Cele-
brante, ubi *Dominus Vobiscum*, sed non
perficitur circulus, ut habetur in Mis-
sali feria sexta Parasceves, rursusque
genuflectitur, quia ad medium redit.
Gav. & Pisc. *ibid.*

XI. Reliqua usquè ad communio-
nem inclusivè fiunt ut in aliis Missis. A
communione ad finem Missæ fiunt ge-
nuflexiones, & conversiones ad Popu-
lum, ut suprâ dictum est. Gavant. *ibid.*

XII. In benedictione Populo dan-
dâ, dicto *Omnipotens Deus*, genuflectit
Celebrans, & in latere Evangelii bene-
dicit, non perficit circulum, neque in
medio genuflectit, sed in eodem late-

re conversus statim ad Altare, signat librum, seu tabellam Evangelii ultimi, non Altare, quàmvis Sacramentum esset altius Altari, est enim, ac si esset in Altari; Finitâ Missâ, recedit cum Ministris ab Altari cum genuflexione in plano Capellæ utroque genu factâ. Gav. & Pisc. *ibid.*

XIII. In Missâ privatâ, quæ tamen quàm parcissimè celebranda erit in Altari, in quo Sacra Eucharistia est exposita, eadem observari debent respectivè, quæ suprâ diximus, deimptis iis, quæ sunt propria solemnibus Missæ. Gavantus *ibidem.*

PROCESSIONIBVS.

Caput XVI.

I. **P**roceffiones aliæ sunt ordinariæ, ut in feſto Purificationis, in Dominicâ Palmarum, in Litaniis maioribus, & minoribus, in feſto Corporis Chriſti, de quibus dicitur *in propriis Rubricis*, aliæ verò extraordinariæ, quæ auctoritate Episcoporum, ſeu ex devotione fidelium fieri ſolent. Gavantus *par. 1. tit. 19. & Rit. Rom. tit. de Proceſſ. &c.*

II. Cùm autem ſignificent populum Dei ex Egyptiacâ ſervitute liberatum in terram promiſſam procedentem, ſeu etiam Davidem, ac Salomonem, quorum alter Arcam in Tabernaculum, alter verò in templum à ſe conſtructum cum hymnis, & canticis ſubaliſ Cherubim myſtico Sacramento collocantur.

locandam detulisse legitur, vel quòd fortè magis consonat, Eundem Christum Dominum in mundum progredientem de sinu patris in Uterum Virginis, vel de præsepe ad templum cum Virgine Matre Solemniter procedentem, vel de Bethania in Hierusalem cum Apostolis, & turbis ramis de arboribus cædentibus triumphando progredientem: humiliter, pièque nullo sibilo, vel strepitu, aut vanâ confabulatione peragi debent. Andr. Pisc. Cast. l. 2. sec. 10. num. 2.

III. Processiones (exceptis iis, quæ cum Sanctissimo Sacramento aguntur) semper ut colligi potest, ex ordine Romano, & ex Consiliis Provincialibus Mediolani, fiunt antè Missam, & in eis crux, quæ deferri convenit ab aliquo Subdiaconorum, seu saltem ab aliquo Acolythorum cum superpelliceo, debet comitari à duobus Clericis cum candelabris, & cereis accensis, cui etiam Thuriferarius cum thuribulo fumigante præire convenit. Rit. Rom. Cons.

Cons. Prov. Med. 5. & 7. Gavant. par. 2. tit. 2. num. 5. §. Porro, &c.

IV. Qui non venerit antè invocationem Sanctissimæ Trinitatis (ubi sunt distributiones) habeatur pro absente. *Cons. Prov. Med. 1.*

V. In iis quæ fiunt majorum jussu intrà Ecclesiam, omnibus de choro ex communi residentiæ massâ tantùm detur, quantum dari solet iis, qui intersunt Horæ tertiæ, si longior sit Processio triplum detur. *Cons. Prov. Med. 4.*

VI. Si eleëmofynæ idcirco sint distribuendæ, fiat distributio peractâ totâ Processione, *ibid.*

VII. Processio Sanctissimi Sacramenti in festo Corporis Christi, non potest fieri, nisi in Parochialibus, diebus verò infrà Octavam ejusdem omnibus conceditur. *Gregor. XIII. An. 1573. Gavant. in suo Manuali verbo Processio num. 31.*

VIII. Mares à feminis separatim prosequantur. *Cons. Prov. Med. 1.* Neque è fenestris, inspiciant Laici. *Cons. Prov. 4. præ-*

4. præcipue in Processione festi Corporis Christi, & aliis quæ fiunt cum Sanctissimo Sacramento, & Sacris Reliquiis.

IX. Nulla simulacra Beatæ Virginis, Sanctorumve deferantur, sed imagines tantum serico panno depictæ, textiliuè opere elaboratæ, absque speciali Episcopi facultate, non obstante inveteratâ consuetudine. *Cons. Prov. 7.*

X. Præcedentia in processionibus, tam inter sodalitates Laicorum, quàm inter regulares, attendenda est ex antiquitate foundationis, ita ut prius recentiores, deindè per ordinem antiquiores ordine juxtâ locorum consuetudinem procedant. *Andr. Castaldus l. 2. sec. 10. num. 6. & 7.*

XI. Processiones facere per Parochiam ad Curatos spectat, & sinè eorum consensu nullus etiam Regularis illam dirigere valet. *Sac. Rit. Cong. 28. Februarii 1628. teste Gav. ibid.*

XII. In principio processionis, Altari omnes reverentiam faciunt, sicuti etiam

etiam transeuntes antè Altare, in quo Sanctissimum Sacramentum asservatur, vel Sacra Hostia elevatur, omnes genuflectunt bini suo ordine, exceptis deferente crucem cum Ceroferariis, qui nunquam genuflectere debent, per angustiore locum transeundo, junior præcedit, subsequitur major, statimque ubi angustiam loci transierint, eodem modo, quo priùs se jungent, & ubi procedentium numerus dispar fuerit, duo ultimi medium habebunt seniore, qui etiam poterit solus, maxime si fuerit Prælatus, ac loci superior, post alios incedere. And. Castaldus *ibidem*. Gavant. *supracit.*

XIII. Antè initium Processionis congregato Clero in choro, & Populo intra Ecclesiam, Clerici cum reliquo populo flexis genibus Deum paulisper præcentur humili, & contrito corde, nam *cor contritum, & humiliatum non despicit Deus*; seniorque Sacerdos, seu cui de jure, & consuetudine competit, Pluviali cum Ministris tunicellis, seu

Dalmaticis indutis, vel saltem superpelliceo, & Stola violacei coloris sit indutus, cujus coloris habitu in reliquis processionibus semper utatur, præterquam in processionibus Corporis Christi, & quæ fiunt solemnibus diebus, vel in gratiarum actione, quibus diebus utitur colore propriæ solemnitati congruente, cæteri verò Sacerdotes, & Clerici mundis superpelliceis induti. In festo S. Marci, Rogationum, & similium stantes concinnant Antiphonam. *Exurge Domine*, &c. quâ absolutâ cum suo Psalmo, & repetitâ, genuflectunt omnes, nec surgunt, nisi postquam cantatum fuerit *Sancta Maria*, &c. duo Clerici antè Altare majus genuflexi Litanias cantare incipiunt, cæteris eâdem voce respondentibus. *Rit. Rom.*

XIV. Cùm autem cantatum fuerit, *Sancta Maria*, &c. omnes surgentes, ut suprâ dictum est, post Crucem bini incedere debent, Juniores præcedant, sequuntur seniores, quilibet suo ordine, & loco pari passu, æquali inter se serva-

tâ distantia, atque proportionē trium videlicet, vel quatuor passuum, invicem, si opus fuerit, se expectantes, ne fortè digregentur, graviter, modestè ac devotè sinè galeris (nisi pluvia cōgente) sed clericali birreto in modum crucis induti procedentes, sacris præcibus ità sint intenti, ut remoto risu, mutuoque colloquio, & vago oculorum aspectu, populum etiam ad piè, devotèque præcandum invitent. *Rit. Rom. And. Castaldus ibid.*

XV. De viâ, & circulo procedendi standum est locorum consuetudini, laudabiliùs tamen, ac rectiùs à latere Epistolæ, ad latus Evangelii processio ducitur. *And. Cast. num. 12.*

XVI. Si cerei deferantur, is, qui à dexteris erit, dexterâ manu, qui verò à sinistris, sinistrâ accensum cereum elatum æquali portione cum suo collateraliter defferet, alterâ manu pectori adinotâ. *Andreas Castaldus ibid. num. 13.*

XVII. Dùm per Ecclesiam proceditur, omnes erunt aperto capite, extrâ

Ecclesiam verò (si non deferatur Sanctissimum Sacramentum, vel Sanctissimæ Reliquiæ, quia tunc omnes aperto capite semper incedere debent) caput tegant, cum antè imaginem Sanctissimam pertranseunt, caput detegant, & antè Altaria in viâ aptatâ detecto, & inclinato capite bini conversi reverentiam faciant. Andr. Cast. *ibid.* num. 16.

XVIII. Cum extrà Ecclesiam proceditur, priùs viæ undè transeundum erit decenter aptentur, & transeunte processione, omnes campanæ pulsantur. Andr. Castald. *num.* 17.

XIX. Si ad unam, vel plures Ecclesias in via sit divertendum, illius loci Clerus superpelliceis mundis, vel si fuerint regulares, habitu sui ordinis usquè ad Ecclesiæ januam obviam procedere debent, etsi cantentur Litanæ, vel aliud cantores januam Ecclesiæ ingressi desistunt à cantu, & ibi sono campanarum, & organorum excipiuntur, & ubi antè Altare Celebrans pervenerit,

can-

cantores inchoant altiori, & solemniori tono Antiphonam Sancti Titularis illius Ecclesiæ, deindè subdunt versum, & Celebrans dicit orationem non quidem, quæ dici solet in die festo, sed in suffragiis, modo adnotato in loco proprio de commemorationibus, & si processio sit sollemnis, & in Altari sit exposita aliqua Sacra Reliquia, seu devota imago, decet, ut priùs à Celebrante incensetur, deindè dicatur illius Sancti oratio. Quibus peractis, egredientes resumptis præcibus, seu Litaniis eodem ordine procedant usquè ad Ecclesiam. Ubi processio incepta fuit (nisi ad aliam juxtà antiquam locorum consuetudinem sit divertendum) ubi cum præcibus, & orationibus omnibus, ut in *Brevi*; & *Rit. Rom.* post Psalmos Poenitentiales processio terminatur, quòd pariter observandum est, &c. in Litaniis minoribus Rogationum. *Rit. Rom.* & *And. Cast.* num. 18.

XX. Si processio sit longior, vel repetantur Litaniæ, vel Litaniis absolu-

tis, usquè ad præces exclusivè, dicantur aliqui Psalmi ex Poenitentialibus, seu gradualibus, nam *Ex Decreto Sac. Rit. Cong. die 22. Martii 1631. teste Gav. in sue Man. & etiam par. 2. de Horis Canonis, sec. 9. cap. 3. num. 10.* non possunt inferi alii Sancti in Litanis, præter descriptos, etiam Patroni præsertim quando cantantur, vel dicuntur Litanie ex præscripto *Brev. Rom. ut in Litanis majoribus & Rogationibus, multò minùs privatim recitando (excepto in translatione Sacrarum Reliquiarum insignium. Rit. Rom. & Andreas Castaldus l. 2. sec. 10. cap. 4. num. 25.* Hymni verò, vel cantica lætitiæ in ijs, vel in Rogationibus, aut aliis poenitentiae causâ institutis processionibus non dicantur. *Rit. Rom. ibid.*

XXI. Parochi autem non deerunt edendi, ac bibendi abusum, secumvè exculenta, & proculenta deferendi in sacris processionibus, agrisque lustrandis, & suburbanis Ecclesiis visitandis tollere, ne vice placandi iram Divinam,

nam, Rei fiant coram Domino. Rit.
Rom.

XXII. Si processioni intersit Episcopus, vel alius loci Prælatus, eorum locus semper erit immediate post Celebrantem, magistratus immediate post Ecclesiasticos procedunt, inter quos primum locum obtinebit omnium supremus Princeps, vel Gubernator, reliqui togati, ac nobiles subsequantur omnes cum intorticiis accensis, si in processione deferatur Sanctissimum Sacramentum, vel Sanctorum Reliquiæ juxtà consuetudinem locorum, & ipsorum devotionem. Andr. Cast. *ibid.* n. 20. & 21.

XXIII. Sacerdotes nullum officium, aut beneficium Ecclesiasticum obtinentes cogi non possunt ab Episcopo ad publicas processiones accedere. *Sac. Conc. Congr. in una Messana 7. Februarii 1632. teste Barb. in sum. Apostolicarum decisionum. Verbo Sacerdos, quod decretum ex suo originali desumpsisse asserit.*

XXIV: Vbi mos eſt ad impetrandum frugum terræ proſperitatem, à feſto Inventionis Sanctæ Crucis, uſquè ad Exaltationem ejuſdem Dominicis diebus, ſivè aliàs quandocumque circum Eccleſiam fieri proceſſionem, quatuor Evangeliorum initia cantando poſt quodlibet Evangelium dici poteſt immediatè ſequens oratio, &c.

XXV. Per hos ſermones S. Evangelii Domini Noſtri Ieſu Chriſti indulgeat nobis Dominus Deus univerſa delicta noſtra, ac defendat, cuſtodiat, & protegat omnes vineas, & agros atque fructus noſtros ab omnibus infeſtationibus Dæmonum, Incantatorum, maleficiis, & læſionibus temptatum. Per eundem Chriſtum Dominum Noſtrum. R. Amen.

XUVI. Quâ dictâ, Sacerdos accipiat Crucem, & ſignet cum ipſâ ad quatuor orbis partes, ſcilicet verſus Orientem, Meridiem, Occidentem, & Aquilonem, dicens.

Ÿ. Per hoc ſignum Sanctæ Crucis ✝ de inimicis noſtris. R. Libera nos Domine.

Ÿ. A

De Processionibus. 177

Y. A peste, fame, & ☩ Bello. R. Libera nos Domine.

Y. A subitaneâ, & improvisa ☩ morte. R. Libera nos Domine.

Y. A Fulgure, & ☩ tempestate: R. Libera nos Domine.

Y. Domine exaudi Orationem meam. R. Et clamor meus ad te veniat.

Y. Dominus Vobiscum. R. Et cum Spiritu tuo.

O R E M V S.

A Domo tua quæsumus Domine, &c.

Vel Deus refugium nostrum, & virtus, &c.

XXVII. Quando verò defertur Sanctissimæ Eucharistiæ Sacramentum in processione omnibus tertiis Dominicis, vel aliis (ut in plerisque locis observatur) tunc Sacerdos loco Crucis signet cum Tabernaculo continenti Sacramentum modo præscripto, dicens hæc verba ad singulas Cruces.

Christus vincit. ☩ Christus regnat. ☩ Christus imperat. ☩ Christus ab omni ma-

lo, & fulgure, & tempestate nos semper defendat. † R. Amen.

V. Dominus dabit benignitatem. R.
Et terra nostra dabit fructum suum, deinde oratio, ut suprâ. A Domo, &c. vel Deus refugium, &c.

Omni autem cum diligentia curet Sacerdos, ut Sacramentum honorificè, & reverenter sub Umbellâ, sive Baldachino cum cereis, facibus accensis, & Ceroferariis, sicut convenit tanto Sacramento, semper consocietur. Rituale Trid. tit. de prosperitate frugum terra in fine.

XXVIII. Contra grandinem Sacramentum Eucharistiam haud adhibendam esse (ut item diximus in tractatu de hoc Sacramento) puta in Valvis Ecclesie benedicendo aerem, decrevit S. Carolus in Cons. Prov. 3. §. cum Nymbi, sed Tabernaculum tantum ubi illa in altare reconditur patefieri posse declaravit. ibid.

DE VESPERIS

Solemniter Celebrandis.

Caput XVII.

I. **C**Um more Ecclesiastico omnis festiva Solemnitas à primis Vesperis initium sumat, ipsæque primæ Vesperæ semper solemniori cultu celebrentur; Ideò juxtà festorum qualitatem omnia in Ecclesiâ, & Altari ritè priùs disponi debent.

II. Quibus omnibus rectè dispositis, horâ competentì dato ultimo campanarum signo, paratur Celebrans Pluviali coloris tempore congruentis, seu festo super cottam, sinè Stola, & cum eo (ubi fieri potest) parantur alii cum Pluvialibus item saltem duo, qui eidem hinc inde, quandò opus est ministrent.

III. Procedit Celebrans de Sacristia ad Altare, præcedentibus duobus Acolythis cum candelabris, & cereis accensis, quos sequitur solus cæremoniarus si adest, tùm alii de Clero bini, & bini, deindè Ministri Pluvialibus induti (ubi tamen Ecclesia est collegiata) ubi enim non est Collegium, sufficiunt duo ultimi Assistentes, Postremò Celebrans medius inter duos ultimos Pluvialibus indutos, qui fimbrias anteriores Pluvialis ipsius parumper elevant: Et omnes ij exceptis Acolythis, operto capite procedunt, interim organis pulsantibus. Gav. Tomo 2. sec. 10. cap. 8. Cærem. Episc. l. 2. cap. 3. Pisc. l. 2. sec. 5. cap. 8. Claudius Arnaud. *supra tract.* 2. par. 2. tit. 3. Conf. Prov. Med. 4. par. 2.

IV. Cùm pervenerint antè Altare, descendantibus aliis in chorum, formant quasi lineam rectam Celebrans & Ministri Pluvialibus induti, genuflectunt omnes, inclinat tantùm caput Celebrans (nisi in Altari sit Sanctissimum Sacramentum, quia tunc genuflexus faciat

ciat profundam reverentiam) & paululum orant genuflexi, deponentibus interea Acolythis sua candelabra cum cereis extinctis super gradu Altaris laterali, seu plano Capellæ.

V. Surgunt deinde, & factâ Altari reverentiâ, seu genuflexione Sacramento, accedunt ad parata scamna in cornu Epistolæ, ita ut Celebrans sedeat altius, pulvino saltem supposito, vel accedit ille ad primam chori sedem, in quâ poni debet pulvinum, & alterum cum tapete super genuflexorium antè eundem positum, super quo erit liber (hoc est breviarium formæ majoris ad usum Celebrantis) vel super legili, quod apponitur, & amovetur, prout opus est; Reliqui parati ibunt ad scamna loco congruenti præparata in plano chori; sedet ibi Celebrans, stantibus aliis paratis antè illum in plano; mox surgit, & dicit secretò versus Altare, *Pater noster*, & *Ave Maria*, quibus dictis, elevatur eidem pars dextera Pluvialis anterior per viciniorem paratû, seu per

Cæremoniarium, & idem ipse se signās signo Crucis morosè, prout verba præfert, incipit Vesperas, dicens, *Deus in adiutorium*, &c. ita ut finiat verba, & crucis signum à fronte ad pectus, unà simul.

VI. Præintonatur Celebranti ab uno ex paratis initium primæ Antiphonæ cum debitis reverentiis Altari, & Celebranti antè, & post, quâ intonatâ à Celebrante, & à choro cantatâ, (si duplex est officium) inchoatur Psalmus à cantoribus, & sedent omnes post medium versum primi Psalmi capite operato, sed aperiuntur capita, & inclinantur profundè ad *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto*. Cantores præintonant alias Antiphonas dignioribus in choro, & surgentibus omnibus aliis ad Antiphonam, & initia Psalmorum, Celebrans non surgit.

VII. Finitis Psalmis, Acolythi unà cum candelabris, & cereis accensis, item qui parati sunt Pluvialibus, accedunt ad Celebrantem cum debitis reverentiis, Celebrans post ultimam Antipho-

triphonam surgit, & detecto capite cantat capitulum manibus junctis, cui unus ex ministris præintonat initium hymni, quod ille cantat, & sic usque ad finem stat, recedentibus prædictis ad loca sua, Acolythisque deponentibus sua candelabra, ubi prius, si initium hymni continet invocationem Christi, vel Dei, Celebrans elevat, & jungit manus, & caput versus Altare inclinat, si autem hymnus sit *Veni Creator Spiritus*, vel *Ave Maris Stella*, dum Celebrans illum intonat, omnes genuflectunt, ipse verò statim tantum postquam illum intonavit, in suo genuflexorio, vel in aliquo pulvino ad id parato, pariter genuflectit, sic permanentibus omnibus, donec compleatur totus primus versus, quo finito surgentibus omnibus, Assistentes cum Acolythis redeunt ad loca sua. Gavantus, Piscara, & Arnaud. *locis citatis.*

VIII. Post hymnum cantatur versus à duobus ex paratis Ministris in medio chori, seu antè Altare, quorum alter
sta-

tiphonam ad *Magnificat*, & eâ intonatâ, sedent omnes inchoato cantico *Magnificat*, surgentibus omnibus, Celebrans facto sibi signo crucis à fronte ad pectus, vadit ad Altare capite tecto cum inclinationibus ad utramque chori partem, tûm reverentiâ Altari debitâ in medium inter duos paratos, ut suprâ (& si via brevis est detecto capite Ministro- rum, sinè Acolythis) ascendit ad Altare, osculatur illud in medio, & mox vertens se ad cornu Epistolæ, Ministrantibus Naviculam altero ex paratis, & Thuribulum Thuriferario, imponit thus, benedicit, & incensat Altare eo prorsus modo, quo describitur initio Missæ in capite de incensatione. Gavantus, Piscara, & Arnaud. *ibidem*.

IX. Si aliud Altare est incensandum, puta Sanctissimi Sacramenti, quòd more Almæ Urbis incensandum est priùs, quam Altare, ad quod Vesperæ fiunt, seu alterius Sancti prò more locorum, procedunt Acolythis, & alii parati, ut initio Vesperarum, & Celebrans

brans ea omnia facit, quæ in incensatione Altaris fiunt, excepto quòd non ponit incensum in Thuribulum, nisi opus sit, *ibid.*

X. Incensatione Altaris, seù Altarium peractâ, sinè Psalmo *Dirigatur*, &c. revertuntur prædicti cum debitis choro reverentiis ad loca sua, & Celebrans stans apud sedem suam, invitans sibi viciniorem, seù digniorem ad incensationem, ab altero ex paratis incensatur triplici ductu cum profundâ capitis inclinatione ab incensante factâ antè, & post, cui etiam Celebrans modicum respondet, id est modicâ inclinatione. *ibid.*

XI. Thuriferarius incensat alios de choro duplici, unicovè ductu Thuribuli, prout convenit, primò saltem in ordine inclinato capite, & postremò populum, ut in Missâ, in medio, à dextris, & à sinistris; Cessabit autem initio orationis, imò ad *Ÿ. Dominus Vobiscum*, sed ad *Ÿ. Gloria Patri*; convenit pausam facere, & caput inclinare, *ibid.*

Cùm

XII. Cùm repetitur Antiphona, tunc (non prius) sedent omnes, interim Acolythi cum candelabris, & cereis accensis, & Ministri parati accedunt ad Celebrantem, qui finitâ Antiphonâ, surgit cum aliis, & aperto capite Acolythisque stantibus, versâ facie ad invicem, stans versus Altare, junctis manibus cantat *Ÿ. Dominus Vobiscum, Oremus*, & orationem, seu orationes pro com. Iterum subdit *Dominus Vobiscum, ibid.*

XIII. Tùm duo ex ministris paratis, ubi. *Ÿ.* cantaverunt, ibi cantant altâ, & plenâ voce *Benedicamus Domino*, quo dicto redeunt ad Celebrantem, qui demitiori voce addit *Ÿ. Fidelium anima, &c.* & si immediatè post Vesperas Completorium sit dicendum, Celebrans cum Ministris, ad utramque chori partem factâ inclinatione, & reverentiâ, seu genuflexione Sacramento, præcedente Cæremoniario recedit cum suis ministris ordine, & modo, quo venerunt in Sacristiam, ubi paramenta deponunt,

ponunt, aliquo interim ex Acolythis
extinguente cereorum partem, ita ut
ad Completorium semper sit minor
luminum numerus, non enim solemniter
celebratur, *ibid.*

XIV. Si verò non sit celebrandum
Completorium, dicet Antiphonam
Beatae Virginis genuflectens, vel stans
juxta regulas Breviarii in cujus fine di-
cet voce submissa, *Ÿ.* & orationem,
deinde recedet eodem ordine, ut supra,
ibidem.

XV. In minoribus Ecclesiis, ubi de-
sunt & Ministri, & Pluvialia, cum hæc
omnia servari non possunt, debent sal-
tem servari, quæ respiciunt Celebran-
tem, ubi commodè fieri potest. Ar-
naud. *ibid.*

XVI. Et ubi officium Vesperarum
celebratur sine assistentibus paratis,
Thuriferarius, & Cæremoniarius, sive
Acolythus designatus suppleat ad in-
censationem, ministrando Naviculam,
& Celebrantem adjuvando, ut suis lo-
cis supra est explicatum. Pisc. *ibid.*

DE

DE

COMPLETORIO.

Caput XVIII.

I. **P**Rò Completorio Solemniter cantando organum admitti potest. Ad Hebdomadarii spectat dicere, *Noctem quietem, Adiutorium nostrum, Pater noster, confessionem, absolutionem, usquè ad Deus in adiutorium, &c. inclusivè, Capitulum, orationem, & V. Benedicat nos omnipotens, &c.* nulla tamen fiet incensatio Altaris ad, *Nunc dimittis, &c. Gav. & Arnaud. locis citatis.* Nec non *Piscara ut suprà cap. 10.*

II. Ad Completorium, quod immediate post Vesperas, vel etiam aliâ horâ tardiori cantari potest, minor erit luminum numerus, quam ad Vesperas, nec nunquam Celebrans in eo utitur *Pluviali. Piscara ibid.*

D E

MATUTINIS.

Caput XIX.

I. **M**atutinum nunquam cum Pluviali cantatur, sed, dùm cantantur lectiones tertii Nocturni parat se Celebrans Pluviali ad legendum nonam lectionem, pro quâ accenduntur duo cerei ab Acolythis, parantur duo cantores cum Pluvialibus, neque recedunt Acolythy, donec tota lectio fuerit absoluta; ob reverentiam majoris stantis nempe Celebrantis, dùm legit, stant omnes. qui sunt in choro; Ad Textum Evangelicum non adhibetur signum Crucis, neque legitur manibus junctis, sed hinc idem suprâ legile positus, aut suprâ librum, ut fit in aliis lectionibus. Quicumque Episcopo inferior dicit, *Iube Domne*, non Domine, & qui major est in

in choro sive illo superior, sive inferior profert verba benedictionis.

II. Lectiones cantantur à Junioribus primùm, deindè à senioribus hoc modo; Dictâ à Celebrante absolutione, lectionem cantaturus, facie ad ipsum conversa, inclinatus dicit, *Iube Domne benedicere*; Et sic inclinatus permanebit, donec ille perficiat verba benedictionis, quibus à Celebrante prolatis, & per chorum responso *Amen*, & non priùs, omnes tecto capite sedent, & Lector cantabit suam lectionem, quam prosequetur usquè ad finem, in quâ dicens in fine, *Tu autem Domine, &c.* versus Altare genuflectit, ac recedens, cæteris in choro existentibus, reverenter inclinat, & ad locum suum revertitur.

III. Celebrans, ad Primam, Quartam, & septimam benedictionem stat detecto capite, ad reliquas non surgit, sed detecto capite profert verba benedictionis.

IV. Dùm in septimâ lectione cantatur textus Evangelicus, omnes stant detecto

detecto capite, donec lector dicat. Et *reliqua.*

V. Post lectiones dicuntur responsoria, & Cantores in medium convenientes cantabunt versus; Post Tertium, Sextum & Octavum Responsorium; Dùm dicitur *Ÿ. Gloria Patri*, omnes detecto capite profundè se inclinant.

VI. *Te Deum*, inchoari debet à Celebrante (sicùt, & hymnus post invitatorium) ab Assistente Pluviali induto sibi præintonatum, choro deindè prosequente cum sono organi. Gavantus *Tom. 2. sec. 10. cap. 3. Cærem. Episc. l. 2. cap. 6. Pisc. l. 2. sec. 5. cap. 11. Claud. Arnaud. tract. 2. par. 2. tit. 3.*

DE

LAUDIBUS,

Reliquisque Horis Canonicis,

Caput XX.

I. **L**Audes celebrari debent, sicut & de Vesperis dictum est, in quibus incensatio Altaris, & reliqua, quæ ad Vesperas sunt adnotata, observantur; Assistentes tamen parati erunt tantum duo, quibus absolutis, Celebrans præcedentibus Ceroferariis cum candelabris accensis, quos sequuntur Assistentes parati, in Sacristiam procedit, ubi paramenta deponit. *Cerem. Episc. l. 2. cap. 7. Gav. Pisc. & Arnaud. locis supracitatis.*

II. Prima nullam habet solemnitatem, nisi in Vigiliâ Nativitatis Domini;

ni; ratione tamen Martyrologii, quod solemniùs cantatur, alicubi cum Pluviali, luminibus, & incenso, alibi minùs solemniter. Illud certè ab omnibus notandum est, ut audientes stent usquè ad ea verba, *In Bethleem Iudæ, &c.* quibus auditis, statim genuflectant, præter lectorem, usquè ad ea, *Nativitas Domini Nostri Iesu Christi secundum carnem, inclusivè.*

III. In reliquis Horis nihil adest solemnitatis, nisi ad tertiam, cum antè Missam solemnem celebratur, cui organum intermiseri poterit, Celebrans dicit *Deus in adiutorium*, & Hymnum, *Nunc sanctæ nobis spiritus.* Choro reliqua prosequente, dicit etiam capitulum, & orationem; Cantores autem cantant Antiphonam, & Responsorium breve. Item *Benedicamus Domino.* Postremò Celebrans dicto, *Et fidelium Animæ, &c.* cum iis, qui in Missâ solemni inservire debent, ad utramque chori partem factâ inclinatione, & reverentiâ Altari, seu genuflexione Sacramento,

I

194 *De Laudibus.*
mento, redit in Sacristiam, ubi para-
menta prò Missâ induit. *Cærem. Episc.*
l. 2. cap. 7. Gavant. Pisc. & Arnaud.
loc. cit. &c.

DE CÆREMONIIS ET RITIBVS

*Qui in Choro, & in privatâ de-
bent servari recitatione.*

Caput XXI.

I. **D**E ritibus horarum Canoni-
carum in choro recitanda-
rum proprios mores una-
quaque habet Ecclesia, & laudabiles
consuetudines, quas non tolli à Cære-
moniali Romano, neque à Rubricâ
Bre-

Breviarii sæpiùs *Sac. Rit. Congreg.* declaravit, sed cavendum, ne ita pugnent cum universali Ecclesiâ, ut minùs laudabiles sint peritiorum iudicio.

II. In Breviario quatuor tantùm, quæ ad hanc rem pertinent, adnotata reperiuntur. Primum est, quòd hebdomadarius clarâ voce dicat, *Domine labia mea aperies*, &c. Alterum, quòd in præcibus ferialibus dicat clarâ voce totum, *Pater noster*; Tertium, quòd idem dicat easdem præces flexis genibus, usquè ad versus *Dominus Vobiscum* exclusivè, circumstantibus genuflexis, usquè ad *Benedicamus Domino* inclusivè, usus tamen communior est non surgendi, nisi dicto versus, *Fidelium Anima*, præsertim cùm terminatur officium, ne rursus statim genua flectamus ad Antiphonam finalem in fine horæ. Quartum ut idem surgat ad orationem, quæ dicitur post Antiphonam Beatæ Virginis in fine officii, quæ certè sunt rationi consentanea, & communi consuetudini Ecclesiæ universa-

196 De Cæremoniis & Ritibus.

lis; Reliqua, ut in privatâ recitatione observanda sunt tam stando, & sedendo, quàm genuflectendo, excepto, quòd Symbolum Sancti Athanasii, quòd ad primam dicitur, recitatur stando. Ex Decreto Sac. Rit. Congr. die 22. Decembris 1624. genuflectitur item ad, *Tu alleluia Domine*, in fine lectionum, quas legunt, qui in choro sunt, juniores primas, seniores ultimas, singuli singulas, Ex Cæremon. Episc. l. 2. cap. 6. inclinatur caput versus hebdomadarium lector dicendo, *Iube Domne benedicere*. Inclinant se omnes ad nomen Papæ viventis, ad versus sequentes Psalmorum, *Sit nomen Domini benedictum. Sanctum, & terribile, &c. Benedictus Dominus Deus quorundam, Benedictum nomen Majestatis, Benedicat nos Deus Deus noster; Benedicat nos Deus, quòd multis placet in Completorio ad versus, Benedictus es Domine Deus Patrum nostrorum; Benedicamus Patri, &c. Benedictus es Domine in firmamento Cæli, &c.*

III. Quædam etiam habentur in Cæ-

Cæremoniali Episcoporum ad hanc rem per opportuna, scilicet, quòd Sanctissimo Sacramento patente stare debeant omnes aperto capite ad horas omnes, vel si sedeant, caput nunquam cooperiant.

IV. Signum Crucis sibi adhibent multi præter ea, quæ superius notavimus ad initium canticorum Evangelicorum, quia Evangelica sunt.

V. Cantores, ut plurimum juxta *Cærem. Episc.* cantant invitatorium, initia Psalmorum, Versus, & Responsoria, hebdomadarius autem primam Antiphonam, Capitula, Antiphonam ad cantica Evangelica, initia quorundam Hymnorum, & orationes cum versu, *Dominus Vobiscum; Et fidelium Animæ,* &c. consuetudines tamen locorum variae, & laudabiles non sunt, in hoc genere improbandæ; & hæc quoad choros, ut ad privatam recitationem deveniamus.

VI. In privatâ Divini officii recitatione convenienter statur ad orationem

198 *De Ceremoniis & Ritibus.*

Dominicam, Salutationem Angelicam, quia sunt de textu Evangelico, ac Symbolum item Apostolorum, ut ad fidei confessionem promptiores videamur.

VII. Item ad horarum initia, quibus adiutorium divinum imploramus, & laudem Deo trino tribuimus.

VIII. Ad invitatorium, ne segnes videamur, cum alios invitamus. Ad hymnos, qui sunt laudes Dei solemniores, inter quos, *Te Deum*, quoque numeramus, ad versus quoque nocturnorum, & post hymnos, quia iis, ut supra dictum est, convertimur, & excitamur in Deum, ad Textum Evangelii ante homiliam, quod per se patet; Ad capitula, quæ sunt breves hortationes maiorum; Ad cantica *Benedictus*, *Magnificat*, & *Nunc dimittis*, quia sunt de Textu Evangelii; Ad orationes denique omnes, quibus immediate Deum alloquimur, excepto triduo majoris hebdomadæ, & ad præces, quæ præcedunt.

IX. Standum erit tempore Paschali,

li, & in omnibus Dominicis à primis earum Vesperis ad Antiphonas Beatæ Virginis quæ dicuntur in fine officii, ex causis suprà allatis.

X. Ad Psalmos standum erit, ut demonstremus affectum mentis, hoc est paratos nos esse, sive ad domandam carnem nostram, sive ad exercitium operis, sed plurimi sedent, non pauci partim sedent, partim stant, quia spiritus promptus est, caro autem infirma; Adlectiones quoque in officio parvo Beatæ Virginis Mariæ in Adventu laudabiliùs statur, quia sunt de Evangelio.

XI. Genuflectendum autem erit ad ea verba Invitatoris; *Adoremus & Proci-*
damus, quòd monent eadem ipsa verba, item ad præces feriales in laudibus, Vesperis, & horis, in diebus nimirum pœnitentiæ dicatis. Item ad præces in officio Defunctorum majoris gratiâ mæroris; Item in hymnis ad ea, *Veni Creator Spiritus, Ave Maris Stella, O crux Ave spes unica, Tantum ergo Sacramentum;*

200 *De Cæremoniis & Ritibus.*

si coram Sacramento dicantur, alioquin fit tantum profunda reverentia, ex *Cærem. Episc. l. 1. cap. 28.* Quidam laudabiliter ad ea quoque *O salutaris Hostia;* & causæ patent, scilicet ad majorem reverentiam, quâ etiam de causâ genuflectimus ad ea in Hymno, *Te Deum, Te ergò quaesumus,* &c. Denique ad Antiphonas *B. V.* quæ dicuntur in fine officii, & ad orationem Dominicam, salutationem Angelicam, & Symbolum Apostolorum, quæ dicuntur in fine Completorii, exceptis Dominicis, & tempore Paschali, ut suprâ dictum est, erit genuflectendum.

XII. Prætereà caput inclinandum erit ad versum, *Gloria Patri,* &c. Ad nomen *Jesus, Mariæ,* & *Sancti;* de quo recitatur officium; Item ad *Confiteor,* quòd ad primam, & antè Completorium dicitur, usquè ad *Misereatur* inclusivè ab eo, qui dicit, & cui dicitur respectivè, ut in Missâ.

XIII. Signum Crucis adhiberi debet pollice sibi signâdo os, ad illud in Initia
Ma-

Matutini . *Domine labia mea aperies,*
&c. Item manu extensâ signando se
à fronte ad pectus , & à sinistro hume-
ro usquè ad dexterum , cùm dicitur,
Deus in adiutorium , &c. Item ad ver-
sum , *Adiutorium nostrum* , antè confes-
sionem ad primam , & completorium.
sumpto ritu è Missa : Item ad *Indul-*
gentiam , & ad ea in fine primæ *Dom-*
nus nos benedicat , &c. Aliqui laudabili-
ter signum Crucis cum pollice formant
in pectore ad *Converte nos* in principio
Completorii, quæ omnia causas habent
fatis apertas, & congruentes. Laudabi-
le est etiam signum Crucis fieri ad An-
tiphonam *De Cruce* in feriali officio.

XIV. In Psalmis Gradualibus quæ-
cunq̃ue præces dicuntur flexis genibus
ad mærorem , & luctum indicandum ,
quæ genuflexio multò magis congruit
Psalmis pœnitentialibus , Litaniis , &
orationibus , quæ tamen ab hebdoma-
dario stante dicuntur ; Ad alia non in-
congruè sedetur, percutiunt sibi pectus
aliqui ad *Agnus Dei* ; & ad *Confiteor* ,

202 De Ceremoniis & Ritibus.

dicendo *Mea culpa*, *Carem.* Episc. l. 1. cap. 28. & l. 2. cap. 5. & 6. Gav. Tomo 2. sec. 10. cap. 1. & 2. Rub. Brev. 13. & 32. 34. & 36. Andr. Pisc. Cast, l. 2. sec. 3. cap. 2. & 3. P. Claudius Arnaud. A-
quensis tract. 2. par. 2. tit. 1. & 2.

APPENDIX.

I. **Q**uia sæpè in festis Dedicatio-
nis Ecclesiæ & Titularis, vel
Patroni loci (cùm tunc cesset
Calendarium Episcopi) solet oriri ali-
qua difficultas circà translationem fe-
storum occurrentium in ipso die Dedi-
cationis Patroni, vel titularis loci, hæc
ex Rubricis Breviarii de Translatione fe-
storum collegimus.

II. Regulare est, quòd festum du-
plex transferatur in primam diem non
impeditam festo alio duplici, vel semi-
duplici, id est novem lectionum. Gav.
Tomo 2. sec. 3. cap. 10. num. 1. & 4.

Fe-

III. Festum semiduplex, si prima dies sequens fuerit impedita transfer-
tur post octavam; Ratio est, quia semi-
duplex transfertur solùm in proximam
sequentem diem, nam amisso jure vici-
nitatis ad propriam diem, non est ma-
ior ratio cur citiùs celebretur. Gavan-
tus *ibid.*

IV. Dies infrà Octavam cedit festo
duplici, & semiduplici etiam translatis,
si est ex illis octavis, quibus fit de fe-
stis occurrentibus, ac etiam translatis,
quia semiduplex festum est nobilius per
se loquendo, quia est festum, quàm die
infrà octavam, quæ est continuatio fe-
sti, & ideò *Rubrica de Octavis num. 3.*
addit etiam translata, quòd verbum ve-
rificatur in duplicibus, quia verè cele-
brantur quocunq̃ue die infrà dictas o-
ctavas. Gavant. *Tomo 2. sec. 3. cap. 8.*
num. 3.

V. Occurrentibus pluribus festis,
minùs nobile differtur ratione ritus,
puta, quia semiduplex, vel ratione per-
sonæ, quæ sit inferioris ordinis, si in ri-

tu sint æquales, & hic est sensus. *Rub. num. 6. Gavant. ibid. cap. 10. num. 5.*

VI. Translatis pluribus festis duplicibus, & semiduplicibus fiat officium prius de digniori quoad Ritum, quòd si æquales sint ritus, fiat de eo prius, quòd erat prius in Calendario celebrandum. *Gav. ibid.*

VII. Festum simplex non transferretur, sed vel officium, vel commemoratio fit de eo, aut verò etiam omittitur, ità ut nulla neque fiat commemoratio, si occurrat in festis primæ classis. *Gav. ibid. n. 8. 9. 10. & 16.*

VIII. Translato fortassè festo novem lectionum; quo cum facienda est commemoratio festi simplicis, non transfertur festum simplex, de quo fit semper proprio die, nisi impediatur festo solemniore, ut suprà diximus, quia illud tantum est transferendum, quòd proprio die impeditur à majori officio. *Gav. ibidem.*

IX. Est prætereà advertendum, quòd, si translatio alicujus festi fiat à tempore Paschali

Paschali ad tempus non Paschale, recitandum erit officium temporis non Paschalis, & è contrà, quòd accidit in translatione festorum Sanctorum Martyrum mensis Maii, & aliquorum mensis Junii, officia concessa ad libitum in pari gradu cedunt aliis de præcepto, vel ex vi Rubricarum recitandis. *Gavant. ibidem.*

X. Si accidat alicubi, quòd octava Apostolorum Petri & Pauli occurrat in Dominicâ, in quâ fit de Titulari Ecclesiæ, seu Patrono loci cum cōmemorationibus octavæ, quæ habet proprium Evangelium, & Dominicæ, legetur Dominicæ Evangelium cum suâ homiliâ prò nonâ lectione, licet octava, quæ est duplex dignior sit Dominicâ, quia nulla prætermitti debet vacare Dominica, quin de eâ saltem in Sabbatho præcedenti fiat commemoratio, & etiam, quia legendum est in Missâ, cùm populo per annum in Missâ omnia Evangelia Dominicalia legi debeant. *Gavant. sec. 3. cap. 11. num, 37.*

XI. Festum Dedicationis Ecclesiæ dignius est, quàm Sancti Patroni loci, seu Titularis, quia in illo recoluntur beneficia toti Ecclesiæ collata, quæ superant beneficia cuiusvis Sancto donata, quæ in ejusdem festo celebrantur, nisi festum Patroni, seu Titularis esset festum Domini, vel B. V. veluti Ascensionis, vel Assumptionis, quia tunc cederet dedicatio, majora enim beneficia contulit Æternus Pater Filio suo, & Beatæ Deiparæ, quàm toti militanti Ecclesiæ; ergò sublato isto casu, fiet officium de Dedicatione, translato officio titularis, seu Patroni loci in primam diem non impeditam. Gav. sec. 3. cap. 6. num. 7. & sec. 8. cap. 5. num. 2. & 6.

XII. Occurrentibus autem eodem die Dedicatione propriæ Ecclesiæ, & Dedicatione Cathedralis, præferenda est dedicatio propriæ Ecclesiæ, & de hac fiet officium infra octavam, cum commemoratione octavæ Dedicationis Cathedralis, translato festo altero

in primam diem non impeditam, ut deffinivit *Rota Rom. Decis. 616. par. 1. num. 1. teste Gavant. supracit. secundo loco.*

XIII. Occurrentibus adhuc eodem die festis Patroni principalis loci, & Titularis Ecclesiæ etiam Regularium, de Patroni loci, tanquàm de digniori recitandum est officium, translato Titulari, qui est minùs dignus. *De translatione festorum, cap. 10. num. 6.* tùm quia in Rubricis semper præponitur Patronus Titulari, tùm etiam quia ille totius loci est Protector, hic unius templi particularis, tùm denique quia a quiùs est, ut Populus ubique eo die audiat Missam de suo Patrono. *Gav, sec. 3. cap. 10. num. 15.*

XIV. Tempore Paschali in fine omnium Antiphonarum additur, *Alleluya*, quandò in illis non habetur, & à Septuagesimâ, usquè ad Pascha, ubi habetur *Alleluya*, tacetur, neque aliud ejus loco dicitur. *Rub. Brev. 21. num. 6.*

XV. Licèt in festis nobilioribus, videlicèt

delicet Natali Domini, Circumcisione,
Epiphaniâ, Festo Corporis Christi, &
Transfiguratione Responsoris brevi-
bus horarum addantur duo *Alleluya*, in
his tamen festis non adduntur ad Pri-
mam, & Completorium. *Gav. sec. 5.
cap. 14. num. 9. Rub. Brev. 28. num. 5.*

XVI. Infrâ Octavam Patroni, vel
Titularis Ecclesiæ, vel alterius festi,
quod in aliquibus Ecclesiis consueverit
cum octavâ celebrari, si apud illas Ec-
clesias non habentur propriæ, & appro-
batæ lectiones, prò secundo, & tertio
Nocturno infrâ octavam repetantur le-
ctiones positæ in communi Sanctorum,
si de Sanctis fiat octava, alioquin die
festi, vel sumantur ex octavario Ro-
mano ad hunc finem compilato. *Octa-
varium Rom. tit. de Octavis. Gav. sec.
3. cap. 12. num. 14.*

XVII. Si Patroni plures, seu Titu-
res conceduntur non erit eorundem
quale festum, hoc est primæ Classis
um octavâ; Officium quidem singu-
lorum duplex erit, sed octava non con-
cedi-

ceditur, nisi festo principalis Patroni, & principalis item Titularis Ecclesiæ, imò neque primæ Classis festum erit, nisi sit solemne principale festum Principalis Patroni, aut Titularis Ecclesiæ, ut apertè in *Rubr. de commemorationibus num. 3. & 4.* Quale non est Patroni translatio, nec festa similia, sed officium erit duplex majus per annum. Gavant. *supracitato num. 6. & 7.*

XVIII. Si duæ octavæ simul occurrant (ut Octava S. Joannis Baptistæ, & octava Corporis Christi, vel octava Patroni Ecclesiæ cum aliâ octavâ) quandò non erunt celebranda festa novem lectionum, vel dies Dominica, fiet officium de digniori cum commemoratione alterius, intellige digniorem secundùm Classes festorum, & octavarum concurrentium, & in pari classe attende ordinem personarum, earumque dignitatem, & sic octava S. Laurentii cedit octavæ S. Claræ, in Ecclesiâ S. Claræ, non autem cedit octava Assumptionis B. V. seu omnium Sanctorum octavæ

octavæ alicujus Sancti Patroni loci;
 Attende quoque dignitatem ex eo ti-
 tulo, cæteris paribus, quòd ab Eccle-
 siâ universali celebratur. *Octavarium*
Rom. tit. de Octavis,

XIX.. Quandò festum habens octa-
 vam transfertur, non ideò dies octava
 transferatur, sed ipsâ die de eâ fit com-
 memoratio, quæ aliàs erat octava, si
 festum non fuisset translatum, quòd si
 festum post totam suam octavam trans-
 ferri contigerit, illo anno celebratur si-
 nè octavâ, nisi Titularis Ecclesiæ pri-
 vilegio aliter fieri oporteat. *Octava-*
rium Rom. tit. de translatione festorum.

XX. Si in die octavâ alicujus festi
 habentis octavam occurrat aliquod fe-
 stum duplex, *Ex maioribus in Rubri-*
cis de commemorationibus enumeratis,
 fiat de festo cum commemoratione
 diei octavæ, exceptâ die octavâ
 Nativitatis Domini, & Epipha-
 niæ, in quibus non fit de aliquo festo,
 sed transfertur in primam diem non
 impeditam, si autem non fuerit ex præ-
 dictis

dictis festis fiat de Octavâ, & festum transferatur. *Octavarium Rom. tit. de octavis.*

XXI. Dominicis infrâ octavas fit de Dominicâ, ut in Psalterio, & in proprio de tempore cum commemoratione octavæ, exceptis Dominicis infrâ Octavas Nativitatis, Epiphaniæ, Ascensionis, & Corporis Christi, in quibus fit sicut infrâ octavam, de Dominicâ verò occurrenti in die octavâ fit tantum commemoratio nisi aliud notetur *Oct. Rom. tit. de Dominicis.*

XXII. Si dies octava occurrat in Dominicis primæ, aut secundæ classis, in quibus de octavâ facienda est tantum commemoratio, dicendæ sunt Vesperæ, nisi concurrant cum alio festo præcedenti, de officio sequenti cum commemoratione diei octavæ, ut in primis Vesperis festi, nam cum dies octava non habeat officium in die sequenti, nec etiam convenit habere primas Vesperas in præcedenti, ut in simili casu dicitur de concurrentiâ officii

cii num. 10. & hoc rursus decrevit Sac.
 Rit. Cong. die 9. Novemb. 1622. Octav.
 Rom. tit. de concurrentiâ officii num. 4.

XXIII. Initia librorum Sacrae Scri-
 pturae (qui ferè semper inchoantur in
 Dominicis) eo die ponuntur, quo no-
 tata sunt, etiamsi fiat officium de San-
 cto, nisi in eo aliae propriae lectiones
 scripturae, vel de communi assignentur,
 tunc enim initium lectionis de Scriptu-
 râ transfertur in sequentem diem simi-
 liter non impeditam, & lectiones il-
 lius diei de eâdem Scripturâ assignatae,
 vel omittantur, vel cum superioribus
 lectionibus legantur, quòd si omitti-
 tantur non apportet ampliùs eas alio
 sequente die resumere; sed illae legan-
 tur, quae suâ quâque die occurrunt.
 Rub. Brev. 26. num. 6.

XXIV. Ex praedictis libris aliquid
 quotannis, vel in proprio die, vel in se-
 quenti, vel in praecedenti est legen-
 dum, etiam si plura Profetarum initia
 uno die sint legenda, hâc adhibitâ le-
 ge, ut non extrâ propriam eorum heb-
 doma-

domadam legantur, neque duo initia sub unâ conclusione, *Tu autem*, &c. neque in præcedenti feriâ, si in sequenti datur locus ea legendi, ut indicant verba Rubricæ, quod si alicubi impedian- tur feriæ propriis locorum festis, cùm lectiones aliundè sumendæ sint, neque dies ampliùs vacent ad legenda reliqua initia Prophetarum, tunc omitti pos- sunt, quæ locum non habent, nam *Rub. Brev. 26. num. 7.* ait quoad com- modè fieri poterit. *Gav. sec. 5. cap. 12. num. 11. & 12. & sec. 6. cap. 23. nume- ro 13.*

XXV. Excipe tamen sequentes ca- sus; primus est in Epistolis S. Pauli, eæ enim omnes constituunt simul u- num librum, quem sufficit incepisse, & adveniente Septuagesimâ, finis impo- nitur lectionibus S. Pauli; Licèt tan- tùm de Epistolâ ad Romanos, seù ad Corinthios sit lectum; Alter casus est in libris Regum adveniente Augusto. *Gav. ibid.*

XXVI. Responsorialia primò ponen- da

da in Dominicâ, si hæc impediatur a-
 liquo festo duplici, ponenda sunt in pri-
 mâ feriâ sequenti, tanquàm Historiæ
 principium, antequàm dicantur alia re-
 sponsoria eâdem ratione, & ordine,
 quo initium libri legendum est antè a-
 lias ejusdem libri lectiones, quæ verò
 non possunt dici, eo anno omittuntur,
 exceptis responsoriis de Tobîâ, quæ
 si in Dominicâ, aut feriâ secundâ, &
 tertiâ poni non possunt, ponenda sunt
 feriâ quartâ, seu quintâ, ne eadem im-
 mediatè repetantur. Hisque tempore
 Paschali additur. *Alleluya* antè versum,
 non versui, quòd notat *Rub. Brev. 27.*
num. 7. Gavant. sec. 5. cap. 13. num. 8.
 & 9.

XXVII. In gratiam Martyrii sep-
 tem Machabæorum, si fortè desit Do-
 minica quinta Octobris, jubemur le-
 gere de eo feria quinta præcedente di-
 ctam Dominicam, & eodem modo si
 Dominica quinta, & feriæ sequentes
 fuerint impeditæ, quominus de Scrip-
 turâ legi possit, leguntur in aliis sequen-
 tibus

tibus feriis, post feriam tertiã ità ut sal-
tẽ inchoentur, sin minùs omnes de eo-
rundem martyrio possunt legi lectio-
nes. Gavant. *sect. sexta cap. 21. num. 11.*

XXVIII. Quando nona lectio ali-
cujus Sancti simplicis, de quo celebra-
tur, seù fit commemoratio, accidit in
festis primæ classis, seù Patroni, aut
Titularis loci; in quibus festa simpli-
cia vacant, nullaque de illis fit com-
memoratio, eo casu octava lectio festi
primæ classis dimidiatur, & ex unâ fiunt
duæ, quòd colligere possumus à simili
ex Octavario Romano in festo Inven-
tionis S. Crucis, in quo lectio octava
terminatur ad illa verba; *Intendat.* Le-
ctio verò nona usquẽ ad finem, omissa
lectione Sanctorum, & in festo Visita-
tionis Beatæ Mariæ in quo pariter or-
dinatur si sit primæ classis, octavam le-
ctionem terminandam esse ad illa ver-
ba; *Non enim sola*, reliqua verò prose-
quenda esse usquẽ ad finem pro nonâ
lectione omisâ lectione Sanctorum
Processi, & Mart. vel sumatur ex eâ-
dem

dē Homiliā ex Homiliario illius Sancti, ex quo dissumpta est illa Homilia, incipiendo ubi desinit octava lectio (si haberi possint Homiliæ illius Sancti) ut ex eodem octavario Romano colligere possumus, in festo Transfigurationis Domini, in quo sit primæ classis, ponitur nona lectio ex eodem Sancto Joanne Chrysostomo prætermissa illa, quæ est de Sanctis. *Octav. Rom. locis citat.*

XXIX. Si festum S. Ioannis antè Portam Latinam in Sabbatho Ascensionis occurrat, legitur initium Epistolæ Dominicæ sequentis, in quâ deindè legi possunt lectiones feriæ secundæ, ne bis initium legatur immediatè, si verò occurrat in Dominicâ, vel feriâ primâ Rogationum, convenit, ut nona lectio jungatur octavæ, quia in illâ de Martyrio illius agitur, si autem eo tempore legatur de libro Apocalypsis, vel de ejus Epit. tunc enim ponuntur lectiones eo die occurrentes. *Rub. Brev. Rom. Dominicæ infrà oct. Ascensionis. & in so festo. Gav. sec. 7. cap. 7. num. 10.*

Sym-

XXX. Symbolum S. Athanasii exceptis Dominicis infra octavas Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Ascensionis, & Corporis Christi, Dominicis infra octavas semper dicitur. *Octavarium Rom. tit. de Symbolo Sancti Athanasii.*

XXXI. Antiphonæ Beatæ Mariæ in fine officii dicuntur semper, quando discedendum est à Choro, extra chorum autem dicuntur in fine laudum, si tunc terminandum sit officium, alioquin in fine ultimæ horæ, post alias verò horas, quando terminatur officium, dicitur tantum *Pater noster secretò. Rub. Brev. in fine Completorii.*

XXXII. Tempore Paschali de SS, fit hoc modo.

In fine invitat. & Antiph. R. & V. V. additur unum *Alleluya*, sed in fine Responsorior. breviū, adduntur duo *Alleluya*, quæ etiam post primum V. repetuntur pro parte Resp. Excipiuntur V. V. post Resp. lectio ad Matutinum V. V. & Resp. Præcum ad primam, &

Completorium quando dicuntur, & ad
Præiosa, quibus non additur *Alleluya*.

XXXIII. Item in officio trium le-
 ctionum Psalm. Noct. dicuntur sub u-
 nâ Antiphonâ *Alleluya*, & in officio no-
 vem lectionum tres Psalmi cujusslibet
 Nocturni dicuntur sub unâ Antiphonâ,
 quæ est prima illius Nocturni, quando
 sumitur de communi etiam infra octa-
 va Ascensionis.

XXXIV. In officio tantum parvo
 Beatæ Virginis nusquam additur *Alle-
 luya*. *Sacr. Rit. Cong.* 28. Martii 1626.

XXXV. In Missâ verò SS. ad introi-
 tum antè Psalmum dicuntur duo *Alle-
 luya* omissisque Grad. & tractu post E-
 pistolam, dicuntur duo versus cum qua-
 tuor *Alleluya*, & in fine offert. & Com.
 dicitur unum *Alleluya*. *Rub. Brev. Rom.*
de Dominicâ in Aibis, & Miss. ibid.

XXXVI. In Antiphonis enuncian-
 dis illud observandum est, ut initium
 nunquam sit unius sillabæ, neque ejus-
 modi, ut absurdè orationem præcidat.
 quòd monet. *Gay. sec. 5. cap. 7. num. 12.*
 Quan-

XXXVII. Quando item Antiphona sumitur ex principio Psalmi, vel cantici, & incipit, sicut Psalmus, vel canticum, eo casu non dicitur principium Psalmi, seu cantici, sed continuatur quod sequitur in dictis ab eo loco, ubi desinit Antiphona, exemplum habemus in Breviario ante Psalmum, *Diligam te Domine*, in officio Dominicae, & ante Psalmum, *Qui habitat in Adiutorio*; In officio Dedicationis Ecclesiae, nam dicta integrâ Antiphonâ à Choro incipi debet Psalmus à secundo versu, *Dicet Domino*; si verò tempore Paschali addas in fine *Alleluya*, tunc incipitur Psalmus à primo versu, *Qui habitat*, quia illud *Alleluya* tollit continuationem Antiphonae cum Psalmo; In Vesperis verò ferialibus feriae secundae, dicto initio Antiphonae ab hebdomadario, *Magnificat*, Cantor, & chorus simul prosequuntur, *Anima mea Dominum*, quod & in Psalmo, *Diligam te Domine*, & in aliis similibus casibus observandum est. Gavant. *ibid.*

XXXVIII. Commemorationes in Vesperis, & Laudibus fiunt hoc modo.

In Vesperis sumitur Antiphona, quæ est assignata cantico *Magnificat*, cui additur versus, qui dicitur post Hymnum Vesperarum, tùm oratio ejus, de quo fit commemoratio, sumuntur autem, vel de proprio, vel de communi, eodem modo fit in laudibus cum Antiphonâ, cantico *Benedictus* assignatâ, & versu, qui habetur post Hymnum ad Laudes. Gav. sec. 4. cap. 11. num. 27.

XXXIX. Si ex eodem communi sumitur commemoratio, undè sumptum est officium, variantur Antiphonæ, & versus, ità ut in Vesperis sumatur commemoratio ex laudibus, & è contra, nisi aliter signetur in Rubricis Brev. & quòd de Antiphonâ, & versu dicitur, intelligi quoque potest de versu tantùm, ut varietur, si est opus, & similiter de oratione, neque refert, si prò commemoratione ejusdem continetur dici eundem versum in primis Vesperis, & Laudibus, quia nulla est necessitas

cessitas variandi versum de laudibus proprium. Gav. *ibid.* n. 28.

XL. Similiter observandum est, Antiphonas ad *Benedictus* in communi Pontificum, & non Pontificum confessorum esse diversas, & licet in principio videatur una, in fine tamen apparent diversæ, quod sufficit ad varietatem, ut altera pro officio, altera pro commemoratione in laudibus deservire queat, quod in Praxi Communiori fit. Item notandum est, quando in officio de uno Martyre, seu confessore fit commemoratio de Martyre altero, sive Confessore, & inter suffragia fit commemoratio de Patrono pariter Martyre, vel Confessore per Antiphonas de communi, ultimo loco utendum esse versu ultimo secundi, vel tertii Nocturni, & idem faciendum esse, si quatuor occurrant, adhibitâ Antiphonâ, quæ prima est Nocturni primi, & versu Nocturnorum, qui non est dictus in commemorationibus. Gav. *ibid.* num. 29. & 30.

XLI. Quando in officio non dicitur *Te Deum laudamus* omittitur eo casu lectio de Sancto, de quo facta est commemoratio, quia Responsorium novum, quod vice hymni, *Te Deum* dicitur, non benè quadrat lectioni de Sancto, sed benè lectioni Homiliæ, & ideò nona lectio est de præcedenti eadem Homiliâ, quod accidit etiam, quando lectio de Sancto non est de vitâ, & gestis ipsius, sed appropriata de communi, ut sonat ipsa Rubrica dicens, Si propriam de vitâ Sancti habuerit lectionē, Gav. supracit. n. 33. & 34. & Rub. Brev. de Translatione Fest. num. 9.

XLII: Circà Martyrologium hæc observanda sunt, ut nimirum primo loco pronuntietur ille regulariter, de quo in sequenti die faciendum est officium, etiamsi non sit in Martyrologio; Alii Sancti, de quibus non fit officium, sed sola commemoratio, ut de SS. Henrico Imperatore & Stephano Rege, si fiat officium de feriâ, ponantur primo loco, si de Sancto, secundo loco ponantur;

tur; Alii verò de quibus neque fit officium, neque commemoratio, & de quorum Sanctitate nullum est dubium, nominari possunt suis locis, Martyres post Martyres, Confessores post Confessores, Virgines post Virgines, non autem describi possunt in ipsomet Romano Martyrologio, nisi separatim, nam nominari conceditur, describi autem prohibetur.

XLIII. Primo loco etiam legenda sunt nomina Sanctorum, qui indies adduntur Breviario Romano, & eorum, quorum officium ad libitum recitari potest, si illud recitandum sit in choro:

XLIV. Translato festo alicujus Sancti, non fit translatio de eodem in Martyrologio, nisi in casibus in ipso Martyrologio expressis. Quemadmodum in anno Bissextili transfertur vigilia S. Matthiæ & ejusdem prænuntiatio in diem 24. & festum ejusdem, ac prænuntiatio in diem 25. quâ ratione convenit anticipari extrâ Romanam, quæ de Vigiliâ, & festo S. Bartholomæi habentur

tur in Martyrologio Romano, sed aliis festis hæc non debent observari.

XLV. In anno igitur Bissextili in vigiliâ S. Matthiæ sic pronuntiatur Martyrologium, sexto Kal. Martii Luna (quota fuerit) deindè. Vigilia S. Matthiæ Apostoli; Item commemoratio plurimorum Sanctorum Martyrum, & Confessorum, atque Sanctarum Virginum Respondetur, *Deo gratias*. Secundâ die, id est 25. sexto Kal. Martii Luna, &c. *In Iudea*, &c. ut in sequenti lectione, sicuti habetur in notatione Martyrologii illius diei.

XLVI. Translatâ quoque Vigiliâ in Sabbatum non anticipatur lectio de Vigiliâ in Martyrologio, licet anticipetur officium cum jejunio. Gav. Tom. 2. sec. 5. c. 21. Arnaud. tract. 2. par. 1. Append. de Martyrologio.

XLVII. Si quis justâ de causâ dividat Matutinum à Laudibus, dicat in fine, *Dominus Vobiscum*, & orationem de die cum *Benedicamus Domino*. Et *Pater noster*, secretò; Antè Laudes autem; quando

quandò dividuntur à Matutino, dicitur
Pater noster, & Ave Maria. Ex Navaro
de orat. cap. 3. num. 64.

XLVIII. Qui inchoat responsum
 idem dicit, & versum integrum, imò;
 & *Gloria Patri*, par enim ratio, cæteri
 verò de choro absolvunt responso-
 rium, & repetunt post versum, & post
Gloria Patri. Arnaud. *ibid. tit. 20.*

XLIX. In Quadragesimâ non tene-
 mur extrâ chorum recitare Vesperas
 antè comestionem, & si fit magis con-
 gruum, ut in privatâ Vesperarum reci-
 tatione conformemur publicæ. Gav. &
 Claudius Arnaud.

I. Non potest celebrari officium De-
 dicationis, & Titularis extrâ propriam
 Ecclesiam, nec etiam eâ de causa. Gav.
Tom.. 2. sec. 2. cap. 2. n. 25. Quòd se
 conformare debeant Ecclesiæ Minores
 Matrìci, ut decrevit *Sac. Rit. Cong. die*
8. Aprilis 1628. quoniam Clerici, licèt
 adscripti alicui Ecclesiæ, & ejusdem
 servitio, non tamen obligari choro, non
 tenentur recitare officium, quòd in eâ-

dem Ecclesiâ recitatur in choro, ut decrevit Sac. Rit. Congr. die 8. Septembris 1602. Teste Gay. Tom. 2. sec. 1. cap. 5. tit. 2. n. 4. & 5. Arnaud. *ibid.* in ipsis *Cit. Tit.*

D E -

DIVINIS OFFICIIS, RITUS, ET LEGES

Extrâ Rubricas Breviarii Romani servandæ.

Caput XXII.

Ritus, & Leges servandæ in Divinis Officiis, præter suprâ descriptas in ordine ad Breviarium Romanum, sunt in quatruplici differentiâ, primò enim scire debemus, quandò, & quomodò ad ea conveniendum,

dum, secundo, quomodo versandum in choro; Tertiò quomodo ab eo sit recedendum, postremo de his, quæ pertinent ad Capitula in ordine ad divisionem distributionum, & bonum regimen Residentiæ.

Quando, & quomodo ad divina officia conveniendum.

Caput Primum.

I. **C**Um in Ecclesiâ ad divina officia diurna, vel nocturna conveniendum erit, id campana sono significetur, eâ interpositâ morquâ omnes facile possint convenire.

II. Signo audito, omnes, qui interesse debent, præparent se ad divinas Laudes, & Maturè ad Ecclesiam progrediantur, in quam ingressi, factisque ad Sacrosanctam Eucharistiam, vel ubi ea non servatur, ad Altare majus precibus,

228 De Divinis Officiis.

bus, rectò in Sacristiam proficiscantur, ubi retentâ talari, veste, superpellicem assumant, & reliquum vestitum ad sacrum munus necessarium, quòd, ut servos Dei decet, tacitè, & modestè faciant.

III. In ingressu chori ad Matutinum, & alias horas, & divina officia is ordo servandus est. Ex *Cons. Prov. Med. primo par. 2.* ut post campanæ signum ultimum, si pluribus vicibus pulsentur, ad rem divinam faciendam universis in Sacristiâ paratis, pulsatur parvula campanula, quâ egressus Sacerdotum ad Missas Celebrandas significari solet, aut alia similis ad hoc destinata, ut omnes, qui in Ecclesiâ, vel circum eam fuerint Divini officii celebrationem instare intelligant. Postea omnes de Sacristiâ ordine procedentes exeant. Et ubi se ad Altare humiliter inclinarint, suum quisque locum in choro adeat, ibique flexis genibus, & submissâ voce saltem orationem Dominicam dicant, deinde lato signo, vel pronuntiatio, *Pater noster*

ster, per hebdomadarium ad initium officii omnes surgunt, & officium inchoatur.

IV. Qui verò in Ecclesiâ, vel circum eam, aut in Sacristiâ fuerit, & eo ordine chorum ingredi neglexerit, dimidiâ parte distributionem illius horæ amittat, nisi aliquâ de causâ, quæ à præfidente chori probetur, fuerit impeditus.

V. Si quis ausus fuerit inchoare officium prius, quàm eo ordine in chorum convenerint, & distributione illius horæ privetur, & graviori etiam poenâ ab Episcopo plectatur.

VI. Si quis autem advenerit aliis in choro jam consistentibus, idem institutum fervet, & in Sacristiâ, & in choro; qui verò non venerit ad Matutinum antè finem Psalmi, *Venite exultemus*, in aliis etiam horis antè finem primi Psalmi, prò absente habeatur, illiusque horæ distributione careat, In Missâ verò, nisi venerit antè finem ultimi, *Kyrie eleison*, &c. eandem negligentiae poenam subeat.

Et

VII. Et si quis, cū possit initio officii, vel supplicationum convenire adventum suum in extremum præfinitum temporis punctum de industriâ distulerit, absentis loco habeatur.

VIII. Matutinum officium, vel mediâ nocte, vel saltem eo tempore instituat, ut sub ortum solis absolutum sit, aut eâ tamen horâ, ut verè Matutinum dici possit, & ut aliæ horæ, Missæ, & officia maturè perfici queant, salva tamen eorum Clericorum commo-
ditate, qui propè Ecclesiam non habitant.

IX. Nec Vesperis dicatur; exceptis tamen diebus octavæ festi, & solemnis diei Corporis Christi, cæterisque diebus, quibus ex Romanæ Ecclesiæ instituto permissum est, & in iis Ecclesiis, ubi hæc consuetudo servatur.

X. Matutinum in choro Ecclesiæ celebretur quovis anni tempore, nisi vehementi frigore, vel aliâ justâ de causa Episcopus in Sacristiâ, aut honesto alio ejus Ecclesiæ loco dici concesserit.

Prima

XI. Prima oriente sole dicatur, vel paulò post prò consuetudine Ecclesiæ.

XII. Archipresbyter, seu Rector superior Ecclesiæ Missam Majorem, & Vesperas, nisi aliquo justo, & legitimo detineatur impedimento, Paschalibus, & aliis majoribus festivis diebus cantet, aliis verò festis, & Dominicis diebus per annum, alius Residens secundum girum tabellæ, salva semper Ecclesiæ illius consuetudine, quam interrompere non intendimus, hoc faciat.

XIII. In solemnioribus verò impedito Rectore Ecclesiæ (quamquam ad ejus locum tenentem, seu Vicarium hoc spectaret) dignior tamen ex Clero deberet majores functiones supplere ex quâdam congruitate, & majori reverentiâ illius solemnitatis, ut nonnullis in locis decrevit S. Carolus in suâ visitatione Apostolicâ. *Cons. Prov. Med. primum par. 2. tit. de Divinis officiis*, ex quo ferè hæc omnia collegimus, sicuti etiam infra scripta.

Quo-

*Quomodo in Choro versan-
dum.*

Caput II.

I. **O**Mnes in Choro Divina officia, ut temporis ratio postularit, alternis vocibus cantant, recitent, attentèque audiant. Id non cursim, non perturbatè, non oscitanter, sed leniter, distinctè, ac studiosè faciant.

II. In choro prò temporis, & officii ratione ex instituto, & more Ecclesiæ sedeant, stent, flectant genua, caput aperiant, & submittant, cæteraque ejus generis adhibeant, prout superius notavimus, omnes verò æquè idem faciant.

III. In eo etiam in Matutino officio Clericali Birreto, non pileo utantur, alioquin moneantur à præsidente Chori, vel ab eo, qui proximo loco sedet, & nisi

nisi paruerint, prò absentibus habeantur.

IV. Faceffant somnus, rifus, joci, rixæ, colloquia, ne vagentur in choro, vel Ecclesiâ, nevé locum mutant, ne occasione quidem genua flectendi, ne in choro, ubi communi officio operatur, privatim officium dicant, nevé litteras, libros aliavè scripta legant.

V. Ne exeant, nisi Divino officio confecto, ne causa quidem de communi re agendi, si necessitas non egerit, tumque à præfecto venia petita.

VI. Si cùm Divina celebrantur officia, Sacerdoti, vel Clerico, vel Ministro interdum per Ecclesiam necessariò sit incedendum, graviter & modestè id faciat, neque eum ullo sermonem habeat de rebus inanibus.

VII. In Choro, vel omninò in Ecclesiâ nemo ministret sinè superpelliceo, aut cæteris indumentis, quæ prò ratione officii requiruntur, & superpellicea latis sint manicis non angustis ad instar Rochetti.

Can-

VIII. Candelæ , & Cærei in Missa, & aliis Divinis officiis eâ ex æquitate ne adhibeantur, quæ in tanto Mysterio dedeceant, & adstantibus,offensionem asferre possint.

IX. Horæ Canonicae omnes quotidie in Choro dicantur, quæ ratio, neque concione, neque solenni Missâ, neque aliâ causâ impediatur, nisi evidens necessitas intercesserit, de quâ Judicium sit Episcopi.

X. Clerici omnes, qui in iis aliquid commiserint, si moniti à Præsidente Chori seu Rectore Ecclesiæ non respuerint, & horæ illius distributione careant, & prò modo culpæ alias poenas dent Episcopi, aut ejus qui Ecclesiæ præsit, Arbitratu. *Cons. Prov. Med. primum par. 2. locis suprâ citatis.*

Quomodo à Choro sit receden- dum.

Caput I I I.

I. **P**ost Divinum officium in Cho-
ro flexis genibus submissâ vo-
ce saltem orationem Domini-
cam dicant, tùm, vel surgente, vel sig-
num dante hebdomadario, consurgant
omnes, & inter se consalutantes, & or-
dine procedentes simul exeant, & de
more antè Altare se inclinent, eodem-
que ordine ad Sacristiam progredian-
tur, ubi modestè & quietè superpelli-
ceum exuant (non in Ecclesiâ)

II. Qui secùs fecerit monitus à Pro-
fecto chori, nisi resipuerit, distribu-
tionem illius horæ ne capiat, & ab or-
dinario prò modo culpæ plectatur. Hæc
omnia formalia sunt quasi verba Conci-
lii primi Provincialis Mediolani par. 2. tit.
suprascripto, de quibus videre est, etiam
Conc. Prov. Mediolani 4. par. 2. tit. quæ
per-

236 *De Divinis Officiis.*

pertinent ad Sanctissimæ Missæ Sacrificium, & Divina officia, & Cons. Prov. Med. 5. par. 3. tit. quæ ad Divina officia pertinent, & Cons. Prov. Med. 7. tit. supra script.

De iis quæ pertinent ad Capitula, in ordine ad distributionem, & bonum Residentiæ Regimen.

Caput IV.

I. **C**um ex frequentibus Sacerdotum Conventibus, & capitulis magnâ ex parte recta Ecclesiasticarum, sacrarumque rerum tractatio, atque administratio pendeat, hinc fit quod Conciliis Prov. Med. primò, & septimò strictè cautum, & decretum fuerit, quod singulis hebdomadis capitulum habeatur, in quo de iuribus

ribus ipsius capituli agatur, antè cujus initium recitetur à primo chori oratio de Spiritu Sancto, & post ab eodem oratio prò gratiarum actione, & omnia ibi occultis suffragiis definiantur. Item aliud capitulum in hebdomadâ habeatur, id quòd omnes ex capitulo, & reliquus Clerus Ecclesiæ conveniant, in quo spiritualia tantùm tractentur; An decreta constitutionum Diocesinarum, & Conciliorum Provincialium circa Divina officia executioni tradantur; An cæremoniæ debitæ observentur, legendo aliquam partem constitutionum de vitâ, & honestate Clericorum agentem, vel alium librum, in quo ea, quæ ad pietatem, vel disciplinam Ecclesiasticam pertinent, continentur, & capitulum debet convocari ab antiquiore capituli (nisi consuetudo creandi præfectum capituli aliquâ in Ecclesiâ sit, idest qui prior tempore Residentis est, qui aliis præferatur. Lelius Zechius de Rep. Ecclesiast. tit. de Canonicis c. 24. n. 7. in summario Conc. Prov. Med. 7. sit

7. sit de iis, quæ ad capitula pertinent.

II. Res graviores in uno Capitulo propositæ, in alio deliberentur, suffragia occulta ferantur, & quæcunque decreta fuerint à cancellario, ab ipso Capitulo designato distinctè notentur. *Conc. Prov. 7. supra cit.*

III. Est tamen animadvertendum, ne quid statuatur quòd sacris Canonibus, Constitutionibus Pontificiis, Decretisque Provincialibus adversetur, quare in singulis Conventibus semper aliquod Capitulum ex *Conc. Prov. Med. præcipue 1. 4. & 5.* legatur, ut diligenter servantur *Conc. Prov. Med. 7. & Visitatio Apostolica S. Caroli.*

IV. Potest Capitulum mutare, declarare, revocare propria decreta, dummodò eadem solemnitas intervenerit in prædictis, quæ in *Decretis. Congreg. Episcoporum 14. Martii 1615. teste Gar. in suo Manuali verbo Capitulum, num. 19.*

V. In Capitulis modestiam servare studeant, & ne aliquis in hoc errorem committat, poena constituatur. *Conc. Prov.*

Provinc. Med. 7. ibidem.

VI. Si quis Capellanus in Capitulo non suo loco, & ordine (quo in choro) sedere, sententiamvè dicere, aut dicentem alium interpellare ausus fuerit, arbitrio præfecti Capituli, seu Chori, seu Superioris loci mulctetur, & prætereà, ne ius eidem sit in illo, neque in duobus deinceps sequentibus Capitulis, sententiæ dicendæ, nullique locus sit jocosè, & scuriliter in capitulo loquendi. *Conc. Prov. Med. 3.*

VII. Si rixæ, & contumeliæ inter aliquos Capellanos Beneficiatos, vel Ecclesiæ Ministros altercationesvè obortæ sint, eos Rector loci, seu Præfectus Capituli, adhibitis, si opus fuerit, aliis duobus, tribusvè de Capitulo, statim reconciliare studeat. *Conc. Prov. Med. 3. ibid.*

VIII. Exeant de Capitulo ii, de quibus agitur *Cong. Episc. 14. Martii 1615.* teste Gav. *supracit.*

IX. Nec liceat Capellanis conducere bona residentiæ, neque per interpositam

sitam personam, sub poenâ nullitatis contractus, neque eorum consanguineis secundo gradu conjunctis. *Conc. Prov. Med. 4.*

X. Prò lite sustentandâ nomine Capituli sumatur pecunia è massâ communi omnium reddituum Capellano-
rum, tam ratione distributionum, quàm Capellano-
rum. *Sac. Cong. Concilii 15. Aprilis 1628. & omnes de collegio con-
tribuere tenentur. Sac. Rit. Cong. 11. Decembris 1604. Teste Barbosa in suo Bullario verbo. Expense.*

XI. Præfectus Chori eligatur, qui sit ab Episcopo approbatus, vel ejusmodi officio fungatur ille, qui digniori loco sedet. *Conc. Prov. Med. 4.*

XII. Officia data nemo recuset sinè causâ sub poenâ perdendi lucrum sex mensium. *Conc. Prov. Med. 3.*

XIII. Quæcunque aut Thesaurarii, aut Custodis, sive Massarii, & aliorum id generis officia, muneravè à Capitulo Ministris committuntur; ne plus bien-
nio ab illis, quibus illorum cura, pro-
cura

curatiove commissa est, gerantur, nisi de Episcopi consensu, quandoque Capitulum aliter judicaverit. *Conc. Prov. Med. 3.*

XIV. Per Archipresbyterum, seu loci Rectorem, quoquo nomine nuncupetur, & Capellanos residentes Archivium in Sacristia aliove in loco in ædibus Ecclesiæ constituatur, in quo asserventur jura, privilegia Ecclesiæ, Capellarum, & Capituli, quod Archivium duabus clavibus diversis inunitum sit, quarum altera apud Rectorem Ecclesiæ, altera apud Capellanum a Capitulo residentium deputatum asserventur. *Conc. Prov. Med. 1. & Visitatio Apostolica Sancti Caroli.*

XV. In Archivio item liber sit unus, in quem instrumenta, & scripta cujusvis generis, quibus singularum Capellarum, & beneficiorum bona, jurave notata sunt referuntur, nullumque scripti alicujus exemplar ex Archivio promi, describere liceat, nisi Capituli consensu, & hoc in Archivio, si potest, a-

242 *De Divinis Officiis.*

liàs in loco Capituli, aliquo ex Præfatis Archivii præfente, nulloque alio prætereà modo. *Conc. Prov. Med. 3.*

XVI. Ex Capellanis residentibus debet constitui Hebdomadarius, qui singulis diebus festis, Missam, & Vesperas cantet, cui octavo die residens alius succedat, idque semper in orbem fiat, & qui in suo officio defuerit saltem trium dierum distributionibus careat applicandis residentiae illius Ecclesiae, vel aliter arbitrio Episcopi, *S. Caroli in sua Visitatione Apostolica.*

XVII. Missa Capitularis in iis Ecclesiis, ubi est sufficiens Capellanorum numerus, & congruè fieri potest, diebus festivis cum Diacono, & Subdiacono paratis celebretur, & ipse, qui ex ordine tabellæ Missarum eodem die primam Missam celebravit, Diaconi munus subeat, qui verò secundam, Subdiaconatus. *Visit. Apostolica S. Caroli, Conc. Prov. Med. 4.*

XVIII. In Choro omnia observentur, quæ superius de horis Canonicis, & de

& de Divinis officiis tradita sunt, ut pietas, & religio semper in Ecclesiasticis functionibus eluceat. *Visitat. Apostolica.*

XIX. Ne præscriptus Missarum, Divinorumque officiorum ordo aliquo modo turbetur; qui justo impedimento detenti fuerint, sub poenâ duplici illius stipendii, quòd celebrando consequuntur, ità opportunè de ejus impedimento certiores faciant Præfectum Ecclesiæ, seu Sacristam, eo absente, ut reliquas Missas ità aliquo intervallo distribuere possit, aliavè ratione providere, ut postrema consueta hora celebretur, cum singulo die prima in Aurorâ, tùm una post aliam celebranda sit, & diebus ferialibus quarta, si consuetudo illius Ecclesiæ id ferat, vel si fiat aliquod anniversarium cantetur; nam festis diebus, ea quæ populo frequentiori commodior erit, vel juxta *Rub. Miss.* post tertiam canenda est; Qui verò præscriptum tabellæ non servaverit, duplo, ut suprà, mulctetur. *Vi-*

tit. Apostolica. Conc. Prov. Med. 3.

XX. Capellani quibus diebus, ultra quod quotidie celebrare tenentur, relictum est etiam onus divina obeundi officia, Missam conventualem celebrando, oneri propriæ Capellaniæ satisfacere censeantur, sicuti etiam tempore horarum Canoniarum, si in proprio Altari, ratione oneris ejusdem Altaris ex ordine tabellæ Missam celebrare contigerit, distributiones quotidianas illarum etiam horarum percipere possint. *Visit. Apostol.*

XXI. Nullus Capellanus sine facultate Rectoris Ecclesiæ, seu Præfecti chori, à choro abeat, & multò minùs ab Ecclesia, nisi tantum triduo absuturus, ab eisdem, vel, si diutiùs ab Episcopo facultatem obtinuerit. *Conc. Prov. Med. 7. tit. supracitato, & Conc. Prov. Med. primum.*

XXII. Videat Rector Ecclesiæ, seu Superior loci, ne Capellani omnes absint eodem tempore, sed ad ratam tantum quartæ partis neque absentia incidat

dat in maximas solemnitates, ne tunc chorus destituatur, quòd si parere recusaverint, moneatur Episcopus. Gav. in suo Man. verbo *Canonicorum Residention. 34. 37. 38. & 41.*

XXIII. Plures, quàm duo prò quâlibet vice ne deferant chorum, aliis in choro existentibus, & in egressu, & regressu, reverentiam majori exhibeant. Cong. Episc. 28. Aprilis 1617. teste Gav. *supracitato.*

XXIV. Vt in Divinis officiis obeundis, quoad ei fieri potest, apti, & idonei ministri adscribantur in Capellanis, Qui ad jus distributiones percipiendi admitti petunt, hæc servantur, ut jurent se, neque præcibus, neque prætio, neque aliâ ratione curasse, quominus examen fideliter fiat, deindè fiat examen de cantu, & muneribus chori, quæ aliquo modo, aut tempore ad illos pertinere possunt, & hoc fiat in Capitulo, duobus de eodem adhibitis, qui jurati de fidelitate, eos examinent, & periculum fiat non solum de eâ facultate, quæ

ab arte, & ab exercitatione profici-
 scatur, sed de eâ quoque quæ est à na-
 turâ, videndumque num cuique natu-
 ra impedimento sit, quo minùs obire
 munera sua, nisi imperfectè, possit,
 moderatio tamen in hoc habeatur, ut
 qui cooptari vult, se ex tempore peri-
 tum præbeat, atque exercitatum in iis,
 quæ in ejus officio frequentiora sunt;
 quæ verò rariùs incidunt, præstare qui-
 dem aptus sit, sed congruo spatio tem-
 poris dato, Ecclesiæ item magis, mi-
 nusvè insignis aliqua ratio habeatur.
 Demùm secretis suffragiis decernatur
 à Capitulo, an admittendus sit, quia
 si aliter admittatur, irritum erit exa-
 men, & nullum. *Conc. Prov. Med, 4. &
 7. supracit.*

XXV. Eligatur à Capitulo puncta-
 tor, qui singulo trimestri renovandus,
 nisi alia sit consuetudo prorogandi per
 annum, juret ad formam. *Conc. 4. Med.*
 se in officio suo obeundo fidem, ac di-
 ligentiam præstiturum, si quis autem
 punctatur non juratus id munus inie-
 rit

rit, aut gesserit, mulctetur prò modo culpæ Episcopi arbitrato. *Conc. Prov. Med. primum, & 4.*

XXVI. In libro punctationum notet omnes, quicunque ij fuerint, qui sacras horas, & Divina officia non obierint, quique contrà constitutionum, & *Conc. Prov.* præscriptum in choro quidquam fecerint, quâ in re, is nullius, odio, amore, spe, metu moveatur, *ibidem.*

XXVII. Si que aliquem injuria notarit, de suo ei satisfaciat, si verò notandum prætermiserit, de suo item tantundem det, quòd in Ecclesiæ usum convertatur, & integras unius hebdomadæ distributiones amittat, *ibid.*

XXVIII. Libros punctationum diligenter custodiat, & singulis mensibus requisitus loci Rectori, seu præfecto, & Capitulo exhibeat, sicuti etiam extremo mense, communis mensæ Massario omnium punctationes tradere debet, *ibid.*

XXIX. Quo tempore is in officio

punctatoris permanserit, sacris horis, & officiis omnibus intersit, nisi absit de ejus licentiâ, qui choro præsidet, quo tempore alium ab eodem chori præfecto probandum substituat, qui suo muneri satisfaciât, si secus fecerit, prò singulis vicibus unius diei distributionem amittat. *ibid.*

XXX. Sed ut melius hoc officium exerceatur, neminiq̃ue aliquid injustè, aut remitti, aut adimi possit, nisi singulis diebus, saltem singula hebdomada post officium Divinum in Sacristiâ, aliove loco, ubi superpellicea induuntur & exuuntur ut primum eò Clerus collegiatim à choro redierit, enumerata singula Præfecto chori, præsentibus aliis de capitulo, qui tunc adfuerint, exponantur à punctatore, ut præfectus ipse dijudicet, *ibid.*

XXXI. Vt accuratè notare possit, non solum singulos, qui statis canonicis horis è choro abfuerint, verum etiam unumquemque contrà decreta Provincialia in choro, in Processionibus,

nibus, in Funeralibus, divinisque aliis officiis errantem, peccantemvè, non ignorare debet, qui sint, qui lucrantur, & non lucrantur distributiones, nam qui in choro adfuerint sinè habitu choralis, neque iij, qui cum aliis non cantent, licèt domi recitaverint horas Canonicas, seù submissâ voce recitant, non lucrantur distributiones. Gavant. *Verbo, Canonorum distributiones; num. 34. 55.*

XXXII. Item non lucrantur distributiones ii, qui celebrant Missam eo tempore, quo Divina officia celebrantur nisi quandò ob Sacerdotum inopiam a Superiore suo, sive Sacristâ tunc temporis jussi sunt celebrare. *Conc. Prov. Med. 4. teste Gav. supracit. num. 47. 48.*

XXXIII. Igitur, ne Divina officia negligantur, omnibus horis, & officiis, & functionibus distributiones, & certa portio congrua, atque perpetua assignetur. *Congreg. Episcoporum 6. Novembris 1584. & Conc. Prov. Med. 4.*

XXXIV. Non ignoret etiam Pun-

250 *De Divinis Officiis.*

Statutor ea, quæ suprà descripsimus de modo conveniendi, versandi, & recedendi à choro.

XXXV. Pulsatâ Campanâ, luminibusque accensis (ad omnes enim horas, saltem diebus festis ardere debent duæ candelæ. *Congr. Episcoporum 7. Augusti 1595. teste Gav. supracit.*) officium ne diferatur ad instantiam alicujus, & hebdomadario absente, nisi ipse alium legitime impeditus substituerit, major jubeat alteri, ut incipiat. *Congr. Episcoporum 28. Aprilis 1617. teste Gavant. supracitat.*

XXXVI. Ad majorem in choro spectat intonare initium officii per *Pater noster*; & idem eo finito, dabit signum, ut incipiatur hora, *ibid.*

XXXVII. Item dicet, *Dies, & actus nostros, &c. Adiutorium, &c. Dominus nos benedicat, & custodiat, &c. Dominus det nobis suam pacem, &c.* nisi alia sit Ecclesiæ consuetudo, *ibid.*

XXXVIII. Chirothecæ in choro ne adhibeantur. *Conc. Prov. Med. 4. Extrâ Urbem*

Urbem posttridiè illius diei, quo omnium fidelium defunctorum commemoratio ex antiquo Ecclesiæ instituto fit, & Divinum officium, & Missæ sacrum prò mortuis beneficiatis, & capellanis ritu solemnè fieri capitulis debet. *Conc. Prov. Med. 3.*

XXXIX. Singulis Sabbathis Sanctissimæ Virgini, Deique Matri Mariæ dicatis diebus, statuta illa, & solemnè, quæ veteri Ecclesiæ instituto, perpetuoque usu de eâ dicitur Antiphona *Salve Regina*, &c. vel alia prò ratione temporis in omnibus Parochialibus Ecclesiis à Parocho, & reliquis illius Parochiæ Clericis, quibus ab Episcopo jussum erit, seu, ubi hæc fuerit laudabilis consuetudo, sub Vesperum antè crepusculum, Sanctè, piè, religiosèque canatur, convocatis etiam certo campanæ signo fidelibus. *Conc. Prov. Med. 3.*

XL. Singulis annis fiat commemoratio in Missâ uniuscujusque Sacerdotis statâ die prò anniversario consecra-

tionis Episcopi, sicuti singuli item Sacerdotes, quo die eorum unusquisque Sacerdotio initiatus est, illum etiam quotannis recolere Missæ Sacrificio, & præcibus debent. *Conc. Prov. Med. 3.*

XLII. In supplicationibus, processionibusvè, quæ summi Pontificis, Episcopivè jussu in exteriori, aut interiori Ecclesiæ circuitu aguntur, Capellanis omnibus, qui distributionum quovis modo participes sunt, tantum ex communi residentia censu distribuatur quantum ipsis dari solet, cum in choro præsentibus horæ tertiæ officio addunt, si verò prò feriæ, festique ratione, quo processio agitur, non in circuitu Ecclesiæ, sed per oppidum illa fiat, agaturvè triplum detur, & iis tantum, qui illas præsentibus obeunt. *Conc. Prov. Med. 4. par. 2. tit. de Processionibus, §. in supplicationibus.*

XLIII. Ut divisio distributionum æquè fiat, mense Octobri, alioque singulis annis, adhibitis duobus de Capitulo, cum assistentiâ etiam Præfecti
Ca-

Capituli, & chori à Punctatore cum præsentia etiam Caneparii, seu Massarii Capituli, omne, quòd ex communi residentia censu habere quis debet, rectè prò uniuscujusque Ecclesiae more supputetur.

XLIII. In quo calculo omninò caveatur, ut unicuique detrahatur, quòd detrahi par est prò ratione dierum, & horarum Canonicarum, quibus à choro, divinisque officiis abfuerit, nisi Tridentinà Sanctione, constitutionibusque Provincialibus legitimè adfuisse contigerit.

XLIV. Tùm detrahatur item prò ratione erratorum si quæ ille commiserit, huicque supputationi ità initæ, ac detractæ Præfectus Capituli. Et item chori, & illi duo à capitulo delecti, ac Punctator item subscribant. *Conc. Prov. Med. 4.*

XLV. Tabulæ verò, Syngraphæ, aut scripta hujus sic initæ, & obsignatæ supputationis Thesaurario, Canepario-
vè, seu Massario Capituli tradantur,
ut,

254 *De Divinis Officiis.*

ut, quod unicuique debetur, statis temporibus pro illius constituti calculi ratione persolvat, aut eidem consentienti, quantum quisque pro illius supputationis ratione habere, capere debet, tantundem cedat, è communi residentiae censu, nec antè statuta tempora, nisi que receptis syngraphis ritè subscriptis, solvat sub poenâ unius mensis distributionum, & aliis, arbitrio Episcopi, mulctis, Sacristiae aliove pio loco attribuendis, qui verò ultrà debitum, & sinè modis superscriptis antè tempus aliquid receperit, triplo mulctetur, & ab Episcopo restituere cogatur, sicuti etiam quacunque causâ etiam de universi capituli consensu contrà prædicta aliquid recipiens, nisi de Episcopi facultate, totum restituere tenetur, *ibid.*

XLVI. Quare à singulo capitulo Thesaurarius, & Caneparius, seu Massarius sive Exactor, quocunque nomine nuncupetur, est eligendus, & constituendus, ut totus capituli census exactus

Cultus ritè, & æqualiter distribuatur, nullavè Capituli jura depereant. *Conc. Prov. Med. 1. 3. & 4.*

XLVII. Quæ omnia superscripta, si ritè servata fuerint, non parum ad augmentum Divini cultus, & Ecclesiarum, sacerdotumque concordiam tuendam conducent; Et licèt ad Chatedrales, & collegiatas tantùm spectare videantur, nihilominus in omnibus etiam aliis minoribus Ecclesiis servari debent, prout patet ex *Conc. Prov. Med. 1. par. 2. tit. Quomodo versandum in Choro. §. Qui dignitates. Conc. Prov. Med. 3. tit. de his, quæ ad Divina officia pertinent, §. quo decreto, & §. ut erratis. Conc. Prov. Med. 4. par. 2. tit. de distributionibus, §. Quòd de punctatorum, &c. & §. hæc omnis ratio. Conc. Prov. Med. 7. tit. quæ ad Divina officia pertinent, §. omnes denique.*

R V B R I C Æ
 MISSALIS
 PROPRIÆ.

P A R S S E C V N D A.

Primi Tractatus.

Missale Dividitur in quinque partes videlicet Proprium de Tempore, Proprium de Sanctis, Commune Sanctorum, Missas pro Defunctis, & benedictiones varias in fine ejusdem. Quæ igitur in singulis erunt notatu digna, brevissimè, & dilucidè præscribemus.

D E

D E A D V E N T U.

Caput Primum.

I. **I**N Adventu S. Petro instituto nihil particulare reperitur, præter Vigiliam Nativitatis Domini, quæ si venerit in Dominicâ, Missa canenda erit post Horam tertiam, & post asper-
sionem aquæ benedictæ, nam eo die non jejunatur, & dicitur *Credo* ratione Dominicæ, de quâ fit tantùm commem-
moratio ad Laudes, & Missam, in quâ item non legitur Evangelium Domi-
nicæ in fine, quia pridie in Ecclesiâ fuit recitatum, & post Graduale dicitur *Ÿ.*
cum *Alleluya.* Gavant. par. 4. tit. 2. &
3. num. 1. Andreas Castaldus lib. 3. sec.
1. num. 2.

II. In die Nativitatis Domini tres
Missæ celebrantur ex decreto Teles-
phori propter tres Christi Nativitates,
Æter.

Æternam ex Patre, Temporalem ex Matre, & Spiritualem in animas omnium bonorum. In primâ, & secundâ Missâ non sumitur purificatio, quæ tùm Calicis, tùm digitorum fieri debet in aliquo vase mundo, & non in Calice, qui neque Purificatorio tergendus est, nisi ad post Communionem tertiæ Missæ, non ideò tamen omit-tendæ sunt eæ præces, quæ in purificatione dici solent. Gavant. *ibidem num. 4.* & Andreas Castaldus *l. 3. sec. 2. cap. 1.*

III. Calix relinqui poterit cum corporali extenso super Altare propè Tabellam secretarum, tàm in privata quàm in solemni Missâ, poterit etiam in Missâ solemni, hausto diligentius Sanguine de Calice, Subdiaconus illum deferre sinè Purificatorio ad Credentiam de more, ubi, supposita saltem Palla, decenter servabitur, usquè ad secundam Missam, quamvis primus modus magis placeat. Gav. *ibid. num. 4.*

IV. Celebraturus in primam Missam in nocte debet esse jejunus per horas

cir-

circiter sex ex quâdam congruentiâ, secundum Francolinum citatum ab ipso Gavanto, neque ea celebrari potest antè mediam noctem sinè peccato mortali, spectat enim ad diem Natalis Domini; Dies autem naturalis à mediâ nocte incipit, & ideò, cum juxtâ Sacros Canones non nisi antè mediam noctem celebrare liceat, advertendum est ne antè septimam noctis horam Missa celebretur. Gav. *ibid. num. 5.* & Andreas Cast. *supracit. num. 3.*

V. Officia hujus noctis in Matrice Ecclesiâ ità disponantur, ut Missa celebretur horâ septimâ noctis, cum dimidiâ instante jam mediâ nocte, prout fit Romæ in Capellâ Papali, completisque vigiliis in matrice Ecclesiâ, in aliis incipiant Matutinalia officia, ita ut tota hæc sacra nox Divinis Laudibus impendatur. Andreas Castaldus *supracit. num. 5.*

VI. In Missâ prædictâ singulariter hæc nocte, dùm cantatur Hymnus Angelicus, *Gloria in Excelsis Deo*, pulsantur

tur campanæ majores, ac minores omnes, quæ sunt per Ecclesiam in signum lætitiæ, ut notat Thelesphorus Papa, quia hâc nocte ab Angelis primò Hymnus iste lætanter compositus, atque cantatus fuit, Christi que Domini Nativitas Pastoribus nunciata. Castaldus *ibid. num. 11.*

VII. Cùm Celebrans dicit orationem, potest ministrari lumen per Acolythum candela accensa in instrumento, quòd dicitur Bugia, quæ semper noctis tempore, dùm aliquid ex libro legit adhiberi debet. Andreas Castaldus *ibid. num. 12.*

VIII. Antequàm illucescat Aurora, circà horam 13. dato signo campanarum, cantatur prima in choro, deindè dicitur secunda Missa solemnis, quæ etiam in quâcunque Ecclesiâ Parochiali, ubi aliæ duæ Missæ ejusdem diei cantantur, Cani debet. Andreas Castaldus *ibid. num. 16. & Conc. Prov. Med. 4. par. 2. §. 4. Quod pii, &c.*

IX. Parochus non tenetur ad tres Missas

Missas celebrandas, nisi adsit scandalum, & qui unam tantum facit, vel primam vel tertiam facere debet, sed potius tertiam cujus oratio cum officio concordat. *Gav. ibid. num. 6.*

X. Si dies Natalis Domini occurrat die Dominico antè Missam solemnem, dictâ tertiâ, fit aspersio aquæ benedictæ diei Dominico congrua. *Cast. cap. 5. num. 2.*

DE

FESTO EPIPHANIAE.

Caput Secundum.

I. **I**N Vigiliâ Epiphaniæ ob Nativitatem Domini Nostri minimè jejunatur, si venerit in Dominicâ dicitur *Credo*, & fit aspersio aquæ benedictæ, ratione suprâ allatâ, *Gavant. par. 4. tit. 3. num. 14.*

II. In

De Festo Epiphaniæ. 263

II, In Festo Epiphaniæ ex antiquissimâ Ecclesiæ consuetudine intra Missarum sollemnia post Evangelium ab ipso Diacono Missæ, vel alio beneficiato juxtâ Morem cujusque Ecclesiæ, in suggesto, vel in cornu Evangelii festa mobilia populo denuntiantur, hoc modo Ex Pontificali Romano par. 3. tit. de publicatione festorum mobilium, pag. 538.

III. Noveritis Fratres charissimi, quòd annuente Dei misericordiâ, sicuti de Nativitate Domini Nostri Iesu Christi gavissimus, ità & de Resurrectione ejusdem Salvatoris Nostri gaudium vobis annunciamus. Die N. Mensis N. erit Dominica in Septuagesimâ, Dies Cinerum, & initium ieiunii Sacratissimæ Quadragesimæ erit die N. Mensis N. Die N. Mensis N. Sanctum Pascha Domini Nostri Iesu Christi cum gaudio celebrantis die N. Mensis N. erit Ascensio Domini Nostri Iesu Christi festum Pentecostes erit. Die N. Mensis N. festum Sacratissimi Corporis Christi. Die N. Mensis N. Die verò N. Mensis N. erit Dominica

264 *De Festo Epiphania.*

minica prima Adventus Domini Nostri Iesu Christi, cui est honor, & gloria in secula seculorum. Amen.

IV. Semper additur proprius dies, cuius eo anno talia festa celebrari contigerit. Gav. *ibid.* & Andr. Cast. l. 2. sec. 2. cap. 1. num. 4.

V. Infrà hanc octavam non fit, nisi de Patrono, seu Titulari, vel Dedicatione Ecclesiæ, ex quo patet prohiberi Missas Votivas, & de *Requiem*. Gavant. *ibid.*

VI. Omittuntur à Septuagesimâ cantica lætitiæ, *Gloria in Excelsis*, & *Alleluja*, & Dicitur tractus, qui significat luctum. Gavantus par. 4. tit. 5. num. 13.

T

DE

D E

FERIA QVARTA

CINERVM

Vsq̃uè ad Dominicam Passionis.

Caput Tertium.

I. **D**ie quartâ cinerum, finitâ nonâ
 (Missa enim in diebus jejuni-
 rum cantanda est post nonam) Sacerdos
 celebraturus indutus Pluviali Violaceo
 cum Ministris in Albis tantùm sinè Tu-
 nicellis procedit ad benedicendum ci-
 neres, qui esse debent aridi, & facti ex
 olivarum, seu Palmarum ramis superio-
 ri anno benedictis. Gavant. *par. 4. tit.*
6. num. 2. & Andreas Castaldus *l. 3.*
sec. 4. cap. 2. num. 4.

II. De Sacristiâ ad benedictionem
 prædictam Celebrans, & Ministri pro-
 cedunt

266 *De Feria quarta Cinerum.*

cedunt ad Altare, in quo debent esse
candelæ accensæ, sicuti ad Missam, Aco-
lythis tantum præcedentibus cum can-
delabris accensis, Ministrique pares
procedunt celebranti, quia Pluviale ha-
bet, ex *Cærem. Episc. l. 1. cap. 15. Gav.*
supracit. ibid. Cast. supracit. cap. 3. num.
2. & 4.

III. Præparantur Thuribulum, Na-
vicula, & Vas aquæ benedictæ, cum A-
sperforio in angulo sinistro Altaris, seu
in cornu Epistolæ. *Cærem. Episc. lib. 2.*
cap. 19. Cast. ibid. num. 2. & Gav. su-
pracit.

IV. Vas cinerum ponitur inter Mis-
sale, & cornu Epistolæ, Celebrans, o-
sculato Altari in medio, accedit ad li-
brum, ubi stans inter utrumque Mini-
strum incipit benedictionem. *Cærem.*
Episc. & Gav. ibid.

V. Benedicat manibus junctis, & cum
benedicit manu dexterâ cineres, Dia-
conus elevat à dexteris ejus fimbriam
anterioriorem Pluvialis; & ideò stare de-
bet à dexteris, & non post eum, ut su-
prà

De Feria quarta Cinerum. 267

præ dictum est. Gavant. & Cast. *ibid.*
num. 6.

VI. Imposito incenso in Thuribulum benedicto de more, ministrantibus Diacono, & Thuriferario, aspergit in medio, à dexteris, & à sinistris cinerum, delato vase aquæ benedictæ ab altero ex Acolythis, & aspergillo sinè osculis dato Diacono, qui deindè cum osculis tradit Celebranti, qui totum versus *Asperges* & nihil ultra dicens facit, ut suprà asperfusionem, & ter adolet eodem modo, quo asperferit. Gav. & Cast. *ibid. num. 7.*

VII. Dignior Sacerdos in suo habitu choralis, sinè stolâ, stans imponit cinerem in formam Crucis celebranti capite inclinato, versa facie ad Populum, stanti, dicens, *Memento homo*, &c. ut in Missali. *Cærem. Episc. l. 2. cap. 19.* & Gav. *ibid.*

VIII. Si nullus alius Sacerdos repariatur, præter Diaconum, & Subdiaconum, non ideò debet Diaconus imponere Celebranti cineres, sed ipsemet

268 *De Feria quarta Cinerum.*

dos nihil dicens, genibus flexis coram Altare sibi ipsi eo casu imponat, quasi à Christo illos recipiat cui flectitur omne genu, & ad exemplum humilitatis. Gav. *ibid.* n. 4.

IX. Sacerdos stans aperto capite (interim Diacono, seu Acolytho tenente à dexteris ejus vas cinerum, dùm cantatur Antiphona, *Immutemur*, &c.) imponit cinerem Sacerdoti digniori, à quo ipse accepit, deindè Diacono, & Subdiacono paratis, omnibus genuflexis, post omnes de Clero, sæcularibus cujuscunque ordinis, ac dignitatis fuerint, hoc enim singulariter observatur hanc die in impositione cinerum, & feriâ sextâ in Parasceve in adoratione crucis, quod ab ipsis etiam Imperatoribus, Regibus, ac Principibus observatur in Capellâ Domini Papæ, si sint præsentibus, propter humilitatem, quæ ijs dicitur in hujusmodi actibus repræsentatur. Gav. *ibid.* & Cast. *ibid.* num. 8. licet in aliquibus differat, & Cærem. Episc. l. 2. cap. 18.

Aper-

De Feria quarta Cinerum. 269

X. Aperto capite distribuit Celebrans cineres, candelas, & ramos Ex Decreto Sac. Rit. Cong. 18. Iulii 1626. teste Gav. *supracit.*

XI. Populus accedit cum debitis reverentiis Altari, & Celebranti antè & post, & manibus junctis, ad cancellos Altaris Populus congruentiùs recipit cineres; Fœminis etiam non super velum, sed super capillos dantur cineres, si commodè fieri potest. Gav. *ibid.*

XII. Si fortè aliquis in dignitate constitutus cum habitu Prælaticio adesset, ei stanti cineres imponuntur sicut, & Canonicis paratis Castald. *num.* 8. *locis citatis, & Cærem. Episc.*

XIII. Si Populus frequens fuerit, poterunt designari alii Sacerdotes, qui Stolam violaceam suprà superpellicum habentes, Acolytho pariter superpelliceo induto vas cinerum à dexteris tenente, in aliis Sacellis prò locorum qualitate, & opportunitate ministrarent. Cast. *locis cit. num.* 9.

XIV. In fine distributionis antè orationem

170 De Feria quarta Cinerum.

tionem Concede, &c. tergat digitos Celebrans in Angulo Altaris in cornu Epistolæ cum aquâ, & micâ panis. Cærem. Episc. loco cit. & Andr. Cast. *ibid.* num. ultimo.

XV. Completâ oratione, & deposito Pluviali, casulâ indutus procedit ad Missam, quòd si per alium celebranda sit, recedit cum Pluviali ordine, quo venerat, & designatus Sacerdos in Sacristiâ indutus, cum Ministris ad celebrandum accedit. Andr. Castald. *ibid.*

DE

DOMINICA
PASSIONIS,

Caput IV.

I. **I**N primis Vesperis Dominicæ
Passionis teguntur Cruces, nec
non Sanctorum imagines cooperiun-
tur; scilicet antè Vesperas, velum au-
tem non debet habere secum aliam
imaginem, puta illud, quo teguntur
Cruces, & debet potiùs violaceum,
quam nigrum esse. *Gav. par. 4. tit. 7.
num. 1. Cærem. Episc. l. 2. cap. 20. & An-
dreas Castaldus l. 3. sec. 4. cap. 8. num.
12.*

II. Non dicitur toto tempore de Pas-
sione in Missa de tempore Gloria Patri
ad Introitum, neque ad Lavabo, neque
dicitur Psalmus *Iudica me Deus* ad indi-

M 4

candam

272 *De Dominica Passionis.*

candam mæstitiā, quæ major convenit his Ecclesiasticis officiis. *Gay. ibid. num. 2. & 3.*

III. Dicuntur solū duæ orationes, & Præfatio de Cruce, usquē ad feriam V. in Cœnâ Domini. *Gay. ibid. n. 4.*

D E

H E B D O M A D A

M A J O R I.

Caput V.

I. **H**ebdomada majori, quæ Dominicâ in Palmis incipit, hæc per ordinem servantur.

Antequàm benedicantur rami, Celebrans more solito facit asperersionem aquæ benedictæ, & postea ascendens ad Altare prosequitur benedictionem Palmarum, quæ posita esse debent super aliquâ

aliquâ credentiâ parvâ in cornu Epistolæ antè Altare, in quo si asservatur Sanctissimum Sacramentum, ob reverentiam decet, ut hâc die in alium locum decenter ornatum transferatur, ne Celebrans cum Ministris in ipsa Palmarum distributione, terga Sacramento vertat. *Gav. par. 4. tit. 7. num. 7. Cærem. Episc. l. 2. cap. 17. & 21. And. Cast. l. 3. sec. 5. cap. 3. num. 3. & 4.*

II. Sacerdos non deducit manus, sed junctas eas tenet etiam ad *Oremus*, & ad orationes, quia extrâ Missam dicuntur semper junctis manibus; Ministri hinc indè pares sint celebranti in albis tantùm cum manipulis, & stolâ, quia cantaturi sunt Epistolam, & Evangelium. *Gav. Cærem. & Pisc. ibid.*

III. Subdiaconus omnia facit, cantando lectionem in benedictione, quæ prò Epistolâ Missæ (excepto quòd non defert Missale Celebrantis ad cornu Evangelii) quod legit Celebrans in cornu Epistolæ, pariter, & Diaconus omnia facit, sicût ad Evangelium Missæ, *ibid.*

274 De Hebdomada Majori.

IV. Celebrans cantat etiam præfationem manibus junctis, hinc inde assistentibus Ministris, cum quibus dicit, *Sanctus. ibid.*

V. Dùm ipse dexterâ signum crucis facit super Palmas, ponit sinistram super Altare, advertendo, quòd in orationibus, licèt non benedicantur Palmæ, sed alii arborum rami, nihil est detrahendum. *Gav. ibid.*

VI. Vas aquæ benedictæ cum aspersorio, & Thuribulo parari debent super credentiam, de quâ ea accipiunt Acolythi, & Diacono præbent. *ibid.*

VIIa. Celebrans, imposito incenso in Thuribulum, de more, accepit aspersorium de manu Diaconi, cum solitis reverentiis, & osculis, & aspergit ter, id est in medio, à dexteris ramorum, & à sinistris eorum, dicens submissa voce. *Asperges me.* sinè Psalmo, adolet incenso eodem modo à quo aspersit nihil dicens, Diacono interim elevante fimbriam anteriorem dexteræ Pluvialis. *Gavant. & Piscara ibid.*

Tum

VIII. Tùm dignior ex clero, completâ benedictione, accedit ad Altare, & stans in suo habitu, sinè Stola dat ramum Celebranti stanti versa facie ad Populum, & cum osculo rami ab utroque facto, non manus, deponit autem Celebrans ramum suum in manu Acolythi, dùm aliis aperto capite distribuit; Diacono à sinistris ejus ministrante eidem ramos, eos tantùm osculando, deposito interim suo ramo super Altare, alter Acolythus ministrabit ramos Diacono sinè osculis. Gav. *ibid.*

IX. Accipit Palmam, seù ramum priùs ille, qui dedit Celebranti, postea Diaconus, & Subdiaconus, & alii de Clero digniores, deindè minus digni, postremò sæculares, ut suprà notavimus in die Cinerum, qui omnes genuflexi palmam primùm, mox Celebrantis manum osculando (exceptis Prælati, si qui adessent, qui non osculantur manum Celebrantis, & antè omnes alios palmas stantes accipiunt, sicuti etiam loci superior Præpositus, seù Re-

276 De Hebdomada Majori.

Et or non genuflexus, sed inclinatus, & cum osculis ipsam accipit) debent accipere. *Cærem. Episc. Gavant. & Piscara ibidem.*

X. Post Clericos sequuntur Laici, & ubi Magistratus, ac Magnates adsunt, decet, ut antè omnes alios Palmas, easque ornatas, ac decenter aptatas accipiant; Reliquis verò tumatim accedentibus, non in Altari, sed antè cancellos, & à Ministris distribuuntur. *Pisc. ibid.*

Xa. Vbi frequens est Populi concursus, designati à Magistro Cæremoniarum Stolas violaces suprà cottam habentes, seorsum viris, ac mulieribus palmas distribuunt, ministrantibus Acolythis pariter superpelliceis indutis, qui ipsos ramos Sacerdoti porrigent, non tamen ipsi distribuunt, hoc enim ad Sacerdotis spectat officium. *Piscara ibid.*

XII. Completâ oratione, & omnibus prò processione benè dispositis, accedit Thuriferarius cum Thuribulo, &
Navi-

Naviculâ , Diacono ministrante , per Celebrantem imponitur , & benedicitur incensum, tùm Celebrans ac Ministri palmas in manibus accipiunt, & antequàm discedant ab Altari, Diaconus factâ priùs genuflexione, convertens se ad Populum in cornu Epistolæ, clarâ voce dicit, *Procedamus in pace*, cui Chorus respondens dicit eodem tono, *In nomine Christi. Amen. Gav. par. 4. tit. 7. & Pisc. ibid.*

XIII. Tunc per Magistrum Cæremoniarum, si adsit, seù per alium ad id deputatum ordinatur processio. In quâ primus omnium præcedit Thuriferarius, sequuntur post eum Ceroferarii cum candelabris, & cereis accensis medium habentes Subdiaconum Crucem deferentem post Crucem Clerici, ac reliqui Sacerdotes bini superpelliceis induti, ac palmas in manibus gestantes, illi quidem, qui à dexteris, dexterâ, qui verò à sinistris, sinistrâ, primò Juniores, deindè per ordinem seniores, semper æqualiter inter se distantes, ac
pari

278 De Hebdomada Majori.

pari passu graviter, ac maturè incedentes; Ultimus omnium procedit Celebrans Pluviali indutus, cum Diacono à sinistris pariter cum ramis in manibus, & si adsint Prælati, immediatè post Celebrantem procedunt, deinde nobiles, & reliqui de Populo, & à cantoribus assignatæ Antiphonæ omnes, vel aliquæ quousque durat processio, cantanter. Gavant. *supracit. Rub. Miss. 15. & Pisc. ibid.*

XIV. Proceditur à latere Epistolæ per Ecclesiam, & egreditur processio extrà portam majorem Ecclesiæ, & ubi omnes fuerint egressi, Subdiaconus deferens Crucem antè fores Ecclesiæ, medius inter Ceroferarios, adstante etiam Thuriferario, sistit se propè portam in medio, versa tunc Immagine Crucifixi ad Sacerdotem, reliqui per gyrum circumstant medium antè ipsas fores, habentes Celebrantem cum Diacono à sinistris, facie ad januam Ecclesiæ conversa. Interim duo, vel quatuor cantores intrant in Ecclesiam, & clauso

De Hebdomada Majori. 279

clauso ostio, stantes, versa facie ad processionem, clarâ, & intelligibili voce cantant versus, *Gloria laus, & honor, &c.* quem Chorus extrâ existens repetit; prosequuntur; deindè cantores, alios duos versus sequentes & chorus repetit, *Gloria, laus, & honor*, & sic deinceps alios versus sequentes, vel omnes, vel partem, prout videbitur, choro semper repetente, *Gloria, laus, &c.* quibus absolutis, Subdiaconus deferens Crucem semel in imâ parte portæ, & cum imâ parte astilis percutit portam, quæ statim aperitur, & processio ingreditur, cantoribus, qui sunt ab extra incipientibus *R. Ingrediente Domino, &c.* choro prosequente, dicitur Antiphona cum suo versu sinè *Gloria Patri*, quòd si longior sit processio, repeti poterunt eadem, donec perveniatur ad Altare. *Gavant. Rub. Miss. 16. & Piscara ibidem.*

XIV. Si processio extrâ Ecclesiam exire nequeat ob aliquod impedimentum pluviae, aut alterius rei, stat circum Ecclesiam, & quod antè portam præstandum

280 *De Hebdomada Majori.*

standum erat, fiat in Vestibulo antè
ingressum Capellæ Majoris. Gavant.
ibid. num. 24.

XV. Processione completâ, si idem
celebrare voluerit, (ut decet, nam qui
benedicit candelas, cineres, & ramos,
debet etiam cantare Missam sequen-
tem, *ut decrevit Sac. Cong. Rit. 26. Fe-*
bruarii 1628. ut patet ex Decretis Ticini
Regii editis in appendice ad Missas num.
60.) deposito Pluviali, lavat manus, &
casulâ induitur, sin minùs, dùm fit pro-
cessio, celebraturus in Sacristiâ para-
mentis induitur, & Processione com-
pletâ, cum Ministris palmas in mani-
bus gestantibus, præcedentibus Thuri-
ferario, ac Ceroferariis more solito, ad
Altare proceditur, quò cum pervene-
rint, adhibitis debitis reverentiis, pal-
mas Acolythis tradunt, qui ipsas extrâ
Altare in aliquo loco congruo repo-
nent, Celebrans verò cum Ministris fa-
cit confessionem, & Altare ascendens
incensat, ac reliqua omnia more solito
prosequitur. *Pisc. ibid. c. 5.*

Cum

XVI. Cùm Subdiacouus in Epistolâ pronunciat illa verba, *Vt in nomine Iesu omne, &c.* Celebrans, & omnes usquè ad terram utroque genu flectunt, sic permanentes usquè ad illa verba, *Et infernorum* inclusivè, quâ cantatâ, manus Celebrantis osculatur, & alia peragit, ut suprà de officio Subdiaconi docuimus; Passio in cornu Evangelii in plano Capellæ, seù super nudum pulpitum cantatur à tribus Diaconis indutis Amictu, Albâ, Cingulo, Stolâ Diaconali violaceâ, & Manipulo, qui procedunt de Sacristiâ, hoc ordine, ut qui Evangelistam refert, librum deferat antè pectus, & sit primus; Quem sequitur ille, qui turbam, postremò qui Christum, omnes manibus junctis, factis autem debitis reverentiis Altari, accedunt ad cantandum medium locum relinquentes Evangelistæ, & dexteram ei, qui personam Christi agit, non enim probatur illa distinctio, seù distributio Passionis inter Celebrantem, Diaconum, & Subdiaconum, ita ut Celebrans

lebrans vicem Christi gerat, & Subdiaconus turbarum, sed si defint ministri, solus Diaconus cantare debet totam Passionem, & partem finalem ejusdem, addito deindè ministerio Subdiaconi, & Acolythorum, ut fit ad Evangelium more solito, excepto quòd non signat librum, & se ipsum, nec deferuntur luminaria, Acolythi tamen medium tenent Subdiaconum, qui sustentat librum, in reliquo enim petitur benedictio, incensatur liber, qui & osculandus datur Celebranti in principio postremæ partis, cum ejusdem incensatione, & in fine quoque respondetur, *Laus tibi Christe.*

XVII. Cùm Passio inchoatur à cantoribus, omnes surgunt, detecto capite, palmasque in manibus tenent, usquè ad finem Passionis, etiam illius partis, quæ canitur more Evangelii, & non amplius, & ad ea verba, *Tradidit Spiritum.* omnes quidem genuflectunt, sed Celebrans, & alii versus Altare, Diaconi cantores versus librum, signum-

De Hebdomada Majori. 283

signumque surgendi post pausam, quæ erit unius *Pater Noster*; datur à Diacono, qui Evangelistam agit, eo ipso, quòd surgit, non enim probatur dari signum à Celebrante manu cum strepitu super librum depositâ, genuflexioque prædicta sit ambobus genibus in terrâ positis. Gav. par. 4. tit. 7. num. 20. & 15. & tit. 9. num. 5. & 7. nec non Pisc. supracit.

XVII. Celebrans interim palmam tenens sinistrâ manu, submissâ voce stans in cornu Epistolæ paulò versus cantores legit Passionem, adstantibus Ministris, ut ad Introitum Missæ, & ipsis ramos tenentibus, & cum ipse legit *Tradidit Spiritum*, non genuflectit, quia non legit in cornu Evangelii, ut in aliis Missis, & hoc facere debeat, cum à cantoribus pronuntiatur; Cum autem venerit ad illam partem, quæ dicitur in tono Evangelii, procedit in medium ibique dicit, *Munda cor meum*, & Iube Domne benedicere, delato interim per Subdiaconum libro in cornu Evangelii, & assistentibus iisdem Ministris,
cum

284 *De Hebdomada Majori.*

cum profequitur partem simpliciter, & submissâ voce legendo, nec in principio signat librum, sed hâc parte finitâ, retrocedit ad latus Epistolæ, facie conversa ad cantores, prout fit in aliis Missis Solemnibus, cum cantatur Evangelium, Ministri autem tunc stant à latere aliquantulum post eum, & Acolythi in plano, facie ad latus Evangelii conversa. Gav. & Pisc. *ibid.*

XIX. In fine Missæ legitur Evangelium S. Joannis, ut notatur in Missali recognito, & Celebrans, & Ministri præcedentes palmas in manibus gestabunt. *ibid.*

XX. In Missis privatis hujus diei, dum in Epistolâ dicuntur illa verba *In nomine Iesu*; oportet utrumque genu flectere, donec perficiantur sequentia verba usquè ad *Et infernorum*; inclusivè.

XXI. Lectâ Epistolâ cum Graduali & Tractu; Sacerdos accedit ad medium, donec per Ministrum transferatur liber, nihil interim dicens, sed ubi fuerit liber translatus, convertens ad
cornu

De Hebdomada Majori. 285

cornu Evangelii, non signando seipsum, neque librum, immediatè incipit, *Passio Domini Nostri*, &c. nec respondetur. *Gloria tibi Domine*, sed immediatè profequitur, graviter, morosè, ac devotè, ut decèt tantum mysterium, verba S. Evangelii proferendo, inclinans se, cùm profertur Sanctum Nomen *Iesu*, versus librum, & cùm perventum fuerit ad illa verba, *Iesus autem exclamans voce magnâ Emisit Spiritum*, genuflectunt omnes, ipse quidem Celebrans versus librum, junctis manibus, ac capite humiliter, devotèque inclinato, Ministri verò, ac reliqui circumstantes ad Altare conversi, devotè pariter, atque humiliter supplicantium more inclinati, & ubi aliquantisper sub silentio sacrum fuerit mysterium contemplatum, surgente Celebrante (quòd est signum surgendi) surgunt omnes, & eodem modo, & loco legendo, profequitur reliqua usquè ad illam partem, quæ dici debet in tono Evangelii, ad quam cùm pervenerit, accedens ad medium

Al-

286 *De Hebdomada Majori.*

Altaris in ore solito inclinatus, ac manibus junctis dicit, *Munda cor meum*, & *Iube Domne benedicere*, quibus dictis, rursus ad librum rediens, non signando librum, neque se ipsum, quæ sequuntur in tono Evangelii prosequitur clarâ, & intelligibili voce usquè ad finem, & tunc Minister respondebit, *Laus tibi Christe* quæ omnia eodem modo observantur in sequentibus feriis, tertiâ, & quartâ, in quibus legitur eodem ordine, Passio secundum Marcum, & Lucam, in fineque Missæ hujus diei juxta Emendati Missalis Rubricas legitur Evangelium Palmarum. Gav. *locis cit.* & Pisc. *ibid. cap. 6.*

XXII. Duobus sequentibus diebus scilicet feriâ tertiâ & quartâ præsetis Hebdomadæ celebratur Missa solemnis, secundum ritum, & cæremonias, quæ observari debent diebus ferialibus scilicet minus solemniter, & Passio recitatur iisdem ritibus, quibus in Dominicâ. Pisc. & Gav. *ibidem.*

FERIA QVARTA

MAJORIS HEBDOMADÆ,

*Et de Matutinis Tenebrarum,
&c.*

Caput VI.

I. **I**N feriâ quartâ ad Introitum
Missæ, sicut ad Capitulum no-
næ, observandum est, quòd non est ge-
nuflectendum ad ea verba, *In nomine Je-
su. Gav. ibid.*

II. Cùm post Dominicam Palma-
rum nullum aliud peculiare relinqua-
tur officium, præter illud tenebrarum,
more solito breviter, & de horis Ca-
nonicis hujus trium observanda præ-
scribam, cùm in multis discordent à
quotidiano ritu, & non parum illa scire
conducat, cùm publicè in omnibus Ec-
clesiis

clesiis Parochialibus, & Curatis recitentur.

III. In horis Canonicis hujus tridui, ut ait Rupertus *l. 5. cap. 24.* triduanas mortis Christi exequias celebramus, & ideò sine initio inchoamus Matutinum, & horas, & sine fine solito, idest sine Antiphonâ Beatæ Virginis imponimus, quia Christus moritur Alpha, & Homega, principium, & finis.

IV. Omittitur Invitatorium, Hymnus, Capitula, Absolutiones, & Benedictiones (cùm in fine Nocturnorum dicetur tantùm, *Pater Noster* secretò) in fine lectionum non dicitur, *Tu autem*, &c.

V. Quindecim candelæ accenduntur in candelabro triangulari, quòd à latere Epistolæ *ex Cærem. Episc. l. 2. cap. 22.* collocandum est, quia sinistrum cornu Altaris est, quòd in Missâ Hebræos significat, ad fidem de Sanctissimâ Trinitate denotandam, candelæque debent esse ex cerâ communi, non albâ, quia color est obscurus, quindecim debent esse

Majoris Hebdomada. 2 89m
esse conformes, & in Altari sex ejusde
generis.

VI. Psalmi, & Antiphonæ finiuntur
cum modicâ deflexione vocis, ad distin-
ctionem, quia non dicitur in fine, *Glo-
ria Patri*, &c. & ad unumquemque Psal-
mum extinguitur ab Altero Acolytho-
rum candela, una post aliam, quoniam
Apostoli paulatim defecerunt à Chri-
sto primoque loco extinguitur ea, quæ
est ultima in latere Evangelii, & deindè
ab alio latere, & sic successivè, ita po-
stulante Romano ordine.

VII. Ad laudes Candelæ simili mo-
do extinguuntur, incipiendo cùm can-
tatur, *Benedictus*, à verso illo, *Vt sine ti-
more*, extinguendo primam in latere E-
vangelii, alteram in cornu Epistolæ, &
sic successivè singulas in singulo versu.

VIII. Horæ minores recitandæ sunt
demissiori voce, quàm Matutinum; ad
primam non legitur Martyrologium,
neque dicitur, *Prætiōsa*, Completorium
inchoatur à *Confiteor* ex usu commu-
niori, qui firmatus fuit. *Rub. cl. in*

IX. Ad has horas feriæ sextæ, & Sabbati non accenduntur candelæ super Altare, neque ad Completorium, nisi Sabbati Sancti; Ad Vesperas quascunque accendi debent.

X. Oratio dicitur ab Hebdomadario genuflexo, nec in fine horarum hujus tridui dicitur oratio Dominica, nec aliud quicquam, quia nulla est Rubrica, quæ id significet, cum in eis factis apertè describantur quæ necessario dicenda sunt.

XI. Lectiones legunt qui in choro sunt in cornu Epistolæ antè Altare laudabiliùs, vel in medio Presbyterio, Juniores primas, seniores ultimas, singuli singulas, nisi alia sit laudabilior consuetudo, quæ à Cæremoniario Romano non abrogatur.

XII. Ad illa verba post Antiphonam ad *Benedictus, Christus factus est*, ab Acolytha accipitur ex summitate candelabri candela, quæ sola ardet, & occultatur usq; ad finē orationis *Respice quesumus*

Majoris Hebdomada. 291

sumus, in fine Miserere mei, quæ ostensa in cornu Epistolæ Populo, ut cesser fragor, qui aliquantulum, eâ terminatâ oratione, fit, extincta ponitur ab eo super candelabrum, deindè omnes surgunt, & cum silentio discedunt, ut patet ex officio novo hebdomadæ Sanctæ. Cæremon. Episcop. l. 2. cap. 22. Piscara l. 3. sec. 6. cap. 1. Gavant. Tomo 2. sec. 6. cap. 13. Claud. Arnaud. tract. 2. par. 2. tit. 13. & Rub. propriæ huius tridui.

DE

FERIA QUINTA

IN CÆNA DOMINI.

Cap. VII.

I. **M**issa hujus feriæ festivum habet officium, ob institutionem Sacramenti Sacramentorum, in

N z

quâ

quâ pax non datur, ob detestationem osculi Judæ, licet in tertio *Agnus Dei*, dicatur, *Dona nobis pacem.* Gav. par. 4. tit. 8. Pisc. l. 3. sec. 6. cap. 3.

II. Reservatur Hostia cum Particulis in sequentem diem pro Sacerdote, & infirmis: nihil de Sanguine, ne effundatur, & quia in illo significatur finis legis antiquæ. Gav. *ibid.* num. 5.

III. Calix, in quo asservandum est Sacramentum in crastinum, deferendus est de credentia ad Altare, tempore Communionis à Subdiacono siue velo longo, sed cum velo tantum Calicis parvo albi coloris, Palla item, & Patena, quæ super poni debent hoc modo, scilicet cum impositum fuerit Sacramentum, seu Hostia reservanda in Calicem supra scriptum, à Diacono prius Palla, quæ significat lapidem ad hostium monumenti, deinde Patena ad tutelam Pallæ, quasi sigillum indicet Fariseorum, tegatur; & in medio Altaris cum velo super illud extenso collocatur, cum enim Sabbato Sancto anticipipe-

ticipetur Missa, quæ de nocte dicebatur, congruit etiam accelerari repræsentationem Sepulchri Christi, ut innuit Durandus, à feriâ quintâ post Missam, quamquam impropriè sepulchrum Domini hoc appellatur. Gavant. & Piscara *ibidem*.

IV. Crux, quæ in Altari est, velo tegatur albo, aut potiùs violaceo, ut in Alma sit Vrbe, & meliùs, quàm albo. Gav. & Pisc. *ibid. cap. 2.*

V. Hâc die non licèt Sacerdotibus celebrare Missas privatas, ob receptam consuetudinem faciendi unum Sacrum solemne, in quo, exemplo Apostolorum, omnes Presbyteri communicent, idcirco Sac. Rit. Congreg. 27. Septembris 1608. communionem Cleri in hâc Missa in memoriâ, quòd Christus communicavit Apostolos, faciendam decrevit, quòd est observandum, & Presbyteri communicent cum stolâ de collo pendente, Clerus antè Altare, Populus verò extrà chorum. Gavant. & Piscara *ibid.*

VI. Sacerdos in hac Missâ observet, quæ suprà descripsimus de Missâ celebrandâ coram Sacramento exposito, & præcipuè in benedictione in fine Missæ hujus diei non perficiat circulum, sicuti neque signatur Altare, quia ibi immediate adest auctor benedictionum; si verò legatur in libro, signatur. Ad illa verba, *Et Verbum caro factum est*, &c. genuflectitur versus Sacramentum. Gav. Missale, & Pisc. *ibid. cap. 3.*

VII. Locus, qui parari debet pro asservando Sacramento, debet esse omninò distinctus ab Altari, in quo fuit celebratum, & ornandus est, seu tегendus pannis albi coloris, & non nigri, ut incongruè aliquibus in locis fit, quia in horto sepultus fuit Christus, & crastina die adhuc erit velum album super Calicem, cùm reportabitur ad Altare Majus, tùm quia verè vivit Christus. Gavant. *ibid.*

VIII. Subdiaconus alius qui defert Crucem, sit paratus Tunicellâ albâ, sinè Manipulo, qui tantùm in Missa ad-

adhibetur. Gavantus & Pisc. *ibid. cap. 4.*

IX. Celebrans, dùm induit Pluviale, retrahit se extrà cornu Epistolæ ob præsentiam Sacramenti, ibique omnes deponunt manipulos, & stando imponitur incensum in Thuribulum, absquè benedictione, & Diaconus, abstinet se ab osculis coram Sacramento. Gav. & Pisc. *ibid.*

X. In distributione hastarum Baldachini, nobilioribus dantur eæ, quæ sunt in facie Celebrantis, posteriores minus nobilibus; Nobilioribus item inter hastas pares dantur eæ, quæ sunt à dexteris Celebrantis, dùm procedit. Gav. *ibid.*

XI. Convenit tamen, ut hodiè, & sequenti die ab Ecclesiasticis hastæ cum Pluvialibus deferantur, & si desint Pluvialia, deferant tantùm cottis induti. Gavantus *ibid.*

XII. Duo Acolythi in Processione continuò incensant Sacramentum, quæ incensatio duobus modis fieri potest, primò si Acolythi alternatim incensent,

ductis Thuribulis, ut fit in incensatione personarum, secundo, si hinc inde antè procedant moventes alternatim manibus dexteris Thuribula de eisdem pendentia, & effumantia, quasi, (ut ait *Rituale Romanum de Processione Sanctissimi Sacramenti*) sternendo viam Sacramento cum odore incensi, qui modus videtur magis usitatus, & congruus, cum maiorem reverentiam ergà Sacramentum connotet, quòd, ut plurimum, nisi à genuflexis Sacerdotibus incensari solet, Sacerdosque nunquam cum aliis in Processione Sacramenti canit, Gavant. & Piscara l. 2. sec. 10. cap. 2. num. 6.

XIII. Fit Processio more solito, Acolythis nimirum cum candelabris Crucem comitantibus, non tamen extra Ecclesiam, tam in hac, quàm in sequenti feriâ, Ex Decretis Sac. Congr. super negotia Episcoporum die 6. Augusti 1591. & 1606. Gav. ibid.

XIV. Quia Processio non fit extra Ecclesiam convenit, ut Clerus ad primos

mos duos versus, *Tantum ergo Sacramentum*, genuflectat, conversus ad Sacramentum, Ministris tamen non genuflectentibus, extrà Ecclesiam verò minime, & ubi multus est Clerus, posset alioqui, & malè interrumpi processio. Gav. *ibid.*

XV. In loco, ubi reponitur Sacramentum, Subdiaconus paratus cum Cruce, & Acolythi cum candelabris accensis, qui nimirum Crucem comitabantur, licet alii genuflectant in locis suis, ipsi quasi marmorei non genuflectunt, sed stant. Gav. *ibid.*

XVI. Diaconus, postquam pervenerint ad Altare, accipiens Sacramentum de manu Celebrantis deponit super Altare, & deindè, genuflexione factâ descendit, & rursus imponi curat incensum sinè benedictione à Celebrante stante, ut priùs, amoto Velo per Subdiaconum ab illius humeris, quia non est daturus in fine benedictionem. Dùm incensatur Sacramentum, cantatur, *O Salutaris Hostia*, vel *Tantum ergo Sacramentum*,
N 5.

mentum, ut in *Cerem. Episc. l. 2. cap. 22.* postea factâ iterum genuflexione antè & post, reponit in Capsulâ, quam clave munire debet, non enim videndus est Calix à Populo, & multò minùs Hostia illi patere debet, neque dari debet clavis laico, quantumvis nobili, Ex *Decreto Sac. Rit. Congr. 30. Ianuarii 1610.* sed ei potiùs, qui sequenti die est celebraturus. *Gav. ibid. & Pisc. l. 3. sec. 6. cap. 4. n. 6.*

XVII. Vbi aliquantulum oraverint, Celebrante, surgente, reliqui quoque consurgunt, & in chorum rectâ viâ procedunt, præcedentibus Thuriferariis, quos sequitur deferens Crucem medius inter Ceroferarios, deindè reliqui bini per ordinem, extinctis cereis, Celebransque statim atque in chorum pervenerit, prò Vesperis, inchoabit Adtiphonam, *Calicem Salutaris*, &c. ac deposito Pluviali albo, induitur Stola violaceâ, cum quâ assistit ad Vesperas. Ministri verò in Sacristiâ depositis paramentis albis, Diaconus Stola violaceâ

ceâ indutus, Subdiaconus verò Albâ tantùm expectant, ut Celebranti in denudationis Altaris ministrent. Interim Vesperæ cantantur sinè organorum sono. *Pisc. ibid. num. 9.*

XVIII. Post Vesperas Altaria omnia (non Altare Majus tantùm) denu-
dantur amovendo solum mappas, cum
paliis, & aliis ornamentis, relictâ Cru-
ce velatâ, cum candelabris, à Sacerdote
cum Ministris in albis, & Stolis tan-
tùm violaceis, & sinè Manipulis. *Gav.
& Pisc. ibid. num. 11. item Claudius Ar-
naud. tract. 1. par. 4. tit. 8.*

XIX. Conopeum Tabernaculi, in
quo asservatur de more Sacramentum,
debet esse coloris violacei, sed, nisi ad-
sint imagines tegendæ, meliùs erit a-
moveri, quòd Romæ observatur. *Gav.
& Arnaud. ibid.*

XX. Horâ item commodiore post
Vesperas deferendæ sunt particulæ su-
prà reservatæ prò infirmis cum lumini-
bus, & superpelliceo, cum Stolâ albâ
ad collum adhibitis, ubi reservata fuit

Hostia consecrata, nisi aliud exigat laudabilior consuetudo, & hostiolum Tabernaculi, in quo ordinariè asservari solent, maneat apertum, ne populus ibi adoret, quòd amplius non adest. Gavant. Arnaudque *ibid. item*; & Piscararum. 10.

XXI. Hoc triduo transeuntes antè Crucem, quæ est in Altari Majori reverentiam illi faciant, cum genuflexione, excepto Celebrante parato, nisi aliter notetur, quia *Fulget Crucis Mystrium*, quòd de die sextâ Parasceves decrevisse. *Sac. Rit. Cong. testatur. Gav. loc. supracit.*

XXII. Factâ Altarium denudatione, ubi viget laudabilis consuetudo faciendi mandatum, seu lotionem pedum, congruum est, ut in loco ad id deputato Altare paretur cum Palio albo, cum Cruce, & candelabris; poterit etiam parari credentia à latere sinistro, super quam collocari possint Missale, linteum Sacerdotis, Vasa ad abluendas in fine manus ejusdem, & alia hujusmodi cum
flori-

floribus, & herbis, scamna necessaria habeantur, cum tapetibus prò lavandis, & tapetia sint ita ampla, ut Celebrans super iisdem genuflexus lavare queat, neque albam fædet.

XXIII. His ita dispositis, dato signo cum tabula, conveniunt omnes, & Præ-latus, scù loci superior super amictu, & albâ induitur stolâ, & Pluviali violaceis, Diaconus, & Subdiaconus, ut in Missâ induuntur etiam Manipulis (licet eo careat Celebrans) ob Evangelium cantandum ab ipsis.

XXIV. Si fiat processio à Sacristiâ ad locum destinatum, Subdiaconus ferat Crucem medius inter Acolythos more solito, quam deponit propè Altare in cornu Evangelii, deindè Ministrante Diacono Naviculam, & Thuriferario Thuribulum, imponit de more incensum Superior cum benedictione, tùm Diaconus librum Evangeliorum antè pectus tenens, genuflexus antè Superiorem stantem in cornu Epistolæ petit benedictionem, quâ acceptâ more solito,

solito, ut fit in Missâ Evangelium canit, in cuius fine portatur liber osculandus Celebranti, & ipse incensatur.

XXV. Quibus peractis, deponuntur Manipuli à Ministris, ut Celebranti liberiùs inserviant, postea Superior exuitur Pluviali, & per Diaconum, & Subdiaconum præcingitur linteo, & sic præcinctus, assistentibus sibi iisdem ministris, accedit ad lotionem pedum, & per ordinem dispositis iis, qui lavandi sunt, Clericis Pelvim, & aquam ministrantibus; Subdiacono singulorum pedem dexterum tenente, genuflectens singulis illorum pedem lavat, extergit, & osculatur, nullo facto signo Crucis manu Celebrantis. Diacono præbente linteum ad abstergendum, qui ideò stabit à dexteris Celebrantis, colligens linteum ipsum, quo Celebrans est præcinctus, & extendens, quando opus est, ut tergat, non autem Diaconus infundat aquam pedibus, quòd pugnat directè contrà Rubricam. Post lotionem Superior lavat manus, &

& abstergit alio linteo, deindè accipit Pluviale, redit antè medium Altaris, ubi stans detecto capite dicit, *Pater Noster*, versus, & orationes manibus junctis, tenentibus librum Diacono, & Subdiacono, finitisque omnibus, vel exuitur ibidem, vel redit ad Sacristiam ordine, quo venerat. Claud. Arnaud. & Pisc. *ibid. cap. 5.*

D E

F E R I A S E X T A

I N P A R A S C E V E.

Caput VIII.

- I. **D**ispositis omnibus necessariis prò hujus diei functione, horâ congruâ, dato signo cùm tabulâ, convenientibus omnibus in chorum, dicuntur

cuntur horæ eodem modo, quo præcedenti die, non tamen ad ipsas adhibentur luminaria, & dùm dicitur nona, Celebrans cum Ministris in Sacristiâ induitur sacris vestibus nigri coloris, & sic paratus sinè luminaribus, & incenso, cum ipsis Ministris procedit ad Altare, quod convenit esse nudum cum Cruce velatâ nigro velo ita aptato, ut suo tempore facilè detegi queat, & candelabris sex obscuri potius coloris, & candelis ex cerâ communi, non albâ, extinctis, gradus ejusdem nudi erunt, ac nullo modo vestiti panno nigro, sed benè mundi prò Sacerdotis prostratione. Credentia simplex, linteo cooperta in superiori parte tantùm cum necessariis solùm ad officium, nempe Bursa cum Corporali, & Purificatorio, Ampulis vini, & aquæ, Vase vitreo ad ablutionem digitorum, Missalibus duobus, & cussino, mappâ longâ prò Altari, Velo lungo albo prò Celebrantis humeris ad Sacramentum reportandum, & candelabris Acolythorum cum candelis ex cerâ.

cerâ communi. *Cærem. Episc. l. 2. cap. 25. & 26. Gav. & Arnaud. par. 4. tit. 9. Pisc. l. 3. sec. 7. cap. 1. & 2.*

II. Procedit autem Sacerdos cum Ministris unus post alium, ut ad Missam, præcedentibus Acolythis sinè candelabris, & Ministri sinè Dalmaticis, seù Tunicellis, in albis tantum, cum pervenerint ad Altare, antè illud prostrati aliquamdiù orant, quapropter convenit, ut sub eorum capitibus ponantur cussini coriacei, vel simplices, nō tamen de iis, qui sunt ad usum Missæ in Altari. *Cærem. Episc. & alii ibid.*

III. Dùm orat Sacerdos cum Ministris, Acolythi interim unam tantum tobaleam super Altare, extendunt, & prætereà Missale cū cussino super illud apertum collocatur, Sacerdos cum Ministris factâ oratione, ascendit ad Altare & osculatur illud in medio, deindè lector librum sibi ipsi tenens, non autem super legile, accedit ad legendam Profetiam in loco, ubi legitur Epistola, sed in fine non osculatur manum Celebrantis. *ibid.*

Finito

IV. Finito tractu, Sacerdos in cornu Epistolæ dicit, *Oremus*. Diaconus genuflectit antè alios dicens, *Flectamus genua*; Subdiaconus antè alios surgens dicit, *Levate*. Solus stat Celebrans, ad orationem verò Ministri stant unus post alium post Celebrantem; Tùm Subdiaconus cantat lectionem in tono Epistolæ, sed in fine non osculatur manum Celebrantis. *ibid.*

V. Ad Passionem omnia servari debent respectivè, quæ superiùs in die Palmarum notata sunt, exceptis, quòd non petitur benedictio, cùm tam à Celebrante, quàm à Diacono ad eam partem, quæ legitur in tono Evangelii, dicatur tantùm; *Munda cor meum*, sinè *Iube Domine*, &c. non deferuntur luminaria, neque incensum, Diaconus etiam non signat librum, neque se ipsum, Subdiaconusque librum tenens medius inter Acolythos in fine illum non tradit osculandum Celebranti. *ibid.*

VI. Cantatâ Passione, Sacerdos in eodem cornu Epistolæ incipit absolute
ora

orationes, Ministris tunc uno post alium stantibus post Celebrantem, qui monitiones dicit manibus junctis, orationes verò manibus extensis, nunquam genuflectens. *ibid.*

VII. Ad orationem pro Pontifice ejus exprimens nomen caput versus librum inclinat, quòd præstabit similiter ad orationem pro Imperatore, qui nisi fuerit coronatus dicet, *Oremus*, & pro *Christianissimo Imperatore nostro electo N.* neque additur nomen Regis, neque alterius Principis, seu Domini loci, (nisi ex speciali privilegio) hoc enim esset contra Bullam Pii V. *Piscara ibid. c. 2.*

VIII. Completis orationibus, Sacerdos deposita Casula, accedit ad cornu Epistolæ, & ibi in posteriori parte anguli Altaris accipit à Diacono Crucem in Altari præparatam, quam versa facie ad Populum à summitate parum discooperit, incipiens solus Antiphonam, *Ecce Lignum Crucis*, ac deinceps in reliquis juvatur in cantu à Ministris

nistris usquè ad *Venite adoremus*; Choro autem canente, *Venite adoremus*, omnes se prosternunt, excepto Celebrante, neque hæc prostratio fit usquè ad terram, sed genibus flexis, & capite valdè demisso, deinde Celebrans prosequitur secundò, & tertio, prout clarè notatur in Missali; Notandum tamen est, adverbium altiùs concordare cum verbo incipit, & non cum solo participio, elevans, ità ut vocem, & Crucem Sacerdos unà simul elevare debeat. *Cærem. Episcop. & reliquis, &c.*

IX. Acolythi, dùm denudatur Crux, extendunt tapete Pulchrum, cum cussino prætioso, & Velo longo albo antè gradus Altaris in plano Capellæ, ad quem locum postea Celebrans sinè ullâ genuflexione factâ Altari, defert Crucem & genuflexus ibidem eam super Velum, & cussinum deponit; Mox depositis calceamentis à latere Epistolæ propè scamnum illic paratum ad sedendum, accedit ad adorandam Crucem ter genua flectens, antequàm eam deosculetur,

letur, Celebrans adorat solus, & factâ adoratione revertitur, & accipit calceamenta, & Casulam. Deinde Ministri simul procedunt ad adorandum, Diaconus quidem cum stolâ suâ transversâ, quam non deponit usquè ad finem officii, Subdiaconus autem ex usu Romano in Albis tantùm, alii de Clero in suo quisque habitu choralis, calceis tantùm depositis ex laudabili consuetudine. Gav. Arnaud. & Pisc. *ibid. cap. 3.*

X. Convenit autem, ut uniformis sit omnium actio prò locorum consuetudine, tùm in osculo membrorum Crucifixi, tùm in æquali pausa, quâ singuli genua flectunt, ad singulas adorationes dici potest versus, *Adoramus te, Christe, & benedicimus tibi, quia per Sanctam Crucem tuam redemisti Mundum.* Gav. & Arnaud. *cum aliis.*

XI. Ordo Adorationis est, ut quilibet Laicus, etiam Princeps post Clerum in signum humilitatis hodiè, & in die Cinerum, adoret; Prælati verò, si qui adsint, post Celebrantem; Interim, dùm

dùm fit hæc adoratio , in Choro cantantur impropéria, & alia, quæ sequuntur, ut in Missali, quæ eadem legere debet Sacerdos cum Ministris sedens, seu apud Altare stans. *ibid.*

XII. Circà finem adorationis accenduntur candelæ super Altare , & item eæ , quæ super credentiam habentur prò Acolythis, Diaconus item accipiens Bursam Corporalium extendit Corporale more solito, & juxtà illud ponit purificatorium ad cornu Epistolæ loco solito , & tunc etiam transfertur à Cæremoniario Missale ad cornu Evangelii cum cussino, finitaque adoratione, Crucem reverenter accipit, & reportat ad Altare , reverentiam nemini faciens, neque Altari. Celebrans verò assurgens transeunti Cruci simul cum Subdiacono genuflectit quòd hodiè faciunt omnes, nemine omninò excepto, in honorem Crucifixi Domini Nostri. Reportatâ verò Cruce ad Altare, statim ab Acolythis tapetes, & cussinus cum velo amoveantur. *ibid.*

Si

XIII. Si multus adest Populus poterit collocari alia Crux à Sacerdote cum stolâ nigrâ è collo pendente antè Altare aliud ad quam adorandam accedant, tùm mares, tùm fœminæ, ac Processio nimis differatur, & officium sequens. *ibid.*

XIV. Postea ordinatur processio ad locum, ubi pridie Sacramentum repositum fuerat, in quâ præcedit Subdiaconus cum Cruce discoopertâ inter Acolythos deferentes candelabra cum cereis accensis, hoc est alter paratus, & Subdiaconus Missæ, sinè Manipulo, & sinè Tunicellâ, vel etiam cum Tunicellâ, si ministri Missæ eâ induti sint, hunc præcedunt duo Thuriferarii sinè incenso in Thuribulo, quia nondum est Processio Sacra, sed aditus ad eam, & ideò itur ad locum destinatum per breviorẽ viam, ibique omnes (excepto Subdiacono Crucem ferente cum Acolythis genuflexi orant. Gav. & Arnaud. *cum aliis ibid.*

XV. Cùm perventum fuerit ad locum
cum

cum Sacramenti, accenduntur intorticia, quæ non extinguuntur, nisi post summptionem Sacramenti, & Sacerdos genuflectit antè Sacramentum, orat aliquantulum, Diaconus interim aperit capsulam, in quâ reconditum est Corpus Domini, Postea Sacerdos, surgens absquè benedictione imponit incensum in duobus Thuribulis, Diacono Naviculam Ministrante, sinè osculis rerum, & manuum, quæ omninò in hoc officio omittuntur, & genuflexus ter incensat Sacramentum, factâ cum Ministris antè, & post profundâ capitis inclinatione, statinque imponitur humeris ejus velum album, non autem nigrum. Tùm Diaconus extrahens Calicem de capsulâ statim dat ad manus Celebrantis genuflexi, & tegit extremitatibus veli, quod humeros illius circundat, & procedunt ordine, quo venerant sub Baldachino albo, & non nigro, duobus Acolythis continué Sacramentum incensantibus, & cantoribus interim canentibus Hymnum, *Ve-*
xilla

illa regis prodeunt. Cùm autem pervenerint ad Altare, Subdiaconus Crucis, ubi minùs impediatur, genuflectit, quòd, & Acolythi, depositis candelabris super credentiâ cum Clero in plano Cappellæ, circum Altare peragunt, Gay. & Arnaud. *cum Pisc. locis cit.*

XVI. Tunc Sacerdos stans antè illud, Diacono genuflexo porrigit Sacramentum, quod ab eo super Altare depositum, factâ ibidem genuflexione, à Sacerdote genuflexo incensatur, posito tamen priùs incenso in Thuribulum stando, sibi ministrante Diacono Naviculam, & humerorum velo deposito, deindè recedente altero ex Thuriferariis post hanc incensationem, quia jam est absoluta processio, Sacerdos ascendit ad Altare, & factâ genuflexione, amoto à Diacono velo albo parvo à Calice, deponit Hostiam è Calice super Patenam, quam Diacono tenet, & accipiens Patenam de manu Diaconi Hostiam Sacram ponit super Corporale nihil dicens; neque debet spontè tangere

O

gere

gere Sacerdos Hostiam, neque ideò priùs lavare manus, quòd aliqui perperam scripsêre, si tamen accidat, ut tangat, purificet statim digitos, quòd in hâc Rubricâ sub conditione dicitur, non autem jubetur, quia tangi non debet, interim Diaconus imponit vinum in Calicem, & Subdiaconus aquam, quam Sacerdos non benedicit, nec dicit orationem consuetam, sed accipiens Calicem à Diacono ponit super Altare, nihil dicens, nec faciens signum crucis cum Calice, uti nec facit cum patenâ, & Diaconus illum cooperit Pallâ. Gav. & Arnaud. *ibid.*

XVII. Cùm incensat oblata, dicit, *Incensum illud*, &c. nec ipse incensatur, sed aliquantulum extrâ Altare in cornu Epistolæ lavat manus, facie ad Populum conversa, deindè in medio Altaris inclinatus junctis manibus super illud, ut aliàs, dicit, quæ notantur in Missali; tùm versus ad Populum in cornu Evangelii dicit, *Orate Fratres*, sed, dùm se vertit, caveat, ne vel minimum ter-

ga vertat Sacramento, & per eandem
viam revertitur, non perficiens circu-
lum, aliisque omissis, scilicet, *ut meum,*
ac vestrum Sacrificium, &c. & *Suscipiat*,
dicit immediatè, junctis manibus; *Ore-*
mus præceptis salutaribus moniti, &c. sub-
dent verò; *Pater noster*, manus extendit,
interim Diaconus post eum stabit, & in
fine chorus respondens, *Sed libera nos à*
malo; & Celebrans sub silentio subdet,
Amen. Deindè eâdem voce, quâ dixit,
Pater Noster, manibus extensis, absque
Oremus, & sinè signo Crucis cum pate-
nâ, dicet in tono orationis Missæ feria-
lis orationem, *Libera nos*, &c. in cujus
fine chorus respondebit, *Amen*. Gavant.
Arnaud. & Pilc. *ibid. cap. 4.*

XVIII. Celebrans usquè ad terram
factâ reverentiâ, supponit Patenam
Sacramento, quod in dexterâ accipiens
elevat, ut videri possit à populo, non
tamen elevando Patenam, quam tenet
manu positâ super Altare, nec elevatur
Planeta, nec incensatur Hostia, eleva-
tur autem alterâ tantùm manu ad dif-

ferentiam elevationis, quæ fit post consecrationem, ne videatur hæc die de novo consecrata. Gavantus & Arnaud. *ibid.*

XIX. Postea dividit statim hostiam supra Calicem in tres partes, Diaconus autem cum debitis reverentiis discooperit, & cooperit Calicem, ut alias, Celebrans verò, ultimam particulam mittit in Calicem nihil dicens, & sine ullo signo crucis, quòd ultimum firmatum fuit, *Decreto Sac. Rit. Cong. 28. Augusti 1627. Pax Domini*, non dicit, neque *Agnus Dei.* neque Pacis osculum datur; Post modum præterminissis duabus primis orationibus, tantùm tertia dicitur manibus junctis super Altare, Sacerdotisquæ fit communio, ut in Missali, ad quam Ministri stant capite profundè inclinato, ut alias. Deindè Diacono Calicem discooperit, & cum Celebrante genuflectit, ac omissis, quæ dici solent antè sumptionem Sanguinis, immediatè particulam Hostiæ cum vino sumit reverenter de Calice, sed cum illo

lo non se signat, quòd decrevit. *Sac. Rit. Cong. die 28. Augusti 1627.* & more solito factâ ablutione, non Calicis, sed digitorum tantùm in eo, ministrante Subdiacono ampulas, & sumptâ purificatione, in medio Altaris inclinatus dicit manibus junctis, *Quòd ore sumpsimus, &c.* extinguuntur hoc loco, dùm fit ablutio, non priùs cerei à Clero delati. *ibid.*

XX. Non dicitur, *Corpus Domini*, nec post Communio, nec *Placeat*, nec datur benedictio, sed Diaconus librum claudit; Subdiaconus, plicato Corporali, & in bursam reposito, reportat Calicem ad credentiam, & postremò cum debitis reverentiis redeunt omnes, undè, & modo, quo venerant, tùm dicuntur *Vesperæ sine cantu*, *ibid.*

XXI. Postea denudatur Altare ab Acolythis, à quibus & nudatur *Credentia*, & candelæ extinguuntur, post *Vesperas*, si reportanda sit crux, ut eam Populus adoret, ad priorem, seu alium locum, supponantur ei eadem, quæ priùs,

prius, & decet eam portari ab alio Sacerdote post Vesperas, sed magis convenit, ut suprâ dictum est, aliam crucem poni prò adoratione Populi, post adorationem primam. Gav. Arnaud. & Pisc. *locis cit.*

XXII. Pixis quæ remansit cum particulis in loco prò Calice cum Hostiâ deputato, portatur in aliud facellum in loco remotiori, ubi commodè fieri potest, præparatum cum luminibus, ne in Ecclesiâ sint luminaria in Matutinis sequentibus, & officio Sabbati ultrâ præscripta. *ibidem.*

XXIII. Occurrente festo Annuntiationis Beatæ Virginis in Parasceve, non tenentur fideles interesse officio prædicto, ut decrevit. *Sac. Rit. Congr. 19. Febr. 1622.* & eâdem die respondit *ead. Sac. Congr.* non ministrandam esse; nisi infirmis hâc die Eucharistiam, etiam ratione festi. Gav. *cum aliis ibid.*

XXIV. Parochi curabunt in suis Ecclesiis tolli abusum deferendi Sanctissimum Sacramentum in Processione,

ne, quæ de nocte fieri solet feria sexta
Majoris Hebdomadæ cum feriâ quintâ
& sextâ majoris hebdomadæ prohibea-
tur fieri processionem cum Sanctissimo
Sacramento extrâ Ecclesiam. *Congr. E-*
piscoporum 6. *Augusti* 1591. & 22. *Mar-*
tii 1596. teste *Gavant. in suo Manuali*
Episcoporum, verbo Eucharistia, & item
à Sac. Rit. Congr. in Mantuana 8. *Augu-*
sti 1606. teste *Barbosa in sua summa A-*
postolicarum decisionum, verbo abusus. de-
claratum fuerit esse abusu omninò
tollendum, & hoc multis de causis. Pri-
mò, quia est contrâ Ritum, & legiti-
mum sensum S. Matris Ecclesiæ, & ip-
sius Sacræ Congreg. quæ occulta his
diebus Eucharistiam, & in aliud tem-
pus ideò distulit processionem, & fe-
stum Corporis Christi; secundò, quia
absurdum est in die mæstitiæ, & dolo-
ris ob passionem Christi facere proces-
sionem, quæ fieri debet cum paramen-
tis albis, & cum cantu lætitiæ, quæ ta-
li die non conveniunt. Tertiò, quòd de
illa, nec in Rituali Romano, quod om-

312 *De Feria sexta in Parasceve.*

nes ferè processiones cum suis ritibus perscribit, nec in aliquo cæremoniali mentio habeatur. Quartò, quoniam, neque in Almâ Vrbe, quæ est omnium Ecclesiarum magistra neque in toto statu Ecclesiastico, & complurimis etiam locis, qui Romano Ritui se conformant, fit hæc processio. Postremò, quia Sacra Rituum Congregatio sæpiùs requisita, ut viri fide digni mihi retulerunt, nunquam illam faciendi facultatem voluit concedere, ergò prudenter, & cum destieritate omninò tollenda est, Populum hisce rationibus, & aliis conciliando, eiùque hoc doctè persuadendo. Gav. par. 4. tit. 9. num. 26. Pisc. l. 3. sec. 7. cap. 4. num. 6. *Cærem. Romanum, l. 2. cap. 26.*

D E

SABBATO SANCTO.

Caput I X.

I. **H**Ac die, & si nullum habeat officium proprium (nam erat officium sequentis noctis, ut colligi potest ex benedictione Cerei) horâ competenti cooperiuntur Altaria, in quo observandum est, ut duplici palio vestiatur Altare majus, violaceo nimirum super album itâ, ut removeri citò quæat violaceum circâ finem Litaniarum interim dicuntur horæ candelis Altaris (quæ debent esse ex cerâ albâ) extinctis, usquè ad principium Missæ; Cereus benedicendus collocabitur cum suo candelabro in latere Evangelii; Antè cereum legile vestitum veste albâ, & super illud Missale clausum; eodemque tempore excutitur ignis de lapide foris Ecclesiam, & ex eo accenduntur carbon-

O 5

nes.

314 *De Sabbato Sancto.*

nes. Gau. par. 4. tit. 10. Claud. Arnaud
ibid. Cærem. Episc. l. 2. cap. 27. & Pisc.
l. 3. sec. 8. cap. 1.

II. Dictâ nonâ, Sacerdos indutus
Amictu, Albâ, Cingulo, Stolâ, & Plu-
viali violaceo, vel sinè casulâ, (non e-
nim eâ uti licet loco Pluvialis) adstanti-
bus sibi Ministris paratis violaceis sinè
Manipulis, & sinè Dalmaticis, proce-
dit ad benedicendum novum ignem,
crucem gestat ipse Subdiaconus Missæ,
quem præcedunt Acolythi tres cum a-
quâ benedictâ, Thuribulo sinè igne
cum Naviculâ, & Pelviculâ, cum quin-
que granis incensi, & hoc eodem ordi-
ne ad portam Ecclesiæ procedunt, &
cùm Celebrans pervenerit antè Por-
tam (si commodè fieri potest) vel in ip-
so aditu Ecclesiæ benedicit ignem. Pi-
scara cap. 2. & aliis locis cit.

III. Subdiaconus cum Cruce debet
esse in portâ antè faciem Celebrantis,
ignis autem in foculo super aliquod
scamnum coram Celebrante, ubi etiam
forcipes ferei, & candelulæ cum lignis
sul-

sulphuratis parari debent ; Oratineso dicit Celebrans manibus junctis , Diacono fimbriam Pluvialis (quandò Sacerdos manu benedicturus est ignem , & grana incensi) elevante , quinque autem grana incensi sunt benedicenda seorsum propriâ benedictione , nullâ aliâ additâ quantitate incensi , cùm benedictio facienda sit more solito in adolatione ignis, & granorū, sumitur ergò incensum de Naviculâ cum solitâ benedictione, ut observetur Rubrica. *ibid.*

IV. Dùm benedicuntur grana incensi Acolythus assumens de carbonibus benedictis ponit in Thuribulo , & finitâ oratione , Sacerdos de Naviculâ à Diacono ministratâ more solito cum suis osculis, sic ut facit & tradendo aspersorium, ac Thuribulum, ponit incensum in Thuribulum benedicens illud de more, deindè prædicta grana incensi, & ignem ter aspergit, in medio, à dexteris rerum benedictarum , & à sinistris earundem , dicens , *Asperges me , &c. & ter adolet incenso , uti aspersit , interim*

O 6

terim omnia luminaria Ecclesiæ exting-
guuntur, ut de igne benedicto postmo-
dum accendantur. *ibid.*

V. Tùm Diaconus (qui debet esse
ille ipse, qui in Missâ, & officio inser-
vire debet, & non alius ad hanc solam
functionem, & ad cantandum tantum-
modò Præconium, *Exultet*, &c. hoc e-
nim repugnat Rubricæ Missalis, neque
in ullo habetur Cæremoniali, cùm sit
quiddam addere, quòd est contrà Bul-
lam Pii V. & maxime notandum) in-
dutus Dalmaticâ albi coloris, & Mani-
pulo cum Stolâ ejusdem coloris, depo-
sitâ Stolâ violaceâ, sumpto etiam hic à
Subdiacono Manipulo violaceo, acci-
pit arundinem cum tribus candelis, quæ
in calce unum quid esse debent, & dein-
dè distingui in tres ad designandum mi-
sterium Vnitatis, & Trinitatis Dei, quæ
ex humilitate Passionis Christi signifi-
cata per arundinem magis patet, & li-
cèt arundo ornetur floribus, ità tamen
fieri decet, ut arundo aliquâ ex parte
videatur. *Gay. & reliqui supracit. ibid.*

Pro-

VI. Processio in Ecclesiam post benedictionem ignis sic ordinatur; Posito à Celebrante incenso in Thuribulum de more, præcedit Thuriferarius cum Acolytho à sinistris cum quinque granis incensi, deindè Subdiaconus, (qui hic accipit Manipulum, ut suprà notatum est) cum Cruce, & Clerus per ordinem, postea Diaconus cum arundine, ad cuius sinistram incedit Acolythus cum candelâ accensâ de novo igne, & si opus est, intra lanternam, ne à vento extinguatur in processione, ultimo loco Celebrans ipse, quo ingresso in Ecclesiam, (& non antè, ut Celebrans quoque in Ecclesiâ genuflectat) Diaconus inclinat arundinem, & Acolythus deferens candelam accensam de novo igne, accendit unam ex tribus candelis desuper positis, quâ accensâ, elevans arundinem, genuflectens cum omnibus aliis, excepto Subdiacono crucem ferente, altâ voce cantat, *Lumen Christi*, quo audito omnes surgunt, & chorus respondet in eodem tono, *Deo gratias*,

tias; quòd pariter fit in medio Ecclesiæ,
& tertio antè Altare, semper magis e-
levando vocem, & choro in eodem to-
no respondente, accensa priùs alterâ,
& tertiâ candelâ; tunc surgentibus om-
nibus, & factis reverentiis, secedenti-
bus ad proprium locum, Diaconus de-
positâ arundine in manibus unius ex A-
colythis, accipiens librum petit à Ce-
lebrante, stante in cornu Epistolæ be-
nedictionem, ut sit ad Evangelium, po-
steà vadit ad Pulpitum, seù legile, & po-
nit super eo librum apertum, & incen-
sat. A dexteris Diaconi stent Subdia-
conus cum Cruce facie versa ad Cele-
brantem, & Thuriferarius à sinistris,
duo Acolythis, ille, qui tenet arundi-
nem, & alius tenens in vase quinque
grava incensi benedicta figenda in ce-
reo, omnibus stantibus, cantat ipse
Diaconus Præconium Paschale, non
signans librum, nec se ipsum, neque im-
ponens de novo incensum in Thuribu-
lum, Ministri verò hinc indè stantes
respiciunt librum ut Diaconus, rectam
quasi

quasi efformantes lineam cum Diacono medio ità, ut latera, non terga, ver-
tant Altari. *Cærem. Episc. Pisc. Gav. &*
Arnaud. locis cit.

VII. Ordo figendi grana est, ut pri-
mum in superiori parte, alterum in me-
diâ, tertium in inferiori, quartum in
dexterâ cerei, quintum in sinistrâ, quæ
significat Crucem Christi & ejus quin-
que vulnera. Gavantus & Arnaud. *ibi-*
dem.

VIII. Diaconus accendit cereum
eum unâ ex tribus candelis arundinis,
& non cum aliâ candelâ, quia est con-
trâ Rubricam; Accenduntur deindè
lampades, sumpto lumine ex cereo, vel
ex candelis arundinis. *ibid.*

IX. In fine benedictionis cerei, exce-
pto Papâ, Episcopo, & Imperatore, cui
additur electi titulus, si non est corona-
tus, nemo alius nominari debet incon-
sultâ Sede Apostolicâ, uti nec pridie in
orationibus, & Sede Romanâ, vel Epi-
scopali vacante tacetur nomen Papæ,
aut Episcopi. *Cærem. Episc. & alii supra-*
cit. ibid. Com-

X. Completâ benedictione Cerei, Diaconus, depositis albis, sumit violacea paramenta, & vadit ad Celebrantem, qui exuitur Pluviali, & sumit Manipulum, & casulam violacei coloris; Interim crux deponitur, à Subdiacono in loco decenti, & arundo stabilitur pede marmoreo præparato non procul à cereo, postea leguntur Prophetiæ in medio chori, vel in ambone, vel antè Altare, in quarum fine lectores non osculantur manum Celebrantis, neque recedunt, nisi dicto, *Levate*, à Subdiacono. Primæ à Junioribus, & minoribus postremæ à Senioribus, & maioribus nisi aliter necessitas Suadeat leguntur. *Cærem. Episc. l. 2. cap. 27. & alii.*

XI. A Ministris illud observandum est, dùm Celebrans Prophetias legit, assistant, sicut ad introitum Missæ, id est, Diaconus à dexteris Celebrantis, Subdiaconus à dexteris Diaconi, & dùm dicit orationes, quæ manibus extensis dicendæ sunt, stent unus post alium. *Gav. & Arnaud. ibid.*

XII. Si sedere voluerit Celebrans post lectam in Altari Prophetiam, sedeat ad scamnum consuetum, sed nudum in latere Epistolæ, eat autem per viam breviorē cum Ministris, & redeat per longiorē cum debitis reverentiis antè medium Altaris, neque quovis modo sedeat antè Altare; quod Episcopo tantum, & utentibus Episcopalibus conceditur. *ibid.*

XIII. His expletis, si Ecclesia habuerit fontem Baptismalem, Sacerdos depositâ casulâ, & Manipulo, accipit Pluviale violaceum, & præcedente Cruce, cum candelabris, & cereo benedicto accenso (qui portatur antè crucem) descendit cum Clero, & Ministris ad fontem. *Cærem. Episc. Pisc. & alii ibid.*

XIV. Jubetur aspersio Populi cum aquâ fontis, (antè olei infusionem) & ejusdem aquæ reservatio ad aspergendum in domibus, vel aliis in locis ad munditiam Baptizatorum denotandam. *Gav. &c.*

Finis

XV. Finitâ benedictione fontis, cantari debent Litaniæ, at non apud fontem, sed cùm perventum fuerit antè Altare, & non priùs, ut incongruè pluribus in locis fit. *Carem. Episc. Gavant. &c.*

XVI. Vbi non est fons Baptismatis, finitâ ultimâ oratione, Celebrans deponit casulam, & cum Ministris antè Altare procumbit, & ij quoque procumbunt in albis, depositis Manipulis, cuscini coriacei dari possunt tam illis, quàm Celebranti sub eorum capitibus sicque omnibus aliis genuflexis cantantur Litaniæ à duobus cantoribus in medio chori utroque choro idem simul respondente. Aliqui scripsêre perperam geminandum à cantoribus, *Per resurrectionem, &c.* quòd est contrà bullam Pii V. quæ omnes aditiones prohibet. *ibid.*

XVII. Ad versus, *Peccatores* discedunt Sacerdos, & Ministri ad Sacristiam paramenta alba accepturi, hoc quidem si vicina est, si verò remotior discedunt in locum viciniorem, & decentem, vel
post

post Altare, si fieri potest, nullus enim Episcopo inferior antè Altare est vestiendus, licèt loci superior sit, nisi utatur Mitrà. Gav. & Arnaud. *ibid.*

XVIII. Interim accenduntur luminaria, & Palium violaceum amovetur ab Altari, ornaturque credentia cum suis necessariis ad Missam solemnem, ut moris est. *ibid.*

XIX. In fine Litaniarum cantatur solemniter, *Kyrie Eleison*, sed ita lentè, ut Sacerdos, & Ministri queant procedere ad Altare, *ibid.*

XX. Finitâ incensatione Altaris, quæ fit more solito, Celebrans dicit cum Ministris novies; *Kyrie Eleison*, submissâ voce, tùm incipit solemniter. *Gloria in Excelsis*, &c. & pulsantur campanæ quandò incipitur Hymnus, non priùs, in quo tamen advertendum est, ne majores campanæ pulsentur, antequàm signum datū fuerit in Cathedrali, seù matrice Ecclesia, ex *Decret. Sac. Rit. Congr. 21. Martii 1609.* & ex tantùm eo casu pulsantur, quæ sunt intrà parietes Eccle-

Ecclesiæ, dato deindè signo à cathedra-
 li, seù matrice, dabitur etiam (licèt de-
 tur longè post *Gloria in Excelsis*) solem-
 ne signum ab omnibus aliis Ecclesiis,
 cum campanis majoribus; Per matri-
 cem intellige quoque Parochialem in
 Diœcesi, & si plures sint Parochiales,
 eam, quæ aliis major est dignitate; Nam
 antè Matricem hanc non sunt pulsandæ
 campanæ à Confratribus, ex alio *De-
 creto Sac. Rit. Cong. 19. Februarii 1608.*
ibid.

XXI. Finitâ Epistolâ, Celebrans
 incipit, *Alleluya*, in cornu Epistolæ, of-
 culatâ priùs ejus manu à Subdiacono, &
 dùm cantatur, stant omnes, Celebrans
 post cantatum à se tertio, *Alleluya*, &
 dictis, quæ sequuntur transit ad cornu
 Evangelii, lecturus Evangelium more
 solito. *ibid.*

XXII. Ad Evangelium non portan-
 tur luminaria, sed tantùm incensum
 petitur benediçtio, & alia fiunt de mo-
 re. *ibid.*

XXIII. Subdiaconus post traditio-
 nem

nem libri Evangeliorum osculandi Sacerdoti, deferet ad Altare unà cum Calice Bursam Corporalium ad *Lavabo*, dicitur *Gloria Patri*, ad Vesperas non deponitur à Sacerdote casula, ut accipiat Pluviale, quia nundum est finita Missa; observatur etiam, quòd Antiphona *Alleluja* inchoetur à digniori, qui est in choro. *ibid.*

XXIV. Ministri dicunt cum Celebrante Psalmum, & *Magnificat*, in cornu Epistolæ ubi stant ad Introitum Missæ, incensatio item fit eodem modo, quo initio Missæ, sed prætereà incensantur alii in choro. *ibid.*

XXV. Quandò multi sunt, qui commodè eo die Sacrificio publico interesse non possunt, quòd accidere potest, quandò festum Annuntiationis incidit in Sabbatum Sanctum; tunc de licentiâ Episcopi celebrari potest, aliàs non, & nisi post inchoatum saltem solemne Sacrificium, quo casu fortè sufficit incipere à confessione, quâ finitâ, dicat Sacerdos, *Kyrie Eleison*, novies, & reli-

326 *De Sabbato Sancto.*

reliqua cum Vesperis usque ad finem
Missæ. *ibid.*

XXVI. Festi, cujus officium trans-
fertur, nulla prorsus, quoad Missam at-
tinet, haberi debet ratio, & multò mi-
nùs votiva Missa dici debet, ne quidem
prò re gravi ne dùm prò arbitrio, idem
dicendum de communione Cleri, seù
Laicorum, in festo Annuntiationis in
Sabbato Sancto, nullus enim debet
communicare in hac Missâ, quæ noctis
est propria, & ideò non dicitur com-
munio. Gav. & Arnaud. &c.

XXVII. In Missa hujus diei (licèt di-
catur *Pax Domini*, &c. notandum est
tamen non dari Pacis osculum, nec dici
Agnus Dei, sicuti, nec post communio-
nem, ut dictum est. *Carem. Episc. &*
Pisc. cap. 5. locis supracit.

XXVIII. Datâ benedictione in fi-
ne, dictoque Evangelio S. Joannis, om-
nes læti recedunt, Dominicæ Resurre-
ctionis gaudia mutuò sibi Annuncian-
tes. *Pisc. ibid.*

XXIX. De cereo attendendo *Sac.*
Rit.

Rit. Congr. 19. Maij 1607. censuit regulariter posse accendi ad Missam, & Vesperas solemnes in triduo Paschatis, in Sabbato, in Albis, & Dominicis usque ad Ascensionem, in aliis servandam esse locorum consuetudinem; In Missâ item Parochiali non solemni, die Dominico accendi potest. Gauant. Arnaud. & Pisc. *supracit. cap. 8.*

XXX. Candelæ tres in arundine positæ, non ultra Vesperas Sabbati Sancti ardere debent, aliter gratis ardebunt, & sine causâ. Gav. & Arnaud. *locis cit.*

DE DIE SANCTO PASCHÆ

*Vsq̃uè ad Festum Sanctissimæ
Trinitatis.*

Caput X.

I. **P**ascha, nobilitas anni, mensis decus, Alma dierum, splendor horarum, nihil habet peculiare, nisi *Sequentiam*, & *Ite Missa est*, cum duplici *Alleluya*, per totam octavam. Gav. par. 4. tit. II.

II. In Missis verò, quæ cum paramentis violaceis fortè cantari deberent, puta *Litaniarum Majorum*, seu prò publicâ Ecclesiæ causâ, aut aliquâ aliâ necessitate, neque in Missâ quâcunque votivâ solemnî prò re gravi debet

bet dici. *Ite Missa est*, cum duplici *Alle-
luja*, cùm sit proprius ritus Missæ Pa-
schalis. *ibid.*

III. Si Litaniæ Majores occurrant
in die Paschatis, ex *Decreto Sac. Rit.
Congr. 25. Septembris 1627.* transferun-
tur in feriam tertiam sequentem. *ibid.*
Earum autem processio fit in para-
mentis violaceis Celebrantis, Mini-
strorum, & Altaris, ubi in fine in iis
Ecclesiis, quæ habentes Clerum nu-
merosum, & qui sit tanquam unum cor-
pus reguntur ad formam collegiata-
rum, poterit cantari Missa de Litaniiis
post processionem, altera priùs de festo
cantata, aliter in minoribus Ecclesiis,
Missa tantùm de festo, de quo recita-
tum fuit officium, canitur; Si verò Ec-
clesia, ubi terminatur processio esset
sub titulo Sancti Marci ex *Decreto Sac.
Rit. Congr. 23. Maij 1603.* cantaretur
solum Missa de Sancto Marco. *ibid.*

IV. In Missâ de Rogationibus, quæ
dici debet sinè commemoratione Pa-
schæ dicitur Præfatio Paschalis, cum
p suo

330 *De die S. Pasche.*
suo cantu feriali sinè Gloria, & sinè
Credo.

V. Litaniæ Minores Rogationum,
quæ sunt triduò antè Ascensionem ni-
hil habent peculiare, nisi quòd nulla fie-
ri potest additio Sanctorum, neque Pa-
tronorum, aut Titularium, præter de-
scriptos in Litaniis, ut in Breviario
sicùt decrevit. *Sac. Rit. Congr. die 22.*
Martii 1631. quia Pius V. omnem pe-
nitentiam additionem prohibuit in suâ Bul-
lâ.

VI. In Litaniis Majoribus S. Marci,
& Rogationum, qui interfunt proces-
sioni, caveant, ne fabulentur, ne fiant
rei coram Domino materialiter tan-
tùm interessendo, nam Litaniæ sunt
pars integralis officii hujus diei, & id-
circò qui non interfunt processionì,
post *Benedicamus Domino*, ad Laudes, o-
misso *Ÿ. Fidelium Anima*, &c. & Anti-
phona, *Regina Cali*, tenentur recitare
privatim genibus flexis Litaniæ cum
suis Præcibus, & Oration. sinè Psalm.
Pœnit. Rub. Breviarii hujus diei.

Missâ

VII. Missa processionum tres habet orationes sine commemoratione cuiuscunque festi occurrentis, de quo si novem lectionum est, poterit cantari alia Missa.

VIII. Feria tertia Rogationum in Missis privatis (nam Missa solemnis canitur, ut supra post processionem) si fiat de festo lectionum, in illius Missis fit commemoratio Rogat. Si fiat officium de Simplici festo, potest dici Missa de eo, cum commemoratione Rogat. vel Missa de Rog. cum commem. fest. Gavant. *ibidem.*

IX. Si verò festum non occurrat, dicitur Missa Rog. neque in eâ fit commemoratio de officio feriali, quòd singulare est hâc die.

X. Altarium minorum paramenta erunt officio conformia, Altaris autem Majoris, & celebrantium in quocunque Altari conformia erunt. *Miss. Rog.*

X. Vigilia Ascensionis habet Missam propriam, quòd si eo die occurrat festum simplex, secunda oratio erit de

eo, tertia de Rogat. si verò novem lectionum Missa erit de festo, cum commem. Vig. & Rog. Gav. *ibid.*

XI. In Ascensione Domini post Evangelium extinguitur cereus Paschalis, nec amplius accenditur (nisi in Sabbato Pentecostes ad benedictionem fontis) ad repræsentandum Christi discessum ab Apostolis. Gav. *ibid.*

XII. Vigilia Pentecostes habet benedictionem fontis, & baptismum in Ecclesiis Cathedralibus, & in aliis Parochialibus, ubi hæc laudabilis viget consuetudo, non dicitur, *Flectamus genua*, quia sumus in tempore Paschali, color albus usque ad nonam, violaceus in benedictione fontis, & in reliquo usque ad Missam solemnem exclusivè; Rubeus deindè adhibetur, qui, & in privatis Missis hujus diei, licèt celebrentur antè nonam, nullaquè in his Missis fit commemoratio festi simplicis, licèt in officio facta fuerit communio, nec dicitur *Credo*, *Præfatio*, & *Communicantes*, ut in *Rub. hujus diei*. Gavant. *ibid.*

Missa

XIII. Missa sollemnis hujus Vigiliæ, etiam in Ecclesiis, quæ non habent fontem, seu ubi non viget consuetudo illum renovandi, incipit à Prophetiis inclusivè, quibus finitis cum suis orationibus, Celebrans deponit casulam, & cum Ministris antè Altare procumbit, & aliis omnibus genuflexis, cantantur Litaniæ à duobus cantoribus in medio chori, utroque choro idem simul respondente, cum autem perventum fuerit ad *Ÿ. Peccatores te rogamus, &c.* Sacerdos, & Ministri surgunt, & accedunt ad Sacristiam ubi induuntur paramentis rubeis, accensisque luminaribus circà Altare, in fine Litaniarum cantatur solemniter *Kyrie Eleison*, prò Missâ, & repetuntur ut moris est, interim Sacerdos cum Ministris procedit ad Altare, & facit confessionem, deindè ascendens osculando illud in medio, & incensando more solito, finitis *Kyrie Eleison*, intonat *Gloria in Excelsis, &c.* & campanæ pulsantur. Ad Evangelium non portantur luminaria,

sed incensum tantum. Si verò Ecclesia
 habuerit fontem Baptifinalem, & ibi
 fuerit consuetudo illum renovandi, ab-
 solutis Prophetiis, vadit ad fontem, ut
 in Sabbato Sancto. Gavant. *locis citatis*
Rub. Miss. hujus diei. Claudius Arnaud.
tract. 1. p. 4. tit. 11. Cæremôn. Episc. l. 2.
cap. 32. Pisc. l. 3, sec. 9. cap. 6. 7. & 8.
 De festo Pentecostes nihil est notandū.

DE FESTO
 SANCTISSIMÆ
 TRINITATIS
 CORPORIS CHRISTI,
Et Dominicis per Annum.

Caput XI.

I. **D**ominica in Octavâ Penteco-
 stes multiplici titulo decora-
 tur-

De Festo SS. Trinitatis. 335

tur, est enim dies Dominica, ac pariter festiva, Dominica Sanctissimæ Trinitatis, & octava Pentecostes, festum est solemne, quia Sanctissimæ, summæque atque individuae Trinitatis Sacrum; Quatenus dies festus, est ex majoribus secundæ classis, taliq̃ue ritu, quoad ordinationem officii celebrari debet, unde simplici eo die occurrente, de eo tantum in Laudibus, & Missis privatis commemoratio fieri debet. Andreas Pisc. Cast. l. 3. sec. 9. cap. 9.

II. Dominica ista connumeratur inter majores, ita ut quodcunque festum etiam ex majoribus, in ipsâ occurrens transferri debeat, singulariterque hujus festi officium distinguitur ab officio Dominicæ, cujus commemoratio fieri debet in Vesperis, & Laudibus, cum homiliâ, quæ dicitur prò nonâ lectione, & in Missâ legitur Evangelium in fine. In Ecclesiâ verò propriâ officium est solemne primæ Classis, cum octavâ celebrandâ, ut in Octavario Romano. Piscara ibidem.

336 *De die SS. Trinitatis.*

III. Feriâ quintâ post Sanctissimam Trinitatem celebratur cum octavâ solemni ritu festum Corporis Christi ex *instituto Urbani IV. de anno 1262. ab Eugenio IV. de anno 1433. confirmatum* ob causam, quam reddit S. Thomas in officio ejusdem festi quod est primæ classis secundi ordinis, in quo solemniter loci superior ubique celebrare debet, ideò Altaris ornatus sollemnis esse debet, pariter Celebrantis, ac Ministrorum paramenta; Ecclesia non solum ratione festivitatis, verum etiam specialiter ratione processionis, quæ fit sollemnissima in paramentis albis, & in eâ servantur, quæ in Rituali Romano Pauli V. ordinantur, undique ornari debet. *Gav. p. 4. tit. 12. Cærem. Episc. l. 2. c. 33. Pisc. ibid. sec. 10. cap. 1. Claud. Arnaud. tract. 1. p. 4. tit. 12.*

IV. Primæ Vesperæ solemniter Celebrantur, non tamen in eis exponitur Sanctissimum Sacramentum, & ideò in Hymno, *Tantum ergo Sacramentum, &c.* non genuflectitur. *Pisc. ibid.*

In

V. In Missâ solemni, quæ post tertiam celebrari debet, consecrantur duæ Hostiæ, servatis omnibus more solito usquè ad communionem; statim autem ac alteram Celebrans sumpserit, sumpto etiam Sanguine, alteram in Tabernaculo in processione deferendam ità deponet, ut per vitrum, seu CrySTALLUM, quâ ipsum Tabernaculum circumseptum esse debet, exterius adorantibus appareat; Ipsum autem Tabernaculum, antequàm Celebrans ablutionem summat, deferri debet à credentiâ per Subdiaconum, statim atque Celebrans Sacram Hostiam imposuerit in medio Altaris super Corporalia collocari debet. *Pisc. ibid.*

VI. Antè Sanctissimum Sacramentum, quoties in hac Missâ Celebrans transire contigerit, genuflectet, observando, tam circa conversiones, quàm in benedictione dandâ, ac reliquis omnibus, quæ superius in Cænâ Domini sunt adnotata; finitâ Missâ deponuntur Manipuli à Ministris, Celebrans verò

338 De die SS. Trinitatis.

induit Pluviale extrâ cornu Epistolæ, & stans imponit incensum sinè benedictione, & genuflexus ter incensat Sacramentum in Tabernaculo ostensorio positum eâ ratione prorsus, quæ describitur in feriâ quintâ in Cænâ Domini, & interim dùm incensatur potest cantari. *O sacrum convivium, vel Tantum ergo Sacramentum, &c.* Gavant. & Arnaud. *ibid.*

VII. Elevato Sanctissimo Sacramento, vel etiam antè, si opus erit, Cæremoniarius, vel etiam alius, cui de jure vel consuetudine competit, curabit, ut Processio secundùm ordinem in Rituali descriptum dirigatur ac procedat. *Cærem. Episc. l. 2. cap. 33.*

VIII. Parietes viarum, per quas est transeundum ornari debent ex prædicto Rituali Romano tapetibus, & Auleis, ac sacris Imaginibus (non tamen profanis) Actus autem Sceneci, vel ludrici, indecorivè prohibentur. *Cærem. Episc. ibid. Visitatio Apostolica S. Caroli, S. in solemnitate Sanctissimi Corporis Gavant.*

Christi. Gavant. & Arnaud. ibidem.

IX. Non potest deferri Tabernaculum Sanctissimi Sacramenti Sacerdotum humeris, sed manibus tantum Celebrantis, non obstante quavis contrariâ consuetudine, quam abusum esse declaravit. *Sac. Rit. Congreg. die 2. Iunii 1618.* neque etiam si longior sit Processionis via, licet in Altaribus, quæ in viâ, & in Plateis ponuntur, deponere Sacramentum, sed recto ordine procedente ad Ecclesiam est deferendum. *Ex Visitatione Apostolicâ §. supracit.*

X. Imago, quæ est in Hostia, debet terga vertere Celebranti, ut de imagine Crucifixi docetur aliàs, & ita accipit, dum ab Altari Diaconus Tabernaculum accipit, & stans genuflexo Celebranti immediatè tradit. *Gav. & Arnaud. ibid.*

XI. Clerus in processione immediatè præcedat Celebrantem cum cereis accensis, cæteri, sive confratres, sive regulares antè Clerum procedant, cereosque omnes eâ manu, quæ cuique exterior

340 . *De die SS. Trinitatis.*

rior est, alterâ pectori adnotâ, tenentes, Hymnos decantent alternatim, qui à Celebrante cum Ministris dici poterunt submissâ voce. *ibid.*

XII. Qui Crucem defert, congruit, ut veste Subdiaconali sit indutus, & procedat mediûs inter Acolythos cum candelabris, & cereis accensis, ut aliàs dictum est, in honorem Crucis, & Crucifixi, sicuti fit in Altari. Gavant. *Cærem. Episc. Pisc. l. 2. sec. 10. cap. 2. & Arnaud. ibidem.*

XIII. In ferendo Baldachino, & hastarum distributione, ut notatum est suprâ in feriâ quintâ in Cænâ Domini, hic ordo servandus est.

XIV. In exeundo per Ecclesiam Baldachinus portabitur à Clericis Sæcularibus, per viam autem à Sæcularibus Nobilioribus, qui etiam illum per Ecclesiam in redditu portabunt; Inter hastas Baldachini nobiliores reputantur eæ, quæ sunt in faciem Celebrantis, inter has, quæ à dexteris sunt magis elucet, ita ut minùs dignæ sint, quæ post Cele-

De die SS. Trinitatis. 341

Celebrantem feruntur, ergò primæ prius recipiendæ sunt; deindè quæ sequuntur, postremò ultimæ in Baldachinis sex, aut octo astrarum. *Cærem. Episc. l. 1. cap. 14. de usu umbraculi, & Gav. p. 4. tit. 8.*

XV. De circulo, & viâ procedendi standum erit locorum consuetudini, aliqui volunt procedendum esse à latere Epistolæ ad latus Evangelii, rectiùs tamen proceditur à latere Evangelii ad latus Epistolæ. *Gavant. par. 4. tit. 12.*

XVI. Posito incenso in duobus Thuribulis, & incensato Sacramento, ut suprâ dictum est, Subdiaconus velum oblongum super humeros Celebrantis imponit, qui genuflexus in superiori Altaris gradu accipit de manu Diaconi Sanctissimum Sacramentum, ac surgens, ipsum in medio Altaris ad populum conversus elevatum antè faciem tenet, Ministrisque hinc indè fimbrias Pluvialis elevatas tenentibus, descendit sub Umbellam, vel Baldachinum, præcedentibus Acolythis cum Thuribus,

342 *De die SS. Trinitatis.*

ribulis, hocque modo Sacramentum incensantibus, aut alternatim ducendo Thuribula, ut fit in incensatione personarum, aut hinc inde antè procedentibus movendo, sinè strepitu, manibus dexteris Thuribula de iisdem pendentia, & affumantia, ait Rituale Romanum, quasi sternendo viam Sacramento cum odore incensi, qui modus videtur magis usitatus, & maiorem reverentiam connotat ergà Sacramentum, quod ut plurimum à genuflexis Sacerdotibus incensari solet. Gav. p. 4. tit. 8. Rit. Rom. & Piscara *ibid.*

XVII. Clerus in Ecclesiâ ad primos duos versus, *Tantum ergo Sacramentum.* &c. convenit, ut genuflectat conversus ad Sacramentum, Ministris tamen non genuflectentibus, extrâ Ecclesiam vero minimè ubi enim multus est Clerus, posset alioqui, & malè interrumpi processio. Gav. *ibid.*

XVIII. Ad Ecclesiam reversi, ubi antè Altare pervenerint, Subdiaconus deponit Crucem loco congruo, & Ceroferarii

roferarii candelabra super credentiam,
ac propè Altare genuflectunt, reliqui
quoque hinc indè per ordinem genu-
flectunt, adhuc cereos accensos tenen-
tes, & cum Celebrans antè Cancellos,
vel ad gradus Altaris pervenerit, amo-
vetur Baldachinum per Ministros Ec-
clesiæ ad hoc deputatos, & qui illud de-
ferebant, eodem loco genuflectunt,
Celebrans adhuc antè gradus Altaris
stans Sacramentum in manu Diaconi
genuflexi deponit, qui illud priùs ab
ipso Celebrante adoratum, Altare
ascendens in medio super Corporalia
collocabit, Celebrante interim in gra-
du Altaris inferiori genuflexo manen-
te, atque Subdiacono pariter ad ejus si-
nistram in plano genuflexo, Diacono
ad Celebrantem redeunte, ministratur
incensum sinè osculis, & sinè benedi-
ctione, & interim, dùm cantatur, *Tan-
tum ergo Sacramentum*, &c. Celebrans
Sacramentum incensat, ut suprà, & dùm
cantores subdunt, *Panem de Cælo*, &c.
Choro respondente, *Omne delectamen-*

344 De die SS. Trinitatis.

tum, &c. Celebrans stans, Ministris hinc indè adhuc genuflexis librum sustinentibus, dicet *Dominus Vobiscum*, & orationem, *Deus qui nobis*, &c. nihilque aliud addens, ascendit ad Altare, genuflectit, & ipsemet nullo Diaconi Ministerio, accipiens velatis manibus, ut priùs, Tabernaculum, cum eo benedicit semel Populum, facie Hostiæ ad eundem versa, in modum Crucis nihil dicens, & gyrum perficiens reverenter reponit, deindè, genuflexione factâ descendit ad gradus, ut priùs, & amoto velo à Subdiacono ex humeris Celebrantis, Diaconus ascendit, genuflectit, & reponit in locum suum, vel in locum altiorem, ut eo die colatur à populo prò locorum consuetudine. Gav. *Cerem. Episc. Rit. Rom. Pisc. & Arnaud. locis. cit.*

XIX. Si Altare, ubi asservatur Santissimum Sacramentum in Tabernaculo, est aliud ab Altare majori, ubi celebratum, & jam terminata processio fuit, Celebrans, post datam benedictionem,

nem, factâ prius genuflexione, iterum accipit Sacramentum, & ad populum conversus, ut in principio processionis, cum Ministris descendit sub Umbellam, vel Baldachinum, præcedentibus Acolythis cum Thuribulis, illudque ad Altare solitum defert, vel saltem (nisi adhibeatur Baldachinum) coopertum totum extremitatibus Veli sibi ab humeris pendentis, & eo deposito super Altare, & factâ genuflexione ibidem, descendit ad gradus infimos illius Altaris, donec in Tabernaculo à Diacono ut suprâ, reponatur, candelæ ardebunt, & intorticia usque ad datam benedictionem inclusivè. Gav. *ibid.*

XX. Illis in oppidis, in quibus exponitur Sanctissimum Sacramentum, cum per octavam Divina Celebrantur officia, hâc ipsâ die Sacratissimi Corporis Christi ad Vesperas solemnes, & per Octavam, Altare cum luminibus, ac flusculis, prout fieri solet in celebratione Quadraginta Horarum, solemniter ornabitur, & horâ congruâ dato

to signo campanarum, convenientibus omnibus ad Vesperarum officium celebrandum, Celebrans in Sacristiâ, unâ cum Assistentibus indutis Pluvialibus albi coloris, præcedente Thuriferario cum Ceroferariis, accensis in Altari luminibus, dato ultimo campanarum signo ad Altare procedit, ubi detecto capite, factâ Altari reverentiâ, aliquantulum genuflexus orabit, mox primus Assistens Altare ascendens ipsam sacram Hostiam, loco præparato in Ostensorio, in medio Altaris, cum debitis genuflexionibus collocabit.

XXI. Celebrans adorato Sanctissimo Sacramento surgit, & ministrante primo Assistente Naviculam, incensum in Thuribulum imponit nihil dicens, neque signum Cruci super illud efformans, tunc genuflexus, Assistentibus hinc indè Pluvialis fimbrias elevantibus, triplici ductu Sanctissimum Sacramentum incensat, antea, & postea profundè inclinans, Interim tanguntur organo cessante campanarum sono, deinde

dè reddito Thuribulo Assistenti, qui illud sinè osculis accipit, datque Thuriferario, in chorum ad locum suum accedet.

XXII. Vesperæ solemniter cantantur prout in solemnioribus, omnibus stantibus, detecto capite. Ad *Magnificat* ministratur incensum à stantibus, ita tamen ne terga vertant Sacramento, & omnia fiunt more solito cum benedictione incensi, quia altare incensandum est, ipsum autem Sacramentum incensatur triplici ductu à Celebrante genuflexo, cui etiam Ministri omnes genuflexi assistunt super supremum Altaris gradum, exceptis Thuriferariis, quos semper stare decet, deindè Celebrans surgens incensabit primùm Sanctorum Reliquias, vel imagines, si adsint, mox Altare, semper, dum per medium transire contingit, genuflectens.

XXIII. Si cantandum sit Matutinum, omnes in choro erunt detecto capite, sivè stantes, sivè ad lectiones sedentes, eaque omnia observabunt, quæ suprà
suis

348 *De die SS. Trinitatis.*

fuis locis de Matutinis solemnibus sunt adnotata; Laudes verò celebrantur eodem ordine, quo de Vesperis dictum est, & ad *Benedictus* incensatur Altare, prout ad *Magnificat*.

XXIV. Completo officio, omnibus Clericis, & Sacerdotibus intra Presbyterium, vel in choro genuflexit, Celebrans cum Ministris ad Altare accedens Sacramentum incensat, ut suprà, interim in choro cantabitur, *Tantum ergo Sacramentum*, &c. deindè post *Y. Panem de Cælo*, &c. Celebrans surgens dicit, ut suprà, orationem, *Deus qui nobis*, &c. ac datâ cum Sanctissimo Sacramento benedictione, repositoque Sacramento intra ciborium, ubi est consuetudo pulsandi campanulam in fine officii, dabitur signum, & recedentibus omnibus suo ordine tunc, & non prius, extinguuntur luminaria in Altari, And. Pisc. Castaldus l. 3. sec. 10. cap. 2. Gavant. par. 4. tit. 12. num. 10. & 11. Cærem. Episc. l. 2. cap. 33. Conc. Prov. Med. 4. p. 2. tit. de iis quæ ad Sanctissima Eucharisti-

charistia Sacramentum pertinent.

XXV. De Dominicis per annum nihil mihi aliud notandum videtur, nisi quòd post Pentecostem, usquè ad Adventum, quandò celebratur de feriâ, Altaris ornamenta, ac Celebrantium paramenta erunt Viridis coloris, exceptis Dominicis infrà aliquam octavam occurrentibus, nam tunc color erit conformis Sancto, cujus octava celebratur. *Pisc. supracit. l. 3. sec. II. c. I. n. I.*

XXVI. Item, quòd illa dicitur cuiusque mensis prima Dominica, quæ incipit in Kalendis, vel est proximior Kalendis illius mensis, ità ut si Kalendæ fuerint secundâ, tertiâ, vel quartâ feriâ illa censeatur prima mensis Dominica, quæ præcedit illas Kalendas, si autem Kalendæ fuerint, feriâ quintâ, sextâ, vel Sabbato, prima Dominica mensis erit illa, quæ sequitur ipsas Kalendas, & in eâ liber scripturæ, qui ponitur in primâ Hebdomadâ, inchoari debet, ità ut in præcedenti Sabbato ponatur Antiphona ad Magnifi-

cat,

cat, illius historiæ, quæ in primâ mensis Dominicâ legi debet, quòd etiam suis propriis locis notatur. Piscara ibidem. c. 2.

D E

RVBRICIS PROPRIIS

MISSARVM DE SANCTIS,

Vt in Missali.

Caput XII.

IN proprio de Sanctis nihil invenio, quòd discordet à solutis ritibus, præter festum Purificationis Beatæ Virginis, & festa, quibus cantantur duæ Missæ, sed quia hæc solum ad Cathedralles, & collegiatas spectant, actus tantum, qui diei Purificationis conveniunt præscribam.

D E

DE BENEDICTIONE

CANDELARVM,

& Processione in Festo Purificationis.

Caput XIII.

I. **P**rimò vestiendum erit Altare Palio violaceo super album, ita ut facilè quoque antè Missam dimoveri queat.

II. Si venerit in Dominicâ, sit asper-sio aquæ benedictæ, ratione Domini-cæ, antè benedictionem candelarum, nempè priùs quàm ascendatur ad Altare.

III. Quandò hoc festum celebratur in Dominicis Septuagesimæ, Sexagesimæ, vel Quinquagesimæ, sit tantùm benedictio candelarum, & earum distributio, & Missa dicitur de Domini-câ, nisi Ecclesia dicata sit in honorem Beatæ Virginis, de quâ eo casu ex Cærem. Episc. l. 2. cap. 16, tunc fieret Missa

352 *De Benediēt. Candelarum.*

sa de festo cum commemoratione Dominicæ, & paramenta essent alba, & hic textus secundum opinionem Claudii Arnaud. *tract. 1. p. 4. tit. 14. num. 2.* intelligi debet de quâcunque Ecclesiâ dicatâ quocunque titulo in honorem Beatæ Virginis, quòd clarè constat ex eo, quòd ex Decreto Clementis Sexti Missa dicitur de Beatâ Virgine in Ecclesiis ejus nomine dicatis, etiam delato officio, quod frustrâ poneretur in Ecclesiis dicatis titulo Purificationis, quia eo casu Missa debet concordare cum officio, & idcirco non indiget tali concessione, cùm in iis Dominicis fieri possit de Titulari, quòd colligi potest etiam ex ipso *Ceremoniali supracit.* cùm loquatur sinè limitatione, dicendo tantùm. In Ecclesiâ Beatissimæ Virgini dicata, Quòd asserit etiam Reverendissimus D. Georgius Polacchus *in suis afforismis Ceremoniarium p. 2. cap. 9.* hoc tamen ego sic cum *Pisc. l. 3. sec. 3. cap. 3. n. 5. & 6.* intelligendum esse censerem in Ecclesiis, quæ non sunt dicatæ

catæ sub titulo Purificationis, officium, & Missas privatas celebrandas esse de Dominicâ in paramentis violaceis, Missam autem solemnem post processionem de festo Purificationis in paramentis albis; In propriâ verò Ecclesiâ, officium, & Missas privatas cum solemniter semper celebrandas esse de festo, cum sit duplex primæ classis, & celebretur cum octavâ, mutatis tamen lectionibus primi Nocturni, quæ erunt de Scripturâ occurrenti.

IV. His tamen non obstantibus, quæ scripsimus juxtâ Cæremoniale antè novam recognitionem, sciendum est tandem in novo Cæremoniali Episcoporum jussu Sanctissimi D. N. Innocentii Papæ X. recognito; & jam Romæ edito terminatum, quòd in Dominicis supradictis non celebratur Missa de festo idest de Beatâ Virgine nisi in Ecclesiis sub titulo Purificationis dictatis, stando Rubricæ Missalis novi sub hoc festo positæ, ut videre est in ipso *Cærem. l. 2. c. 16.* quòd est observandum.

Q

Paretur

354 *De benedict. Candelarum.*

V. Paretur credentia in cornu Epistolæ cum candelis super positis, ibidem etiam paretur Vas aquæ benedictæ, & Thuribulum cum Naviculâ, in ipso verò cornu Altaris collocetur Misfale apertum. Si quid hic omittitur vide ea, quæ diximus in Dominicâ Palmarum huic benedictioni, & processioni communia.

VI. Sacerdos osculato Altari in medio, Ministris verò stantibus hinc inde, manibus junctis incipit benedictionem, Diacono, cùm producit signum Crucis super candelas, fimbriam anteriorem Pluvialis elevante.

VII. De incenso imponendo, asperfione aquæ, incensatione, & candelarum distributione, ut in ordine Romano, vide quæ suprâ notavimus in benedictione cinerum, & Palmarum, est enim eadem ratio.

VIII. Ordo Romanus accendi prius jubet, & postea distribui, toleratur tamen alicubi, quòd accendantur tantùm initio Processionis, ob longiorem distribu-

tributionem vel tenuitatem candelarum, quòd magis etiam convenit, cum *Rub. Miss. hujus diei.*

IX. Post Septuagesimam dicitur, *Flectamus genua*; nisi celebretur in Dominicâ, quia tunc non dicitur, neque Sacerdos unquam genuflectit; Processio fit, ut in Palmis neque alius, nisi Subdiaconus Missæ fert Crucem, præceditque omnibus Thuriferarius.

X. Finitâ processione, accipiunt Celebrans, & Ministri paramenta alba prò Missa, nisi celebretur in Dominicis Septuagesimæ, &c. omnes tenent candelas accensas in manu ad Processionem, ad Evangelium, & ad Elevationem, quæ tamen à Ministris non tenentur in Missa, nisi à Celebrante ad Evangelium tantùm; standum erit etiam cum candelis post Elevationem, non genuflectendum, quòd tamen in Choro tantùm intelligi debet.

XI. Amovetur Palium violaceum, si Missa dicenda sit de festo Beatæ Virginis.

356 De benediēt. Candelarum.

XI. Ex verbis Rubricæ non præcipitur, quòd candelæ sint tenendæ accensæ ad Evangelium, quandò Missa est de Dominicâ Septuagesimæ, &c. neque Romæ accenduntur in hoc casu.

XII. Si ob pluviam non itur extrâ Ecclesiam, fiat idem, quòd & in Processione Palmarum. Gav. p. 4. tit. 14. *Cærem. Episc. l. 2. c. 16. & 17. Pisc. Polacchus, & Arnaud. locis cit.*

DE RVBRICIS MISSARUM COMMVNIS SANCTORVM.

Caput XIV.

I. **C**ommunes Missæ inserviunt, Etùm celebrandis Sanctorum aliquorum festis, quæ habentur in Calend-

lendario, & nihil habent proprium, vel non habent omnia, ut videre est in proprio Sanctorum; tùm celebrandis festivitibus, quæ extrà Calendarium occurrunt in pluribus locis, præsertim verò Patronorum locorum, & Titularium Ecclesiarum, qui nihil habent proprium in Missa. Est autem unicuique liberum recitare Missam, quam voluerit ex eodem communi, ubi sunt plures Missæ, & multò magis Epistolam, & Evangelium ex ibidem assignatis, dummodo oratio, & Evangelium Missæ concordent cum oratione, & Evangelio officii.

II. Si infrà octavas Paschæ, aut Pentecostem, cantanda sit Missa de festo transferendo ob concursum populi, vel ratione Tit. Ecclesiæ, vel votiva sollemnis prò re gravi, dicenda erit, ut in tempore Paschali, quia tempus Paschale terminatur tantùm in Sabbato antè Trinitatem.

III. Notanda item est Parentesis in oratione secreta Missæ Dedicationis

358 *De Rubricis Missarum, &c.*

Ecclesiæ, ea enim verba, quæ parente-
si clauduntur, omitti debent, cum di-
citur Missa de Dedicatione alicujus Ec-
clesiæ, quæ non sit eadem ipsa, in quâ
celebratur; In Missa Dedicationis Ec-
clesiæ Cathedralis observandum est, re-
citandum esse Symbolum per totam
Diœcesim.

IV. De Sanctis celebrandis tempo-
re Paschali nihil mihi notandum est,
cùm Rub. Miss. sit satis clara, sicuti et-
iam de Missis Votivis, cùm extent quæ-
dam cartæ, & libelli editi *Venet. 1637.*
& nuper Ticini Regii 1645. in quibus
de illis satis videre potest, nonnulla er-
gò tantùm de Missis prò Defunctis,
hic breviter addam. *Gavant. p. 4. tit.*
16. Claudius Arnaud. tract. 1. par. 4.
tit. 16.

V. Die depositionis, & anniversario
Summi Pontificis dicitur prima Missa,
quia, quæ rarò adhibentur, prætiosa
reputantur, neque quotidiana vilescunt
consuetudine, sicut etiam prò Episco-
pis, & Cardinalibus eadem prima Mis-
sa

sa dicenda est, mutatis orationibus, & licet Rub. non præscribat hoc, tamen usus eam ita declaravit, quia sunt Episcopi majores, pro Diacono tamen Cardinali oratio. *Inclina Domine*, ut in Missali, additis verbis Diaconi Cardinalis.

VI. Pro Sacerdote defuncto, juxta laudabilem consuetudinem in plerisque Ecclesiis majoribus Almæ urbis, dicitur Missa secunda, mutatâ oratione, si tamen prima dicatur favet. *Rub. Miss.*

VII. Oratio in tertio, septimo, & trigesimo non debet dici ijs diebus, quibus inter illos occurrunt, sed tantum diebus prædictis numeratis à die Obitus, vel sepulturæ nam aliter esset mendacium dicere Tertium, Septimum, & Trigesium, cum esset Quintus, &c.

VIII. Anniversaria, quæ fiunt ubique pro Defunctis extrâ diem præcisum annuum cum propriâ Missâ, non incongruè fiunt, licet laudabilius esset Missas dici, ut in quotidianis Defunctorum; cum propriis orationibus.

360 *De Rubricis Missarum, &c.*

IX. Littera N. exigit nomen Defuncti, si tamen est nobilis, vel consuetudo sit nominandi omnes in collectâ, & orationibus.

X. Die Tertio, Septimo, Trigesimo, & Anniversario repetenda est Missa prò Ecclesiasticis prædictis, quæ dicta est in die depositionis, sicuti fit prò Laicis in iisdem diebus ex propriâ Rubricâ, oratio verò semper erit propria Episcopi, vel Sacerdotis, neque refert in eâ non fieri mentionem de tertio, septimo, trigesimo, & Anniversario, extrâ prædictos dies Missæ dicuntur, ut in quotidianis Defunctorum cum propriis omnibus.

XI. Oratio prò Patre, & Matre dicitur tantùm prò Patre, & Matre Sacerdotis Celebrantis, & non prò aliis, nam aliàs prò Patre cujusque non convenit oratio in ore Sacerdotis, ut patet audientibus.

XII. In his Missis genuflectunt omnes, in privatis ad totam Missam, præterquàm ad Evangelium, in solemnibus
bus

De Rubricis Missarum, &c. 361
bus genuflectunt ad Confessionem
cum suo Psalmo, ad orationes, à *San-*
ctus, usquè ad *Pax Domini*, & ad oratio-
nes post Communionem, reliqua, quæ
servantur in Missâ solenni legi possunt
in capite de Celebrante, & alibi. Gav.
par. 1. tit. 17. & 18. Rub. Miss. 5. Carem.
Episc. l. 2. c. 8. Claud. Arnaud. tract.
1. p. 4. tit. 18. Andr. Piscara Castaldus
l. 2. sec. 6. c. 5.

DE R V B R I C I S B E N E D I C T I O N U M .

Caput XV.

I. **B**enedictiones sunt in duplici
differentiâ, aliæ enim sunt con-
stitutivæ, aliæ verò invocativæ, illæ
quidem, per quas, sive res, sive perso-
næ Divino Cultui destinantur, hæ ve-
rò sunt, per quas à Deo, vel rebus, vel
perso-

362 *De Rubricis Benedictionum.*

personis imploratur auxilium Divinum; Primi generis sunt benedictiones Aquæ, Vestium Sacerdotalium, Mapparum Altaris, Corporalium, & Vasculi pro Sacrosanctâ Eucharistiâ, de quibus in Missali agitur quia communes esse possunt simplici Sacerdoti privilegiato, seu delegato, ne dum Episcopo, seu Abbati, qui hanc facultatem etiam nemini delegare possunt, nisi auctoritate Apostolicâ suffulti, quia de potestate ordinis est hæc benedictio, quæ non potest ab Episcopo delegari, sicuti potestas jurisdictionis, quæ delegari potest, & in Praxi Sacrâ Rituum Congregatio sæpius requisita fuit ab Episcopis insignioribus. teste Gav. par. 4. tit. 19. n. 23. & Augustino Barbosa in sua summa Apostolicarum decisionum. verbo benedictio; ubi legi possunt multa decreta, in quibus eam concessit, aliquandò limitando personas in dignitate constitutas, aliquandò ad tempus, sæpiùs tandem sinè limitatione; Aliæ sunt Agni in Paschate, Ovorum, Panis,

De Rubricis Benedictionum. 363

nis, Novorum fructuum, cujuscunque commestibilis, & aliæ, de quibus nihil est notandum, præter habitum Sacerdotis benedicturi, & benedictionem aquæ singulis Dominicis diebus.

II. Habitus benedicturi Sacerdotis erit superpelliceum, & Stola regulariter alba, aliquandò etiam violacea, ut infrà, color enim albus designat puritatem communicandam rebus benedicendis, violaceus autem adhibetur congruè in benedictione conjunctâ cum exorcismis ad effugandos Dæmones, undè ad aquam benedicendam eo colore utimur; Potest tamen adhiberi Stola coloris temporis congruentis, ut dicitur *in Rub. Rit. Rom.*

III. Stando semper benedicat Sacerdos, & aperto capite, manuque forme crucis signum versus rem, ubi est notata ✝ & item ipsam aspergat in fine ter hoc est, in medio, à dexteris, & à sinistris rei, neque esculenta super Altare ponantur sed super mensam extrà Altare paratam, licèt aliæ res super illud

364 *De Rubricis Benedictionum.*

collocari possint, laudare tamen ad maiorem reverentiam Altaris, ne super ipsum collocarentur.

IV. Omnibus Dominicis diebus in memoriam Baptismi, qui in Dominica Paschæ solemniter celebratur, ut testatur Rupertus Abbas l. 7. cap. 20. fit aspersio aquæ benedictæ, etiamsi in Altari sit exposita Sacra Eucharistia, tunc tamen abstinendum est ab aspersione Altaris, & Diaconus similiter debet abstinere ab osculis aspersorii, & manuum, quæ aliàs nunquam omittit, tam in principio, quàm in fine aspersions; Dominica verò Resurrectionis, & Pentecostes fit aspersio cum aquâ pridie benedictâ in Fonte Baptismi antè infusionem olei, & Chrismatis acceptâ.

V. Nullus præter Sacerdotem ex Conc. Nannitensi hanc potest facere benedictionem, qui, si est celebraturus Missam, induat super albam, Stolam Missæ convenientem, sin aliter, violaceam, ut in Rit. Rom. Pauli V. notatum est.

Hæc

De Rubricis Benedictionum. 365

Hæc verò aquæ benedictæ asperſio fit ſequenti modo videlicet.

VI. Sacerdos Celebraturus indutus Pluviali coloris officio convenientis medius inter Miniſtros accedit ad Altare, & ibi ad gradus cum Miniſtris genuflexus, vel factâ profundâ reverentiâ, accipit à Diacono aſperſorium, & intonatâ Antiphonâ, *Asperges me*, ſeu *Vidi aquam*, &c. tempore Paſchali, primò ter aſpergit Altare, videlicet in medio, verſus cornu Evangelii, tùm Epiſtolæ, deindè ſe ipſum, poſteà erectus Miniſtros adhuc genuflexos, deindè Clerum ſtantem abſquè capitis inclinatione, non ſingulos, ſed plures ſimul, qui aſpergenti reverenter caput inclinare debent, & juxtâ locorum conſuetudinem, etiam Laicos, Diaconus interim elevat à dexteris ſimbriam anteriorem Celebrantis, dùm aſpergit, qui item ſubmiſſâ voce cum Miniſtris dicit Pſalmum, *Miſerere*, cum *Gloria Patri*, &c. niſi ſit tempus Paſſionis, & Antiphona, quâ à choro abſolutâ, reverſus

366 *De Rubricis Benedictionum.*

Ius ad Altare, stans antè gradus illius junctis manibus tenentibus Ministris librum antè illum, dicit versiculum, *Ostende nobis, &c.* cui si est tempus Paschale addit, *Alleluya*, postea orationem, ut in *Rub. Miss.* quibus absolutis, depositoque ibi Pluviali assumit Manipulum cum casulâ prò Missa.

VII. In illis Ecclesiis, in quibus iustâ ex causâ non cantatur Missa, asper-sio fiat à Celebrante antè Missam Parochialem, quæ immediatè post horas dicitur, & tenet locum Missæ conventualis, ille verò Pluviali coloris temporis convenientis, vel si non habeatur, stola super albam sinè Manipulo indutus, Acolytho vasculum Ministrante, aspergit Altare primò (nisi super illud sit expositum Sanctissimum Sacramentum) se ipsum, ac Ministrum, deindè Clerum, postremò verò populum, ac denique dictis versibus, & oratione, ut suprâ, deponit Pluviale, Planetaque indutus Missam celebrabit. *Ca-rem. Episc. l. 2. c. 31. Gayant. par. 4. tit. 19. Rub.*

De Rubricis Benedictionum. 367

19. Rub. Miss. recogniti de aspersione aquæ benedictæ n. 11. & sequent. Andreas Piscara Castaldus l. 2. sec. 2. cap. 1. & Presb. Claud. Arnaud. in sua Epitome tract. 1. p. 4. tit. 19.

DE SVFFRAGIIS
EPISCOPI,

Proximè defuncti, & supplicationibus ad Deum prò novâ electione Episcopi impetrandâ.

Caput XVI.

I. **S**icut Episcopus, dum in vitâ est Sanctæ Pastoralis sollicitudinis studio debet saluti animarum invigilare, ità illud cum omni ratione conjunctum est, ut post ejus obitum Ecclesia

368 *De suffragiis Episcopi.*

clesiastici ordinis homines , & Lai-
ci , item quorum curæ , gubernatio-
nique Pastoralis , præfuit grata , piaque
memoria Episcopales vigilias , ac labo-
res , quibus ille in eo munere gerendo
functus est , prosequantur , prò illius a-
nimâ in primis Deum religiosè præ-
cantes.

II. Quamobrem Sacerdotes om-
nes , cùm Episcopi mortem audierint ,
primò quoque tempore Missam prò
ejus animâ , ut in *Conc. Prov. Med. I. tit.*
de funeribus Episcopi , ut in multis Con-
stitutionibus statutum est , celebrent.

III. Parochi quoque populum ad
preces Deo fundendas , tùm prò Pasto-
re defuncto , tùm prò pii vigilantisque
successoris electione hortentur.

IV. Annis item singulis , ut ibidem de-
cretum est postridiè ejus diei , quo om-
nium fidelium Defunctorum officium ,
& Missa solemnè Ecclesiæ ritu cele-
brantur , Sacerdotes omnes , tùm Vr-
bani , tùm Dioecesani Missæ sacrificium
prò suis Episcopis defunctis facere ne
præ-

prætermittant, Conc. Prov. Med. i. loco
cit. Constitutiones item Brixienſes tit. de
Archidiacono, §. Miſſæ item, & præces
item Brix. tit. de Archidiacono, & tit. de
funeribus, §. Sacerdotes omnes cum duobus
ſequentibus, &c.

D E

ÆGROTATIONE, MORTE,

Funere, & Exequiis Parochi,
& de ſupplicatione ad Deum
prò novâ Parochi electione.

Caput XVII.

I. **C**um Parochum aliquem gravi-
ter ægrotare contigerit, qui vi-
cinior eſt Parochus illum ſtatim invi-
ſat, unâ cum Vicario Foraneo, ut & ad-
huc ſuperſtiti Sacramenta Eccleſiaſti-
ca, ac reliqua Chriſtianæ Charitatis
officia

370 *De Funere Parochi.*

officia exhibeant, & vitâ excedentis funeris debitum honorem unâ cum aliis ejusdem Regionis Parochis persolvant. *Conc. Prop. Med. 2. tit. 2. dec. 15.*

II. Qui non solùm privatim singuli sacrum prò defuncto faciant primò statim post obitum die, sed etiam decimo post proximè sequenti Missam simul omnes solemniter ritu prò ipsius Animâ celebrent, prò quibus officiis nihil liceat exigere. *ibid.*

III. Dùm autem Ægrotus Parochus ministeria sua per Ægrotationem Populo præstare non poterit; Vicarii foranei erit aliquem alium illius loco interim sufficere, donec, vel ægrotus convalescat, vel si vitâ excesserit, novus Rector eligatur. *Constit. Brix. tit. de funeribus, & exequiis, §. cum Parochum. &c.*

IV. Parochus illius, qui proximè præcessit, Parochi anniversaria statò die, quo ille obiit, celebratione Missæ Parochialis agat, sin' autem prò festi, solem-

lemnisque diei ratione tunc agi non licet, alio die proximè antecedente, quo licebit prò illius Animæ salute piè, religiosèque exequatur. *Conc. Prov. Med. 6. tit. quæ ad funera pertinent, §. Parochus, &c.*

V. Vicarius foraneus etiam, ut dicitur in capite de Vicariis foraneis, cùm aliquis Parochus, seu beneficiatus suæ regionis vita excesserit, Indicem conficiat bonorum omnium ab illo relictorum adscitis ad eam rem duobus saltem ejus loci incolis bonæ estimationis viris, sub quorum tutelâ bona illa servanda relinquantur, donec Indice ad Episcopum Misso, aliud ab ipso statuatur.

VI. Scripta verò beneficii, quæcunque, sed instrumenta, quæ apud hæredes relictæ sunt, ut successori gratis redantur, ut *in Prov. Conc. sexto Med. tit. de iis, quæ ad bona Ecclesiastica pertinent, §. Quod Provinciales diligenter curabunt, sicut etiam Parochiales Baptizatorum, Confirmatorum, Matrimoniorum,*

372 *De suffragiis Episcopi.*

ac Animarum libri, cùm poena excommunicationis lata sit *in Conc. Prov. supracitato* contra quoscunque qui quovis modo asportant similia ad beneficia Ecclesiastica pertinentia. *Const. Brix. tit. de Ecclesijs. §. cum ex.*

VII. Illius item curæ erit, ut Populo præces indicantur, tàm prò defuncti Parochi animâ, quàm prò futuri successionis fundendæ. *Const. Brix. Tit. de Vicarijs foraneis, §. qui illud. Conc. Prov. Med. 2. supracit.*

SE-

SECUNDUS

TRACTATUS.

PARS PRIMA.

Epitome diversorum rerum magis utilium.

Epitome hoc in sex dividitur sectiones, quarum prima continet nonnulla sparsim præscripta, & magis necessaria, altera est de obligatione circa Missas, tertia de applicatione Sacrificii, quarta de Vicariis Foraneis, quinta de modo excipiendi Episcopum in suâ visitatione;

374 *Epitome diversarum rerum*
litatione; Postrema verò de præceden-
tia inter Ecclesiasticos.

*Nonnulla sparsim præscripta ma-
gis frequentiora.*

S E C T I O P R I M A.

I. **M**issa Parochialis sinè cantu est
privata, non conventualis
quo posito, multa deffiniri poterunt
circà Rubricas Missalis. Gavant. *par. i.*
tit. 15. de horâ celebrandi Missam.

II. Cruces super oblata fiunt hoc
modo ✝ cum manu transversâ, & non
erectâ, ut sit ad expellendas muscas, id-
est primum signum manu extensâ, &
alterum manu transversâ, ut appareat
transversum Crucis; neque excedant
mensuram palmis communis manus.
Quandoque super Hostiam, & Cali-
cem simul Crux facienda est inter Ho-
stiam & Calicem, ità pingi debet, ut
æqua-

æqualiter altè fiat Crux à Calice ad Hostiam, & transversè super oram anteriorem Pallæ, quæ Calicem tegit, quæ media esse solet inter Calicem, & Hostiam, sinistrâ semper interim positâ super Altare, & Corporale. Gavant. p. 2. tit. 7. de offertorio num. 5. Innocentius III. lib. 3. cap. 1. S. Carolus in actis Ecclesiæ suæ par. 4. de Missæ Ceremoniis. Georg. Polacchus post præfationem de modo formandi signum Crucis, satis clare, & fusè, &c. Rub. etiam Miss. de offert. Andr. Cast. l. 2. sec. 7. num. 5.

III. *Benedictus qui venit*, &c. non cantatur à choro, nisi post depositionem Calicis, etiam in Missis Defunctorum, quòd observatur in Capellâ Papali. Gavant. supracit. n. 11. Cærem. Episc. l. 2. c. 8. Andreas Castald. l. 2. sec. 9. c. 1. num. 20.

IV. Si Celebrans concionare velit, hoc agat finito Evangelio, sedeatque super scamno nudo in cornu Evangelii capite tecto, aut sinè casulâ in Pulpito, initio concionis signans se signo Crucis,

376 *Epitome diversarum rerum*
cis. Gav. p. 2. tit. 6. Rubr. Miss. novi 6.
Andr. Cast. l. 2. sec. 2. c. 6. n. 6.

V. Dùm fit absolutio post Missam
solemnem Defunctorum, si elevetur
Sacramentum in aliquo Altari, neque
Celebrans neque Ministri debent ge-
nuflectere, ne sacra interrumpatur a-
ctio, & rectiùs fieret, si in eâ elevatio-
ne pulsatio campaniæ omitteretur à
Ministro. Gavant. par. 2. tit. 13,

VI. Omittitur signum Crucis, quod
quidam præter Rubricam sibi faciunt
manu, & amictu simul à fronte ad pe-
ctus, vel signent se, antequam amictum
accipiant. Gav. p. 2. tit. 1. Georg. Po-
lacchus c. 4. p. 1.

VII. Manipulus debet ligari infrà cu-
bitum, non suprà, nec longius à manu,
Stola item debet imponi collo, ut tor-
ques, & non longè ab illo, ut quidam
faciunt, longè enim à collo est pro-
prium Episcopi. Gavantus & Polac-
chus *ibidem*.

VIII. In Altari privilegiato prò cer-
tis tantùm diebus, si in eos incidat fe-
stum

stum Duplex de præcepto, non potest dici Missa de Requiem. *Congreg. Rit. 24. Aprilis 1627. teste Gav. in suo Man. 3. Missa n. 25.*

IX. In festo Purificationis Beatæ Mariæ Virginis ne benedicantur eæ candelæ, quas quisque tunc antè distributionem gestat in manu, neque distribuuntur, nisi præsentibus in Ecclesiâ, & ad ægrotos tantùm mittantur, *Conc. Prov. Med. 3. & Cong. Episc. 1581.*

X. Non debet Sacerdos indutus Sacerdotalibus vestibus prò celebratione Missæ confiteri, nam dedecet Reverentiam debitam Sacerdotis Celebraturi. *Gavan, par. 2. tit. 1.*

XI. Non recitare Matutinum cum Laudibus antè Missæ celebrationem, cùm nulla sit causa, sed propter meram tantùm negligentiam, esse peccatum mortale, docet supracitatus. *Gav. innixus majori parti Doctorum, in quibus sunt duo sancti, & duo Pontifices. ibid.*

XII. Non sunt imitandi illi, qui duplicem adhibent pallam, alteram prò
R Calice

Calice, alteram prò Hostiâ, sinè Pontificis auctoritate, esset enim additio ritus, quæ est à Pio V. prohibita, & Corporale debet includi in Bursâ, ne cadat in terram, alioquin superflua erit. Gavant. *ibid.*

XIII. Quòd attinet ad plicaturam Corporalis, ità plicandum est, ut nec initium, nec finis appareat, cùm signet Sudarium capitis Christi, qui ut Deus, non habet nec principium, nec finem. *ibid.*

XIV. Ad Vesperas non utitur Stola Hebdomadarius, etiamsi non utatur Pluviali, non enim illa adhibetur vice Pluvialis, si tamen adhibeatur; Favet Andr. Cast. *lib. 2. sec. suprâ 8.* neque benedicit Populum, quia benedictio in Vesperis est propria solius Episcopi. Gav. *de Horis Canon. sec. 10. c. 3. n. 8. & num. 23.* Georg. Polacchus *p. 2. c. 8. & n. 13. in suis afforismis pag. 412. Cærem. Episc. l. 2. c. 3.*

IV. In fine Missæ, etiamsi non legatur Evangelium Sancti Joannis, sed aliud,

liud, respondetur à Ministro, Deo gra-
tias, & non *Laus tibi Christe*, & hoc ad
distinctionem primi Evangelii, quòd
significat prædicationem Christi hoc
autem Apostolorum. Gav. p. 2. tit. 15.
c. 12. & Rub. Miss. de Evangelio S. Ioan-
nis.

XVI. Ad *Sanctus* ter campanulam
pulsat Clericus, tùm in Laudem Dei,
& Sanctorum, tùm ad excitandos ad-
stantium animos ad proxima mysteria.
Gavant. p. 2. tit. 7.

VVII. Secretè orationes dicuntur à
Sacerdote in medio Altaris versus li-
brum, id est conversus ad librum, non
recedendo à medio, hincque patet ap-
tandum esse librum propè Corporale,
ut commodiùs legatur, non autem re-
linquendum eo loci, in quo lectum fuit
Evangelium; licèt hâc de re faveat.
Rub. Gav. *ibid.*

XVIII. Cùm extenduntur manus
super oblata ad orationem. *Hanc obla-
tionem*, &c. pollicem dexterum adhuc
super sinistrum in modum Crucis po-

380 *Epitome diversarum rerum*
nitur ut notavit Alocer in suo *Cerem.*
non infrà, sed suprà manus. *Gau. p. 2.*
tit. 8.

XIX. Subdiaconus ferens librum oscu-
landum Celebranti, alijsque secundum
consuetudinem locorum, & dans etiam
pacem, nemini inclinatur, cui porrigit
librum osculandum, pacemvè dat, nisi
postquam librum porrexerit, pacemvè
dederit, ob dignitatem Evangelij, pa-
cisque præstantiam, qui accipit, incli-
nat caput danti antè, & postquam acce-
perit. *Cerem. Episc. l. 1. c. 24.*

XX. Laicis datur pax singulis per
instrumentum, Clericis verò per os-
culum, Clericis primò cujusque or-
dinis, qui postea nullâ præmissâ in-
vitatione, quæ in incensatione tan-
tùm fit, dat pacem alteri subsequenti,
& ille alteri, & sic deinceps usquè ad ul-
timum ejusdem ordinis. *ibid.*

XXI. Vfus colligendi oblationes in
Sindone placet, & habetur in ordine
Romano. *Gau. p. 2 tit. 7.*

XXII. *Gloria Patri ad Lavabo cum*
di-

dicitur, laudabilius dicitur in reditu ad medium Altaris, caput Cruci inclinando. *ibid.*

XXIII. Ad *Agnus Dei* percutiunt Ministri sibi pectus cum Celebrante, non tamen sinistrâ positâ super Altare cum eo, sed infrâ pectus eidem pectori ad-mota Gav. p. 2. tit. 10.

XXIV. Partes illius Hostiæ, quæ re-servantur post orationem Quadraginta Horarum, & post processionem cujus-que tertiæ Dominicæ, quæ fit cum Sa-cramento, non sunt dandæ Laicis, sed sumendæ sunt ab ipso Celebrante in re-novatione Sanctissimi Sacramenti quæ fieri debet octavo quodque die *juxta de-cretum Sancti Caroli in Conc. Prov. Med. 4. & Synodo Diœcesana undecima. Gav. supracit.*

XXV. Qui communicantur, debent componere manus in Crucis formam. *ibid.*

XXVI. Prò Purificatione Pixidis intrâ Missam hæc servanda erunt. Illa purificabitur antè Calicis purifica-tionem

382 *Epitome diversorum rerum*
tionem collectis nimirum in ejus fun-
do fragmentis omnibus diligentissime
cum indice dexteræ manus, & cum eo-
dem indice sumi poterunt, admoto eo-
dem linguæ, vel ad labrum Pixidis frag-
mentis deductis, & ore eidem admoto,
itâ ut nullum remaneat fragmentum,
deindè infundi potest paululum vini,
quo circumactò intrâ Pixidem indice
tergendo, pars tota inferior absterga-
tur, haustoque exsicabitur Pixis inte-
rior undequaque purificatorio, neque
pixis vacua tegi velo, sed panno lineo
debebit, denique fient reliqua de mo-
re prò Calicis purificatione. Gav. p. 2.
tit. 10.

XXVII. Vinum infundendum in Ca-
licem prò purificatione debet esse ejus-
dem saltem quantitatis, cujus fuerunt
primæ species Sanguinis, alioquin Sa-
cerdos illud intrâ Calicem circumagat,
ut absumentur species omnes, si quæ
adessent, neque extrâ Altare demittat
Calicem, neque digitis labia Calicis,
seu oris sui detergat, neque digitos lam-
bat,

bat, ut docuit Pius V. in Epistolâ ad Archiepiscopum Taraconensem die 8. Ianuarii 1571. qui prætereà addidit, quòd sumeretur ablutio per eandem partem Calicis per quam Sanguis Christi haustus esset, Calicemvè bis tantum ori admovendum esse, non ultrà, nam verè stomachum adstantibus movet, pluries, quam ter Sanguinem, & bis de Calice purificationem sugere, Gavant. *ibid.*

XXVIII. Quinimò hæc purificatio in medio Altaris sumenda est, cum vino primâ vice, & altera cum vino, & aquâ, ut explicat ipsa Rub. Miss. neque Calix, dùm eam accipit extrà Altare porrigendus est. Gavant. *ibid.*

XXIX. Calix post Communionem ità aptandus est, veluti etiam loquitur Rubrica Missalis videlicet plicandum est Corporale, collocando interim Calicem ad dexteram, vel ad sinistram Altaris, ut magis placet, commodatvè, & positum intrà bursam, corporale ponitur super velum extensum super Calicem, qui in anteriori parte sic collo-

384 *Epitome diversorum rerum*
candus est, ut non aspiciatur, sicuti initio Missæ, quod non caret mysterio, nam ad offertorium velum amovetur à Calice, ut Calix videatur à Populo, quia tunc manifestè in Missâ Passio Christi repræsentatur, undè, & finitâ ejusdem repræsentatione, rursus velatur Calix, ne videatur, ut priùs, sed undequaque osculetur, Gavant. p. 2. tit. 10. & 16.

XXX. Ad orationem, *Liber a nos, &c.* Sacerdos osculatur Patenam ad ea verba, *Da propitius Pacem*, quasi per osculum hujusmodi Pax à Deo petatur. Gavant. *ibid.* pag. 128.

XXXI. In fractione Hostiæ incipitur fractio à superiori parte ipsius Hostiæ, & similiter pars præcedenda à parte superiori hostiæ dimidiatè præscinditur. Gavant. *ibid.*

XXXII. Cùm Sacerdos facit Consecrationem, & sumit Sacramentum, semper stare debet super Lapidem Sacratum, & cùm facit signum crucis cum Hostiâ super patenam ad Communio-
nem,

nem, non movet patenam, sed eam immobilem tenet, neque illam in sumptione Sanguinis supponit Calici, nisi post verba *Sanguis, &c.* & post signum crucis factum cum Calice. Gav. *ibid.*

XXXIII. Quando consecrantur particulae, eae reponendae sunt in Pixidem ante sumptionem Calicis, ut fragmenta, si quae sunt, deponat in Calicem, nimirum quando particulae consecrantur super corporale, & non intra Pixidem. Gav. *ibid.*

XXXIV. Sacerdos in fine Missae privatae, &c. nam in Missa solemni celebrans ad maiorem solemnitatem non aperit, neque claudit librum, &c. manu dexterâ sic librum claudit, ut pars libri clausa Calicem respiciat, si verò utitur Missale ad Evangelium S. Joannis, claudit librum versus cornu Evangelii, non versus Calicem. Gavant. *supracit.*

XXXV. In benedictione, quae datur à Celebrante in fine Missae, unicuique producit signum crucis, semel-

386 *Epitome diversorum rerum*

que benedicitur ad differentiam Episcopi, qui ter benedicit. *Gavant. par. 2. tit. 12.*

XXXVI. Absolutâ Missâ, Celebrans accipit sinistrâ Calicem, & dexterâ, ne aliquid decidat, super illum positâ, revolutâ super eum decenter anteriori parte veli, nullamque hic faciens reverentiam descendit ad infimum gradum Altaris, ubi aperto capite facit profundam Cruci reverentiam, vel, si in eo est Tabernaculum Sanctissimi Sacramenti, genuflexionem, erectus verò nullam aliam de novo facit reverentiam, quòd observandum quoque est in principio Missæ. *Gavant. par. 2. tit. 10.*

XXXVII. Candelæ extinguuntur à Ministro primò in cornu Evangelii, deindè in cornu Epistolæ, & hoc fiat post absolutum Evangelium S. Joannis. *ibid.*

XXXVIII. Sacerdos reversus ab Altari in Sacristiam non omittat debitam reverentiam capite cooperto cruci, vel inmagini in illâ positæ quòd observatur

tur etiam in principio, antequàm exeat de Sacristiâ, postea ordine retrogrado, quo se induit, se exuit, osculando, quæ crucem gerunt, postremo lavat in manus in loco consueto. *ibid.*

XXXIX. Quibus diebus prohibetur fieri de festo duplici, argumento à fortiori sumpto, non possunt dici Missæ votivæ, neque de *Requiem*, quòd observandum est infrà octavam Epiphaniæ, Paschatis, Pentecostes, in feriâ quartâ cinerum, in Hebdomadâ majori, in Vigiliis Nativitatis Domini, & Pentecostes, ut decrevit *Sac. Rit. Congr. 28. Augusti 1627.* tamen prò re gravi, quæ est, quando convenit Episcopus cum toto Clero, poterunt cantari Missæ votivæ, etiam in festis non verò majoribus. *Gavant. par. I. tit. 4. 5. & 6.*

XL. Non est putandum huic Rubricæ derogari in Pontificio Romano in ordinatione Presbyterorum, quibus in fine præscribitur, ut post primam Missam celebrent aliàs de Sancto Spi-

388 *Epitome diversorum rerum*
ritu, de Beatâ Mariâ Virgine prò De-
functis, id enim intelligitur, salvis Ru-
bricis Missalis, alioquin obsonum es-
set, celebrata prima Missa in Natali
Domini in tribus festis sequentibus re-
citare Missas votitas prædictas, & prò
defunctis, ut patet. Gav. *ibid.*

XLI. Si anniversaria dies prò De-
functis cadat in festo duplici, vel
quòd colitur à populo debet muta-
ri in præcedentem diem, ut citiùs de-
functis consulatur, quæ ratio mili-
tat etiam in tertio, septimo, & trige-
simo, vel in sequentem diem non im-
peditam, ut sæpiùs decrevit *Sac. Rit.*
Congreg. & nuper die 27. Septembris
1608. & die 19. Maij 1614. teste Gau.
p. 1. tit. 5.

XLII. *Sequentia* prò Defunctis di-
citur in die commemorationis om-
nium Fidelium Defunctorum, & de-
positionis defuncti, & quodocunque
in Missa dicitur una tantum oratio, in
aliis autem diebus, seu Missis prò De-
functis, dicitur ad arbitrium Sacerdo-
tis,

tis, etiam quandò dicuntur tres orationes, nam quandò una tantum oratio dicitur, non erit prætermittenda, ut sonat *Rub. Gav. ibid. Rub. Miss. Generalis prò Defunctis. 4.*

XLIII. In Missis Defunctorum, licet prò uno tantum dicatur Missa, semper in plurali dicitur *Requiescant in pace, & in sequentia. Huic ergò parce Deus,* licet prò pluribus celebretur, nam hoc esset mutare ritum, quòd est prohibitum à Pio V. *Gavant. p. I. tit. 12.*

XLIV. Parochus in propriâ Ecclesiâ, maximè diebus festis, Missam celebrare tenetur, & non in aliâ, licet aliquâ immemorabili obligatione, & consuetudine ad id teneatur, quòd non debet propria Ecclesia absquè Missa manere. *Sac. Conc. Congr. die 15. Sept. 1629. teste Barb. de officio, & potestate Parochi cap. II. num. 3.*

XLV. Confessarii, Rectores, & Curati debent habere Bullam publicatam in die Coenæ Domini, nec non casus reservatos sui Episcopi, illamque &
illos

390 *Epitome diversorum rerum*

illos semel saltem in anno ejus populo publicare curabunt. Urbanus VIII. *Const. 62. incipit. Pastoralis, §. 26. & sequent. sub dat. Kal. Aprilis 1627. Conc. Prov. Med. primò, & Barbosa in suis collectaneis verbo Confessarius, & de potestate Parochi c. 19. num. 61.*

XLVI. Clerici sæculares tenentur Stolum, & cottam portare, dùm confessiones audiunt aliaque Sacramenta ministrant. *Sac. Congr. Episc. 8. Novembris 1588. novissimè verò Rit. Rom. Pauli V.*

XLVII. Non possunt confraternitates in suis Ecclesiis per suos Capellanos facere solemniter celebrare confessiones audire, sepelire, Sacramenta administrare, & similia, quæ ad solum Parochum spectant, sinè licentiâ ordinarii, & Parochi. *Sac. Rit. Congr. 18. Maij 1602. & 14. Ianuarii 1612. teste Gav. in additionibus novissimis ad manual. Episc. verba confraternitas. Conc. Prov. Med. 7. de societatibus, & scholis.*

XLVIII. Oblatio in Missa fiat;
dùm

dùm cantatur offertorium, & omninò
antè oblationem Hostiæ. *Conc. Prov.
Med. 4.* Et primò Mares, deindè Fæ-
minæ offerant. *Pro. primum* neque pate-
na, sed sacra Imago ad osculandum eo
casu præbeatur; *Pro tertium*, neque à
notoriè criminosis accipiatur oblatio,
nec ideò Sacerdos longè discedat ab
Altari, minùsque per Ecclesiam eidem
ordinariè ire liceat, & offerentium
commemoratio fiat in Missa. *Conc.
Prov. 4.*

LIX. Sciant Parochi onera perpetua
Missarum, neque à sæcularibus neque à
Clero sæculari imposterum recipi
posse, sinè licentiâ Episcopi in scriptis.
Con. Cong. Decreto Editò. 21. Iunii 1625.

L. Non conceditur anticipata cele-
bratio prò incerto eleémosinam oblatu-
ro, est enim prohibita à Paulo V. &
Cong. Conc. 15. Novembris 1605.

L I. Anticipata verò celebratio ejus
Missæ, quæ die sequenti erat facienda,
conceditur. *D. D. apud Barb. Alleg. 24.
num. 14.*

Si

LII. Si eligatur persona in fundatione Capellaniæ, ut quotidie celebret, non tenetur quotidie, sed titulo honestatis, vel aliâ justâ causâ semel in Hebdomadâ potest non celebrare; Si verò dicatur quotidie ibi celebretur, si non potest celebrare, per alium supple-re debet, nec semel quidem in Hebdomadâ celebrare alibi potest, qui quotidie alicubi celebrare tenetur, nisi alium substituat. D. D. apud Barb. allegat. 24. num. 31. teste Gavan. in suo Manuale. Verbo Missa num. 34. 35. 36. 37. & Conc. Prov. Med. 4.

LIII. Prò Missis ex legato relictis, non assignato loco, debet Capellanus eligere locum ut innotescat, an satisfacerit. Cong. Epis. 17. Ianuarij 1594. teste Gau. snpracit. num. 24.

LIV. Corporale ex lino debet esse Capit. Consulto. de Cons. dist. prima licet ex Canape fieri posse asserat Azorius lib. 10. cap. 28. questio 8. & in eo Crux acu pingi potest in anteriori parte. A-
cta Med. Ecc. de Sacra supell. benedicitur
unâ

unà cum pallâ. *Pontif. Rom.* nec debet tangi à Laicis, nec à sacratis fæminis, *cap. sacratas dist. 23.* neque lavari debet in vase cõmuni. *Ordo Rom.* post usum & post lotionem non debet iterum benedici, potestque post primam lotionem tangi, & reparari, à non sacris, antequam iterum adhibeatur. *Sylvester verbo Corporalia. quest. prima, & secunda teste supracit. Gau. verbo Corporale per totum.*

LV. Parochus in ijs locis in quibus etiam carcerum curam exercere tenetur invigilet, ut carcerati, (de licentiâ custodum illuc ingrediens) Christianè se habeant, maximè ut frequenter, & saltem tempore Paschatis confiteantur, & devotè communicent, eis ad id efficacis sermone excitatis, in die Lunæ vel Martis, Hebdomadæ Majoris devotè ministrando in Ecclesiâ ibi constitutâ celebrando, aliàs à Parochiâ Sacram Eucharistiam deferendo & post octavam Paschatis videat, qui non communicarint, & eos, nisi resipiscant (si ex causa

394 *Epitome diversorum rerum*
causa non iudicet posse illis Eucharistiæ
ministrationem differri) Episcopo de-
nunciet. Lelius Zechius *de Rep. Eccl.*
tit. de Paroch. c. 28. §. Quod si Parochus,
&c.

LVI. De Hospitali, & Confrater-
nitate Laicorum, licet D. D. sese in-
volvunt, & abnegent, esse pia loca, alii
affirment, non quidem esse pia loca, sed
videri talia ob aliquas immunitates,
quas ab Ecclesiâ habent, alii negent,
nullam eis ab Ecclesiâ immunitatem
competere, alii distinguunt, & dicunt
non esse quidem pia loca, sed habere
pias causas.

LVII. In hac tamen varietate illud
nobis sufficere debet, nempe magis cõ-
muniter fuisse obtentum, ne pia loca
cenferi debeant, sed magis profana, &
Laicalia, prout de magis communi te-
statur. Gabriel *de privileg. pia cause,*
Conclus. 2. num. 4. & cum eo Rota in
recentioribus D. 30. num. 8. p. 2. his ad-
ductis rationibus; primò quia admini-
stratores confraternitatum dicuntur
per-

personæ sæculares, secundo quòd non dicantur loca religiosa, tertio quoniam de relictis hujusmodi fraternitatibus Episcopus non percipiat Canonicam portionem, & quia illi, qui sunt ex illis confraternitatibus, si sunt Laici, non possunt conveniri coram iudice Ecclesiastico, tamquam religiosi, & per Episcopum non possunt visitari, sed tantum potest cognoscere, & videre, an in hujusmodi locis bona dispensentur juxta illorum voluntatem, qui bona illa reliquerunt, quibus positis multa defini-ri poterunt circa alienationem rerum hujusmodi confraternitatum, & qui plura videre cupiunt de hac materiâ, videant, & legant Menochium in *comment. de recuperandâ possessione remedio*, 15. num. 34. & Stephanum Quaranta in *summa Bullarii*, Verbo alienatio, n. 29. §. quando autem.

XVIII. Sciendum est item, Missam, & officium B. Rocchi concedi de communi Confessoris non Pontificis prò ejus die in iis tantum locis, ubi adsunt Ec-

396 *Epitome diversarum rerum*
Ecclesiæ in ejus honorem, ædificatæ,
requisita Ecclesiarum habentes in ho-
norem ejusdem Deo dicatæ, non extrã
dicta loca, ut censuit *Sac. Rit. Congreg.*
30. Junii 1629. quam resolutionem S.
D. N. Urbanus VIII. approbavit, &
laudavit die 4. Julii, & clarius die 26.
Novembris 1629. *Gavant. sec. 7. cap. 10.*
num. 15. pag. 129. Barbosa supracit. pag.
175.

LIX. Prò Missâ quâcunque solemnî
convenit, ut Pallium etiam Altaris
concordet cum colore paramentorum
Missæ, quòd rectè adnotavit P. Ruiz
in suo Cæremoniali, ut videre est ex De-
cretis Sac. Rit. Cong. editis postremò Ti-
cinii Regii, & Reverendissimo D. Augu-
stino Socio Salodiensi Sacræ Somaschensis
Congr. Præposito Generali dicatis. Con-
clus. 5.

LX. Titulus Altaris, seu Capellæ
celebrandus est sub ritu, prout in Ca-
lendario Romano describitur, in quo, si
neque nominatur, ad illud Altare cele-
brari poterunt Missæ festivæ cū Hymno
An-

Angelico, sed officium nullatenus fiat sine licentiâ majorum, ad quos attinet officia mutare, ex eodem libello *Conclus. 15. ad Rub. Breviarii.*

LXI. Sacerdos quotidie obligatus ad Celebrandum, si saltem per annum celebraverit, potest recipere eleemosynam unius mensis, in quo exinde propter infirmitatem non potuit celebrare. *Congr. Pœnitentiariæ Med. 1617. all. num. 14. ibid. in Appendice ad Missas n. 22.*

LXII. Absente Episcopo, benedictiones candelarum, cinerum, & Palmarum per eum, qui Missam cantaturus est, fieri debent. *Cong. Rit. 12. Iunii 1627. qui enim candelas, cineres, & ramos benedicit, debet etiam cantare Missam sequentem. Cong. Rit. 26. Februarii 1628. ibid. n. 59. & 60.*

LXIII. Coronides lignæ circum Altare prohibentur in *Cærem. Episc. l. 1. c. 12. ibid. n. 77.*

LXIV. Cantores in processionibus non cū beneficiatis, sed immediatè post
Cru-

398 *Epitome diversorum rerum*
Crucem incedere debent, non obstan-
te quâcunque contrariâ consuetudine.
Sac. Rit. Congr. 20. Novembris 1610. &
15. Ianuarii 1611. ibid. num. 81.

LXV. In processione Sanctissimi
Sacramenti deferri non debent San-
ctorum Reliquiæ ex Sancto Carolo.
ibid. num. 83.

LXVI. In Missa de Sancto Titulari
Altaris, de quo non recitatur officium,
dicitur *Gloria in Excelsis*, & in eâ dicun-
tur tres orationes, secunda de eo, de
quo factum est officium, tertia quæ a-
liàs secundo loco erat dicenda. *ibid. ex*
Appendice ad Breviarium n. 29.

LXVII. Cùm Rubrica designet lo-
cum manutergio, id est parvâ mensâ,
vel in fenestellâ, non super Calicem
poni debet, quod minùs decet. *ibid.*
n. 77.

LXVIII. Celebrans dùm Cruci re-
verentiam facit, Ministri semper genu-
flectunt, ad differentiam Celebrantis.
ibid. num. 82.

LXIX. In Purificatione vino, & aquâ
digitos

digitos abluit Sacerdos, nec potest quipiam purificare se aquâ tantum sine vino, vel è contrâ, inconsulto Summo Pontifice, non obstante contrariâ quorundam consuetudine. *ibid. num. 107.*

LXX. Commemorationes de Titulari, & Patrono Ecclesiæ non sunt omittendæ, sed faciendæ juxtâ *Rub. Brev. Congr. Rit. 21. Martii 1609. ibid. Appendix ad Divinum officium, num. 15.*

LXXI. In choro factâ ad Primam, & Completorium Confessione ab hebdomadario, omnes replicent *Misereatur*, & Confessionem, quòd si in aliquibus Ecclesiis unus tantum respondet est abusus, & non satisfacit. *Congr. Rit. 13. Maij 1607. ibid. num. 19.*

LXII. Horæ Canonice omnes quotidie, in choro dicantur, quæ ratio neque concione, neque solemni Missa, neque aliâ causa impediatur, nisi evidens necessitas intercesserit, de quâ iudicium sit Episcopi. *Conc. Prov. Med. 1. tit. de Divinis officiis, §. Horæ Canonice.*

LXXII. Sepulchrum in Hebdomadâ
Sanctâ

400 *Epitome diversarum rerum*
Sanctâ fieri non debet in ijs Ecclesijs,
in quibus Sanctissimam Eucharistiam
servari non licet. *Conc. Prov. Med. 4. tit.*
de ornatu, & decore Sacrorum locorum §.
quibus in Ecclesijs; ex actis, Ecclesie Me-
diol. p. 1. Conc. supracit. p. 2. Sac. Rit.
Cong. sub die 18. Maij 1602. Aug. Barb.
in addit. ad cap. undecimum n. 50.

LXXIV. in expositione Sanctissimi
Sacramenti prò initio Quadraginta
Horarum, vel Spiritualium exercita-
tionum, cantari debet Missa votiva de
Sacramento quæ habetur circa finem
Missalis, non autem festiva Corporis
Christi nisi infrà octavam ejusdem festi-
casus accideret, & tempore Paschali ad-
dendum erit. *Alleluya;* ut fit in alijs Mis-
sis votivis, dicitur una tantum oratio
cum *Gloria, Credo, & Præfatio* de Nati-
vitate, quia solet esse publica causa,
quòd non convenit minoribus Eccle-
sijs; nec privatis Missis, quia publica
causa dicitur illa, prò quâ convenit E-
piscopus cum toto Clero. *Gau. p. 1. tit.*
8. & p. 2. tit. 14.

Si

LXXV. Si verò accidat in festo primæ, vel secundæ classis, & in Dominicis privilegiatis, cantatur Missa de die, cum commemoratione Sanctissimi Sacramenti, ut Romæ fit in Capellâ Papali in primâ Dominicâ Adventus, & in aliis festis solemnibus, duæ etiam cantari possunt Missæ, ut in Collegiatis, altera de festo, seu Dominicâ post tertiam, altera votiva de Sacramento post nonam. Gav. *ibid.*

LXXVI. Priusquàm Sanctissimum Sacramentum deponatur de loco suo super Altare, si imponendus est, orationi finis, debet incensari, quòd benè notandum est. Gav. *ibid. num. 16.*

LXXVII. Non licèt ponere particulas non consecratas, ubi aliæ sunt consecratæ, sed casu, quo id fieret (quòd non est admittendum) erunt item eæ consecratæ post verba consecrationis, genuflexionesque plures addendæ essent, de quibus nihil notandum est, cùm hoc peritorum iudicio parum laudabile sit. Arnaud. *supracit. p. 3. tit. 7.*

402 *Epitome diversorum rerum*
LXXVIII. Non facit contrà Rubricam, qui officium recitans aliud, Missam deindè dicit more Ecclesiæ, in quâ celebrat, ubi fortè dicitur, *Credo* vel *Gloria*, quæ non dicuntur extrà eam, imò tenetur celebrare ibidem prò ratione festi. Arnaud. & Gavant. *supra cit. tit. 10.*

LXLIX. Sacræ Vestes non debent fieri de Vestibus Dominarum, vel virorum, ut patet per *Conc. Aurelia. & de Conc. dist. prima cap. ad Nuptiarum*, quòd est observandum, ut refert Joann. Baptista Rubeus in *suo novo rationali Divinorum officiorum*, l. 1. c. 62.

LXXX. Tempore Paschali ad Salutationem Angelicam, quæ ter in die pulsatur, cum sensus, & usus obtineat, quòd sit oratio, standum est, non autem genuflectendum, ut docet Gavant. *tom. 2. sec. 6. cap. 13.* quinimò notandum est prò iis (cujuscunque generis & gradus sint) qui tempore Salutationis Angelicæ sedent ad mensam, horâ prandii, vel cœnæ, caput sibi discooperiendum

dum esse, non resurgendo à mensa, sed eo modo, & ratione quâ prius sedendo, & finitâ Salutatione Angelicâ, omnibus surgendum esse è sedibus, superiore excepto caputque iuclinandum esse, nihil dicendo ob reverentiam maioris, ne videantur nimia uti familiaritate, maximè si superior sit Princeps, vel Episcopus in suâ Diœcesi, quia tunc etiam caput operitur retrorsum, quòd testatur Hieronymus Lunadorus *in suo tractatu in scripto. Relatione della corte di Roma, in capite de Canonizatione S. Raymundi, §. mentre che si stà à tavola*, qui asserit ita inviolabiliter observari Alma in Urbe, illumque ipsum sæpius vidisse Summum Pontificem in simili casu capite aperto (quòd nulli hominum aperit) dicere Salutationem Angelicam, quòd est imitandum, nam sicuti adveniienti amico caput detegere solemus, etiam in coenâ, tantò magis in hoc casu in quo servimus Summo omnium Regi, & Principi.

LXXXI. Cùm reverentia exhiben-

404 *Epitome diversarum rerum*
da est Altari, superiori, celebranti, ac
reliquis sive majoribus, sive æqualibus
non attenditur, cui prius, vel postea
fieri debeat, sed tantum commoditas
gradientis. Communiter tamen reve-
rentia prius fieri debet ei, à quo quis
discedit, deinde undè transit, ac ultimò
ei, ad quem itur, nullo habito respectu,
quis eorum sit major. *Pisc. l. 2. sec. 1.
c. 5. num. 8.*

LXXXII. In processione per angu-
stiores locum transeundo, junior præ-
cedit, subsequitur major, statimque u-
bi angustiam loci transierint, eodem
modo, quo prius, se jungent, & ubi
procedentium numerus dispar fuerit,
duo ultimi medium habebunt senio-
rem, qui etiam poterit solus, maximè
si sit loci superior, post alios incedere.
Pisc. l. 2. sec. 10. c. 1. n. 14.

LXXXIII. Clerici in minoribus non
sunt assumendi ad cantandam Episto-
lam, & Evangelium, etiam si sit penu-
ria Diaconorum, & Subdiaconorum,
non obstante consuetudine. *Sac. Rit.
Congreg.*

Congreg. 21. Augusti 1601.

LXXXIV. Fenestræ prohibentur in Ecclesiâ, per quas in eam prospectus haberi potest. *Congr. Epis. 11. Sept. 1615.*

LXXXV. Benedictio conjugalis non potest fieri nisi intrâ Missam. *Sac. Conc. Congr. 12. Iulii 1630.*

LXXXVI. Si quis celebret cum paramentis enormiter immundis, vel super corporale notabiliter immundo, peccat mortaliter, lavanda verò sunt in proprio vase *c. omnis de Cons. dist. 4.*

LXXXVII. Festum Sacratissimi Rosarii in primâ Dominicâ Octobris ubique & perpetuò in Ecclesiis, ubi est Altare Rosarii, debet celebrari duplex majus de S. Mariâ ex Decreto Gregorii XIII. *die primo Aprilis 1573.* officium autem recitari convenit, ut in festo Nivis cum lectionibus secundi Nocturni de Nativitate B. Mariæ, mutato verbo Natali in solemnitate.

LXXXVIII. Potest Episcopus in festo solemnî Patroni loci, si in eo occurrat Vigilia, transferre jejunium in

406 *Epitome diversorum rerum*
pridianam diem. Arnaud. tract. 2. p. 1.
tit. 6.

LXXXIX. Patronus autem est quem
Episcopus cum populo sibi patronum
elegit, eò vel quia Civis ejusdem loci,
vel quia primus eò loci Episcopus, vel
quia ibi humanus, vel quia juvit ali-
quandò mirabiliter Populum in ejus
necessitatibus, vel ob alias similes cau-
sas. Titulus autem Ecclesiæ est is, sub
cujus invocatione dedicata est Eccle-
sia, exempli gratiâ sub invocatione
Sanctissimæ Trinitatis, Corporis Chri-
sti, S. Mariæ. S. Gudulæ, &c.

XC. Nonnulli etiam vocant Patro-
nos eos, erga quos solo devotionis af-
fectu moventur, non communi toti Ci-
vitati, seù loco, de quibus non loqui-
tur Rubrica, quæ locum accipit prò
multitudine Cleri, & Populi ex commu-
ni modo loquendi.

XCI. In posterum erunt decernendi
Patroni, ut in Decreto Sac. Rit. Cong. de
ordine Sanctissimi D. N. Urbani Papæ
VIII. manato sub die 3. Martii 1630.
sta-

statutum fuit, &c.

Primum, quòd eligi, debeant in Patronos ij solum, qui ab Ecclesiâ universalis titulo Sanctorum coluntur, non autem Beatificati, duntaxat.

Deindè, quòd de Patrono Civitatis electio fieri debeat per secreta suffragia à Populo, mediante Concilio Generali illius Civitatis, vel loci, non autem ab officialibus solùm, & quòd accedere debeat consensus Episcopi, & Cleri illius loci.

Postremò, quòd causæ electionis novorum Patronorum debeant in Sacrà Congregatione deduci, & ab eâ examinari, ac demùm cognitâ causâ, ab eâdem Congregatione approbari, & confirmari, aliter electio irrita eo ipso, & nulla sit, quòd intelligendum est etiam de Patronis minùs principalibus. Gav. tom. 2. sec. 3. c. 12. August. Barb. in suâ summâ Apostolicarum decisionum, verbo Patronus.

XCII. Fèsta quæ in posterum à Parochis ex præcepto servanda populis

408 *Epitome diversarum rerum*
denunciari debent, juxtà Constitutio-
nem S. D. N. Urbani VIII. quæ inci-
pit. *Universa per orbem novit Ecclesia, pu-
blicatam Romæ die 22. Decembris 1642.*
erunt infra scripta.

*Dominicæ, dies totius anni, Hæc festa
Domini videlicet.*

Nativitatis.

Circumcisionis.

Epiphaniæ.

*Resurrectionis cum duobus se-
quentibus Feriis.*

Ascensionis.

*Pentecostes cum duobus pariter se-
quentibus Feriis, Sanctissimæ Tri-
nitatis.*

*Corporis Christi, & Inventionis
Sanctæ Crucis,*

Hæc festa Deiparæ Virginis.

Purificationis.

Annuntiationis.

Assumptionis, & Nativitatis.

*Dedicationis S. Michaëlis Archan-
geli.*

Nativitatis S. Joannis Baptistæ.

Hæc

Hæc Apostolorum festa, scilicet.

Sanctorum Petri, & Pauli.

S. Andreae.

S. Iacobi,

S. Joannis.

S. Thomæ.

Sanctorum Philippi, & Iacobi.

S. Bartholomæi.

S. Matthæi.

Sanctorum Simonis, & Judæ, & S.
Matthiæ. *item.*

S. Stephani Protomartyris.

Sanctorum Innocentium.

S. Laurentii Martyris.

S. Sylvestri Papæ, & Confessoris.

S. Iosephi etiam Confessoris.

S. Annæ Deiparæ Respectivè Spon-
si, ac Genitricis.

Solemnitatis omnium Sanctorum.

Vnius ex principalioribus Patroni, in
quocunque Regno sive Provinciâ, &
alterius pariter principalioris in quâ-
cunque Civitate, Oppido, vel Pago,

S 5

ubi

210 *Epitome diversarum rerum*
ubi hos Patronos haberi & venerari
contigerit.

XCIII. Circa quod ad maiorem Pa-
rochorum cognitionem, hæc infra-
scripta notanda sunt. Sit primum no-
tandum, quòd, si Sanctus Patronus, de
quo fit Festum non habetur prò Patro-
no tam Civitatis, quàm Diæcesis, non
debet esse festum de præcepto per
Diæcesim eadem ratione, quâ officium
de aliquo Sancto fieri solitum in Civi-
tate non potest extendi ad Diæcesim,
ut declaravit *Sac. Rit. Cong. die 26. Ia-
nuarij 1607. teste Gau. in Rub. Brev.
sect. 1. cap. 5: tit. 2. num. II.*

Si verò constaret esse Patronum,
tàm Civitatis, quàm Diæcesis, deberet
fieri festum etiam per Diæcesim, ut
respondit eadem *Sac. Rit. Cong. in Eu-
gubinensi, die ... Decembris 1628.*
quia esset locus Constitutionis Vr-
bani, esse festum de præcepto Festum
principalis Patroni.

Vbi autem esset dubium, standum
esset consuetudini antiquæ, attentis
verbis

verbis dictæ Constitutionis ibi, ubi hos patronos haberi, & venerari contigerit, quæ idem important, ac si dictum esset, ubi haberi, & venerari soliti sunt, & æquipollent similibus verbis *prim. cap. Rub. Brev.* quòd duplex officium celebrari possit de ijs Sanctis, qui apud aliquas Ecclesias solemnius celebrari consueverunt.

Neque abrogatio contrariarum consuetudinum adjecta in dictâ Constitutione Urbani obstat, quia ibi tolluntur consuetudines observandi festa de præcepto contrà dispositionem ejusdem Constitutionis, nos autem firmamus servandam esse consuetudinem habendi patronos solitos haberi prò patronis, quòd est diversum.

Sit secundum notandum, quòd licet Pagus sit nomen aliquandò usurpatum secundum subjectam materiam prò jurisdictione, & loco habente imperium, nihilominus secundum veram significationem accipitur etiam prò simplici Villâ plurium domorum Rusticalium

412 *Epitome diversarum rerum*
in unum coagmentatarum, ut apud om-
nes ferè latinos, & in hoc sensu credi-
tur tale nomen usurpatum in dictâ
Constitutione, quia in hac materiâ, quæ
tendit ad cultum Dei, & Sanctorum, &
prò devotione, & utilitate animarum,
nulla debet esse differentia inter loca
multorum incolarum, & loca Pauco-
rum, & præsertim si agatur de Patro-
no, servata forma Decreti Sacræ Con-
gregationis fortè res pateretur difficul-
tatem, cùm ad novas electiones patro-
norum debeat concurrere Populus, Cle-
rus, & Episcopus loci.

Sit tertium notandum. De Sancto
Titulari Ecclesiæ loci non esse facien-
dum festum de præcepto, quia de sim-
plici Titulari dicta constitutio non fa-
cit præceptum, & consequenter rema-
net sinè præcepto. Quatenùs verò in
eodem Titulari concurrat alia qualitas
patroni, quæ proculdubio potest jun-
gi, utique cadit sub dispositione dictæ
Constitutionis, ut fiat Festum de præ-
cepto, si sit patronus principalis, quali-
tas

tas enim ista patronatus, quæ confert ad actum, attendenda est ad notata in *cap. coll. de appell. in sexta Abb. in cap. postulanti num. 8. de concess. Presbyt. Felin. in cap. ex litteris in primo not. de rescriptis.*

Sit quartum notandum. Decretum de electione Sanctorum patronorum intelligi de electionibus faciendis per ea verba in electione patronorum mandavit infra scripta in posterum servari debere, si enim datur forma futuris electionibus consequens est, ut antea, quomodocunque factæ, relictæ fuerint in suo statu validitatis, concurrente præsertim natura legis, quæ est prospicere futuris negotiis, non autem ad præterita facta trahi. *cap. Fin. de Const. ubi Felin. num. 3. l. omnes populi, ff. de Iust. & Iure, & ibi D. D.*

Sit quintum & ultimum notandum. Quòd si agitur de servando festo Patroni principalioris ab antiquo, vel etiam antè Decretum habiti, & culti constitutio Urbani mandat absolute ejus fe-

414 *Epitome diversorum rerum*
festum servari de præcepto, & nullum
opus est novâ electione, juxtâ termi-
nos dicti *Decret. de Patronis*, quia ut di-
ctum est, Decretum loquitur de eligen-
dis prò tempore futuro tantum, si ve-
rò agitur de Patronis de novo post De-
cretum recipiendis; Constitutio præ-
dicta non dat, neque approbat Patro-
nos, & ideò servanda est forma Decre-
ti aliàs, sicuti electio est nulla, ut di-
sponit ipsum Decretum in principio,
ità de Sancto sic nulliter electo non po-
test fieri officium tamquàm de Patro-
no, ut declaravit *Sac. Rit. Cong. in Lau-
retan. Montis Lupini 21. Augusti 1640.*
& consequenter, nec etiam servari fe-
stum juxtâ dictam Constitutionem,
quæ intelligenda est de Sancto verè, &
validè constituto Patrono, cùm nulli-
ter factum idem sit, quòd non factum.
*Greg. XV. decis. 496. num. 9. & nullum
producat juris effectum c. non præstat de
reg. jur. in 6. l. 4. §. condemnatum, est
ibi Barb. ff. de re iud.*

XCIV. Quoad reliquos dies festos,
quos

quos ex prædictâ Constitutione, §. *ad reliquorum verò dierum observantiam*, &c. amplius sub præcepto observare tamquàm festivos non tenemur, licèt non sint repræhendendi, qui ob devotionem adhuc eos colere voluerint, cùm verba Domini Papæ sint dispensatoria, & in gratiam pauperum operariorum concessa; quòd enim in gratiam alicujus conceditur non est in ejus dispendium retorquendum. *Reg. LXI. de reg. iuris in 6.* maximè cum majoris gratiæ sit offerre quod non debeas, quàm reddere, quod exigaris, ut refert S. Hieronymus *c. quisierit, 33. quæst. 5.* maximè si sinè incurfu alicujus poenæ contrà non servantes, ut fuit sæpiùs resolutum à Sac. Rit. Congreg. sub die 21. Augusti 1604. 21. Januarii, & 29. Aprilis 1634. attamen meo judicio probarem non tam facilè huic rei esse acquiescendum, primùm quia hoc esset repetere principium, & iterum festorum multitudinem introducere, quòd esset contrà Romanæ Ecclesiæ mentem, cui prompto

416 *Epitome diversarum rerum*

pto animo obedire debemus, cùm juxta sapientem melior sit obedientia, quàm victima, deindè quòd sæpè, ut experientia docet, similibus devotionibus homines hujus temporis non ad ædificationem, & ad laudandum Deum utantur, sed ad otia, vanitates, & vitia frequenter cum gravi Dei offensa abutiri nam formident.

XCV. Communitates vel universitates Civitatum, seu locorum non tenentur ex præcepto servare festa ex voto earundem indicta, cum sub præcepto personæ voventes tantùm teneantur, ut censuit; *Sac. Rit. Congr. die 18. Aprilis anno 1643.* quam Sacræ Congregationis sententiam præfatus Sanctissimus D.N. Urbanus VIII. laudavit, & approbavit.

XCVI. Quoties perpetuis futuris temporibus vigilia S. Joannis Baptistæ inciderit in festum Corporis Christi non erit jejunandum, neque à carnibus abstinendum in die festo hujusmodi, sed anticipandum jejunium feriâ quartâ
junme-

immediatè antecedenti, ut statuit, & ordinavit Urbanus Papa VIII. propter excellentiam festi hujus, quòd ex principalioribus anni festivitatibus existit, ut apparet in ejus Apostolico brevi, quòd expeditum fuit Romæ die 13. Octobris anno 1638.

XCVII. Simili ratione, si festum Nativitatis Domini Nostri Jesu Christi feriâ sextâ, aut Sabbato, quibus diebus de jure carnes comedere prohibemur, venire contigerit, carnibus propter festi excellentiam vesci possimus juxtâ morem Ecclesiæ, quæ solet in hoc festo carnes comedere, licèt in feriam sextam, vel Sabbatum incidat *c. fin. de observantiâ jejunii*, quo Capitulo Honorii Papæ III. Responsio ad Episcopum Pragensen habetur hujus tenoris. Respondemus quòd illi, qui nec voto, nec regulari observantiâ sunt astricti in sextâ feriâ (quòd & de Sabbato est intelligendum) Romana Synodus c. 8. sub Gregorio VIII. Si Festum Nativitatis Dominicæ die ipso venire contigerit

318 *Epitome diversorum rerum*

gerit, carnibus propter festi excellen-
tiam vesci possunt secundum consuetu-
dinem Ecclesiæ generalis; Nec tamen
illi reprehendendi sunt, qui ob devotio-
nem voluerint abstinere.

XCVIII. Infrà octavam Beatæ Vir-
ginis non convenit dicere votivam de
eâdem, sed, si fiat officium de octavâ,
dicatur Missa festiva conveniens officio,
cum *Gloria*, & *Credo*, si verò fiat offi-
cium de festo, dicatur Missa festiva de
Beatâ Virgine, sed non ritu festivo, &
sinè *Gloria*, & *Credo*, quòd intelligen-
dum est etiam infrà octavas Sancto-
rum, qui celebrantur cum octavâ, si
exigatur Missa votiva de illis. Claudius
Arnaud. *tract. 1. p. 1. tit. 4.*

IC. Circà Missas triginta S. Grego-
rii, quæ ex *Decreto Sac. Rit. Congr. 28.*
Octobris 1628. licitè dici possunt, tria
notanda sunt; Primò quòd non sit ne-
cesse, ut idem Sacerdos per mensem ce-
lebret diebus triginta, sed sufficit, si
offeratur Sacrificium per mensem, sive
ab uno, sive à pluribus. Secundò, quòd
suffi-

sufficiat offerri Sacrificium, non autem omnes Missæ dicendæ sunt ritu proprio prò defunctis. Tertiò continuis diebus fieri debent, remotâ superstitione, neque discontinuantur ob triduum majoris Hebdomadæ, quò ex probato Ecclesiæ usu non debet celebrari. Gavan-
tus par. 1. tit. 5. num. 3. Claud. Arnaud. tract. primo p. 1. tit. 5.

C. Si fortè Sacerdoti celebranti offerretur particula consecranda prò communicando infirmo, sivè alio Laico, oblatione jam factâ, potest eo casu consecrari oblatione ejusdem mente conceptâ, non tamen remotiùs ab oblatione Hostiæ, puta jam cæptâ præfatione, sed eo casu, si necessitas adsit, poterit dari Laico pars Hostiæ consecratæ, ut tenet Suarez *par. 3. disp. 65. sect. 2. cum Paludano, & Sylvestro citatis ab ipso Arnaud. loco prædicto par. 3. tit. ultim.*

CI. Si festum translatum admittat in Missa Symbolum, poterit etiam illud dici in Missa, quæ celebratur ratione

ne

420 *Epitome diversarum rerum*
ne festi, secus non, nisi venerit in Do-
minicâ. In Ecclesiis ubi titulus est Ec-
clesiæ, vel concursus populi ad cele-
brandum festum quod transferri debet,
possunt cantari duæ Missæ, una de die,
altera de festo, & in fine earum dicitur
Evangelium S. Joannis, non feriæ, vel
festi occurrentis, exceptis diebus præ-
scriptis ex novâ *Rubricâ in recognitione*
Missalis de translatione festorum. Gav. &
Arnaud. tit. 6. *ibid.*

CII. In secretis cum plures dicun-
tur, prima terminatur cum totâ suâ
conclusionē, ut in collectis, & ultima
usquē ad *Per omnia, secula seculorum.*
Arnaud. tit. 12.

CIII. Crux cum imagine Crucifixi
semper collocari debet in Altari, nisi
quandò est expositum Sanctissimum Sa-
cramentum quod absquē ullâ aliâ li-
mitatione intelligendum est sive cele-
bretur in Altari cujus Icon, seu Tabel-
la picta, aut statua est ipsamet Christi
Crucifixi imago, sive etiam celebretur
in Altari in quo continuē in Taberna-
culo

culo immobili Sanctissimum asservatur Sacramentum, & ità locari debet, ut pes ejus *Æquet* altitudinem candelabrorum, & Crux ipsa tota candelabris superemineat, si commodè fieri potest. Gavant. & Arnaud. *tit. 20.*

CIV. Altaria sepimento munda conservantur, & arcantur Laici, ne illis indecorè inhæreant. *ibid.*

CV. Si Missa votivâ solemnibus celebratur Dominico die dicitur Symbolum, etiamsi adhibeantur paramenta violacea. Arnaud. *tract. 1. p. 1. tit. 8.*

CVI. Ità aptandum est velum calicistam initio, quàm in fine Missæ post communionem, ut in anteriori parte lateat totus Calix. Arnaud. *tract. 1. p. 2. tit. 2.*

CVII. Omnia, quæ ponuntur super credentiam prò Missa solemnibus, debent cooperiri velo oblongo usquè ad terram undequâque pendente. *ibid.*

CVIII. Si inferior Subdiacono cantare velit Epistolam, ne sacras induat vestes, sed superpelliceum tantùm. *ibid.*

Est

CIX. Est regula generalis, quotiescunque aliquid traditur celebranti, quòd prius osculetur res, quæ traditur, deindè manus Celebrantis, & è converso, quandò aliquid accipitur ab eo prius osculetur ejus manus, deindè res, quæ accipitur quòd semper servatur, præter quam in Missis defunctorum, & quandò expositum est Sacramentum, in his enim casibus omittuntur prædicta oscula. *Arnaud. locis cit. tit. 7.*

CX. Sacerdos indutus Cappâ, vel Pluviali, aut Casulâ, qui facit officium Presbyteri in omnibus processionibus Corporis Christi, vel in sepeliendis mortuis, vel in aliis processionibus particularibus debet habere locum magis honoratum, etiamsi in processione sint Episcopi, & Eminentissimi Cardinales, quia Presbyter indutus sacris vestibus repræsentat Christum, & summum Pontificem, summumque Sacerdotem, & sic debet incedere ultimus medius inter majores dignitates, licèt ipse sit simplex Sacerdos. Hieronymus
Vene-

Venerus in suo libro inscripto *Examen*
Episcoporum l. 6. c. 18. n. 11.

CXI. Clerici Peregrini, qui nullum habent officium, aut beneficium in Diœcesi, aut qui sunt alterius Parochiæ, si ex suâ devotione voluerint associare processiones alterius Diœcesis, vel paretiæ debet Episcopus, & Clerus illis dare locum honoratum secundum eorum qualitatem, & dare illis candelas, & ea, quæ cæteris dantur Clericis, quia hospites majori honore habendi sunt. *ibid.* n. 23.

CXII. Si aliquis Canonicus sit receptus prius habens Subdiaconatum, & alter sit receptus posterior habens ordinem Sacerdotalem, præfertur in loco, & portione, qui habet ordinem Sacerdotalem, quia magis honoratur Sacerdotium, quàm tempus receptionis, Talis verò Subdiaconus cum tempore labente susceperit ordinem Sacerdotalem, recuperabit primum locum suæ receptionis, quia jam est æqualis cum alio in ordine Sacerdotali, & ma-

424 *Epitome diversarum rerum*
& major alio tempore receptionis Abb.
c. statuimus de major. & obed. teste supra-
cit. Hieron. Venero l. 7. cap. 15. num. 11.

CXIII. Ad orationem. *Hanc igitur,*
expandit manus Sacerdos non super
Calicem tantum, sed super utraque
oblata pollice dextero, adhuc super si-
nistro in modum Crucis posito, sed de
subtus, ut constat *ex actis Ecclesie Med.*
p. 4. instruct. prò Celebr. Missæ tit. de ma-
nibus junctis.

CXIV. De Sanctis Patronis minùs
principalibus (ut sunt qui à populo so-
lo devotionis affectu, nullâ auctoritate
majorum, coluntur) officium erit du-
plex majus per annum, *Ex Rub. de Com.*
num. 2. in fine, quòd annotatum fuit an-
tè tabellas ipsius Breviarii in duplicibus
majoribus per annum, nisi illi sint in
Calendario Romano altioris classis.
Gav. tom. 2. sec. 3. cap. 2. num. 6. & c.
12. num. 7.

CXV. In processione Sanctissimi Sa-
cramenti (licèt celebrata fuerit Missa
de die cum commemoratione Sanctis-
simi

simi Sacramenti in paramentis coloris tempori, ac festo congruentis) paramenta erunt alba Sanctissimo Sacramento congruentia. And. Pisc. Castald. l. 2. sec. 2. cap. 7. num. 4.

CXVI. Clausula in indulgentiis Papalibus (dummodò aliàs non concesserimus) intelligitur de aliâ simili expressa in eâdem concessione. Gav. in suo *Manuali Episc. verbo indulgentiæ.*

CXVII. Quando loci superior vadit in chorum privatè, & minùs solemniter prius omnium, sequentibus aliis incedit, ut differentia aliqua sit, quando procedit ad Altare solemniter, & paratus, & quando procedit minùs solemniter & non paratus, sed cum solo superpelliceo, exemplo sumpto ab Eminentissimis Cardinalibus, & Episcopis, qui quando summus Pontifex habet Mitram & procedit solemniter, præcedunt omnes, quando verò non utitur Mitrà, ut in nocte Nativitatis Domini, & Matutinis tenebrarum, non præcedunt, sed sequuntur, quòd & in Cathedralli-

426 *Epitome diversarum rerum*
dralibus fervatur à Canonicis, quoties-
cunque Episcopus accedit ad Ecclesiam
solùm cum cappâ, non enim ipsum præ-
cedunt, sed sequuntur, quòd clarius
item collitur ex ipso *Cærem. Episc. capite*
de Matu. in Cathedra, & eo legiatis Ec-
clesijs, absente Episcopo: in quo ordina-
tur, quòd Præbyter hebdomadarius
præcedat, deindè Canonici seniores,
& digniores, postea juniores, & minùs
digni sequantur *And. Pisc. Cast. l. 3.*
sec. 6. c. 1. num. 18. Cærem. Episc. l. 1.
cap. 15. & l. 2. c. 6. & 22. Hieron. Lunad.
in suo libello inscripto *Relatione della*
Corte di Roma c. 89. de Canonizatione
Sancti Raymundi.

XXVIII. Quoad locum genufle-
ctendi, vel sedendi in Ecclesiâ notan-
dum est, locum, & præminentiam
attendendam esse ex Altare, & non ex
qualitate personarum, & digniorem
esse locum, qui prior est Alta-
ri majori, ubi Sanctissimum fervatur
Sacramentum, partemque Evangelij
digniorem esse parte Epistolæ quo
posi-

posito, unusquisque scire poterit quis locus (contrariâ seclusâ consuetudine) sibi competat. Hieron. Lunad. *ibid.*

CXIX. Vbi est antiqua consuetudo ex pietate fidelium, quòd singulis annis (præter tertium, septimum, trigesium, & anniversarium, quæ sibi ferè omnes ex hac vitâ migrantes celebranda relinquunt) omnes familiæ, seù earum major pars officia prò suis defunctis, cum aliquo Missarum numero prò qualitate loci celebrare faciant; Sacerdotes, qui ratione Capellæ, seù beneficij, vel aliàs quomolibet ad Missam celebrandam obligati sunt, novam eleëmofinam recipere possunt, quatenus dicta eleëmofina spontè detur à scientibus illorum obligationem, & quòd ejusmodi Sacerdotes Missæ Sacrificium, nisi prò primâ obligatione obligare possint, ut decrevit *Sac. Conc. Cong. in Veronensi, die 17. Aprilis 1627.* quam declarationem ego vidi in authenticâ formâ cum sigillo, & subscriptione Eminentissimi Cardinalis de

428 *Epitome diversarum rerum*
Torres præfatæ, Sacræ Congregatio-
nis Præsidentis.

CXX. Tertiarij, si qualitatibus in
Bullâ fæl. Record. Leonis X. præscriptis
sint prediti, videlicet si viri collegiali-
ter, aut claustraliter vivant, Mulieres
verò Virginalem, vel cælibem, aut
castam vidualem sub expresso voto, &
Tertiario habitu vitam ducant, possunt,
& debent etiam invito, ac minime re-
quisito Parocho in Fratrum Ecclesijs
sepeliri, secus verò si supradictis qua-
litatibus careant, ut fuit resolutum à Sa-
crâ congregatione super negotijs Episcopo-
rum, & Regularium in Nepusina. 11. De-
cembris 1615. Barb. de off. & potestate
Parochi c. 27. num. 64.

CXXI. In dubio autem, an prædi-
ctæ qualitates hujusmodi Tertiarijs
concurrant, ordinarij loci judicium
spectari, eadem. Sac. Cong. sub die 20.
Decembris 1616. declaravit. Barb. ibid.
& in sua summa Apostolicarum decisionum
verbo Tertiarij, & Tertiariæ.

CXXII. Suscipientes habitum à
Guar-

Guardiano, vel ab alio, cui ille comit-
tendum duxerit, & cum eodem dece-
dentes, in Ecclesijs ejusdem ordinis, &
Religionis Ecclesiasticæ sepulturæ sunt
tradendi, si Guardianus propter habi-
tus concessionem, & receptionem præ-
movit, eorum cadavera. *Eadem Sac.
Cong. Barb. de offic. & potestat. Parochi
c. 26. n. 73. & in sua summa Apostolica-
rum decis. verbo Habitus.*

CXXIII. Officiuin facere super ca-
davera, quæ in aliquam Ecclesiam intrâ
limites Parochiæ ipsius defuncti exi-
stentis tumulari contingat, ad Paro-
chum, non verò ad Præbiteros sæcu-
lares illi Ecclesiæ inservientes. *Ex deci-
sione Sac. Rit. Cong. in una Med. S. Celsi 29
Novembris 1632.* pertinent, sicuti etiam
ad illum spectat cantare Missas solem-
nes super corpora defunctorum, quoad
confratres, qui in Ecclesijs intrâ limi-
tes suæ Parochiæ sepeliuntur; Si verò
id ipse nolit, eas cantare debet Capel-
lanus confratrum, *Ex declaratione Sa-
cræ Rit. Cong. sub die 20. Augusti 1601.*

430 *Epitome diversarum rerum*
& Sac. Rit. Congr. sub die 29. Novemb.
1632. teste Barb. supracit. de officio &
potestate Parochi n. 80. Gav. in suo Ma-
nuali Episc. verbo conf. n. 41. Jacobus
Mancinus in suâ practicâ visitandi infir-
mos in additione ad sepulturam. Rub. 8.

CXXIV. Clericus pellegrinus in-
telligitur in Italiâ Hispanus, vel Gallus
in Hispaniâ Italus, &c. & ille, qui in re-
motâ Provinciâ est ortus, & simili
Clerico necessaria est licentiâ Dicoe-
sani. Hieronymus Venerus l. 1. cap.
23. num. 1. & 4. in suo Examine Episco-
pum.

CXXV. Qui Missas novas celebrant,
si oblationem recipere velint, debent
in medio Altaris se vertere ad popu-
lum, eleëmofynas spontè oblatas reci-
pientes, & non circumnire Ecclesiam ad
evitandum tumultum. *ibid.* verb. Missa
n. 25.

CXXVI. Sub Pixide in Sacrario de-
bent poni corporalia munda, & suprâ
Pixidem debet esse velum sericum. *ibid.*
n. 35.

Dam-

CXXVII. Damnatis ad mortem communio est præbenda hoc modo nempe: Nunciata morte, debent deferri in Capellam, ubi celebratur Missa in carcere, & ibi communicari die anteriori antè executionem mortis, ità ut sit spatium viginti quatuor horarum, licet necessitatis causâ possit fieri etiam ipsâ mortis die, quod Parochi iudicio relinquendum est. *ibid. n. 27.*

CXXVIII. Si Parochus, animarum vè curator, aut alius Sacerdos aliquandò intrà missarum solemnias, quæ alter Sacerdos celebret, aut alio tempore, quàm in Missâ concionetur ad ejus muneris functionem superpelliceo, & stola coloris diei festo congruentis utetur, quòd & Diaconus, si quandò ex facultate sibi permisâ concionetur, servabit, adhibendo, ultra superpellicium, stolam in traversum ductam ex *instructionibus S. Caroli de prædicatione verbi Dei, tit. de ritu concionandi, pag. mibi 29. §. quod si Parochus.*

CXXIX. In Oratorio, aut Sacello,

432 *Epitome diversarum rerum*
alibivè concionaturus, ubi suggestus
nullus sit, aptiorem, decentioremvè
locum sibi deligat, undè concionetur.
ibid.

CXXX. Parochus defuncti, qui de-
bet sepeliri in Ecclesiâ Regularium, ha-
bet jurisdictionem in illum defunctum,
non solum usquè ad ultimam benedi-
ctionem, quæ fit in Domo defuncti,
sed etiam per viam usquè ad portas Ec-
clesiæ Regularium nam usquè ad por-
tas Ecclesiæ Regularium durat jurisdic-
tio Parochi. Hieronymus Venerus in
suo Examine Episcoporum, l. 6. c. 12,
num. 4.

CXXXI. Præcipuè Ecclesiæ intelli-
gendæ sunt, quæ collegiatæ sunt insi-
gnes Canonici Clerici sæcularis,
& quæ ob alias causas præcipuè à popu-
lo seu à majoribus declarantur. Gay.
p. 1. tit. 19. n. 6.

CXXXII. Corporalia, quæ tertiâ
quoque hebdomadâ (maximè ubi plu-
res celebrant Sacerdotes) mutari de-
bent, & purificatoria octavo quoque
die

die, vel ad summum quindecim dierum spatio mutanda, cum removentur, ut alia adhibeantur, antequàm dentur foras lavanda, ponantur in arculâ, seu canistro ad eum tantum usum destinato, & ab eo, qui sit in sacris laventur in proprio vase mundo similiter ad hoc destinato, lixiviam, & sapone adhibitis, & mox bis aquâ solâ abluantur, & quòd ex lavatione superest in sacrum fundatur. *Gav. tom. 1. p. 5. tit. de nitore & munditiâ Sacre supellectilis, & corporalia, & purificatoria.*

CXXXIII. Instrumentum ad hostias conficiendas, cum eo usus fuerit Sacrista, seu alius, oleo perfundat, & utramque partem cartâ interpositâ simul jungat, quæ in exteriori parte fuligo hæserit, abradat, postea eandem partem crassiore panno tergat, & in loco decenti reponat. *Gavantus ibidem.*

CXXXIV. Ne in præsentì capite aliquid desiderari possit, non incongruum visum fuit hic admonere neces-

434 *Epitome diversorum rerum*
faria paranda prò consecratione Eccle-
siæ & campanæ benedictione, ut cùm
Episcopus hanc peragere functionem
non gravabitur, omnia præstò esse pos-
sint prò consecratione Ecclesiæ, igitur
hæc paranda erunt videlicet.

Providendum in primis erit, ut com-
pletâ Ecclesiæ materiali structurâ ex-
terius circumiri possit, interius verò pa-
rietibus duodecim cruces, vel depin-
gantur, vel quòd magis decet periti
sculptoris arte in lapide sculpantur, e-
runtque à terrâ circà decem palmos e-
levatæ tres prò quâlibet ex quatuor par-
tibus. Antè quamlibet crucem figa-
tur clavus, cui aptari possit candelabrum
ad formam cornucopiæ, in quo cande-
la affigi debet, erit autem hoc instru-
mentum, vel ex auricalcho, vel ex li-
gno inaurato affabrè elaboratum, quod
non solùm in ipso consecrationis actu
inserviet, verùm etiam quotannis in
ipsâ anniversariâ die, quæ solemniter
celebrari debet à primis Vesperis &
totâ die, cùm celebrantur Divina of-
ficia

ficia, antè ipsas cruces candelæ accendi debent.

Altaria omnia erunt nuda absquè omni ornatu, sinè cruce, sinè candelabris, eorum tamen tobaleæ mundæ, & alia ornamenta ab Episcopo benedicenda loco congruo præparentur.

Fontes aquæ benedictæ benè mundati erunt vacui, ipsa verò Ecclesia clausa manebit, usquè ad tempus consecrationis.

Paretur cinis aptus ad efformandas lineas prò designando alphabeto, tùm Græco, tùm Latino, & instrumentum ligneum ad modum capsulæ, absquè tamen fundo latitudinis unius palmi ad efformandas dictas lineas, aliud item instrumentum ligneum prò designando alphabeto.

Antè Ecclesiam ornetur, & benè disponatur locus prò conservandis Sanctorum Reliquiis in Nocturnis Vigiliis, & si locus non sit ad id congruus disponatur aliquod tentorium, seu papilio decenti ornatu. Arcula verò prò

436 *Epitome diversarum rerum*

Sanctorum Reliquiis panno aureo connecta cum suo Baldachino, & baculis quibus gestari possit super humeros appetur. Pariter antè fores Ecclesiæ faldistorium prò Episcopo; item aliud intrà Ecclesiam.

In ipsâ Ecclesiâ præparentur suprà credentiam loco congruo, vasculum Sacri Chrisinatis, & Ampula, oleum Sanctum Cathecumenorum pariter in vasculo, & ampulâ; duæ libræ thuris in pelviculâ, cujus medietas sit in granis, pelvis cineribus referta; pelvicula salis, duo vasa aquæ benedicendæ, aliud extrà, aliud intrà Ecclesiam in Presbyterio; Vas vini, Asperforium de herba hyssopo confectum, duæ libræ Gossipii, sive bombicis prò extergendis crucibus, quæ fiunt in parietibus Ecclesiæ, & in stipite Altaris, quinque cruces parvæ factæ de candelis ceræ subtilis prò quolibet Altari consecrando, parvæ spatulæ lignæ ad abradendum de Altari combustiones candelarum, & thuris. Vas in quo ipsæ rasuræ deponan-

ponantur, prunæ accensæ in suo vase prò Thuribulo, Thuribulum cum Naviculâ, vas aquæ benedictæ cum Aspersorio.

In alio loco propè Altare sit in promptu calx, arena, sive pulveres ex tegulis tritis ad faciendum cementum prò leniendo sepulchro Reliquiarum, & juncturam Mensæ Altaris cum stipite, duodecim candelæ antè cruces accendendæ, duo intorticia, quæ accensa debent præcedere Pontificem, vasa ad abluendas Pontificis manus, & mappæ ad abstergendas; mantilia item ex telâ grossâ ad extergendam mensam Altaris, quoties opus fuerit; Tela linea cerata prò quolibet Altari consecrando ad ipsius mensam cooperiendam.

Scala item, seu machina lignea, super quam Episcopus cum Ministris ad ungendas cruces ascendere possit fabricetur, ad quam hinc indè per gradus ascensus pateat trium, vel quatuor graduum, habens in summitate tam
con-

438 *Epitome diversorum rerum*
congruum spatium, ut in illo consistere
possit Episcopus cum Ministris.

Et demùm paramenta prò Episcopo
videlicèt amictus, alba, cingulus, stola,
ac Pluviale albi coloris antè fores Ec-
clesiæ præparentur, & prò Ministris,
scilicèt duobus Diaconis, & Subdia-
cono in sacristiâ, & omnia alia prò Mis-
sâ solemni celebrandâ.

Animadvertendum est etiam pridie
illius diei, quo Ecclesia consecrari de-
bet, Clerum illius Ecclesiæ, & qui ejus
consecrationem petunt, debere Eccle-
siastico more jejunare, neque ipsam
consecrari posse sinè sufficienti dote
prò ejus manutentione, ut docet Gav.
*in suo Manuali Episcoporum verbo Eccle-
siæ consec. num. 3. Andr. Pisc. Cast. l. 2.
sec. 13. c. 4.*

CXXXV. Prò campanæ verò bene-
dictione hæc, quæ sequuntur paranda
sunt, videlicèt priùs campana loco con-
gruo suspendi, & ità elevari debet, &
accommodari, ut possit circumiri, &
intus, & extrà tractari.

Propè

Propè ipsam campanam sternatur credentia, in quâ apponentur vas aquæ benedictæ, cum asperforio, vas cum sale, vas aquæ benedicendæ, vasa sacrorum oleorum, scilicèt infirmorum, & Chrismatis, Thimiama, cum thure, & myrrhâ, & Thuribulum cum igne, vasa ad abluendas manus pelvicula cum micâ panis ad abstergendos digitos, nec non linteamina munda, præter consue- ta ad detergendas manus, & alia ad ex- tergendam campanam, postquàm fue- rit aqua lota.

[Prò Episcopo paretur faldistorium in loco benedictionis, nec non congruo loco paramenta sternantur, videlicèt amictus, alba, cingulus, stola, & plu- viale albi coloris, Mitra simplex, & ba- culus Pastoralis.

Præter Ministros superpelliceo in- dutos, ei assistere debet Diaconus in- dutus amictu, albâ, cingulo, stolâ, & Dalmaticâ albi coloris. And. Pisc. Cast. l. 2. sec. 12. c. 5. n. 1. usquè ad 5. hac bre- vitatis gratia.

OBLIGATIONE

CIRCA MISSAS.

S E C T I O II.

I. **E**X quinque capitibus, veluti ex quinque radicibus oritur obligatio Sacerdotis ad Missam celebrandam, videlicet ratione loci, temporis, ritus, officii, seu beneficii, & stipendii. *Gav. p. 3. tit. 12. n. 1.*

II. Ratione loci tenetur Sacerdos Sacrum facere in certo Altari non impeditus legitimè, si testetor, aut alius locum celebrandæ Missæ præscripserit, aliàs peccat mortaliter, quia non implet voluntatem testatoris, & violat privatam legem, quare, ne semel quidem in hebdomadâ alibi celebrare potest nisi alium substituat, aut Episcopus ex justâ causâ alibi celebrare

con-

De Obligatione circa Missas. 441
concefferit. *Conc. Prov. Med. 4. p. 2. tit.*
quæ pertinent ad Sanctissimum Missæ Sa-
cificium, & Divina officia, §. nec verò cui-
que & §. quicumque Sacerdos. Bonac. de
Euchar. disp. 4. quest. ult. punct. 7. §. 4. à
num. 2. usque ad finem. & Gav. ibid.

III. Qui tenetur alicubi celebrare ti-
tulo beneficii, Capellæ, legati, salarii
non potest eadem Missa alteri danti
eleëmofynam satisfacere, undè Parochi
diebus, quibus ex obligatione benefi-
cii Missam celebrare tenentur, puta fe-
stis diebus, ut populus eam audiat non
possunt recipere nova stipendia prò iis
Missis, nisi expressè in fundatione ju-
beatur Missa sinè obligatione Sacrificii,
ut decrevit *Sac. Conc. Trid. Congr. sub*
die primo Septembris 1629. & 13. Iulii
1630. teste Gav. supracit.

IV. Ratione temporis, quia, vel nun-
quam, vel sæpiùs, vel tardiùs, vel ci-
tiùs, vel rariùs celebrat, quam debet,
nam, qui nunquam celebrat, graviter
peccat, & in anno saltem ter, aut qua-
ter quilibet Sacerdos celebrare te-
netur

netur ex Tridentino sess. 23. de Reform. cap. 14. Parochi sæpiùs ut audiant populi Missam. Bon. *ibid.*

V. Sæpiùs, quia ampliùs non datur facultas faciendi plures Missas in die quâcunque de causa, excepto die Nativitatis Domini, & causa supplendi Sacrificii incepti. *Conc. Prov. Med. 5. Gav. ibid.*

VI. Tardiùs, quia sinè lethali culpâ non est notabiliter differendum Sacrificium promissum ad impetrandum aliquid à Deo, & quandò Missa dicitur elapso necessitatis tempore eo casu tenetur talis etiam ad restitutionem. *Pet. Nav. l. 2. de restitutione c. 2. num. 366. & Gav. ibid.*

VII. Et item quandò ità multæ Missæ acceptantur prò defunctis celebrandæ, ut longissimo tempore sit opus, cui malo provisum est, nuperrimè *cum decreto de celebratione Missarum à Conc. Trid. Sac. Congr. edito 21. Iunii 1625.* in quo prohibetur ne nova onera indies Sacerdotes recipere possint, nisi

one.

oneribus anterioribus fiat satis, & infra modicum tempus satisfieri possit, nisi consentiat offerens in longiorem dilationem. Gav. *ibidem*.

VIII. Qui verò obligatur ad celebrandum in festis de præcepto, de voluntate testatoris non potest differre Missam in sequentem feriam, quia feria non est festum, neque intelligendus est testator de festis duplicibus, vel semiduplicibus, quando simpliciter dicit. In festis; sed de festis de præcepto, aut consuetudine pro servitio populi, ut censuit Cong. Pœnitentiariæ med. re *benè agitata testibus Bonac. & Gav. locis supracit.*

IX. Rariùs denique peccatur celebrando rariùs, quando quotidiano quis obligatur Sacrificio per se, vel per alium faciendo, licet uno die per hebdomadam tantum celebrare omittat, neque per alium celebrari curet, secus, si uni tantum impositum est quotidianum onus, ut per se ipsum impleat, sicuti suprà notavimus, nam hoc intel-
ligi

ligi debet, salvâ honestate, & decen-
tiâ, ratione cuius vacare potest à Mis-
sâ celebrandâ semel in hebdomadâ, hoc
est semel potest non celebrare, ut fusè
docet Bonac. *loco citato* §. 2. n. 16. non
autem potest semel prò alio applicare
Sacrificium, quæ duo sunt valdè diver-
sa, ut patet. Gav. *ibid.*

X. Qui verò impeditus infirmitate
non facit quotidianam Missam, ad quam
tenetur, neq; tenetur ad supplemētum,
nisi ultrâ mensem ægrotet, dùm in fun-
datione benefici, seu capellaniæ aliud
expressè nō statuatur, & per annum sal-
tem illud munus obierit. *Conc. Pro. Med.*
7. tit. de Missis, §. Sacerdotes, & Gav. ibid.

XI. Ratione ritus quoniam peccari
potest in oneribus Missarum, quandò
promisit Sacerdos Missam votivam,
vel de Requiem, & dicit aliam de officio
currenti, quia virtus fidelitatis peri-
ret, quamvis prò Missâ de Requiem
non peccetur, dicendo Missam de San-
cto, vel de feriâ corrente, præcipuè
quandò majori devotione afficimur in
Missâ

Missâ de Sancto, seu de feriâ privilegia-
tâ, sensus enim Ecclesiæ est ut Missa cõ-
cordet cum officio, quoad ejus fieri po-
test, cui sensui fideles omnes se confor-
mari debent, & lex Ecclesiæ prævalere
debet super Laicorum legem privatâ, &
ut plurimum irrationabilem, tutiùs ta-
men existimarem, ut Sacerdotes pro-
mitterent se dicturos Missam eo modo,
quo magis prodesse possunt, juxtâ ma-
jorem sui dispositionem, ac devotio-
nem, Ecclesiæque legem. Gav. *ibid.*

XII. Ratione officii, seu beneficii,
Parochi enim tenentur aliquandò ap-
plicare Sacrificium prò suis ovibus; Ex
Conc. Trid. sess. 23. c. 1. arbitrio boni vi-
ri, nempe in præcipuis solemnitatibus
Domini, & Dominicis, ac aliis festivis
diebus, aut saltem semel in hebdoma-
dâ quâ ratione conciliari possunt Do-
ctores, qui negant cum *Conc. Trid.* af-
firmante, est enim populorum Cura-
tor Parochus, & ab iisdem sustentatur,
Parochi igitur in Ecclesiis suis diebus
Dominicis, & festis solemnibus, ac
aliis

aliis etiam diebus ita frequenter celebrare tenentur, quod muneri suo satisfaciant, applicando saltem diebus Dominicis, & festis, quibus populus obligatur audire Missam, ac aliis etiam diebus plus, minusve ad arbitrium boni viri, & facultatem fructuum beneficiorum. Gav. *ibid.* & Barb. *de offic. & potestate Parochi* c. 1. n. 5.

XIII. Demum ratione stipendii, seu salarii, nam & in hoc multis modis peccatur, qui enim accipit plura stipendia, juxta taxata, vel lege, vel consuetudine à pluribus petentibus singulis unam Missam pro se distinctè, & unam facit Missam pro ijs omnibus, peccat ex communi sententiâ mortaliter, & ad restitutionem tenetur, similiter, & qui ab uno acceptis pluribus stipendiis pro pluribus Missis una tantum satisfacit peccat, & est obnoxius restitutioni. Gav. *ibid.*

XV. Et qui cum certâ eleëmofynâ, etiam incongruâ suscipit Missam celebrandam, eam alteri committere mini-

nimè potest, retentâ sibi parte eleëmofynæ, etiam si detur ultrâ taxam, sed eam totam illi dare debet, ne avaritiæ labem subire videatur. *Sac. Conc. Trid. Congr. 21. Iunii 1625. teste Gavant. supracit.*

XV. Quapropter eadem Sac. Concil. Trid. Cong. in eodem decreto declaravit, ut unusquisque se abstineat ab onere perpetuo Missarum suscipiendo, sinè licentiâ Episcopi sui, vel Generalis Vicarii, seû Generalis, aut Provincialis, si Regularis est, danda in scriptis, & gratis alioquin sæcularis ab ingressu Ecclesiæ erit eo ipso interdictus, regularis autem pœnam privationis officii, & perpetuæ inhabilitatis ad officia, vocisque activæ, ac passivæ absquè ullâ declaratione incurret. *Gav. supracit. ibidem.*

APPLICATIONE

SACRIFICII.

SECTIO III.

I. **Q**uidquid sit de valore Sacrificii Missæ, quem cum Gavanto p. 2. tit. 8. num. 3. conciliando Doctores, dicerem infinitum esse in radice, sed ad impetrandum, & ad alios effectus finitum in terminis, quia finitè de eo omnes participant, minusque vel magis prò minori, vel majori devotione, cujusque concurrentis ad Missæ Sacrificium, Ex S. Thomâ 3. p. quest. 79. art. 4. quatuor Sacerdoti ut faciat ego consularem.

II. Primum est, ut intendat prodesse omni meliori modo iis, de quibus Ecclesia meminit in canone, nimirum toti
ti

ti Ecclesiæ, Papæ, Episcopi loci, & circumstantibus, quibus Deus distribuat portionem Sacrificii generalem propè infinitam prò eorum capacitate, & devotionis mensurâ. Gav. *ibid.*

III. Alterum, ut provideat sibi ipsi de portione sibi debitâ, quam specialem vocant, & novit Deus, quanta sit, probabile verò est eam posse dari aliis à Sacerdote nominandis prò eo titulo, qui importat pœnæ debitæ remissionem, quo casu prodesset ijs multò magis, quàm si prò ipsis sequenti proximâ ratione, & modo celebraret, quia certum est participare Sacerdotem in majori quantitate de valore Missæ, quàm alium quemlibet, qui eundem celebrare jubet, aut procurat, tùm ex ministerio proximiori, tùm ex majori devotione, & fide, quæ inter celebrandum multipliciter excitantur.

IV. Tertium est, ut suffragari intendat eo majori affectu, quo potest & debet ijs, quibus tenetur, sive ex obedientiâ, sive ex titulo beneficii, sive legati

450 *De Applicatione Sacrificii.*

gati, sive contractus rationabilis, sive promissionis, aut voti, sive congruentis eleemosynæ acceptæ, aut promissæ, & eâ prorsus ratione, quâ iisdem, & ex sensu certo, & practico eorundem, non speculativo, & disputabili, ille tenetur ad Missam, seu plures Missas, tutior enim in hac re tenenda est sententia, si verò ij non egeant, aut fortè ex defectu gratiæ non sint capaces Sacrificii fructu, substituat statim alios actu, & secundâ, ut ajunt, intentione; Vt docet Suarez *disp. 79. sect. 8. in fine.* Alioquin fructus Missæ non applicatus remanebit in thesauro Ecclesiæ.

V. Quartum est ut aliis item prodesse intendat sine aliorum præjudicio eo ordine, & quantitate fructus, quâ Deus scit se teneri, & eos specialiter nominatos Deo commendet, sive in ordine ad remissionem poenæ, cum sit satisfactorium, sive ad gratiam acquirendam, & augendam, cum sit meritum, sive ad quæcumque bona spiritualia, & temporalia, quibus illi egent, & uti-

De Applicatione Sacrificii. 451
& utiliora eisdem forent obtinenda,
cùm etiam sit, & propriissimè, ut ait
Bellarminus *de Missâ lib. 2. c. 3. impe-*
tratorium.

VI. In commemoratione post *Me-*
mento Defunctorum, eadem ferè obser-
vet Sacerdos, videlicèt, ut primò om-
nes commemoret ex instituto, & in-
tentione Ecclesiæ, deindè prò ijs, qui-
bus tenetur, ut tertio loco dictum est,
tertiò alios cariores, quos voluerit, &
inter hos compilatorem hujus operis,
qui commendat se ipsum quàm maxi-
mè, postquam obierit, & item animam
illius Defuncti, quæ proximè dum ce-
lebratur (Deus novit) egressura est de
Purgatorio, sibi enim de Cœlo statim
rependet gratiam. *Gavant. par. 2. tit. 8.*
loco citato.

VII. Nonnulla tamen in hoc notan-
da sunt.

Primum in commemoratione om-
nium fidelium defunctorum omnes Sa-
cerdotes quovis onere obligatos appli-
care debere Sacrificium Missæ omni-

452 *De Applicatione Sacrificii.*
bus defunctis ex intentione Ecclesiæ,
quia non sit injuria ijs, prò quibus
quotidiana fortè extat obligatio Mis-
sæ, prævalet enim lex tacita ratio-
nabilis Ecclesiæ privatæ legi testato-
rum. Ità Gavant. p. 4. tit. 15. n. 18. &
Fraxinellus de obligatione Sacerdotes ad
Missas sec. 4. Conc. 4. §. 22. in editione
sextâ.

VIII. Alterum Memento esse oratio-
nem privatam, ut docet Azorius p. 1.
l. 10. c. 22. quæsit. 3. quare in eâ admit-
ti possunt excommunicati omnes ad
eorum salutem procurandam, seù ad
augmentum Ecclesiæ, ut docet Suarez
disp. 78. sec. 2.

IX. Tertium Memento non in mo-
mento, sed cum aliquâ morâ facien-
dum esse. Gav. *supracit.*

X. Quartò omnes defunctos Deo
commendandos esse in ordine tantùm
ad pœnarum remissionem, cum hoc
Sacrificium prò defunctis sit tantum-
modò satisfactorium. Gav. *ibid.*

XI. Postremum in Memento non
esse

De Applicatione Sacrificii. 453
esse elevandos oculos ad cælum, seu
versus crucem, ut faciunt multi, sed
tantum caput inclinandum, nec oculos
claudendos esse, nisi fortè ad majorem
animi compositionem, neque
eos prò quibus orare intendit Sacerdos,
vocaliter nominandos esse, sed
tamen inclusâ pectoris cogitatione,
& in Mortuorum Memento pausam faciendam
esse ad illa verba, *Somno pacis* & non ad litteram *N. Gavant. p. 2. tit. II. num. 2. & Rub. Miss. Urbani VIII. 9. de Cann. post Consecrat. num. 2.*

VICARIIS

FORANEIS.

SECTIO IV.

I. **V**Nusquisque Vicarius Foraneus, qui debet esse Archipresbyter, vel Archidiaconus, seu Præpositus ex illis, qui in Diœcesi sunt, alijsvè Ecclesiasticâ dignitate præditus, sin minùs alius Rector, qui sit ad hoc officium aptus, amoveri arbitrio Episcopi potest, dabitque pœnas, si malè se gesserit. *Conc. Prov. Med. I. Gavant. in suo Man. verbo Vicarius Foraneus.*

II. Debet habere jurisdictionem in causis civilibus prò moderatâ summâ, & in criminalibus possit capere informationes, ad Vicarium Generalem transmittendas, *Congr. Episc. 9. Iunii*

1592. teste *supracit.* Gavant.

III. Ab eo, cùm sit delegatus Episcopi, datur appellatio ad Episcopum. D.D. apud Barb. *alleg.* 54. *num.* 22. teste Gav. *supracit.*

IV. Nullamque habet præcedentiam super alios ipso antiquiores in Clero, ratione hujus officii, exceptis congregationibus, quas ipse facit singulis mensibus, & aliàs de mandato Episcopi, in quibus sedet primus, & prædere debet omnibus, non tamen in processionibus, Missis, & aliis quæ fiunt antè Congregationem. *Sac. Rit. Congr.* sepè, & nuper 30. Junii 1629. & 9. Aprilis 1633. teste Gav. *citat.* & Barb. in suis *collectaneis.*

V. Habeat quisque Vicarius Foraneus primum omnium litteras patentes, quæ muneris sui sibi injecti delegatam ab Episcopo potestatem testentur; Quibus litteris Catalogum etiam ab ipso accipiet earum Ecclesiarum, quæ ipsius peculiari curæ commissæ fuerint, ut inde facile cognoscat, quo-

rum Sacerdotum, & Clericorum conventus statis temporibus celebrare, quasque Ecclesias visitare ad rationem sibi præscriptam debeat. *Constitutiones Episcopi Bollani.*

VI. Cùm Vicarius Foraneus in partem sollicitudinis Episcopalis sit vocatus, ea præcipua ei cura sit, ut Vicariæ suæ Sacerdotes omnes, & Clericos, item eos, qui sacro aliquo ordine sunt initiati, semel saltem in menses singulos convocet, vel in domum suam, vel certè in aliquem alium locum, quem ijs, qui conventuri sunt commodiorem judicabit.

VII. Qui omnes, ad diem, horam, locumque præscriptum omninò conveniant; Ità tamen, ut qui animarum curam habent, & Sacerdotes reliqui, quod debent, Missæ sacrum ad populum suum faciant, & cibum omnes domi suæ priùs prò more capiant, quòd si mane, ubi est consuetudo faciendi congregationes commensales, in quibus unico ferculo contenti esse debent, coa-

Et si fuerint ; universi in choro illius Ecclesie, in quam conventum fiet, Missam conventualem pro mortuis, vel de Sancto Spiritu, solenni more cantent, in qua eorum aliquis à Vicario prius admonitus, cōcionem ad populum habeat confectis sacris, & habitâ processione circâ cimiterium, omnibusque consuetis in domo Rectoris illius Ecclesie unico tantum ferculo contēti eâ, quâ decet modestiâ, & charitate cibum capiant
Conc. Prov. Med. I. & Constit. supracit.

VIII. Deindè cibo sumpto, postquam de more gratiæ Deo actæ fuerint, omnibus superpelliceis indutis, vel qui officii auctoritate, aut dignitate præditi fuerint eo, quem in choro adhibent, habitu vestitis, in Ecclesiam seu in sacellum se receptis, vel in Parochiæ aedibus, si magna adsit distantia, dicatur initio oratio, *Actiones*, &c. vel alia de Spiritu Sancto, quæ habetur in officio parvo Beatæ Virginis, tùm jussis omnibus suo loco sedere, initium faciat lectionem interpretandi is, cui id mu-

458 *De Vicariis Foraneis.*

neris demandatum erit, adhibitis deinde
 de mutuis interrogationibus ad lectionem
 eandem pertinentibus, quæ ab il-
 lis solum proponentur, qui de impro-
 viso ex toto illo numero à Vicario de-
 ligentur, ut nullus sit, qui priusquam
 eò conveniat, lectionis futuræ difficul-
 tates cognoscere domi non studeat, sit
 verò semper ea lectio ad Catechismi
 Romani partem aliquam explicandam
 accommodata; Lectione diligenter,
 quantum satis est explicata, casus aliqui
 conscientiae proponantur, ij præsertim,
 qui in confessionum usum frequentius
 veniunt, vel qui ad Sacerdotum, reli-
 quorumque Clericorum statum pro-
 prius accedunt, cujuscumque sunt. De
 impedimentis matrimonii, de usuris, de
 restitutionibus, de simoniâ, de excom-
 municationibus, deque id genus aliis;
 Neque verò dicentem aliquem alius
 interpellet, sed suam sententiam suo
 quisque loco modestè dicat. *Conc. Prov.*
Med. 1. Et Cons. Episcopi. Boll. acta Ecclesiae
Med. p. 4. tit. 16. pag. mihi 651. in volumi-
ne magno.

Si

IX. Si quis relinquitur casus parum in illâ congregatione explicatus. Eum Vicarius ad Episcopum, sive illis deputatum statim scribat, & solutionem, quam ab ipso acceperit, in congregatione proximâ omnibus proponat: congregatione absolutâ, dicatur oratio, *Gratiam tuam*, &c. vel alia, ut suprâ, neque ipsius congregationis tempus trium horarum spatium excedat, ut animarum curatores ad sua statim redire possint. *ibid.*

X. Si quis verò statâ die non convenit, arbitrio Episcopi, nisi legitimo detentus impedimento, quod à Vicario Foraneo cognoscatur, mulctetur tamquàm inobediens. *ibid.*

XI. Quoties conventus, ut suprâ, habebitur, certiozem Episcopum statim faciat Vicarius de rebus in eo propostis, atque tractatis si non omnibus, at iis saltem, quæ præcipua videbuntur, jubeatque omnes, qui convenerint, nomina sua his litteris manu propriâ subscribere, si qui aberunt, eorum ipse no-

mina ultimo post alios loco adscribat.
Const. Episcopi. Bollani loco citato.

XII. Magnam in eo Vicarius curam ponat, ut ne quis ex ijs, qui personalis Residentiæ munera suis Ecclesiis omninò debeant, sive is sit Rector ipse, sive Curatus, sive in Parochiali curâ Coadjutor, ab eâ secus discedat, quàm est ab Episcopo in constitutione de Residentiâ explicatum, sique eorum aliqui, sicuti etiam quisque Vicarius Foraneus præstare debet, in urbem necessaria ex causâ aliquandò se conferre contigerit, primum Episcopum adeat, atque eorum statu, qui sibi commissi sunt accuratè doceat. *Conc. Prov. Med. primum, & Const. suprâ.*

XIII. Ecclesias suæ Regionis tertio saltem quoque mense Episcopi nomine invisat, & omnia, quæ, vel in visitatione, vel in constitutionibus præcepta sunt, observari in alijs omninò studeat. *ibid.*

XIV. Si quem Parochum suæ Regionis ægrotare contigerit; unâ cum vicini-
 niori

iori Parocho ægrotantis eum invisere debet, & si vitâ exceſſerit, illius funus, unâ cum aliis ejusdem Regionis Parochis proſequi, illiusq; bona conſervare, ac vacanti Eccleſiæ aliquem interim ſuæ Vicariæ Sacerdotem idoneum ſubſtituere non deerit, quòd item peragere debet, durante Parochi infirmitate, dùm ipſe Episcopum de defuncti morte certior fecerit, populoque vacantis Eccleſiæ præces, tam prò defuncti Parochi animâ, quàm prò futuri ſucceſſione, indicabit eſſe fundendas.

XV. Indicem etiam bonorum omnium ab illo defuncto Parocho relictorum adſitis ad eam rem duobus ſaltem ejus loci incolis bonæ exiſtimationis viris, ſub quorum tutelâ bona illa ſervanda reliquantur, conficiendum curabit, donec, indice ad Episcopum miſſo, aliud ab ipſo ſtatuatur, hocque fiet item deſcripturis, instrumentis, & libris ad Parochialem pertinentibus. *Conſt. Episc. Marini Georgii tit. de Vicariis Foraneis.*

XVI. Parochi illius Regionis omnes
non

non solum privatim singuli Sacrum pro defuncto faciunt primò statim post obitum die, sed etiam decimo post proximè sequenti Missam simul omnes solemni ritu pro ipsius animâ celebrent, pro quibus officiis nihil liceat exigere. *ibid.*

XVII. Vicarius Foraneus non mediocrem etiam curam geret in perquirendis clericorum moribus, in transmittendis schedis Doctrinæ Christianæ conservatori, Ancillisque, quæ Sacerdotibus famulantur, agnoscendis, & id generis aliis, quæ ad clericorum disciplinam pertinent; sciat demùm posse administrare Sacramenta omnibus Parochianis suæ Regionis etiam in Ecclesiis ipsorum Parochorum, de eorum tamen consensu. *Const. ut supra;* Et hæc quoad hoc officium, plura qui videre cupit, legat *Conc. Prov. Med. & Constitutiones supracitatas.*

DE

MODO EXCIPIENDI.

Episcopum in suâ visitatione,

S E C T I O V.

Acturi de visitatione Episcopi, prius videre debemus. quæ opportunè præparanda sint, ut hæc actio recto ordine, & sinè strepitu succedat, deindè de ipsâ visitatione agendum erit.

I. **I**N primis igitur factâ à Parocho debitâ admonitione, lectisq̃ue litteris Pastoralibus, invitetur Populus ad orationes prò rectâ visitatione fundendas, & præcipuè ad Sacramentum pœnitentiæ, ut de manu Episcopi sumere possit Eucharistiam. Gav. in suâ Praxi visitationis Episcopalis, §. 5. Conc. Prov. Med. 4.

Præ-

464 De modo Excipiendi Episc.

II. Præparentur ij, qui confirmandi sunt paratis opportunis schedulis, in quibus scripta sint nomina, cognomina confirmandorum, compatrum, & Parochiæ, frequenti campanarum sono excitetur Populus maximè verò pridie visitationis, & ex vicinioribus locis conveniant Confessarii approbati ad confessiones audiendas Gav. *ibid.*

III. Præparentur Hostiæ & particulae, vinum, mappæ, vasa ad Sacrae Communionis usum, ornetur Ecclesia, sicut in solemnioribus, & paretur locus pro ministrando Sacramento Confirmationis, & ea, quæ sunt benedicenda, vel consecranda opportuno tempore. Gav. *ibid.*

IV. Pro cæremoniis Episcopalibus parentur Umbella, seu Baldachinum in portâ oppidorum insigniorum à nobilioribus loci gestandum, Crux sinè astâ ab Episcopo deosculanda, Tapes cum pulvino, Thuribulum cum Naviculâ, vas aquæ benedictæ cum aspersorio, Pluviale, & stola coloris albi pro Re-
gore

ctore Ecclesiæ, Scabellum genuale cum tapete, & Pulvinaribus antè Altare majus, sedes, prealta suprà tres gradus, & sub Umbellâ, si fieri potest, à latere Evangelij, cum tapete suprà gradus, Gossopium prò abstergendo Chrismate Sacro post Sacramentum Confirmationis, Pannuli duo, & vas aquæ ad hunc usum, & lavandum, & tergendum frontem Confirimatorum, seù saltem Panniculum madefactum, vas aliud prò colligendo Gossopio jam adhibito, sex candelabra in Altari majori, cum candelis circiter sex onciarum, duo intorticia ad varios usus. Gau. *ibid.*

V. in Sacristiâ exponatur ordine Sacra Supplex, ut brevi cerni possit, ibidē libri ad usum Ecclesiæ destinati, Missalia, Bræviaria, Antiphonaria: & Ritualia, index Sacrarum Reliquiarum, cum suis testificationibus, indulgentiarum, altarisuè privilegiati documenta, inventarium jurium, privilegiorum, & onerum Ecclesiæ, tū in finium Parochiæ descriptio, statuta, si quæ sunt

466 *De modo Excipiendi Episc.*
sunt, Ecclesiæ propria, & mores in Di-
vinis officijs, maximè si differant ab al-
ijs, inventarium Sacræ Suppellectilis,
inventarium bonorum stabilium, &
redditum Ecclesiæ, decimarum, obla-
tionum, index beneficiorum, quæ sunt
intrà fines Parochiæ, index Ecclesia-
rum, Oratoriorum, & Capellarum cum
oneribus intrà eosdem fines. Item soda-
litatum confratriarum, locorum ve-
riorum, item Monasteriorum, tam
virorum, quàm mulierum cum titulis
proprijs, & numero personarum. Item
Sacerdotum, Diaconorum, ac Cleri-
corum Secularium ejusdem Parochiæ;
item eorum qui disciplinam Ecclesiasti-
cam, ut Clerici fiant, ingrediuntur,
& eorum Laicorum, qui Ecclesiæ de-
serviunt in Divinis officijs, funeribus,
&c. Gau. *ibid.*

VI. Index bonorum fortasse usurpa-
torum à Laicis, Missarum receptarum,
& celebrandarum, & quibus factum sit
satis; Legatorum item solutorum, &
solvendorum ad pias causas relictorum.
ibid. Prompti

VII. Prompti habeantur codices Parochiales Baptizatorum, Confirmatorum, matrimonio conjunctorum, status animarum, & defunctorum. Decreta Synodalia edita, Bulla in Cœnâ Domini, & casus reservati, Gay: *ibidem*.

VIII. Index eorum, qui in Parochiâ suâ de hæresi suspecti sunt, Blasphemi, Malefici, Symoniaci, Vsurarij, Concubinarij, Adulteri, notoriè Criminosi & qui in Paschate non communicarunt. Item conjugum divisorum, Excommunicatorum, interdictorum festi violantium; Aleatorum, & prohibitos libros habentium, Index medicorum, Ludi-magistrorum, Obstetricium, Pictorum, & Sculptorum, Bibliopolarum, Notariorum, Cauporum, & similium personarum, de quibus nosse debet Episcopus, & hæc omnia paranda erunt respectivè ab omnibus visitandis. *ibid.*

IX. Alia sunt paranda à quolibet de Clero, ut ordinum instrumenta, seu testi-

468 *De modo Excipiendi Episc.*
testimonium, beneficiorum, item bul-
læ, tùm facultates datæ prò audiendis
confessionibus, concionibus haben-
dis, Missa certo loco celebranda, ha-
bitandi cum laicis, ancillavè, seù extrà
ædes Ecclesiasticas, locandis alijs eas-
dem; exponendi capsulam; prò eleē-
mosynis; Tùm libri personales, qui
solent præscribi Ecclesiasticis, Missale,
Breviarium, Calendarium, volumen
bibliorum, Homiliarum, Cathechis-
mus Romanus, & ejusmodi. Gau. *ibid.*
& *Conc. Med. Prov. 4.*

X. Quibus optimè dispositis, & per-
actis respectivè, Parochus cùm sibi
significatus fuerit ab Episcopo dies, &
hora sui ingressus, opportunè indicet
processionem habendam in hujusmodi
ingressu, omnibus ad quos spectat,
Ecclesiamque suam, sicuti in solemnio-
ribus pridie cum insignibus, Episcopi
suprà januam, ornandam curabit. Ves-
perè post Salutationem Angelicam Pa-
rochialis Ecclesiæ campanæ, atque
etiam aliarum Ecclesiarum, tàm Secu-
lariū

larium, quàm Regularium utriusque
sexus pulsantur, sicuti in solemnioribus,
ac præcipuis festivitatibus, oppidique
Præfecti, seu Consules, & Deputati
à communitate curabunt vias mundari,
ac frondibus, floribus, aliisque orna-
mentis decenter aptari, & apparari.
And. Pisc. Cast. lib. 1. sec. 10. cap. 7. &
Carem. Episc. lib. 1. cap. 2.

XI. Ipsâ die, horâ statutâ, nobiles
Laici, Deputique ipsi obviam Episcopo ad aliquod sacellum propè oppi-
dum, non multum à portâ distante lo-
co congruo præparato, ut possit com-
modè deponere itineraria indumenta,
procedere debent, & interim in Paro-
chiali, seu majori Ecclesiâ loci ordi-
natur processio Clericorum, ac Reli-
gioforum, usquè ad portam oppidi ob-
viam Episcopo procedentium, cui in
ipsâ portâ excepto, & in tapete ibidem
strato super Pulvinum sibi paratum ge-
nuflexo offeretur ab Archipresbytero,
seu Rectore loci, sive (eo absente, vel
infirmo) à suo locum tenente, seu à
dig-

470 *De modo Excipiendi Episc.*
digniore ex Clero Pluviale albo indu-
to crux adoranda, & exosculanda. Pisc.
Gau. & Carem. locis cit.

XII. Cantores, adoratâ Cruce, statim
atque Episcopus cum cappâ conscende-
rit mulam, serico albo undique tectam,
Pontificalibusque Ephippijs ornata
habens in capite pileum Pontificalem,
cantabunt. *Ecce Sacerdos magnus, &c.*
velut in Pontificali Sacerdos, & Ponti-
fex, & virtutum Opifex Pastor bone in
populo, sic placuisti Domino. Pisc. *ibid.*

XIII. In processione autem à portâ
Oppidi ad Ecclesiam procedendum erit
per ordinem, equitantibus primò ci-
vibus omnibus, secundo loco sequen-
tur familiares Episcopi, tertio Magi-
stratus, & officiales loci, quarto Baro-
nes, & Principes, si fortè adsint, post
hos, à palafrenario ducetur mula Epi-
scopi Pontificalibus ornata, ut suprâ,
sequentur processionaliter confraterni-
tates, & scholæ disciplinatorum pedi-
bus incedentes, primò Regularium,
tùm sæcularium Ecclesiarum cum ha-
bitu,

bitu choralis cum suis crucibus ordinariis in proceSSIONIBUS solemnibus deferri consuetis cantantes Antiphonas, Psalmos, & Hymnos, prout in Pontificali Romano, & post omnes, Clerus Ecclesiæ Archipresbyteralis, seu Parochialis, quo nomine nuncupetur, unusquisq; cum suo superpelliceo mundo, & interim omnes campanæ illius Oppidi pulsantur; post omnes, Episcopus, ut suprâ indutus equitabit sub Baldachino, quod portabitur primò à magistratu loci, deindè per nobiles cives usquè ad Ecclesiam, vel etiam ab eis, quibus ex consuetudine, seu privilegio competit, sequuntur Prælati, si adsint, & post eos togati omnes equis incedentes. *Cerem. Episc. & Pisc. ibid.*

XIV. Si via longior est, adduntur cantica, & hymni ex Pontificali, nimirum, *Benedictus Dominus Deus Israel, Te Deum laudamus, Veni Creator Spiritus, Ave maris Stella*, Hymn. de Patrono loci. *Gavant. in suâ Praxi compendiaria visitationis Episcopi post §. 5.*

Cùm

472 *De modo Excipiendi Episc.*

XV. Cùm autem Episcopus antè Ecclesiæ januas descenderit ex equo, super tapere ibidem strato, & extenso, illi ab Archipresbytero, seu Rectore loci, vel alio, ut suprà, digniore, juxtà locorum consuetudinem, offertur aspersorium aquæ benedictæ, quâ primò se ipsum, deindè alios aspergit, reddito aspersorio eidem offertur Navicula, de quâ imponit incensum in Thuribulum, cum benedictione, ministrante Naviculam eodem Rectore, à quo eo incensatur triplici ductu, factâ Episcopo antè & post profundâ capitis inclinatione.

XVI. Mox cantores inchoant Hymnum, *Te Deum Laudamus*, sonorâque cantorum, & organorum modulatione ducitur primum ad Altare Sanctissimi Sacramenti, si est aliud ab Altari majori, ibique genuflectit super pulvino parato, & orat, surgens, factâ Sanctissimo Sacramento reverentiâ cum genuflexione, procedit ad Altare majus & antè infimum gradum faciens cruci reverentiam caput profundè inclinando
in

in faldistorio sibi parato genuflexus orat. Deindè completo Hymno, Rector Ecclesiæ ad Altare accedens stans in cornu Epistolæ versus Episcopum dicit, ut in Pontificali.

Y. Protector noster aspice Deus.

R. Respice in faciem Christi tui.

Y. Salvum fac servum tuum.

R. Deus meus sperantes in te.

Y. Mitte ei Domine auxilium de Sancto.

R. Et de Sion tuere eum.

Y. Nihil proficiat inimicus in eo.

R. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.

Y. Domine exaudi orationem meam.

R. Et clamor meus ad te veniat.

Y. Dominus Vobiscum.

R. Et cum Spiritu tuo.

O R E M V S.

Deus humilium visitator, qui nos paternâ dilectione consolaris prætende societati nostræ gratiam tuam, ut per eos in

X

quibus

474 *De Modo Excipiendi Epif.*
quibus habitas, tuum in nobis sentiamus
adventum. Per Christum Dominum no-
strum. R. Amen. Gavant. & Georg. Po-
lac. p. 2. cap. 11. & in additione, num. 1.

XVII. Post orationem, statim atque
Episcopus ad sedem paratam accesserit,
Archipresbyter, seu Rector loci pri-
mo, deinde omnes alii, unusquisque
juxta prærogativam suam manum Epi-
scopi osculabuntur, & interim canto-
res Psalmos, & Antiphonas cantant,
vel organa pulsanter. Pisc. *ibid.*

XVIII. Si quis sermonem est habi-
turus de beneficio recepti Pastoris no-
mine oppidi, atque cleri, graviter, ac
brevis sermone hoc tempore concedi
potest. Pisc. *ibid.*

XIX. His peractis Episcopo ad Altare
accedente, Cantores cantant Antiph. S.
Patroni loci, cum suis versiculis, & di-
ctâ ab ipso in cornu Epistolæ oratione
ejusdem Sancti, omnes adstantes genu-
flexi accipiunt benedictionem solemne
Episcopi, cum indulgentiâ, quæ tunc
sub præscriptâ verborum formâ, ut in-
frâ promulgabitur.

Re-

Reverendissimus in Christo Pater.

Et DD. N. (exprimendo nomen proprium Episcopi) Dei, & Apostolicæ sedis gratiâ N. (exprimitur nomen Civitatis) Episcopus dat, & concedit omnibus his presentibus quadraginta dies de verâ indulgentiâ in formâ Ecclesiæ consuetâ. Rogate Deum pro felici statu Sanctissimi DD. N. (Exprimitur nomen Papæ) Divinæ providentiæ Papæ N. Dominationis suæ Reverendissimæ, & Sanctæ Matris Ecclesiæ. Pisc. & Cærem. Episc. locis citatis.

XX. Si non est tempus celebrandi Missam, neque aliud peragendi, tunc Episcopum, depositis sacris vestibus, recedentem, Archipresbyter, deposito Pluviali, superpelliceo tantum indutus cum alio Clero, habitu choralis induto, comitatur usque ad locum habitationis præparatæ, quæ debet esse Parochialis domus, si est capax; si sit Ecclesiæ proxima, si verò distantior, usque ad portam ipsius Ecclesiæ cum superpellicis, extrâ Ecclesiam ex quâdam con-

476 *De Modo Excipiendi Episc.*
gruentiâ, & reverentiâ, cum Galleris,
& Paliis comitantur. *Pisc. ibid.*

XXI. Si hora est, celebrat, vel audit
Missam, & in ipsa sermonem habet, &
communicat, post sermonem fit con-
fessio, & absolutio generalis cum in-
dulgentiâ, quam publicabit Canoni-
cus, seu Parochus Ecclesiæ. *Gavant. §.*
8. num. 6. & 8.

XXII. Absolutâ Missâ (nisi aliud
tempus differre voluerit) indutus Epi-
scopus amictu suprâ Rochettum, Sto-
lâ, & Pluviali coloris nigri, & Mitrâ
simplici facit absolutionem Defuncto-
rum Episcoporum, & aliorum, ut in
Pontificali, sive per Ecclesiam, sive per
Cæmeterium procedendo cum cruce
candelabris, aquâ benedictâ, & incen-
so, Clero cantante Psalmos, & Respon-
soria. *Gav. ibid.*

XXIII. His peractis, si statim vo-
luerit incipere visitationem assumptâ
stolâ, & Pluviale, albis, accensisque in-
torciciis visitat Sacrosanctam Eucharis-
tiam, quæ prius & postea incensatur
hoc

hoc modo. Parochus ipse (nisi ipse Episcopus hanc functionem peragere voluerit) cum stolâ, & Pluviali, ut suprâ, accedens ad medium Altaris, stante Episcopo in cornu Epistolæ, genuflectitur, tum surgens ascendit ad Altare, aperit Tabernaculum, genuflectit, & postea extrahens Pixidem ponit super Corporale in medio Altaris, & iterum genuflectens descendit ad inferiores gradus Altaris, ubi genuflexus cantat, seu intonat, *Tantum ergo Sacramentum*, deinde offerens Naviculam incensi Episcopo, ut incensum ponat in Thuribulum, accepto è manu Acolythi Thuribulo, ter Sacramentum incensat, postea surgens accedit iterum ad Altare, & genuflectens, aperit Pixidem, ut Episcopus conspiciere possit, num ritè, & decenter conservetur Sacramentum, quo facto, rursus coopertâ Pixide, sic annuente Episcopo, factâ genuflexione, descendit ad primum gradum Altaris, & ibi genuflexus, iterum incensat ter Sacramentum, canentibus interim

478 *De modo Excipiendi Episc.*
cantoribus. Genitori, genitoque, cum-
que ad illud verbum perventum fuerit.
Sit & benedictio. tunc Sacramentum ma-
nibus tenens benedicet semel populo
more solito, ut notat Lucas Antonius
Resta in suo directorio Visitatorum, & Visi-
tandorum, p. 2. c. 3. §. tandem.

XXIV. Demum cum debitâ genu-
flexione iterum reponit in Tabernacu-
lum, clausoque hostiolo clave solitâ, de-
ponit Stolam, & pluviale, & cum Epis-
copo visitabit Baptisterium, Olea Sacra,
Sedes Confessionales, Reliquias Sacras,
tüm Altaria, Capellas, Sacras Imagi-
nes, Sacristiam, & Cæmiterium. Bap-
tisterium autem, & Sacras Reliquias
cum luminibus accensis, quæ & incen-
santur, postremò his, & alijs peractis,
Parochus cum suo Clero comitabuntur
Episcopum ad Aedes Ecclesiasticas, ibi-
que de opportunis eum instruet, ut quæ
suo auxilio agere cognoverit, præsto
esse possit; Deputati autem à Com-
munitate & Consules cum alijs ipsius
oppidis conspicuis, non solum, quo
tem-

tempore ille adventat, ac recedit, sed alijs etiam diebus, dùm visitatio Parochiæ fit, apud Episcopum adsint, ut ipsi omnes, ac singuli, si quid ad animarum salutem procurandam opus habent, proprio Pastori, pàrentique liberè exponant, eique interroganti, quæ prò illius officij ratione oportet, respondeant ac paternas monitiones, & decreta suscipiant. Gav. *ibid.* Conc. Prov. Med. 4. p. 3. §. *neque solum.*

XXV. Hacque omnia in primâ Episcopi visitatione servanda sunt, & in locis insignioribus quæ sunt oppida, quæ forum Judiciorum habent, & merum, ac mixtum imperium, in quibusque commodè copia peritorum haberi potest, de quâ re in dubio recurrendum est ad communem Provinciæ opinionem, & ad arbitrium boni viri, idest Judicis. Ita Annibal Rocchus *in suo tractatu visitationum.* §. *insignia.*

XXVI. In minoribus Ecclesijs & locis Episcopus cum Rochetto, & Mozzettâ in portâ Ecclesiæ excipitur,

480 *De Modo Excipiendi Episc.*

ibi que super pulvinum paratum (genuflexo) Crux osculanda præbetur à Parocho visitando induto, ut supra, Pluviali albo, stansque ab ipso incensatur, orat antè Altare majus, & apud illud benedicit populo solemniter. Gay, *ibid.*

XXVII. Animadvertendum tamen est, hos omnes Ritus, & Cæremonias, quas commemoravimus, tunc observari solùm, cùm Visitator Episcopus fuerit, quòd si ejus Vicarius, vel alius quivis locum tenens fuerit, prætermittuntur Cæremoniæ, ac solemnitates prædictæ, præcipuè autem, quæ ad Pontificalem dignitatem spectant, satisque erit eum mediocri solemnitate, ac pompa excipere, quæ major, minorvè adhiberi poterit, prout visitantis qualitas, ac dignitas postulare videbitur. Advenienti tamen visitatori ad Ecclesiam Parochus, seu alius Ecclesiæ Rector, & reliqui omnes Ecclesiastici illius Parochiæ superpelliceo induti, quâ debent reverentiâ, saltem ad fores ipsius Eccle-

clesiæ, obvii adfistere debent, quali illi coronam formantes in ingressu Ecclesiæ; honorificè enim, quicumque visitator sit, excipiendus est secundùm varias regionum consuetudines. Paulus Salodius *in suâ Praxi visitationis* p. 2. §. *adventanti*. Lucas Antonius Resta *in suo directorio visit. & visitand. ut suprâ* p. 2. c. 2. §. *Postea*.

XXVIII. Parochus etiam in hâc visitatione, vespere antequàm visitetur, & manè solemni campanarum sono illius adventus signum det, quo tempore visitationis populus frequentior sit. Salod. *ibid.* §. *Parochus*.

XXIX. Ipse visitator per se superpelliceo, seu (si Prælatus sit) Rochetto, & mantelletto indutus extrahit, incensat, & reponit Sacram Eucharistiam. Salod. *ibid.* §. *Visitator*.

PRÆCEDENTIA

INTER ECCLESIASTICOS.

Sectio Sexta & Ultima.

I. Sicut in Ecclesiâ Triumphanti
 inter Cælestes illos Spiritus da-
 tur ordo, & gradus prærogativa, ut te-
 statur Dionys. lib. 6. de Cælest. Hierarch.
 ita in Ecclesiâ militanti quæ à Trium-
 phanti est exemplata, ut dicit Abb. in
 cap. Novit. de Iud. datur ordo, & inæ-
 qualitas graduum, sic enim relucet Di-
 vinæ Sapientiæ radius; Qui ut in mul-
 torum effectuum varietate micat, sic in
 varietate ministrorum ejus Majestas, &
 Sapientia commendatur.

II. Ut ergò dignoscatur, qui inter Ec-
 clesiasticos alios præcedere debeat, &
 cui inter Clericos habenda sit hono-
 ris distinctio, ut secundum ordines, &
 digni-

De Præcedentia inter Eccles. 483
dignitates invicem præferantur, & honorentur, notandum est multiplicem Majoritatem esse, nam quædam est ordinis, quædam dignitatis, & antiquæ consuetudinis quâ scilicet aliqui habent determinatos locos in choro, &c. Luc. Ant. Resta in suis directoriis visit. & visitand. p. I. c. 57. §. An præcedant, alia senectutis, quædam Prælationis, & administrationis, quædam verò consecrationis, ut fusè docet Abb. in cap. cum certum de majorit. & Ob. Quibus notatis oportet hanc antelationem, seu præcedentiam aliter item considerare, nam quædam datur intrâ Ecclesiam collegialiter in Choro, Processionibus, Funeribus, & Capitularibus conventibus, alia verò extrâ Ecclesiam in congregationibus, quæ singulis mensibus à Vicariis Foraneis convocantur, & uti singulis per vias, & in aliis actionibus, quæ extrâ Ecclesiam peraguntur.

III. Positâ hâc consideratione, dicendum adhuc, Ecclesiasticorum (quo ad rem nostram attinet) varium esse

484 *De Præcedentia inter Eccles.*
ordinem, nam in simplices Clericos,
in Presbyteros, Capellanos, in Bene-
ficiatos simplices, & coadjutores, in cu-
ram animarum, in Curatos, & Recto-
res Ecclesiarum Parochialium, in Ple-
banos, & Archipresbyteros, ac in Vi-
carios Foraneos dividitur. Gavant. in
suâ Praxi Diœcesana Synodi cap. 12. de
Catalogo Cleri, & eo vocando, num. 4.

IV. His divisionibus positis, sit pri-
ma conclusio intrâ Ecclesiam, & pri-
mum quoad Clericos, & Presbyteros
Capellanos simplices, nam primum lo-
cum tenent Presbyteri, secundum Dia-
coni, tertium Subdiaconi, & sic de aliis
inferioribus, qui servitia consueta de-
bent præstare superioribus; Qui ordo
servari debet, etiam si Presbyter Ca-
pellanus Capellaniam Presbyteralem
obtinuerit post Diaconum, aut Sub-
diaconum, & itidem juris sit Diacono
ratione Subdiaconi. In Capellanis au-
tem, cæteris paribus, seu ejusdem or-
dinis, inter se is loco prior sit, qui tem-
pore etiam prior Capellaniæ possessio-
nem

De Præcedentia inter Eccles. 485
nem adeptus sit. *Conc. Prov. Med. 3. tit.*
de iis, quæ ad cap. pertinent, §. Canonicis
quibus, &c. Hæc verò ordinis ratio in-
ter alios beneficiatos simplices, qui &
coadjutoribus in curam animarum be-
nificiatis cedere debent, servanda est,
ut habetur in *Visitatione Apostolicâ S. Ca-*
roli locis citandis, &c. Presbyteri enim
beneficiati præcedunt Capellanis sim-
plicibus, item Diaconis, & Subdiaco-
nis beneficiatis, & sic de aliis. *Sac. Rit.*
Congreg. de mense Ianuario 1633. inter
se verò præcedere debent ij, qui
prius beneficio in dictâ Ecclesiâ or-
nati fuerunt, si beneficia sint æqualia
si verò non sint æqualia, juxtâ bene-
ficii institutionem, & foundationem
& ità de coadjutoribus intelligen-
dum est; Præcedentia enim semper di-
gnioribus danda est. *Sac. Cong. Rit. I.*
Septembris 1607. Generaliter tamen
Rector in suâ Ecclesiâ præcedit alios
quoscunque non sibi superiores ordine
hierarchyco, puta Decanum, & Capi-
tulum collegiatæ ad illius Ecclesiam

486 *De Præcedentia inter Eccles.*
accedentes. Rota apud Barb. de pote-
state Episcopi all. 28. teste Gav. in suo
Manuali v. Præcedentia n. 15. præter
quàm in peragendis Divinis officijs, in
quibus etiam Canonicos quoscunq̃ue
præcedere debet. Cong. Rit. 25. Iunij
1621. & 18. Augusti 1618. teste Barb. in
suâ summâ Apostolicarum decis. v. Paro-
chus. Inter Curatos autem, & Recto-
res Ecclesiarum parochialium præce-
dentia danda est, non ratione regulæ, sed
ratione antianitatis, seù prærogativæ
Ecclesiæ Parochialis, vel muneris illis
concessi vel secundùm antiqua privi-
legia, vel consuetudinem, nam ut plu-
rimùm hisce temporibus consuetudo
attenditur cap. i. de off. Archid. Et ità
intelligitur de Plebanis & Archipres-
byteris in suo esse videlicet de Plebanis
inter Plebanos, & de Archipresby-
teris inter Archipresbyteros, nam com-
parativè inter se Archipresbyter semper
præcedit Plebanum, Plebanus verò sim-
plicem Parochum, Parochus autem
omnes alios Capellanos, & simplices
bene-

De Præcedentia inter Eccles. 487

beneficiatos coadiutores, & Vicarios amovibiles Ecclesiarum Parochialium; Archipresbyter præcedit Plebanum, quia nomen Archipresbyteratus de jure sonat dignitatem, Plebanix verò purum officium, ut docet Barb. de Canonis, & dignitatibus c. 5. num. 29. & alibi verbo Plebanus, &c. Plebanus præcedit simplicem Parochum, quia Parochus ab eo recipere debet Sacramenta, non alibi eo inconsulto, & ei in pertinentibus ad Ecclesiam obedire. Gemma in c. 1. de consuetudine in sexto, & quoniam est proprius Sacerdos illius populi cap. final. de off. Archid. Parochus demum omnes alios præcedit, ut suprà diximus, etiam Vicarios Parochialium amovibiles, quia potentius est jus, quod quis habet jure proprio, quàm alieno propterea præferendi sunt Vicarijs Parochialium, etiam si isti Vicarij in aliquibus habeant stallum in Choro Cathedralis. Hier. Gonzalez super regul. 8. Cancel. Gloss. 5. cap. 9. n. 104. qui enim propriæ auctoritatis lumine corruscant,

488 *De Præcedentia inter Eccles.*
ruscant, præferri debent illis, qui ali-
nâ luce fulgent, aut vices aliorum ge-
runt, *ibid. n. 103.* Vicarii Foranei in
ordine, & comparativè ad Archipres-
byteros, & Plebanos non præcedunt se
antiquiores, seù digniores, quos extrâ
suum munus aliàs præcedere non de-
berent, sed tantùm in Congregationi-
bus, quas menstruas, & alias jussu E-
piscopi ipsi faciunt, in quibus primi se-
dent, aliisq̃ue omnibus præcedunt ex
declaratione *Sac. Rit. Congr. sub die 20.*
Decembris 1603. & 30. Junii 1629. teste
Barb. in sua summa Apostolicarum Decis.
verbo Vicarius Foraneus, quia officium
Vicarii Foranei non est dignitatis sed
officii simplicis, & quia cùm non sit Vi-
carius Generalis non facit unum tribu-
nal cum Episcopo, nec illius personam
in rigore repræsentat, sed est simplex
illius delegatus. Ricius *in primâ parte*
sue Praxis Archiep. Nap. Res. 532. teste
Jacobo Mancino in sua Praxi visitandi
infirmos.

V. Inter se autem Vicarii Foranei
præce-

De Præcedentia inter Eccles. 489
præcedere debent juxtâ dignitatis ordi-
nem, seu promotionis antiquioris, ut
colligere possimus ex Gavanto in sua
praxi Diæces. Synodi c. 12. de modo vocan-
di clerum n. 4.

VI. Quoad Clericos & Presbyte-
ros, qui sunt de gremio alicujus Eccle-
siæ, primum locum, ut suprà diximus,
habet Rector illius Ecclesiæ, deindè
ejus Curatus, seu Vicarius amovibilis,
postea Capellani, & alii Clerici, juxtâ
ordinem suprà descriptum, & hoc tam
in Choro, quàm in processionibus, fu-
neribus, concionibus, ac aliis Ecclesia-
sticis functionibus. Quando autem
congregatur Capitulum ex ordine Præ-
fecti Capituli in iis Ecclesiis, ubi adest
Collegium post Rectorem loci, pri-
mus sedet Præfectus capituli, uti se-
nior, & antiquior, deindè alii Capella-
ni secundùm suam in capitulo recep-
tionem. Lælius Zecchius de Ecclesiasti-
câ Republicâ c. 24. §. quarto singulis heb-
domadis.

VII. Quibus positis constat, si ra-
tione

490 *De Præcedentia inter Eccles-*
tione alicujus funeris, vel solemnitatis
plures conveniant ad aliquam particula-
rem Parochialem, seu aliam Ecclesiam
diversi generis Sacerdotes, tunc (dem-
pto Rectore illius Parochiæ, in quâ fu-
nus, vel solemnitas habetur, qui omnes
cujusque gradus, dummodò non sint
superiores ordine Hierarchyco, ut su-
prà diximus, præcedere, & antecellere
debet) dignioribus locum, & præemi-
nentiam dandam esse, scilicet primò
Plebano, seu Archipresbytero illius
Regionis, si illa Parochialis est alii
Plebaniæ subjecta, si verò est de per se
in totum, tunc majoritatem dandam
habenti dignitatem, & nomen in mayo-
ri, & insigniori loco, quòd intelligen-
dum est inter plures ejusdem dignitatis,
& nominis, ut inter plures Canonicos
præferuntur, qui sunt Canonici in Ec-
clesiâ Cathedrali Canonicis Ecclesiæ
collegiatæ not. Inon. in c. fraternita-
tem in ff. de dona facit cap. statutum de
rescriptis in sexto, ità testatur Bartholo-
mæus Cassaneus p. 4. consil. 47. deindè
aliis

De Præcedentia inter Eccles. 49
alijs Rectoribus, ac Curatis titulari-
bus, juxtâ suarum Ecclesiarum præro-
gativam, illorumque dignitatem, ut
suprà notatum est, sicut enim magnus
est honor esse Canonicum Ecclesiæ Ca-
thedralis, itâ aliquid plus est etiam esse
beneficiatum in dictâ Ecclesiâ, quàm
in alijs inferioribus extrâ illam propter
illius honorem, & præeminentiam,
ergò, qui in majori, & insigniori loco
habet beneficium, etiam major haben-
dus est. Joan. Staphileus. *tit. de novâ
formâ expectativarum n. 42.* Cæteris au-
tem Sacerdotibus, & Capellanis, pa-
ribus, & simplicibus Clericis, cùm in
hoc non habeant locum jura Capella-
rum incedendo, sedendovè, honorem
juxtâ prioritatem ordinis, seu alterius
dignitatis, aut qualitatis prærogativam,
attenta semper loci consuetudine, tri-
buendum esse; Quod licet ex actis Ec-
clesiæ Mediolanensis desumi *p. 4. tit. 16.*
ubi decernitur, ut infrâ notabimus,
quòd si externi Sacerdotes ad Con-
gregationes menstruas aliquandò ex-
cipiantur,

492 *De Præcedentia inter Eccles.*
cipiantur, primum locum teneant in-
ter eos, qui ejusdem ordinis, digni-
tatisque sunt, quòd etiam ex Urbani-
tate, & quâdam congruitate servari
debet, sumpto exemplo ex Eminen-
tissimis, & Illustrissimis D. D. Card.
qui omnibus aliis Cardinalibus illorum
Ecclesias titulares visitantibus, quan-
tumque promotionis tempore, & or-
dinis gradus minoribus, & inferiori-
bus cedunt, indifferenter, & sub om-
nibus sedent, ac in ultimo loco manent,
quòd ex mutuâ humanitatis delatione
inter ipsos sic inveterata facere consue-
verunt, ut docet Paris. Crassus *de Cæ-
rem. Card. & Episc. l. 1. c. 35.* Obijci
potest *Ex Decretis variis Sac. Rit. Congr.*
præcedentiam Presbyteris, aliisque
Clericis (cæteris paribus) ex prioritate
Sacrae ordinationis dandam esse, quia
etiam Episcopi Eminentissimi que Car-
din. inter se servare debent ordinatio-
nis suæ tempus dist. 17. Can. 7. cui ob-
jectioni sic responderi posse videtur,
decreta Sacrae Congregationis servanda
esse

De Præcedentia inter Eccles. 493
esse ijs in locis, ubi emanarunt, seu intelligenda esse (uti infra dicemus) extrâ Ecclesiam, quia consuetudo inveterata in omnibus ferè Ecclesiis obtinuit, ut præcedentia daretur ex antiquiore servitio in Ecclesiâ, & secundum uniuscujusque receptionem (datâ in reliquis paritate,) & non ratione ordinis, neque ætatis, sed respectu diuturnioris servitii in illâ Ecclesiâ, ubi controvertitur Felin. in c. cum certum, & in c. statuimus de majorit. & obed. quod quoque decrevit S. Carolus in Synodo Provinciali Mediol. 3. supracit. circa Canonicos, ex quibus satis conspicitur, habendam esse rationem antiquioris in servitio Ecclesiæ.

VIII. Antequàm tamen ulteriùs progrediamur, nonnullæ dandæ sunt limitationes, ex quibus prima sit de Vicariis Parochialium, seu, ut Vulgo nuncupantur, Curatis, diximus enim, post Rectorem primum locum tenere ejus Curatum, quòd limitandum est, dummodò non sint in illâ Ecclesiâ Coad-

494 *De Præcedentia inter Eccles.*

Coadjutores beneficiati, seu Capellani Titulares, quia tunc nisi esset Vicarius perpetuus, incederet antè illos, ut digniores, præcederetque tantum Capellanos mercenarios, ut decrevit S. Carolus in suâ Visitatione Apostolicâ, §. *Ut in posterum beneficiatis, & Capellanis, &c.* Absente verò Rectore, nisi alia adsit probabilis consuetudo, præcedere debet omnes, ut Vicarius ipsius Rectoris, & illius personæ repræsentans, ac locum tenens, quia locum tenens debet honorari sicut principalis, cujus vices gerit, major enim dignitate debet reverentiam minori gerenti vicem, & locum majoris 93. dist. c. ult. Goffredus de off. Archid. n. 3. etiam ut decrevit Sac. Rit. Cong. in Brundulina 10. Decembris 1612. ut refert Barb. in sua summa Apostolicarum decis. verbo locum tenens & Vice Rector debet sedere, & honorari, ut Rector & similiter gaudet aliis prerogativis Rectoris. Staphileus super tit. de dignitatis personatus, & officii differentia n. 12, & 13. maxime in ijs, quæ curam

De Præcedentiâ inter Eccles. 495

ram animarum respiciunt, cum sint ad eundem finem destinati, & faciant unum solum Tribunal Spirituale, quod non currit præsentem Rectorem, quia una sedes non capit duos.

IX. Sit altera limitatio de Sacerdotibus externis, qui alicujus solemnitatis, vel funeris gratiâ in alienam jurisdictionem, & ad aliam Ecclesiam se conferunt, diximus enim post Rectorem loci incedere, sedere vè debere alios Rectores, ac Curatos Titulares, juxta suarum Ecclesiarum prærogativam, illorûque dignitatem, quòd limitandum est, non cadere in ijs Ecclesiis, quæ habent Collegium formale, & efficiunt unum corpus cum Rectore loci ad formam Collegiatæ, tunc enim Parochi illi non progredi debent inter Rectorem, & Capitulum, sed præire eidem debent, ut decretum fuit in Conc. Prov. Med. 7. tit. de taxâ funeralium, §. quòd decreto, &c. de Canonicis, quòd firmatur etiam decretis Sac. Rit. Congr. 12. Novembr. 1603. & 9. Aprilis 1633. teste August. Barb.

496 *De Præcedentia inter Eccles.*
in sua summa Apostolicarum decisionum,
in quibus statutum fuit, quòd Rector
Parochialis Ecclesiæ in processionibus
cum Archipresbytero Ecclesiæ colle-
giatæ ire minimè debeat, cùm non sit
membrum dicti corporis, sed cum suo
clero, & quòd Curatus amovibilis Ca-
thedralis similiter debeat incedere cum
Capitulo dicto Cathedralis suprà prio-
res Plebanos, & Curatos, perpetuos-
que beneficiatos, uti membrum ipsius
corporis, & non videtur incongruum,
eò quòd potest quis uno respectu, uti
minor, & alio respectu, uti major con-
siderari. Decius *in c. refferente de Presb.*
n. 8. hinc est, quod existens in majori
dignitate, quàm sit locus, ubi est non
præcedit omnes de illo loco, maximè
quandò est ibi, ut unus de loco Abbas
Panormit. *in c. postul. de concess. præben-*
da, qui ponit exemplum de Episcopo
existente in Capitulo, ut Canonicus,
quia non præcedit Capitulum, debet
tamen habere secundum locum; si sit
Episcopus illius Capituli, aliàs sedere
debet

De Præcedentiâ inter Eccles. 497
debet in loco suo; hinc est etiam, quòd
licet Canonicus alicujus Ecclesiæ Ca-
thedralis sit Vicarius Episcopi ejusdem
Ecclesiæ, tamen sedere debet in choro,
in cap. ipsius Eccl. in loco aliàs suo. Ita Bart.
Cass. p. 4. const. 45. & sic similiter Ar-
chiepiscopus in terrâ Episcopi debet ho-
norare Episcopum. Gloss. in l. nihil de
Palatiis l. 12. reverentia enim non so-
lum ab inferioribus debetur superiori-
bus, imò quodocunque à superiori de-
betur inferiori facit Gloss. in l. apud
eum, ff. de manumiss. & sic quando sunt
duo æquales in dignitate, quilibet in
suo Territorio est major altero; faciunt,
quæ dicit Cœpula in suo tract. de Imper.
milit. eligendi verbo prò Imperatore coll.
12. Bart. Cassaneus supracit. p. 4. cons. 22.

X. Consuetudo tamen attendi debet
Regionum, ut si in aliquâ Regione Præ-
positus, vel Plebanus reputetur major
Archipresbytero, præferatur illi, quia
unaquaque Provincia abundat in suo
sensu cap. cert. de sepult. & hoc debet con-
siderari secundum consuetudinem illius

498 *De Præcedentia inter Eccles.*
Regionis, in quâ situm est beneficium,
seu titulus, de quo controvertitur, quia,
quandò est quæstio de ratione rei, de
quâ litigatur, & partes sunt diversarum
Diœcesum, tunc servandæ sunt con-
suetudines, & leges loci, ubi res de quâ
contenditur, sita est *in decisoriis cap.*
Rainuc. de test. l. an in totum refert. Jo-
annes Staphileus *tit. de prærogativis ex-*
pectantium, cap. an magis graduatus, mi-
nus graduato præferatur n. 10. & 11.

XI. Igitur in his casibus, in Proces-
sionibus, & funeribus obeundis hæc
servabitur ratio, ut Clerus quidem uni-
versus Ecclesiæ Crucem, seu Vexil-
lum in quâ peragitur functio, sequatur,
eâ tamen ratione, ut Ecclesiæ unius
Clerici omnes alterius Ecclesiæ Cleri-
cis omnibus non succedant, sed potiùs,
ut qui ejusdem sunt ordinis, locum si-
mul eundem omnes teneant, qui sunt
in minoribus constituti primum, se-
cundum Subdiaconi, tertium Diaconi
quartum Sacerdotes, ultimum Recto-
res, & Curati perpetui, servato in singu-
lis

De Præcedentia inter Eccles. 499

lis his Clericorum gradibus suarum Ecclesiarum ordine, & prærogativa. *Const. Brix. tit. de Archip. §. ut Clerus.* Cùm verò funus ex unâ Parochiâ ad aliam efferatur, tunc Parochus ille, è cuius Parochiâ funus effertur (ambobus cottâ, stolâque indutis incedentibus) digniorẽ locum teneat, si dignitate pares erunt, si verò alter Parochorum fuerit Ecclesiæ Parochialis Præpositus, aut alterius majoris tituli, in latere digniori cum alterius Ecclesiæ Parocho maneat, secùs verò, si Parochus ille cum suo Capitulo, tunc enim pares non debent incedere, sed cūctis Capellanis in Ecclesiâ collegiatâ, in titulatis preire debet insimul cum eo Curato mercenario, qui in iisdem Ecclesiis ex usu conducitur, quòd intelligendum est tantùm in jurisdictione illius Ecclesiæ, quæ habeat Capitulum ad formam collegiatæ cùm extrâ proprium Territorium non possit capitulariter procedere, cùm verè, & formaliter non sit collegiata, & hæc quoad conclusionem primam intrâ Ecclesiam,

500 *De Precedentia inter Ecclesiam*, in choro collegialiter, processionibus, & funeribus, & capitularibus conventibus. Sit altera conclusio extrà Ecclesiam in congregationibus, quæ singulis mensibus à Vicariis Foraneis convocantur, & uti singulis per vias, & in aliis actionibus, quæ extrà Ecclesiam in temporalibus peraguntur, in quibus hic servabitur ordo.

XIII. In Congregationibus Foraneis Vicarius (aut si hic abest) ille qui prò Vicario est (quia Episcopi vices gerit) primariam ubique sedem locumvè obtinebit) non tamen in Missis, processionibus, & aliis, quæ fiunt antè congregationem, nec ratione sui officii; tam cum cottâ, quàm sinè cottâ, debet antè alios habere thuris, & pacis honores. *Sac. Rit. Congr. 24. Sept. 1605. & 9. Aprilis 1633.*) proximum locum is, qui præcipuam in capite plebis dignitatem habet (si aderunt personæ in dignitate constitutæ) huic definitior propriè assidebit, deindè capitulum Canoniorum plebis, si collegiatim aderit, postea, si
alius

De Præcedentia inter Eccles. 501
alius præpositus, aut Archipresbyter
cum Capitulo aderit ejus Capitulum, si
erunt Canonici, subsequatur. Deinceps
alius in dignitate constitutus, si quis ad-
huc sine capitulo aderit. Iis proximè e-
runt Parochi titulares, & Vicarii per-
petui, inter quos idem confidendi ordo
erit, qui unicuique competit ratione
antiquioris possessionis, in Parochiâ,
quàm in eâ Regione regit; Parochis ti-
tularibus proximi erunt, qui titulum
non habent, id est Curati ordinarii,
Parochialium, qui non sunt Plebani,
neque Archipresbyteri, eâdem ratio-
ne, tùm Coadjutores, post hos Cano-
nici, qui non collegiatim, sed extrâ or-
dinem conveniunt, deindè Capellani
titulares, si modò Sacerdotes sint, & in-
ter hos primo loco sedebunt, qui bene-
ficii ratione chori officiis devincti sunt,
deinceps reliqui eodem ordine omnes,
quoad beneficium pervenerunt. Post
hos erunt Sacerdotes, qui clericatum,
aliudvè hujusmodi beneficium obtinēt,
sequentur Capellani, qui titulo carent,

502 *De Præcedentia inter Eccles.*
& ordine ; quo Sacerdotii , Diaconatus, Subdiaconatusque gradu constituti sunt, eademque ratio servabitur inter clericos inferiorum ordinum , quorum ultimus locus erit. Exteri autem, (si quando ijs ad congregationem aditus dabitur) primum locum teneant inter eos, qui ejusdem ordinis , dignitatisque sunt. Rector Ecclesiæ ubi conventus habetur, reliquis omnibus Sacerdotibus locum cedit, eosque honore præveniet, ut Apostolus monet, ita ex *Actis Ecclesiæ Med. p. 4. tit. 16. Institutionum Diocesandarum Congregationum*, ex quibus hæc omnia ferè desumpsimus ad congregationes spectantia. Per vias autem, & uti singulis debent præcedere majores in ordine, datâ in reliquis paritate (nam inter Rectores, & Curatos Ecclesiarum Parochialium, iuxtà prærogativam, & dignitatem personæ, seu Ecclesiæ, ut suprà diximus, datur præcedentia) inter Presbyteros enim ejusdem ordinis, & Capellanos simplices debet attendi ordinatio, prius

De Præcedentia inter Eccles. 503
prius enim ordinatus præferendus est
Presbytero, postea ordinato, licet
Capellaniæ, possessionem prius accepe-
rit, qui postea ordinatus est, quia in
hoc non attenditur jus Capellæ. *Sac.*
Rit. Congreg. 16. Iulii 1605. & 19. Ia-
nuarii 1613. licet etiam esset Doctor,
quoniam Presbyteratus ordo longè
dignior est, quàm gradus Doctoratus.
Eadem Sac. Rit. Congreg. sæpè & nuper
20. Aprilis 1619. & 22. Augusti 1620.
& 30. Martii 1621. teste Barbosa in sua
summa Apostolicarum decisionum, verbo
Præcedentia, & verbo Capellanus.

XIII. Probarem tamen in hiscè
rebus non esse servandum summum
jus, quia summum jus, summa inju-
ria, sed aliquandò etiam humanitatis
gratia, & ex Urbanitate incedendum,
ac standum, ut occasio sese obtule-
rit, potiùs in aliquo cedendo jure pro-
prio, quàm primum locum amando,
undè concludendo dico, præcipuè at-
tendendam esse locorum consuetudinē,
contrà quam nihil innovare intendi-

504 *De Præcedentia inter Eccles.*

mus , tūm personarum dignitatem ,
ac qualitatem , nam qui meritò vi-
tæ scientiâ , nobilitate (quia per nobi-
les, & potentes defenditur , & subleva-
tur Ecclesia , quæ per pauperes depri-
mitur , & expillatur. Staphileus *tit. de
prærogativis expectantium* , num. 3.) vel
promotione, seu aliquâ prærogativâ a-
lios antecedunt, præferendi sunt , inter
quos dici potest , illos reputari magis
qualificatos, & cæteris præferendos, qui
sunt utiliores Reip. & magis laborant
prò communi utilitate , quòd is gradus
cæteros antecedit , quem prolixior la-
bor fecerit anteire , nam qui ad onus e-
ligitur repelli non debet à mercede , ut
probat Joan. Staphileus *locis suprâ nota-
tis*, & Lelius Zecchius *de Ecclesiasticâ
Rep. tit. de ordine* , vel *Præcedentia Præ-
latorum* , cap. 29. in fine , & hæc quoad
hanc materiam , salvo semper meliori
judicio.

PARS

PARS ALTERA

TRACTATUS II.

De Sacramentorum Admini-
stratione.

Caput Primum.

*Quæ ad Sacramenta generatim
pertinent.*

Um in Ecclesiâ Dei nihil
sanctius, aut utilius, nihil-
que excellentius, aut magis
Divinum habeatur, quàm
Sacramenta ad humani generis salutem

à Christo Domino instituta; Parochus vel quivis alius Sacerdos ad quem eorum administratio pertinet, meminisse in primis debet, se Sancta tractare, atque omni ferè temporis momento ad tam Sanctæ administrationis officium paratum esse oportere. *Rit. Romanum.*

II. Sacerdos igitur, ut integrè, castè pièque vitam agat perpetuò curabit, qui si forsan (quòd Deus avertat) fuerit peccati mortalis sibi conscius, ad Sacramentorum administrationem non audeat accedere nisi priùs corde pœniteat, sed si habeat confessoris copiam, & temporis, locique ratio ferat, convenit confiteri. *ibid. Rit. Rom.*

III. Nullamque quâcunque diei, ac noctis horâ ad Sacramenta ministranda vocabitur, officio suo præstando, præsertim, si necessitas urgeat, moram interponat. Præterea Populum sæpè, prout sese offerret occasio, præmonebit, ut, cùm sacro ministerio opus fuerit, se quàm primùm advocet, nullâ
tem.

De Sacramentorum Admin. 507

temporis aut cujuscunque incommodi
habitâ ratione. *Rit. Rom. ubi suprâ.*

IV. Priusquàm verò ad Sacramenta
ministranda accedat (si commodè fieri
potest) orationem præmittat, atque
sacras actiones, ac cæremonias omnes
prævideat, nullus enim absquè pecca-
to illas omittere, vel immutare potest,
earumque virtutem, usum, atque uti-
litatem consideret. *Conc. Trid. sess. 22. c. 5.*
Andr. Castald. l. 2. sect. 14. cap. I.

V. In omni Sacramentorum admi-
nistratione superpelliceo sit indutus, &
desuper stolâ ejus coloris, quem Sa-
cramenti ritus exposcit, ut locis pro-
priis dicetur, nisi in Sacramento Pœni-
tentiaë ministrando occasio, vel consue-
tudo, vel locus interdum aliter suadeat.
Rit. Rom. loco citato.

VI. Adhibebit quoque unum sal-
tem, si habeat, vel plures Clericos,
prout loci, & Sacramenti ratio postula-
bit decenti habitu, & superpelliceo pa-
riter indutos. *Rit. Rom. ibid.*

VII. Vasa ac reliqua instrumenta

prò eorum usu cum libro Rituali habeat in promptu.

VIII. Ad Sacramenta ministranda accedens silentiorem, quàm tractaturus est, attendat, atque in ipsâ administratione actualem attentionem, vel saltem virtualem habere studens, peculiarem-
vè finem intendens aut saltem intendens facere, quòd facit Ecclesia, orationes, & preces devotè, ac religiosè ex libro leget, clarâ, & intelligibili voce cuncta pronuncians, præcipuè verò, quæ ad illius formam spectant. Andr. Cast. loco cit.

IX. Cæremonias, ac ritus decenter, ac gravi actione peragens, se ipsum, ac reliquos ad reverentiam, devotionem-que, ac spiritualium mysteriorum, quæ tractat, considerationem excitabit, & his quidem in genere adnotatis, ad singularia deveniamus.

D E

BAPTISMI

SACRAMENTO.

Caput II.

I. **S**Vpponens omnes Parochos, sed Curatos habere Rituale Romanum, in quo minutim omnia ad Sacramentorum administrationem spectantia, Ritus, ac cæremoniæ omnes continentur, brevi methodo nonnulla tantum, quæ magis expedire videntur, notata erunt. And. Cast. l. 2. sec. 14. c. 2. per totum.

II. Sacerdos hoc tam necessarium Sacramentum, quod aliorum omnium præcipuum est ac Janua Sacramentorum, ministraturus, omnia ad ejus essentiam scire debet, baptizandum hominem rationali animâ informatum esse debere, undè monstra, ac fætus inanimatus

§10 De Baptismi Sacramento
nimatus excluduntur, hocuè Sacramen-
tum non posse iterari, nisi in dubio sub
conditione. *Sacerdotale Romanum par. 1.*
tract. 1. cap. 5. Catechis. Roman. num.
55.

III. Necessariam materiam esse a-
quam naturalem, convenientem verò
aquam benedictam Sabbato Sancto Pa-
schæ, seù Pentecostes, in quâ bapti-
zandus secundum morem cuiusque Ec-
clesiæ, vel immergatur, vel abluatur,
infundendo ipsam super caput, ita ut
cutem tangat, non autem solos capil-
los, aliquo vase ad id deputato, quòd
regulariter fieri solet. *Catechis. Rom. tit.*
de Baptismo. n. 7. & 11. Sacerd. Rom. p.
1. trac. 1. cap. 2.

IV. Formam verò esse ista verba:
Ego te baptizo In Nomine Patris, & Fi-
lii, & Spiritus Sancti; vel si rationabi-
liter dubitetur, an puer sit baptizatus,
si non es baptizatus. Ego te baptizo, &c.
hæc superscripta verba proferenda esse,
simul ac statim applicatur materia, de-
censque ut tandiù ablutio continue-
tur,

De Baptismi Sacramento § I B

tur, donec formæ verba à Ministro perficiantur. And. Cast. Rit. Rom. Catechis. Rom. num. 13. & Sacerd. Rom. c. 3.

V. Denique in solemnni hujus Sacramenti administratione, requiri etiam Patrinos, unum, vel ad summum juxta Concilii Tridentini decreta, duo, quorum unus sit vir, altera mulier, duo enim viri, vel duæ mulieres non sunt admittendi neque Pater, neque Mater baptizandi, neque Hæretici, neque Publici criminosi, neque infames, neque impuberes, neque insani, qui non sint mentis compotes, neque fidei rudimenta ignorantes, neque Monachi in claustris perpetuò degentes, sed adulti Sacramento hoc, ac Confirmationis consignati. Conc. Trid. sess. 24. cap. 2. de Reformat. Catech. Rom. de Bapt. n. 16.

VI. Neque ignorare debet, eorum nomina in libro ad hoc deputato sibi adnotanda esse sub mortali cum die, anno, &c. juxta formulam Rit. Rom. Georgius Polac. par. 2. tit. de Bapt. n. 3.
Nec

§ 12 De Baptismi Sacramento.

VII. Nec non toties, quoties hoc Sacramentum administrat reus culpræ mortalis, mortaliter peccare (seclusâ necessitate) quòd accidit etiam in Pœnitentiâ, & extremâ Vnctione. Aug. Barb. de officio & potestate Parochi cap. 17. n. 4.

VIII. Neque Sacramentum, nisi in Ecclesiâ Parochiali, in quâ sit fons Baptifinalis, ministrare debere, atque à nullo, nisi Parocho solenniter baptizari posse sinè consensu ejusdem, neque antè ortum, neque post solis occasum sinè necessitate. Sacerd. Rom. supracit. l. 4. Conc. Prov. Med. 5.

IX. Hâcque de causâ clavis fontis debet esse apud Parochum tantum. Conc. Prov. Med. 4.

X. Neque potest administrari extrâ Ecclesiam, neque in privatis Oratoriis sinè licentiâ Episcopi. Gavant. in Manual. Episc. Verbo Bapt. num. 3. Andreas Castald. l. 2. sec. 14. cap. 3.

XI. Debet item Parochus curare, nullum sepulchrum construi propè fontem.

tem. Conc. Prov. Med. 6.

XII. Omnibus supradictis benè dispositis, & cuncta servanda optimè calens Sacerdos superpelliceo, ac stolâ violaceâ indutus ad tantum Sacramentum ministrandum incesu gravi ad limen Ecclesiæ accedit, ubi qui infantem detulerunt, expectare debent, ibique informat se prius, an baptizandus ad suam Parochiam spectet, vel habeat licentiam proprii Parochii sinè ipsius enim facultate non potest baptizari, (ut decrevit S. Carolus in *Conc. Prov. 5.* & docet Aug. Barb. *supracitatus*, si sit masculus, vel fœmina, qui sint Compatres, &c. acceptoque nomine baptizandi (quod debet esse alicujus Sancti, non autem profanum) ipsum super brachium dexterum Patrini existentem interroget, prout in *Rit. Rom. N. quid petis? &c.* reliqua proseguendo usquè ad orationem; *Eternam*, &c. inclusivè, quâ completâ imponit extremam partem stolæ super Infantem, & introducit eum in Ecclesiam dicens, *N. ingre-*
dere

514 *De Baptismi Sacramento.*
dere in Templum Dei, &c.

XIII. Ingressus Ecclesiam ibi cum Patrinis dicit, *Credo & Pater Noster, &c.* & antequàm accedat ad Baptisterium, dicit Exorcismum, procedens postea ad fontem dicit, *N. abrenuncias Satana, &c.* & Infante in pectore, & inter scapulas Cathecumenorum oleo in modum crucis uncto, dicens: *Ego te lino, &c.* deponit stolam violaceam, & sumit albam, & factâ confessione fidei, dicens, *Credis in Deum, &c.* interrogationeque factâ *N. vis baptizari, &c.* tunc baptizat, interim Patrino, vel Marîâ, seu Patrinis, si ambo admittantur, infantem tenentibus, ter in modum Crucis super caput infantis fundens aquam baptismalem semel distinctè, & attentè, proferens verba formæ. *In nomine Patris, primò fundat, & Filii, secundò, & Spiritus Sancti, tertio fundat.*

XIV. Si autem per immersionem, ubi talis extaret consuetudo, baptizaret, accipiens infantem, & advertens, ne lædatur, cautè immergit, & trinâ
mer-

De Baptismi Sacramento. § 1 §
merfione baptizat, ſemel tantum verba
formæ proferens, ſtatimque Patrini ſi-
mul infantem de ſacro fonte levantes,
ſuſcipiunt illum de manu Sacerdotis,
qui deindè, intincto pollice Sacro Chriſ-
mate, inungit infantem in ſummitate
capitis in modum Crucis, dicens, *Deus*
omnipotens Pater, &c. & cùm abſterſe-
rit pollicem ſuum, & locum inunctum
bombacio, imponit capiti baptizati
loco veſtis albæ linteum album dicens,
Accipe veſtem, &c. poſteà dat ei, vel Pa-
trino candelam accenſam dicens, *Accipe*
lampadem, &c. poſtremò dicit N. *vade*
in pace, &c. abſterſoque pollice mica
pannis lavat manus, & paramenta depo-
nit, advertens, antequam Infans ex Ec-
cleſiâ aſportetur, aut ſuſceptores diſce-
dant, eorum nomina in libro *juxta for-*
mam Ritualis Romani, ut ſuperiùs dixi-
mus deſcribantur. And. Piſc. Caſtaldus
ſupracitatus.

XV. Poſteà puerperas monendas
curet, ut cùm primum domo poſt par-
tum (licèt ſit ex conſilio) egredientur,
Ecclē

416 *De Baptismi Sacramento.*

Ecclesiam adeant gratias Deo acturæ,
& benedictionem à Sacerdote acceptu-
ræ. *Rit. Rom. & Const. Brix. tit. de Bapt.*
pag. 95. Conc. Prov. Med. I. tit. de Bapt.
§. moneant.

XVI. Item, ne antè peractum annum
(qui ad octo menses in Brixienſi Diœ-
ceſi redactus fuit) ob ſuffocationis pe-
riculum, infantem ſecum vel cum nu-
tricibus (niſi omninò ſublato necis pe-
riculo) in lecto cubare permittant ſub
poenâ excommunicationis ipſo facto
incurrenda. *Conc. Prov. Med. 4. p. 2.*
pag. 89. §. Grave.

XVII. Ne Baptismus infantibus cum
ſalutis periculo differatur, illos, qui in
hanc curam incumbere debent, omni-
tè monendos curabit, ut natos infan-
tes intrâ octavum diem in Eccleſiâ
Baptiſinum ſuſcipere velint, ſub poenâ
excommunicationis eo ipſo incurren-
da, ſi verò domi periculo imminenti
fuerint baptizati intrâ nonum diem prò
ſupplendis Exorcismis, & Catechiſmi
Cæremoniis ſub eâdem poenâ ad Ec-
cleſiam

De Baptismi Sacramento. § 17
clesiam deferantur. *Conc. Prov. Med. 1.*

XVIII. In Baptismo domi peragen-
do, hunc ordinem servandum esse, ut
vir, foeminae; Clericus laico in bapti-
zando praeferatur, nisi fortè foemina
propter consuetudinem baptizandi ap-
tior ad hoc munus videatur; parentes
autem nunquam proprios filios bapti-
zare posse, nisi in extremâ necessitate,
doceat. *Conc. Prov. 1. & Const. Brix. ut
suprà.*

XIX. Sciant Sacerdotes, qui intrâ
Parochiae, seu plebis fines sunt, sibi ad
fontis benedictionem Sabbato Sancto
& Pentecostes conveniendum esse, ij,
qui de more solent, debentur. *Conc.
Prov. Med. 4.*

Tres autem saltem esse debent Sacer-
dotes ad solemnem functionem. *Conc.
Prov. Med. 7. pag. 39. & hæc quoad hoc
Sacramentum.*

CONFIRMATIONIS SACRAMENTO,

Caput III.

I. **C**um hujus Sacramenti ad solum Episcopum spectet administratio, nonnulla tantum, quæ ad suscipientes, & Patrinos pertinent, præscribam.

II. Nullus Excommunicatus, vel gravioribus facinoribus alligatus ingerat se ad percipiendum hoc Sacramentum, vel ad præsentandum confirmandum. *Sacerd. Rom.*

III. Hoc Sacramento contrahitur Compaternitas, & affinitas spiritualis, prout in Baptismo, impediens matrimonium contrahendum, & dirimens jam contractum. *Sacerdot. Rom.*

Con-

De Confirmationis Sacram. 519

IV. Confirmandi de honestate, non de necessitate, debent esse jejuni. *Sacerdot. Rom.*

V. Nullus confirmatus discedere debet, nisi benedictione acceptâ, quam Episcopus ipse post omnium confirmationem dabit. *Sacerd. Rom. Ponticale Rom. Clementis VIII. par. 1. tit. de Conf.*

VI. Nullus qui non sit confirmatus, potest esse in Confirmatione Patrinus. *Sacer. Rom. Gav. in suo Man.*

VII. Nullus præsentet nisi unum, aut duos eodem anno, non plures. *Sacerd. Rom. Gav. supracit.*

VIII. Ne accedant ij, qui de alienâ sunt Dicecesi, nisi venerint animo habitandi. *Conc. Prov. Med. 4. Gav. supr.*

IX. Adulti prius peccata confiteantur, & jejuni, si manè ministretur, confirmentur caput etiam mudent. *Conc. Prov. Med. 5. Gav. ibid.*

X. Stabunt Adulti ità ut pedem dexterum pedi compatriis dextero quisque supponat.

Patri-

§ 20 De Confirmat. Sacramento.

XI. Patrinus debet esse alius ab eo, qui fuit in Baptismo. *Gav. ibid.*

XII. De numero Patrinorum idem servandum est, quod supradictum fuit de Baptismo, convenit tamen, quod unus vel una tantum esse debeant, nec refert an Patrinus sit minor. ætate. *Gav. ibid. Const. Brix.*

XIII. Parochi in Ecclesiâ antè denuncient tempus, quo Sacrum Chrisma ministrandum erit, qui confirmandi sint ejus Sacramenti vim, ac virtutem edoceant, nec non quibus prohibetur ad hoc Sacramentum accedere, qui vè Patrini esse possint, & non *Conc. Prov. 1.*

XIV. Ne fæminis mares, nec verò contra maribus fœminæ Compatres in hoc Sacramento adhibeantur. *Conc. Prov. 5. pag. 61.*

XV. Minoribus septenio ne ministratur, nisi aliud Episcopo videatur, neque quidquam à Patrinis donetur, ne cuiquam, quod aliquandò commissum est, iterandi hoc Sacramentum, quod

De Confirmat. Sacramento. 521
quod nefas est, occasio præbeatur.
Conc. Froy. 1.

XVI. Confirmati postremò descri-
bantur in libro ad hoc deputato. *Conc.*
supracit.

DE
AVGVSTISSIMO
EVCHARISTIÆ
SACRAMENTO.

Caput IV.

I. **Q**uemadmodum ex omnibus
sacris mysteriis, quæ nobis
tamquam Divinæ gratiæ certissima in-
strumenta, Dominus Salvator noster
Commendavit, nullum est, quod cum
Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento

Z

com-

§ 22 *De Eucharistia Sacramento.*
comparari queat, ita etiam nulla gra-
vior culpa perpetrari potest, quam si
res omnis Sanctitatis plena, & quæ ip-
sum Sanctitatis auctorem, & fontem
continet, neque Sanctè, neque Religio-
sè à fidelibus tractetur.

II. Hujus igitur tam admirabilis Sa-
cramenti, tantique mysterii administra-
tores Sacerdotes Sancti invigilent, fe-
duloque observent, quomodo ipsum
perficiant, quibus cæremoniis sumen-
dum tradant, ac denique quo cultu,
quantàque reverentiâ in Sacro Altari
asservent.

III. Ideò populum sæpiùs admone-
bunt Parochi, quâ præparatione, &
quantâ animi religione, ac pietate, &
humili etiam corporis habitu ad tam
Divinum Sacramentum debeat acce-
dere, ut præmissâ Sacramentali con-
fessione, omnes, saltem à mediâ nocte,
jejuni, & utrique genuflexo Sacramen-
tum humiliter adorent; ac reverenter
suscipiant, viri (quantùm fieri potest)
à mulieribus separati. *Rit. Rom. Rub. de*

De Eucharistia Sacramento. § 23
Sacrosancto Eucharistiae Sacramento. And.
Cast. l. 2. sect. 14. cap. 7. Conc. Prov.
Med. 1. p. 2. Catechism. Rom. par. 2.
cap. 4. num. 1. & 6.

IV. Moneantur prætereà Commu-
nicantes, ut sumpto Sacramento, non
statim ab Ecclesiâ discedant, aut collo-
quantur, nec statim vagis oculis cir-
cumspiciant, aut expuant, neque de li-
bro statim orationes recitent, ne Sacra-
menti species de ore decidant, sed quâ
par est devotione, aliquantisper in ora-
tione permaneant. *Rit. Rom. ibid.*

V. Curare item debent Parochi, ut
perpetuò aliquot particulæ consecra-
tæ eo numero, qui usui infirmorum,
& aliorum fidelium communioni satis
esse possit, conserventur in Pixide ex
solidâ decentique materiâ; Pixidis verò
erit munda, & suo operculo benè clau-
sa, albo Velo cooperta, & quantum
res feret, ornato, Tabernaculo clave
apud ipsos obserato. *Conc. Prov. Med. 4.*
tit. quæ ad Sacramenta communiter perti-
nent. p. 2.

524 De Eucharistia Sacramento.

VI. Hoc autem Tabernaculum conopeo decenter opertum, atque ab omni aliâ quâvis re vacuum in altari majori, vel in alio, quod venerationi, & cultui tanti Sacramenti commodiùs, ac decentiùs videatur, sit collocatum, ità ut nullum alijs Sacris functionibus, aut Ecclesiasticis officijs impedimentum afferatur.

VII. Lampades coram eo plures, vel saltem una, die nocteque perpetuò coluceat, dabunt insuper operam Parochi, ut omnia ad ipsius Sacramenti cultum ordinata, integra, mundaque sint, & conserventur. *Rit. Rom. ibid. Conc. Prov. 1. & 4. Med.*

VIII. Sanctissimæ Eucharistiæ particulas, quæ pauciores, quàm quinque minimè erunt, octavo quoque die renovabunt, Hostiæ verò, seu particulae consecrandæ, quas nec laicum hominem neque foeminam conficere decet, sint recentes ex hostijs non antè viginti dies confectis, & ubi eas consecraverint, veteres primò distribuant, vel ipsi

De Eucharistia Sacramento 525

ipsi sumant. *Rit. Rom. Conc. Pro. Med.*

IX. Omnes fideles ad Sacram Communionem haud admittendos esse non ignorabunt Curati, nam Excommunicati, Interdicti, Manifestique infames, ut Meretrices, Concubinarij, Fœneratores, Magi, Sortilegi, Blasphemi, & alii ejus generis publici peccatores, nisi de eorum pœnitentiâ, & emendatione constet, & publico scandalo prius satisfecerint, non sunt ullo modo admittendi. *Rit. Rom. Conc. Pro. 1. par 2.*

X. Occultos verò peccatores, si occultè petant, non eos emendatos agnoverint, repellant, secùs, si publicè petant, & sinè scandalo ipsos præterire nequeant; Augustinus Barb. *de off. & Potestate Parochi c. 20. num. 22. Rit. Rom.*

XI. Amentibus prætereà, seu freneticis communicare non licèt, nisi habeant lucida intervalla, & devotionem ostendant, dùm in eo statu manent, dummodò nullum indignitatis periculum adsit;

526 *De Eucharistia Sacramento.*

XII. Neque administrarii ijs, qui ætatis imbecillitate nondum hujus Sacramenti cognitionem, & gustum habent. *Rit. Rom. Catechis. Rom. p. 2. n. 62.*

XIII. Sinè jurisdictione, seù Parochi facultate hoc Sacramentum ministrare, lætale peccatum esse docet Georg. Polac. *in suis afforismis par. 2. n. 14. pag. 438.* & Aug. Barb. *supra cit. n. 1.* nisi adsit probabilis præsumptio facultatis Parochi.

XIV. Administrans Eucharistiam, vel inserviens ministranti nihil omninò recipere potest, neque à sponte dantibus, quinimò *in Prov. Med.* adest suspensionis pœna ipso facto incurrenda *Conc. Prov. 7. tit. de Sacramento Pœnitentia.*

XV. Eadem pœna proposita est illis Parochis, qui nomina eorum, qui in Paschate non se communicaverint, ultrà diem Ascensionis ad Episcopum differre distulerint. *Conc. supra citatum tit. de Eucharistiâ.*

Con-

XVI. Contrà grandinem Sacram Eucharistiam haud adhibendum esse, puta in Valvis Ecclesiæ, benedicendo aërem; decrevit S. Carolus in *Conc. Prov. 3. §. cum Nymbi*. Sed Tabernaculum tantum, ubi illa in Altare reconditur, patefieri posse, declaravit. *ibid.*

XVII. In Altari, in quo Eucharistiæ Sacramentum administrandum est, præparentur à Ministro opportuno tempore Bursa cum Corporale, item Vasculum cum vino, & purificatorio prò ablutione digitorum, quæ omnia à latere Altaris suprà credentiam opportunè præparari debent, & cùm opus fuerit, antè communionem ab eodem ministro Sacerdoti offerantur corporalia intrà Bursam, & peractâ communionem, Vasculum ad abluendas digitorum extremitates cum purificatorio ad extergendum porrigatur, ac tandem omnia suprà credentiam reponantur. *And. Cast. supr. cit. n. 22.*

XVII. Ex quâdam congruentiâ à communionem sunt prohibendi conjugati

528 *De Eucharistia Sacram.*
gati, nisi per triduum antè Sacramen-
ti sumptionem se ab actu carnali absti-
nuerint. *De Cons. Dis. 2. c. omnis homo.*
*Sacerd. Rom. tit. Qui impediuntur ad com-
municandum, cap. 2.*

O R D O
C O N F I C I E N D I
S A C R A M E N T V M,
Illudve Administrandi.

I. **S**acerdos Sacram Communio-
nem ministraturus prò Populi
multitudine sufficientem particularum
numerum in uno Vasculo, vel pluribus
argenteis ad hoc benedictis accommo-
dabit, & si in Missa solemni earum fa-
cienda sit consecratio, dicto offertorio,
defferatur è credentiâ per Subdiaconum
Pixis cum hostiis consecrandis cooper-
ta, & à Diacono reponatur super cor-
porale

porale antè crucem loco congruo, ità
ut non impediat Calicem, & majorem
hostiam, prò sacrificio consecrandam,
& cùm Celebrans dicturus est: *Suscipe*
Sancte Pater, &c. prò oblatione, Dia-
conus illam detegit, & aliquantulum
elevat, statimque super Altare repo-
nit, ac factà oblatione, iterum coope-
rit, Sacerdos verò dicens, *Suscipe*, &c.
intentionem ad omnes, & singulas non
determinando numerum dirigit; In
Missis verò privatis Sacerdos Pixidem
ab Acolytho accipiens super corporale
collocabit, & ad *Suscipe*, &c. ipsam dis-
cooperiet, & elevabit, ac rursus cùm
opus fuerit per se ipsum cooperiet, re-
liquaq; omnia, ut dictum est suprà, per-
ficiet. *Carem. Episc. l. 2. cap. 29. Ritus*
Miss. novi. Rub. 7. n. 3. Rit. Rom. Andr.
Cast. supracit.

II. Dicturus in Canone. *Qui pridie, &c.*
Pixidem antè Calicem trahens discoo-
perit, & tunc accipiens hostiam format
signum Crucis, ac verba consecrationis
profert super ipsam, reliquasq; omnes,

530 De Administ. Sacramento.

& singulas non determinando earum numerum, quotquot sunt consecrare intendens, & licet talis actualis intentio non sit necessaria, est tamen satis congrua, ac propterea studeat eam habere, post elevationem, reposita super Corporale Hostia consecrata, cooperit Pixidem & eam loco congruo, intra tamen Corporalia, ita ut sacra actio non impediatur, collocabit, quod in Missa solemni à Diacono peragendum est. *Rit. Miss. VIII. num. 5. And. Cast. & Rit. Rom. ibid.*

III. Si verò communicandorum parvus est numerus, particulæ consecrandæ super Patenam offerri possunt, & post offertorium super Corporale subtus hostiam reponi, & quando post orationem Dominicam hostia ponenda est super patenam reponentur super Corporale ad latus calicis, & assumpto Sanguine, supra patenam repositæ ministrantur communicandis modo infra-scripto. *ibidem.*

IV. Cum inter missarum solemnia

De Administr. Sacramento. 53

facienda est generalis communio, quæ
festis solemnioribus, ac præcipuè feria
V. in Cœnâ Domini fit, Ceroferarij
cum intorticijs accensis usquè ad finem
communions à lateribus hinc indè as-
sistent; Celebrans verò, sumpto san-
guine, antequàm se purificet, retrahit
se ad cornu Evangelij versâ facie ad cor-
nu Epistolæ, post quem stabit Subdia-
conus; Clerici interim superpelliceis
induti unus post alium procedentes in
plano antè Altare recta linea genufle-
ctunt, Diaconus Calicem in Altari
pallâ coopertum ponit à latere Episto-
læ, extrahit Pixidem è Tabernaculo,
vel si esset super Altare eam detegit, ge-
nuflectendo, quod pariter à Celebran-
te, & Subdiacono præstabitur, extra-
ctâ Pixide, Celebrans surgit, Diaco-
nus verò accedens à latere Altaris in
cornu Epistolæ profundè inclinatus,
ac manibus junctis voce intelligibili
dicit, *Confiteor*, &c. quo dicto, Ce-
lebrans iterum genuflectens Sacra-
mentum adorat, ac vertens se ad com-

532 *De Administr. Sacramento.*
municandos dicit. *Misereatur, & Indulgentiam. &c.* formans signum Crucis super comunicandos, sinistram infra pectus tenendo; Interim Diaconus eodem modo stans respondet *Amen.* Tum Diaconus à dexteris, & Subdiaconus à sinistris supra gradum medium Altaris genuflectunt, Acolythi verò hinc indè velum extensum antè comunicandos genuflexi tenent, & Celebrans more solito dicens. *Ecce Agnus Dei, & Domine non sum dignus &c.* (quòd semper profert latino sermone) singulos communicat, incipiens à cornu Epistolæ dicens singulis *Corpus Domini Nostri &c.* Ministri susceptâ communionem, nam primi comunicandi sunt, atque purificationem, Celebranti assistunt, Subdiaconus à dexteris, Diaconus verò Purificationem in calice cum Vino, & Mapula in cornu Epistolæ ijs, qui de Clero sunt, ac Magistratibus maioribus ubi sunt tribunalia, cum mero ac mixto imperio, alijs verò laicis purificationem dabit alter è clero cum alio

De Administ. Sacramento. 533

alio Vase, & Diaconus ad dexteram Celebrantis accedet, neque Subdiaconus Patenam tenebit sub mento communicantium (hoc enim ad Episcopalem tantum attinet majestatem) *Rit. Miss. 10. num. 9. And. Cast. ibid. Gav. p. 2. tit. 10. pag. 136. & 137. Rit. Rom.*

VI. Post ministros accedunt reliqui de clero, primò Prælati, si qui adsint, cum suo habitu prælaticio, deindè Sacerdotes superpelliceum, & Stolam in modum crucis coloris temporis convenientis habentes, primò digniores, postcà minus digni, si verò Prælati non sint in suo habitu Prælaticio, uti debent (ut ego arbitror) superpelliceo, & Stolâ, ut reliqui Sacerdotes, cùm tunc adsint quasi simplices Sacerdotes. *And. Cast. ibid.*

VII. Si alii sæculares præter magistratus sint communicandi, Acolythi linteam extensum tenentes amoveant, Celebrans verò ab Altari discedens ad cancellos ad dexteram communicandorum
à latere

534 De Administr. Sacramento.

à latere Epistolæ accedens unicuique
sumendum dat Sacramentum, donec
compleatur circulus, usquè ad ultimum
lateris Evangelii, & si alii accesserint,
quoties opus est, revertitur, incipien-
do eodem ordine à latere Epistolæ, nisi
propter Communicantium multitudi-
nem per Ecclesiam, cum divisi, ac in
longum accomodati existerent com-
municandi, eundum esset, nec dat eis
benedictionem, cum illam daturus sit
in fine Missæ. And. Cast. *ibidem*. Rit.
Miss. 10. & 6.

VIII. Absolutâ Communionem, an-
tequàm Celebrans Altare ascendat,
surgunt ministri, & ad illum cum reve-
rentiis accedentes, dùm ascendit gradus
hinc indè elevant fimbrias anteriores
vestium; ipse verò tenens digitos dex-
teræ adhuc conjunctos super Pixidem
ascendit ad Altare, ubi suprâ Corpo-
rale illam reponens advertat, ne quid
fragmenti digitis adhæserit, illos ad
majorem cautelam suprâ Pixidem ex-
cutiens, deindè à latere Evangelii post
se

De Administ. Sacramento. 535

se habens Subdiaconum genuflectit, donec statim à Diacono coopertâ Pixide, cum debitis reverentijs in Tabernaculum Sanctissimum reponatur Sacramentum. And. Cast. *ibid.*

IX. Eadem, cum diebus Dominicis, reliquis festis, alijsque diebus, cum opus est, Clericorum, vel aliorum communio fit in Missis privatis, respectivè observentur, semper Velum ab Acolytho antè Communicandos reponatur qui à latere Epistolæ genuflectens facit confessionem; Celebrans verò, etiamsi unus tantùm sit communicandus, dicit. *Misereatur vestri; Et Indulgentiam peccatorum vestrorum, &c.* & licèt mulier sit communicanda, eodem modo dicat. *Domine non sum dignus.*

X. In Missis prò defunctis non est communicandum, quòd si fortè fieret, non daretur benedictio, licèt in fine Missæ danda minimè sit; quia esset ritus alienus Missis Defunctorum. Gavant. *par. 2. tit. 10. num. 5.* Andr. Castaldus. *ibid.* Si

536 De Admistr. Sacramento.

XI. Si aliquâ rationabili ex causâ communio in fine Missæ, vel alia extrâ Missam, sit facienda, extendatur corporale super Altare, vel saltem adhibeatur Palla, & Sacerdos, nisi sit sacris vestibus indutus, suprâ superpelliceum habeat stolam coloris temporî convenientis, Acolythus verò accendat candelas super Altare, nisi accensæ remanserint post Missam, & intorticia, & suprâ scamnum extendat velum, & reliqua, ut suprâ, fiant, peractâ communionem dicitur Antiphona. *O Sacrum Convivium*, &c. cum versiculo. *Panem de Cælo*, &c. & Sacerdos, præmissis versiculis, *Domine exaudi orationem meam*, & *Dominus Vobiscum*, cum suis Resp. & *oremus* dicit orationem. *Deus qui nobis*, &c. Tempore verò Paschali addito *Alleluya* ad Antiphonam, & versum, dicit orationem; *Spiritum nobis Domine tue charitatis infunde*, ut quos *Sacramentis Paschalibus satiasti*, tuas facias pietates concordēs. Per Dominum nostrum, &c. Deindè diligenter animadvertens,

De Administ. Sacramento. 537

vertens, si aliquod fragmentum digitis adhæserit, ut illud in Pixidem deponat, eosdem digitos, quibus tetigit Sacramentum, abluit, & abstergit purificatorio, ablutionem verò sumit ipse, si celebraverit tunc aut ijs, qui tunc communicarunt, sumendam in aliquo vase, & non in Calice tradit, aut saltem, omnibus absolutis, in Sacrarium inijciat, postea genuflectens, reposito Sacramento in Tabernaculum, & clave obserato, extensâ manu dexterâ, ad communicatos conversus formando signum Crucis super ipsos dicit, *Benedictio Dei Omnipotentis Patris & Filii & Spiritus Sancti descendat super vos, & maneat semper. Amen.*

XII. Communio Populi intrâ Missam, cùm sit commendabilis propter participationē orationum, & Sacrificii efficaciorē, post communionē Sacerdotis Celebrantis fieri debet (nisi quandoque ex rationabili causâ post Missam sit facienda,) cùm orationes, quæ in Missa post communionē dicuntur, non solum

538 *De Administr. Sacramento.*
solum ad Sacerdotem, sed etiam ad alios
communicantes spectent, ipsisque sint
magno adjumento. *Rit. Rom. Gavant.*
Andr. Castald. locis citatis, Consuetudo
Ecclesiae S. Petri Romae. Georgius Po-
lacchus in suis afforismis p. 1. num. 3.

O R D O

COMMUNICANDI

Moniales & alias Claustrales.

I. **P** Rò Monialibus, & aliis intra
Claustra degentibus communi-
candis in Fenestrellâ, ad id deputatâ,
præter alia ornamenta, sternatur Ve-
lum sericeum, nec non linteum mun-
dum, & in loco, ubi reponenda est Pi-
xis, Corporale, adhibitis hinc indè ce-
reis accensis; In terrâ verò ex utrâque
parte extendantur Tapeta, vel Panni,
& Sacerdos ministraturus stolâ coloris
tem-

Ordo Administ. Sacram. 359

tempori congruentis suprà superpelli-
ceum indutus, veloque super humeros
imposito, præcedentibus Acolythis
cum intorticiis ad locum communionis
reverenter, ac piè Psalmos, & Hymnos
submissâ voce recitando, Sanctissimum
Sacramentum deferat, atque in loco
præparato suprà corporale repositâ Pi-
xide, velum deponat, Sacramentum re-
verenter adoret, & dictâ à Monialibus
confessione, iterum genuflectat, ac sub-
dat, postquam surrexerit. *Misereatur, &
Indulgentiam*, &c. Deindè accipiens
cum debitis reverentiis unam particu-
lam ex Pixide ad Fenestrellam acce-
dens, ipsamque elevatam suprà Pixi-
dem tenens, dicat, *Ecce Agnus Dei, &c.*
& reliqua more solito. Omnibus com-
municatis, cooperit Pixidem, ac suprà
corporale reverentiis adhibitis, repo-
nens dicit Antiphonam, *O Sacrum Con-
vivium*, &c. cum versu *Panem de Cælo,*
& orationem, *Deus qui nobis, &c. vel Spi-
ritum*, &c. quâ dictâ, formans signum
crucis super ipsas dicit, *Benedictio Dei*
Omni-

540 *De Administr. Sacramento*
Omnipotentis, &c. ut suprà, deindè mo-
do, quo venerat, redit ad Altare, nisi
totum confecerit Sacramentum. And.
Cast. ibid.

D E

COMMUNIONE

II INFIRMORVM.

II I. **I**Nfirmis Sanctissimum Eucharistia Sacramentum semper à proprio Parocho ministrari debet, non solum in periculo mortis ad modum Viatici, verum etiam sæpè causa devotionis maxime in solemnitatibus, & omnino in festo Paschæ. Quòd si proprius Parochus invaletudine, aliavè necessariâ causâ impeditus sit, ne alio Sacerdote utatur, si potest, nisi quem ad confessiones audiendas, concessâ in scriptis facultate, Episcopus probaverit.

De Communionem infirmorum. 541

rit, idoneumque judicaverit, cum sæpè contingat, ægrum, cui Sanctissimum Corpus Domini defertur, iterum confiteri velle, propterea quòd post perfectam confessionem aliquid commiserit, vel antè commissum meminerit; Prò Viatico autem tunc ministrabitur, cum probabile est, quòd infirmus illud amplius sumere minime possit, quòd si sumpto Viatico, post octo aut decem dies rursus in periculo constitutus ipsum petierit, deferri omnino, ex communi Doctorum sententiâ, debet, itaque prò Viatico, cum imminet periculum mortis, etiam non jejuniò, & quâcunque horâ, causa verò devotionis horis congruis, & jejuniò ministrandum erit. *Conc. Prov. Med. 4. p. 2. tit. de Eucharistiâ, §. Ad egrotum Rit. Rom. Andr, Cast. c. 8. n. 5. Augustin. Barb. supracit. c. 20. n. 35. usquè ad 43. Georg. Polacchus p. 2. n. 1.*

II. Indignis, & publicis Vsurariis, seu Concubinariis notorii criminis, & præcipuè excommunicatis ne deferatur,

§ 42 *De Communionē infirmor.*

tur, nisi sese prius. Sacra confessione purgaverint, & publicæ offensionī, prout de jure, satisfecerint, Amentibus prætereà, seu freneticis, & iis, de quibus timetur vomitus, vel aliquā indecenti cum injuriā tanti Sacramenti, non concedatur, peccatoribus verò occultis, qui tollerantur, neque in sanitate, neque in corporis infirmitate est denegandum, parvulis, qui carent usu rationis, ne detur, ijs verò, qui usum rationis habent, post Sacramentum confirmationis præcipuè in gravi infirmitate, concedi potest. Andr. Castald. & Rit. Rom. *ibid.*

III. Neque alicui ad adorandum solum, seu devotionis, seu cujusvis rei prætextu ad ostendendum est deferendum. Rit. Rom. *ibid.*

IV. Paratis in loco, ubi jacet infirmus, omnibus necessariis, veluti Mensa Linteo mundo, cum duobus candelabris, cum cereis accensis, & Immagine Sanctissimi Crucifixi, Linteo mundo itidem, seu Velo antè infirmum extendendo,

De Communionem infirmorum. 543

dendo, Vasculo cum vino ad abluendos digitos Sacerdotis, atque alio prò purificando infirmo (post completam communionem) detur signum campanæ ad convocandos Parochianos, seu Confratres, qui Sanctissimum Sacramentum associare debent.

V. In Sacristiâ verò præparentur cerei, intortitia, stola cum Pluviali albi coloris, ubi commodè haberi potest, Velum oblongum, Baldachinum, Bursa Corporalium cum purificatorio, Pixis vacua ad deferendum Sacramentum, Vas aquæ benedictæ cum Aspersorio. *Rit. Rom. And. Cast. Conc. Prov. Med. 3. tit. de Eucharistiâ, §. Sacerdos.*

VI. Vbi verò convenerint, qui Eucharistiam comitaturi sunt, Parochus seu alius Sacerdos de ipsius licentiâ indutus superpelliceo, & stolâ cum Pluviali albi coloris, ut suprâ dictum est, Acolythis, seu Clericis, aut etiam Presbyteris, si locus feret, superpelliceo pariter indutis, luminibus accensis, ac omnibus ordine dispositis, postquam

ali-

544 *De Communione infirmorum.*

aliquantulum antè Altare oraverit, expansis corporalibus, extrahit Sacramentum, & aliquas particulas reverenter in vase vacuo reponit, semper alias in Pixide ordinaria intrà Tabernaculum relinquens, mox ministrato incenso, si commodè fieri potest, genuflexus ter Sacramentum thurificat, impositoque sibi velo super humeros, sinistra manu extremitate veli coopertâ, Pixidem accipiens altera veli extremitate cooperit, atque utrâque manu antè oculos elevatam deferret reverenter; Si longius, aut difficiliter iter sit faciendum, unam tantum particulam ponat in Pixide, seu parvâ custodiâ, quam in redditu absquè ullâ solemnitate, extinctisque luminibus, ut vacua Sacramento, deferret. *Rit. Rom.*

VII. Præcedat semper Acolythus, vel alius minister deferens, lanternam, (noctu autem hoc Sacramentum deferri non debet, nisi maximâ urgente necessitate) & alius, qui omnes præcedit, clericus tintinabulum tangens, sequun-
tus

De Communionem infirmorum. 545

tur deinde sodales cum intorticiis accensis, post ipso clerici superpelliceis induti, inter quos erit Thuriferarius, ubi mos est, & deferens aquam benedictam, nec non bursam corporalium cum Rituali, ultimus omnium procedit Sacerdos ut suprà indutus sub Baldachino reverenter detecto capite Psalmos, & Cantica recitans, prout in Rit. Andr. Castaldus, & Rit. Rom.

VIII. Si fortè longius, aut difficilius iter obeundum erit, & forsan etiam æquitandum necesse fuerit, vas, in quo Sacramentum defertur, Bursa decenter ornata, & ad collum appensa aptè includere, & ita ad pectus alligare, atque obstringere, ut neque decidere, neque excuti Sacramentum queat. Rit. Rom.

IX. Sacerdos ad infirmum ingressus, dicit, *Pax huic domui*, &c. cui omnes respondent: *Et omnibus habitantibus in eâ*. Clerici interim, ac sodales circumcircà genuflectunt. Infirmus verò ut suprà dispositus Sacramentum reverenter expectat, tunc Sacerdos depositum Sa-

546 *De Communione infirmor.*

cramentum super corporale adorat, ac
 Thurificat, mox accepto aspersorio, a-
 quâ benedictâ aspergit infirmum, &
 cubiculum dicens Antiphonam, *Asper-*
ges me, &c, cum Psalmo *Miserere*, &
Gloria Patri, &c. ac repetitâ Antipho-
 nâ, dictisque versibus cum oratione,
 prout in *Rit.* hortatur infirmum, ut se
 ad recipiendum Viaticum præparet,
 tunc infirmus si poterit, vel aliquis ex
 circumstantibus pro illo dicit *Confiteor*,
 &c. Sacerdos verò subdit, *Misereatur*,
 & *Indulgentiam*, ac reliqua more soli-
 to, & si infirmus graviter ægrotans
 communionem per modum Viatici sit
 sumpturus, dicto *Ecce Agnus Dei*, &c.
 subdit *Accipe Frater*, vel *Soror*, si est mu-
 lier, si verò ex devotione communice-
 tur, dicet more solito, *Corpus Domini*
Nostri, &c. deinde ablutis digitis nihil
 dicens, infirmo alio vase dat ablutio-
 nem, postea dictis versiculo, *Dominus*
Vobiscum. &c. & oratione, ut in *Rituali*.
Domine Sancte Pater, &c. si altera parti-
 cula Sacramenti superfuerit (quæ su-
 per-

De Communione infirmor. 547

pereffe autem semper debet præter-
quàm in casu jam dicto) genuflectit, a-
dorat Sacramentum, ac thurificat, mox
surgens, & accipiens Vasculum cum
Sacramento, cum ipso benedicit infir-
mum, ac rediens ad Ecclesiam recitabit
Hymnum, *Te Deum Laudamus*, &c. cum
Psalmo, *Laudate Dominum de Cœlis*, &c.
& Canticum, *Benedicite, Benedictus*, &
aliis, ut in *Rit. Andr. Castald. & Rit.*
Rom. locis cit.

X. Cùm ad Ecclesiam pervenerint,
omnes circumcirca antè Altare genu-
flectunt, Sacerdos verò Pixide super
corporali positâ, pariter genuflectit, &
dicit Antiphonam, *O Sacrum Convi-*
vium, &c. cum suo versu, interim in-
censat Sacramentum, ac subdit oratio-
nem, ut in *Rit.* tandem annunciat In-
dulgencias, & dat benedictionem, cum
Sacramento nihil dicens, & repositâ in
Tabernaculo Pixide cum debitis reve-
rentiis, omnes recedunt. *Andr. Cast.*
& Rit. Rom. ibid.

DE POENITENTIAE SACRAMENTO.

Caput V.

I. **C**um finè dubio de ejus salute desperandum sit, qui post amissam Baptismi innocentiam ad Pœnitentiæ tabulam haud confugit, cui toties locus datur, ejusque repetendæ toties necessitas imposita est, quoties, post baptismum peccare contingat, eò diligentius administrandum est hoc Sacramentum, quo frequentior est ejus usus, & quo plura requiruntur, ad illud rectè, dignèque tractandum, ac suscipiendum. *Catechis. Rom. tit. de Pœnit. num. 1. Rit. Rom. Andr. Pisc. Cast. l. 2. sec. 14. c. 5. Conc. Trid. sess. 6. c. 14.*

II. Sacerdos igitur hoc Sacramentum
ad-

De Pœnitentiæ Sacramento. 549

administraturus ignorare minime debet ea, quæ præscribuntur in *Rit. Rom. tit. de Pœnit. Sacramento*, nempe Essentialia hujus Sacramenti esse tria, scilicet, Materiam, Formam, & Ministrum; Materiam quidem esse aliam remotam, cujuscumque sunt peccata, aliam verò proximam, actus scilicet Pœnitentis, Formam autem, *Ego te absolvo*. Ministrum denique esse Sacerdotem habentem potestatem, sive ordinariam, sive delegatam. *Catech. Rom. ibid. num. 14. 15. & 42. Andr. Castald. ibid. num. 1. Rit. Rom.*

III. In ipso requiri bonitatem, scientiam atque prudentiam, cum sigillo secretæ confessionis sub exacto, perpetuoque silentio. Confessarium Judicis pariter, ac Medici personam sustinere, & Divinæ justitiæ simul, & misericordiæ ministrum adeò constitutum esse, ut tamquam Arbiter inter Deum, & homines honori Divino, & animarum salutis consulat. *Catech. Rom. par. 2. cap. 5. num. 58.*

550 *De Penitentia Sacramento.*

IV. Casus, & censuras sedi Apostolicæ, & Ordinario suo reservatas scire debet, nec non suæ cujusque Ecclesiæ constitutiones, ut eas diligenter observet. *Rit. Rom. Conc. Prov. Med. I.*

V. Confessionalia, nec in Capellis, nec cellulis, sed in Ecclesiâ aperto loco esse debere. *Conc. Prov. 7.* quæ sera clauduntur, imagines piæ affigantur, lamina forata, & tenui tela abhabeatur, nullaque ibi sit capsula prò eleemosynis, sed habeantur Bulla cœnæ, & tabella casuum reservatorum. *Conc. Prov. 4.* Gav. in suo *Manuali*, verbo *confessarius n. 31. & sequentibus.*

VI. Non ignorabit item, audiri non posse mulieres antè ortum solis, neque post occasum, neque in Cellis, sed in sedibus tabella media, nec sinè causâ, in privatis edibus. *Rit. Rom. Conc. Prov. I.*

VII. Quinimò mulierem in confessione audire extrâ sedem solutam in *Prov. Mediolanensi* ipso facto suspensionem à munere confessarii incurrere. In ipsoque

De Penitentia Sacramento. 551

ipsoque ministerio pecuniam, vel aliud accipere ipso facto eandem suspensionem à Divinis incurrere, licet spontè detur. *Conc. Prov. 7. Gav. loco citato.*

VIII. Etiam prò certo habere debet sollicitantes mulieres in Confessiones ubique puniri *juxta Bullam Gregorii XV. emanatam anno 1622.* tamquam de Sacramento malè sentientes, sive sint peccata inter confessarium, & poenitentem, sive confessarius agat, ut cum aliis fiant, sive antè, sive post immediatè, seu occasione confessionis, ea etiam non sequuta, sive extrà confessionem in loco confessionis, sive sermones, sive tractatus habuerint severissimè puniri. *Aug. Barb. c. 19. n. 48. de officio, & potestate Parochi.*

IX. Confessariosque teneri monere sollicitatos ad denunciandos sollicitantes, aliter non monentes graviter puniri posse, seu negantes obligationem esse revelandi *Gav. ibid. in ipsa cost.*

X. Criminis socium, haud ignorare debet, seu quoque modo participem

552 *De Pœnitentiæ Sacramente.*

sibi, (saltem in Mediolanensi Provin-
ciâ) esse interdictum munus audiendi
in confessione, eosquæ quos habuerit
culpæ socios absolvere non posse in pri-
mâ confessione post commissum cri-
men cum Pœnitente, dummodò sit
materia mortalis peccati. Gavan. *ibid.*

*Conc. Prov. 7. Bonac. de Sacramentis
disp. 5. quest. 7. punc. 5. §. 5, p. 1. num.
10. Conc. item Prov. 1. & 3.*

*ad
sq
ad
sq*
XI. Quinimò eum audientem, vel
absolventem, ipso facto subire excom-
municationem Episcopo reservatam,
quia non censetur ab ordinario appro-
batus ad audiendam talem confessio-
nem, & quoniam etiam daretur ansa
magis peccandi, cùm confessio careat
verecundiâ, quæ est altera ex principa-
lioribus conditionibus in confessione
requisitis. Bonac. *ibid.*

XII. Quæ omnia, & multa alia ad
hanc materiam pertinentia, non igno-
rans prudens Confessarius, ad audien-
dam confessionem vocatus, promp-
tum, facilemque se præbeat, ac prius-
quàm

De Pœnitentiæ Sacramento. 553

quàm ad audiendum accedat, si tempus suppetat, ad hoc ministerium rectè, sanctèque obeundum; divinum auxilium piis precibus implorabit. *Rit. Rom.* S. Carolus in suis admonitionibus confessoriis, in libello de Predicatione Verbi Dei.

XIII. Sic dispositus, Superpelliceo ac Stolâ coloris violacei indutus juxtâ sacræ Episcoporum Congregationis Decretum. Teste Barb. supracitat. & Concil. Provinc. Mediol. 5. pergat ad sedem ad id in Ecclesiâ loco patenti designatam, (ut suprâ diximus) & tamquàm Judex sedens prò Tribunali, cooperto capite suum munus præstet, prout temporis, & locorum feret, consuetudo. breves enim ac quotidianas confessiones in Sacristiâ, vel alio privato loco audire poterit; Similiter infirmorum confessiones in privatis Edibus, cùm id necessitas postulaverit, advertens tamen, audiendas mulieres infirmas cubiculi ostio aperto; In diebus verò, quibus Populus ad hoc Sacramentum

554 *De Penitentia Sacramento.*

confluit, tunc publicè, & Sacerdotali habitu indutus illud, ut dictum est, decenter ministret, quòd si ageret etiam in brevibus confessionibus, redundaret in maiorem hujus Sacramenti venerationem. Andreas Cast. loco citato num. 3. & 4. Rit. Rom.

XIV. Pœnitentes benignè excipiet, si arma gerant, ea deponere jubeat, si immoderato corporis cultu, indecentique ornatu, præcipuè cùm mulieres nimis fucatæ, ac comptæ accedunt, paternè moneat, ut mutato habitu, pœnitentiæ signo ad tantum Sacramentum mentis, & habitus humilitate accedant, flexisque genibus signo Crucis se muniant, dicantque generalem confessionem; *Confiteor*, usquè ad *Ideo precor*, &c. Quòd si pœnitens adeò rudis sit, ut id nesciat, adjuvet ipsum vulgari linguâ, si opus sit, eumque de articulis fidei, & aliis ad salutem cognitu necessariis breviter, prout necessitas, & temporis opportunitas concesserit, instruat, in quotidianis verò, ac brevi-

De Penitentia Sacramento. 555

brevibus confessionibus dicat pœnitens tantum *Confiteor Deo omnipotenti, & tibi Pater*, mox peccata sua confiteatur. *And. Cast. ibid.*

XV. Sed antequàm peccata confite-ri incipiat, Confessarius inquireat de illius statu nisi sibi aliter cognitus fuerit, & quam pridem sit confessus, & an impositam pœnitentiam adimpleverit, num ritè, atque integrè aliàs confessus fuerit, num conscientiam suam, ut debet, priùs diligenter discussit, num aliquâ censurâ, vel casu reservato sit obstrictus, à quo ipse non possit absolvere, nisi priùs obtentâ facultate à Superiore. *Andr. Cast. ibid.*

XVI. Pœnitens de iis interrogatus peccata sua exindè confiteatur, adjuvante, quotiescunque opus fuerit Sacerdote, qui confitentem non repræhendet, nisi finitâ, ut dicetur, confessione, neque interpellabit, nisi opus fuerit aliquid meliùs intelligere. Proindè ei fiduciam præbeat, & humaniter suggerat, ut omnia peccata sua ritè, &

556 *De Pœnitentiæ Sacramento.*
integrè confiteatur, remotâ stultâ illâ
quorundam verecundiâ, quâ præpediti,
suadente Diabolo peccata confiteri
non audent. And. Cast. *loco cit.*

XVII. Si pœnitens numerum, spe-
cies, & circumstantias peccatorum ex-
plicatu necessarias non expræsserit, eum
Sacerdos prudenter interroget, sed ca-
veat, ne curiosis, aut inutilibus inter-
rogationibus quemquam detineat,
præsertim juniores, utriusque sexus vel
alias de eo, quod ignorant, impruden-
ter interrogans, ne scandalum patian-
tur & inde peccare discant. *Catech.*
Rom. p. 2. c. 5. num. 18. 47. 50. 59. &
65. Rit. Rom. & And. Cast. supracit.

XVIII. Peractâ confessione, op-
portunas correctiones, ac monitiones,
prout opus esse videbitur, paternâ cha-
ritate adhibeat, ad dolorem & contri-
tionem salutaribus monitis, & ad vitæ
emendationem pœnitentem inducens,
& si eum absolutione dignum, & capa-
cem invenerit, convenienti impositâ
Pœnitentiâ, quæ (quoad fieri possit)

con-

De Pœnitentiæ Sacramento. 557

conveniet criminibus esse adequata, atque ab eo accepta, jubeat dicere. Ideò *præcor*, &c. deindè absolutionem ei impertiatur, ut infrà, sed advertat satisfactionem injungens, habeat rationem status, conditionis, sexus, ætatis item, & dispositionis pœnitentium, semperque tantùm fieri potest, contrarias peccatis pœnitentias injungat, veluti avaris eleëmofynas, libidinosi jejunia, vel alias carnis afflictiones, superbis humilitatis officia, desidiosus devotionis studia.

XIX. Prò peccatis occultis quantumvis gravibus, manifestam pœnitentiam non imponat, neque prò peccatis gravibus levissimam, ne aliorum peccatorum particeps efficiatur.

XX. Pecunias, satisfactiones, etiam prò Missis, sibi ipsi non applicet, sciatque incertarum rerum restitutionem Episcopo esse reservatam. Gav. *in suo Manuale Episcoporum verbo confessarium* num. 40. *Catech. Rom. supracit. n. 75. usquè ad 80. Conc. Prov. 4. & 3.*

XXI. Meminerit etiam confessari-

558. *De Penitentia Sacramento.*
us, ægris non esse injungendam gravem,
aut laboriosam pœnitentiam, sed illam
tantùm inducendam, quam si conva-
luerint, opportuno tempore peragant,
interim juxtà gravitatem morbi aliquâ
oratione, aut levi satisfactione imposi-
tâ, & acceptatâ absolvat, prout opus
fuerit *Rit. Rom.*

XXII. Si verò quis in periculo mor-
tis constitutus confiteatur, absolven-
dus est ab omnibus peccatis, & censu-
ris, quantumvis reservatis (cessat enim
tunc omnis reservatio) sed priùs, si po-
test cui debet satisfaciât, ac cùm periculũ
evaserit, aliquâ ratione superiori, à quo
breviâs esset absolvendus se sistere tenea-
p. prietur, cùm primum poterit.

XXIII. Si autem inter confitendum,
vel etiam, antequam confiteri incipiat,
vox & loquela ægruum deficiat, nuti-
bus, & signis conetur quoad ejus fieri
poterit, peccata pœnitentis cognosce-
re, quibus utcunque vel in genere, vel
in specie cognitis, vel etiam si confiten-
di desiderium, sive per se sive per alios
osten-

De Penitentiae Sacramento. 559

ostenderit absolvendus est. *Rit. Rom.*

XXIV. Videat postremò diligens confessorius, (secluso quovis periculo, & necessitate) quandò, & quibus conferenda, vel neganda, vel differenda sit absolutio, ne absolvat eos, qui talis beneficii sunt incapaces, quales sunt, qui nulla dant signa doloris, qui odia, & inimicitias deponere, aut aliena si possint restituere, aut proximam peccandi occasionem deferere, aut alio modo peccata derelinquere, & vitam in melius emandare nolunt, aut qui publicum scandalum dederunt, nisi publicè satisfaciant, & scandalum tollant, neque etiam eos absolvat, quorum peccata sunt superioribus reservata, quia absolvens à censuris Bullæ Coenæ Domini, & ab Episcopo reservatis incurreret in excommunicationem latae sententiæ, à quâ, nisi à Romano Pontifice, absolvi non posset præterquam in mortis articulo, illiusque absolutio esset nulla, cassa, & nullius roboris.

*Conc. Prov. 7. Sac. Cong. Episcoporum
die 29.*

560 De Penitentia Sacramento.

die 29. Novembris 1602.

XXV. Sacerdos absolvens dicit primo. Misereatur tui omnipotens Deus, & dimissis peccatis tuis, perducatur te ad vitam eternam. Amen. Deinde dexterâ super, seu versus poenitentem elevatâ dicit. Indulgentiam, absolutionem & remissionem peccatorum tuorum tribuat tibi Omnipotens & misericors Dominus. Amen. Dominus Noster Iesus Christus te absolvat, & ego auctoritate ipsius te absolvo ab omni vinculo excommunicationis, suspensionis, & interdicti, quantum possum, & tu indiges (deinde) eâdem auctoritate ego te absolvo à peccatis tuis. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti Amen. Rit. Rom. Andreas Pisc. Cast. ibid.

Formans signum Crucis super Poenitentem, tum subdit, aperto capite (quod pariter observatur ad Misereatur, & Indulgentiam tantum.) Acta Ecclesiae Med. Passio Domini Nostri Iesu Christi merita Beatae Mariae Virginis & omnium Sanctorum, & quidquid boni feceris, & mali sustinueris sint tibi in remissio-

De Pœnitentiæ Sacramento. 561

missionem peccatorum, augmentum gratiæ, & præmium vitæ æternæ. Amen.

XXVI. Et si Pœnitens sit Laicus, in absolutione omittit verbum, *suspensionis.*

XXVII. In brevioribus autem, & frequentioribus confessionibus omittere poterit, *Misereatur; Indulgentiam, & Passio.* Vrgente verò necessitate in periculo mortis breviter dicere poterit. *Ego te absolvo ab omnibus Censuris, & peccatis tuis. In nomine Patris & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.*

XXIII. In crimine Hæresis, Schismatis, vel Apostasiæ à fide, Sacerdos facultatem habens absolvendi in foro conscientiæ, primum omnium Hæresim, Schisma, vel Apostasiam à fide verbo, absquè scripto anatematizando, & abjurando illa faciat detestari, & juramento præstito, promittere, quod de cætero aliis, & similibus excessibus pœnitus abstinebit, deindè salutari impositâ pœnitiâ, eum in foro conscientiæ absolvat
pri-

562 *De Pœnitentiæ Sacramento.*
primum à censoris, in gremium S. Ma-
tris Ecclesiæ eum excipiens, tùm à
peccatis omnibus, &c. Andr. Castald.
ibid.

XXIX. Excommunicatum verò in
foro exteriori publicè absolvat, si facul-
tatem habeat à superiore, ad quam spe-
ctat, à quo si sit certa forma præscrip-
ta, illa omninò servanda est, si verò in
mandato, vel commissione habetur,
ut absolvat in formâ consuetâ Ecclesiæ,
tunc observet primum, ut excommu-
nicatus ei, ob cujus offensam in ex-
communicationem incidit, si potest,
satisfaciat, & si non potest, sufficien-
tem cautionem præbeat, vel saltem ju-
ret se, cum primum poterit, satisfactu-
rum, secundò si crimen, ob quod in ex-
communicationem incidit sit grave ju-
ramentum præstet, de parendo man-
datis Ecclesiæ, quæ illi fient prò tali
causâ, & præcipuè, ne deinceps incidat
in eundem errorem delinquendo con-
tra illum Canonem, vel Decretum,
contra quod faciendo, in censuram in-
currit,

De Pœnitentiæ Sacramento. 563

currit, tùm Sacerdos sedens superpelliceo, ac stolâ violaceâ indutus pœnitentem antè se utroque genu flexum, & humero, si vir fuerit, usquè ad camisciam denudato, virgâ, aut funiculis leviter percutiet, dicendo totum Psalmum *Miserere*, &c. cum *Gloria Patri*, &c. quo completo, surgens, detecto capite, dicet præces, & orationem, *Deus cui proprium est*, &c. ut in *Rit. Rom.* postea sedens cooperto capite dicet. *Dominus Noster Iesus Christus te absolvat, & ego auctoritate ipsius, & Sanctissimi D. N. Papæ, vel Reverendissimi Episcopi N. vel talis superioris mihi commissa, absolvo te à vinculo excommunicationis in quam incurristi, vel incurrisse declaratus es pro tali facto, vel causa, ipsum explicâdo, &c. & restituo te communioni, & unitati fidelium, & Sanctis Sacramentis Ecclesiæ. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.*

XXX. Si verò res non fuerit adeò gravis, ommissis aliis dicat; *Dominus Noster Iesus Christus. ut suprâ, & hoc in foro*

564 *De Pœnitentia Sacramento.*
foro exteriori , nam in foro interiori
absolvat juxtâ formam communem su-
prâ præscriptam.

XXXI. Si Sacerdoti fuerit commissâ
facultas absolvendi aliquem à suspensio-
ne , vel interdicto , quamvis nulla sit
certa forma præscripta , tamen uti po-
teritali formâ , videlicet.

XXXII. Vt Pœnitens priùs dicat,
Confiteor , &c. Sacerdos subdat *Misereatur* ,
& *Indulgentiam* , mox dicat.

*Auctoritate mihi ab N. tradita, ego ab-
solvo te à vinculo suspensionis, vel Interdi-
cti, quam, vel quod, propter tale factum,
vel causam incurristi, seu incurrisse decla-
ratus es. In Nomine Patris, & Filii, &
Spiritus Sancti. Amen.*

XXXIII. Si insuper confessario, sive
interiori, sive exteriori foro concessa
sit facultas dispensandi super Irregulari-
tate , tunc post absolutionem à pec-
catis , addat.

*Et eâdem auctoritate dispenso tecum
super Irregularitate, vel irregularitatibus,
si sint plures, in quam, vel quas ob talem,
vel*

De Pœnitentiæ Sacramento. 565
vel tales causas (eas exprimendo) &c.
incurristi, & habilem reddo, & restituo
te executioni ordinum, & officiorum tuo-
rum. In Nomine Patris, & Filii, & Spi-
ritus Sancti. Amen. Et si nullum habeat
ordinem, dicat habilem reddo ad omnes
ordines suscipiendos, vel etiam ad alia,
juxtâ tenorem mandati, & si ad titulum
beneficii sit restituendus, & ad fructus
malè perceptos condonandus, subjun-
gat. Et restituo tibi titulum, seu citulos
beneficii, seu beneficiorum, & condono
tibi fructus malè perceptos. In Nomine Pa-
tris, & Filii, & Spiritus Sancti Amen.
Servatâ semper formâ mandati, & fa-
cultate, quam à Superiore accepit.

XXXIV. Si quis excommunicatus
è præsentî vitâ cum signo contritionis
recesserit, ne Ecclesiasticâ Sepulturâ
careat, & Ecclesiæ suffragijs adjuvetur,
absolvi poterit, & si corpus nundum sit
sepultum, super ipsum dicat Sacerdos
stolâ nigrâ super superpelliceum indu-
tus Antiphonam. Exultabunt Domino;
&c. cum suo psalmo. Miserere, Interim
verbe-

566 *De Pœnitentiæ Sacramento.*
verberando corpus (quod si fuerit se-
pultum in loco sacro) verberabitur
sepultura, & si in loco profano, si com-
modè fieri poterit, exhumabitur, &
eodem modo verberabitur, si verò
commodè exhumari non poterit, locus
sepulturæ verberabitur, quibus pera-
ctis, absolvat formâ in Rituali Roma-
no præscriptâ, & post absolutionem
dicatur Psalmus; *De profundis*, cum *Re-*
quiem æternam, &c. & reliquis versicu-
lis, & oratione. *Da quæsumus*, &c. dein-
de sepeliatur in loco sacro. *Rit. Rom. &*
Andr. Cast. locis citatis. & hæc, quoad
hoc Sacramentum.

DE EXTREMÆ UNCTIONIS SACRAMENTO,

Caput VI.

R V B R I C Æ.

I. **C**Um extremæ Vnctionis Sacramentum à Christo Domino, tamquàm Cœlestis medicina, non tantùm Animæ, verùm etiam corpori salutaris institutum fuerit, omni studio, ac diligentia periculose ægrotantibus Parochi administrandum curabunt, ac eo præcipuè tempore, si fieri possit, cum illis adhuc integra mens, & ratio viget, ut ad uberiorein Sacramenti gratiam percipiendam, ipsi etiam suam fidem, ac piam animi voluntatem, dùm sacro liniuntur oleo, conferre possit.

Rit.

§ 68 *De Extrema Vnctione. Sac.*
Rit. Rom. tit. de Extrema Vnctionis Sa-
cramento.

II. Antequàm illud administretur, ex generali Ecclesiæ consuetudine observandum est, ut si tempus, & infirmi conditio permittat; Pœnitentiæ, & Eucharistiæ Sacramenta infirmis præbeantur. *Rit. Rom.*

III. Sacrum infirmorum oleum Parochus in aliquo loco nitido, & decen-ter ornato in vase argenteo, aut saltem stanneo diligenter custodiat, illudvè singulis annis feria V. in Cœnâ Domi-ni ab Episcopo benedictum, veteri combusto, renovet, quod si fortè infrà annum aliquo modo ità deficiat, ut suf-ficere non posse videatur, neque aliud benedictum haberi queat, modico o-leo non benedicto in minori quanti-tate super infuso, reparari potest. *Rit. Rom.*

IV. Parochus, si per errorem aliud oleum, quàm quod infirmorum est ad ægrotum ungendum, unquam adhibue-rit, etiamsi Chrismatis, at Catecume-norum

norum sit, ut erratum emendet, olei Sacri, quod proprium infirmorum est, Vnctionem eidem adhibeat, tuncque Sacramenti formam iteret. *Conc. Prov. Med. 5. tit. quæ pertinent ad Extremæ Vnctionis Sacramentum, §. Parochus p. I.*

V. Neque alium Sacerdotem Parochus ministrare hoc Sacramentum permittat, nisi ipse sit impeditus, aut valdè distet, quia tunc, instante mortis periculo, alius Sacerdos ministrare poterit. *Conc. supracit. ibid.*

VI. Hoc Sanctissimum oleum vel per se solum, vel tutiùs, ac rectiùs in bombacio, seù re simili servari potest, nam ad evitandum effusionis periculum, multo commodiùs ad Infirmos defertur in bombacio. *Rit. Rom.*

VII. Debet autem hoc Sacramentum infirmis præberi, qui cùm ad usum rationis pervenerint, tam graviter laborant, ut mortis periculum imminere videatur, & ijs, qui præ senio deficiunt, & in diem videntur morituri, etiam sinè aliâ infirmitate. *Rit. Rom.*

570 *De Extrema Vnctionis Sac.*
Conc. Prov. Med. 1. p. 2. §. Extrema Vn-
ctionis, &c. Conc. Prov. 5. & 3. §. quod
Conc. 1. &c. Conc. Prov. 4. §. Parochus p.
2. Aug. Barb. p. 2. c. 22. n. 12. & 28.

VIII. Infirmis autem, qui cum sa-
nâ mente, & integris sensibus essent,
illud petierunt, seu verisimiliter petiis-
sent, seu dederint signa contritionis,
etiam si deindè loquelam amiserint, vel
amentes effecti sint, vel delirent, aut
non sentiant, nihilominus præbeatur,
si verò infirmus, dum phrenesi, aut a-
mentiâ laborat, verisimiliter posset
quicquam facere, contrà reverentiam
Sacramenti, non inungatur, nisi peri-
culum tollatur omnino. Inpœnitenti-
bus verò, & qui in manifesto peccato
mortali moriuntur, & excommunica-
tis, & nondum baptizatis penitus dene-
getur. *Rit. Rom. Andr. Cast. l. 2. sec.*
14. c. 10. p. 362. Catech. Rom. p. 2. c. 6. n. 4.

IX. Minusque ministrari debet præ-
lium inituris, aut nauigationem, aut
peregrinationem, aut alia pericula su-
bituris, aut reis ultimo supplicio mox
affi-

afficiendis, aut pueris rationis usum non habentibus. *ibidem locis citatis.*

X. In eâdem infirmitate hoc Sacramentum iterari non debet, nisi diuturna sit, ut cùm recedit, & iterum accedit periculum mortis, licet infirmus non surgat à lecto, nam tunc dicitur diversus infirmitatis status, quoties novum mortis periculum supervenit. *Catechis. Rom. num. 11. Aug. Barb. num. 38. Jacobus Mancinus in suâ practicâ visitandi infirmos Pract. 9. dub. 21. Georg. Polacchus p. 2. n. 9.*

XI. Etsi partes essentielles, quæ ungi debent, sint tantùm quinque, quas veluti sensuum instrumenta homini natura tribuit, nempe Oculi, Aures, Nares, Os, & Manus, attamen pedes etiam, & Renes ungendi sunt, sed renium unctio in mulieribus, honestatis gratiâ, semper omittitur, atq; etiam in viris, quando Infirmus commodè moveri non potest, verumtamen sive in mulieribus, sive in viris alia corporis pars prò renibus ungi minimè debet. *Rit. Rom. &c.*

572 *De Extrema Vnctione Sacr.*

XII. Si quis verò sit aliquo membro mutilatus, pars loco illi proxima inungatur, eâdem verborum formâ, quæ juxtâ S. Romanæ Ecclesiæ institutum, est hæc, videlicet: *Per istam sanctam Vnctionem, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus quidquid per visum, sive per auditum, &c. deliquisti. Amen. Rit. Rom. &c.*

XIII. Dum membra, quæ paria sunt Sacerdos inungit, caveat. ne altero ipsorum inungendo Sacramenti formam prius absolvat, quàm ambo hujusmodi paria membra perunxerit. *Rit. Rom. &c.*

XIV. Interdicti tempore hoc Sacramentum nulli laico, vel etiam clerico, aut Religioso, nisi sufficienti privilegio muniti sint, ministrari potest, vel nisi infirmus aliud Sacramentum recipere valeat, licet hoc rarò contingere possit. *Aug. Barb. n. 45.*

XV. Sacerdos, qui non est proprius Parochus, vel qui facultatem non habet à proprio Parocho, graviter peccat ad-
mini-

ministrando hoc Sacramentum, siquidem Sacramenta ministrare fidelibus proprium est Pastoris officium, & nullus mittere debet falcem in messem alienam, sibi que alienam jurisdictionem usurpare; Proinde regulares Sacerdotes, qui Clericis sæcularibus, sive Laicis Sacramentum hoc, sine Parochialis Presbyteri speciali licentiâ, ministraverint, ipso facto sunt excommunicati, cujus excommunicationis absolutio Sedis Apostolicæ est specialiter reservata. Aug. Barb. *locis cit. n. 2. & 3. Sacerd. Rom. p. 1. c. 8. tract. 7.*

XVI. Instante morte, si antequàm omnes inungantur partes, dubitetur priùs moriturum, potest Sacerdos alteram solùm partem inungere, veluti unum oculum, unam manum, &c. vel partem, ubi magis viget sensus, etiam sine crucis consuetis signis, formam, quæ totas partes, quoad sensum contineat, proferens videlicet: *Per hanc Sanctam Vnctionem, vel per has Sanctas Vnctiones indulgeat tibi Dominus, quidquid*

574 *De Extrema Unctionis Sac.*
per visum, auditum, odoratum, gustum, vel
tactum deliquisti. Amen.

XVII. Potest etiam hoc Sacramen-
tum à pluribus Sacerdotibus ministra-
ri in casu necessitatis, altero ungente
oculos, & altero manus, & sic de sin-
gulis, dummodo singuli ungentes pro-
ferant etiam formam Unctionis, quam
peragunt. Georg. Polacchus *in suis af-*
forismis p. 2. pag. 424. Aug. Barb. *su-*
pracit. n. 7.

XVIII. Quibus Parochis, (sicuti
etiam Concilio Provinciali secundo
cautum fuit) domi aliquandò habere
Sanctum oleum infirmorum permitti-
tur, ij fenestrellam in ipsâ Domo loco
decenti, ac tuto construant, panno se-
rico circumvestiant, valvis, & clave
claudant, ut in honore sit, & rectè cu-
stodiatur. *Conc. Prov. Med.* 4. p. 2. §. *qui-*
bus Parochis, &c.

XIX. Si infirmum vi morbi corre-
ptum ad exitum vitæ properari contin-
gat, ideoque confestim communicari,
atque inungi oporteat, tunc poterit, &
oleum

De Extremæ Vnctionis Sacr. 575
oleum infirmorum deferri; non tamen
ab eodem Sacerdote Sacram Eucharis-
tiam deferente, si alius haberi possit,
sed ab altero superpelliceo, ac stolâ
violaceâ induto, qui deferentem Eu-
charistiam sequatur, & sumpto ab infir-
mo Sacro Viatico, hoc ministretur Sa-
cramentum. *Rit. Rom. & Andr. Castald.*
locis cit. Conc. Prov. Med. 4. p. 2. §. Cum
autem, &c.

O R D O
MINISTRANDI
HOC SACRAMENTVM.

Caput VIII.

I. **P**Rò extremâ Vnctione mini-
strandâ paretur in loco, quo ja-
cet infirmus, mensa cooperta Mappâ

576 *Ordo Ministr. Sacramentum.*

mundâ, & super eam vas aquæ benedictæ cum aspersorio, pelvicula, in quâ sit Gossypium, vel stuppa ad abstergendas unctiones, in septem globulos distincta, alia etiam pelvicula, cum medullâ panis ad abstergendos Sacerdotis digitos, vas cum aquâ ad abluendas manus ejusdem, cum linteolo, sive Mantili. Liber insuper Ritualis cum parvâ candelâ, quæ lumen inungenti præbeat, præparetur quoque aqua tepida, vel linteolum madidum, quo loca inungenda, si absquè infirmi incommodo fieri potest, prius laventur, linthea etiam infirmi, quoad fieri potest, sint munda, In Ecclesiâ sit in promptu vas olei infirmorum eo anno ab Episcopo consecrati, quòd velo violaceo cooperiri debet, stola etiam violacea prò Sacerdote ministraturo, & crux processionalis sinè hastâ, & absquè luminibus. *Rit. Rom. Andr. Cast. locis supracit.*

II. Dato signo, omnes in Sacristiâ superpelliceis induti, præcedente Acolytho cum cruce bini Psalmi. *Miserere,*
vel

Ordo Ministr. ac Sramentum. 577

vel alios ex Gradualibus recitantes procedunt: ultimus omnium sequitur Sacerdos, qui Sacramentum erit ministraturus, stolâ violaceâ suprâ superpelliceum indutus, utrâque manu deferens vasculum infirmorum olei, vel (& melius, juxtâ præscripta in *Conc. Prov. 4. supracit.*) sacculo serico opertè inclusum cordula serica à collo pēdens, piè reverenterque ferat. *Rit. Rom. Andr. Cast. & Conc. Prov. Med. 4. & 7.*

III. Si verò Parochus ferat hoc Sacrum oleum ad infirmum absquē superpelliceo, & stolâ privatè, ut pluribus fit in locis, & absquē sonitu campanæ, favet. *Rit. Rom.* cūm dicat absquē sonitu campanæ, superpelliceo, cum stolâ induendum esse, cūm domum infirmi pervenerit quocircà locorum servanda est consuetudo, quæ, si fuerit cum solemnitate supradictâ, nitetur gravissimis auctoribus, præcipuè autem. *Conc. Prov. Med. supracit.*

IV. Cūm perventum fuerit ad infirmum, Sacerdos intrans cubiculum di-

578 *Ordo ministr. Sacrament.*

cit. *Pax huic domui*, &c. deindè crux fertur antè lectum propè infirmum, reliquis circum circà genuflectētibus, ipse verò, reposito vase olei suprà mensam, ægroto crucem piè deosculandam porrigit, mox in modum crucis omnes aspergit, dicens Antiphonam. *Asperges me*, &c. & si ægrotus voluerit confiteri, audiat illum, & absolvat, deindè, si tempus ferat, de hujus Sacramēti efficacità breviter moneat, & ad illud devotè suscipiendum hortetur, ejusque animum, prout videbitur piis verbis confirmet. *Rit. Rom. And. Cast. Conc. Prov. Med. 4. & 3. Catech. Rom. n. 14.*

V. His peractis, dicat versum. *Adjutorium Nostrum*, &c. cum orationibus in Rituali designatis. *Introeat*, &c. quæ si tempus non patiatur, poterunt in totum, vel ex parte omitti, deindè, dicto *Confiteor*, &c. ab eodem ægroto, si potest, vel ab alio ejus loco, Sacerdos subdat. *Misereatur & Indulgentiam*; mox adstantes moneat, ut orent pro illo, & ubi commodè fieri potest, lo-

Ordo Ministr. Sacrament. 579

co , & tempore dicat septem Psalmos cum Litanijis , & aliis precibus. *Rit. Rom. & And. Cast. ibid.*

VI. Antequàm inungatur infirmus, decet, ut aliquis ex adstantibus, infirmique familiaribus, si commodè fieri potest, panno lineo madefacto aquâ tepidâ partes inungendas prò Sacramenti reverentiâ, leniter detergat, & si intersit aliquis minister in sacris constitutus, vel ipsemet Sacerdos, novo globulo bombycis, vel rei similis immediatè post quamlibet Uctionem loca inuncta detergat, ipsos autem globulos in vase mundo ad id præparato, postea in Ecclesiâ comburendos reponit. *ibid.*

VII. Sacerdos antè infirmum, adstantibus Acolythis, quorum alter librum apertum antè ipsum teneat, alter, verò cum candelulâ accensâ lumen præbeat, & si adsit aliquis Sacerdos, vasculum olei à dexteris ejus teneat, ipse stans dicit. *In nomine Patris, &c. prout in Rit Rom. habetur. ibid.*

VIII. Intincto deindè dextero pol-

580 *Ordo Ministr. Sacramentum.*

lice, oleo Sancto inungat, ex ordine singulas partes in formam crucis, distribuens verba cujusque Vnctionis ad ambas partes, ac primò dexteram, deinde sinistram ungens, unà cum Vnctione ambarum partium verba proferet, oculorum palpebras primò, mox aurium infimam partem, quæ scilicèt planior est, narium verò intimam, ac labiorum extimam, unicâ unctione, manus verò Sacerdotum in exteriori, reliquorum autem in interiori parte, pedes in superiori parte, quæ dicitur collum pedis, ac denique renes in medio, vel si commodè fieri non potest, in alterutra parte, aut etiam arbitrio ungentis, omitti poterit, præcipuè in mulieribus ut suprâ in Rubricis dictum fuit, ad singulas autem Vnctiones idemmet infirmus, si poterit, vel alius prò eo respondebit. *Amen. Rit. Rom.; & And. Cast. n. 7.*

IX. Finitâ Vnctione, cooperto vase, ac suprâ mensam reposito, medullâ panis manus abstergit, & abluit, ipsa verò

Ordo ministr. Sacramentum. 581

verò lotio in Sacrarii Piscinam proiicitur, sic etiam Gossypii combusti; seu stuppæ cineres in Sacrarium proiciantur. *And. Cast. n. 8.*

X. Lotis manibus, aut saltem, (si multum distaret ab Ecclesiâ, & quod ut plurimum fit, ut vidi multis in locis fervari) Gossypio benè mundatis, nihil tunc digitis illis tangens donec ad illam pervenerit, Psalmis, ac Litanis completis, Sacerdos antè infirmum dicit præces, legitque ex libro orationes, post quas, factâ ægroto monitiunculâ, quâ ad benè moriendum hortetur, & ad singulas tentationes roboretur, crucem, ut eam crebro aspiciat, devotèq; osculetur, & amplectatur, aquam benedictam, ut eâ aspergatur, coram eo relinquens, cum clericis, qui unus saltem interesse debet, juxtâ præscripta in *Conc. Prov. Med. 7.* superscriptos alternatim (nisi privatè discedant) Psalmos recitando recedit. *Rit. Rom. & And. Cast. n. 9.*

XI. Si laborat in extremis, citò ungatur

582 *Ordo Ministr. Sacra ment.*

gatur, ne sinè hoc Sacramento decedat, incipiendo immediatè ab unctione oculorum dicens; *Per istam Sanctam Vnctionem*, &c. deindè si supervivat, dicantur orationes assignatæ; si dùm inungitur, infirmus decedat, desinat Sacerdos illum ungere, etiam si totus unctus nequaquam sit, & orationes omittantur, quòd si dubitet an vivat, adhuc unctionem prosequatur sub conditione, pronunciando formam dicens. *Si vivis per istam Sanctam Vnctionem*, &c. *Rit. Rom. Andr. Castaldus num. 10. Conc. Prov. Med. 5. p. I.*

XII. Si morbus gravior, vel cum periculo fuerit, ægroto suadeat, ut dùm integrâ mente est, rem suam omnem rectè constituat & testamentum faciat, si quid habet alienum restituat, & ad remedium animæ suæ in melius disponat, sed hæc suggerendo, omnis avaritiæ nota caveatur. *Rit. Rom. de Visitat, infirmorum.*

DE

DE

VISITATIONE

ET CVRA INFIRMORVM.

CAPVT IX.

I. **P**ost Sacram Unctionem, Parochus, vel Sacerdos proprius, oportet, ut suum Infirmum ad mortem vicinum prænuntiat Sacra lectione Passionis Christi, aliis piis orationibus, nec non etiam cohortationibus; In Missis, quæ celebrantur, oratio pro proxime morituro, ut in Missali nuper edito, addatur. *Rit. Rom. And. Cast. n. 15. Conc. Prov. Med. 4. p. 2. §. ubi hoc. &c. & Conc. Prov. 5. p. 2. §. quod Concilio Agatensi. &c.*

II. Proximè morituro Sacerdos superpelliceo, ac stolâ violaceâ indutus assistens orationes ex libro legat, Imago Sanctissimi Crucifixi, & vas aquæ benedictæ

584 *De Visit. Et Cura Infirm.*
nedictæ cum aspersorio antè infirmum
collocentur, cùm verò mors imminet,
omnes adstantes flexis genibus, Psal-
mis, piisque orationibus egredientem
animam comittentur. *ibid.*

III. Qui ad hoc munus destinatus
est Sacerdos, conscientiam suam priùs
mundare, ac cum Domino pacem inire
piævia Sacramentali confessione, aut
saltem contritione, debet, lumen
etiam agonizanti infirmo præbere ne-
quaquam potest, qui in tenebris am-
bulat, utiliter item aget, si librum Ja-
cobi Mancini inscriptum. *Practica visi-
tandi infirmos*, cùm sit admodum ne-
cessarius ad omnes occurrentes casus,
tàm circà Sacramentorum administra-
tionem, quàm circà animarum com-
mendationem, quæ sanctis præcibus
egeant apud se habuerit.

IV. Egressa anima de corpore, dica-
tur responsum: *Subvenite Sancti Dei*,
&c. cum versibus & oratione prout in
Rit. Rom. & si mane hora congrua fuerit,
dicantur Missæ defunctorum, aut saltem
appli-

applicentur, aliæque orationes, & de-
præcationes privatae fiant. *ibid.*

V. Tunc quoque dabitur signum
transitus defuncti majori campanâ Ec-
clesiæ, seu aliâ juxtâ cujusque regionis
laudabilem consuetudinem, eodem mo-
do, quo fit prò Salutatione Angelicâ, &
immediatè post tribus vicibus modico
interjecto temporis spatio inter ipsas
campanæ pulsationes, omnes sono fu-
nebri pulsantur, quod si transitus de-
functi intempestâ nocte contingat, hoc
signum ad horam opportuniorem diffe-
ratur, poterunt autem pluribus vicibus,
puta in morte alicujus Prælati, seu lo-
ci Parochi, vel insignis alicujus perso-
næ juxtâ laudabiles consuetudines, sin-
gularum Ecclesiarum, ut suprâ diximus,
campanæ pulsari, ut audientes prò ani-
mâ Defuncti ad Deum præces effun-
dant; *Rit. Rom. tit. de commendatione*
Animæ. And. Cast. ibid. n. 18.

VI. Cadaver decet, ut lavetur, ac vesti-
bus convenientibus prò gradu, & ordi-
ne suo induantur, si fuerit laicus com-
muni.

586 *De Visit. & Cura Infirm.*
munibus vestibus, si clericus, super-
pelliceo, si Diaconus, vel Subdiaconus
paramentis sui ordinis coloris violacei
vestietur, Presbyter verò induatur om-
nibus paramentis ad Missam celebra-
dam ordinatis, videlicet amictu, albâ,
cingulo, manipulo, stolâ, & casulâ
violaceâ. *Rit. Rom. tit. de exequiis. And.*
Cast. ibid. n. 19.

VII. Corpus sic de more honestè
compositum loco decenti cum lumini-
bus collocatur, ac parva crux super pe-
ctus inter manus defuncti ponatur, aut
deficiente cruce, manus in modum cru-
cis companantur, interdumque asperga-
tur aquâ benedictâ, & interim, donec
efferatur, qui adfunt, sive Sacerdotes,
sive alii orabunt pro defuncto. *Rit. Rom.*
tit. de comm. Anima.

DE SACRAMENTO ORDINIS.

CAPVT X.

I. **D**E hoc Sacramento (sicuti de Confirmatione) cùm ad Episcopum tantùm illius administratio pertineat , nonnulla tantùm , quæ ad ordinandorum cognitionem pertinere videntur , breviter prescribam. In primis ordinandus haud ignorare debet, quæ hujus Sacramenti susceptionem impediunt, quivè ordinari prohibeantur.

II. Sacris igitur initiari ordinibus non debent , qui sunt illegitimè nati Neophiti intrà biennium, corpore vitia- ti, insigniter deformes , Epileptici, Amentes , Servi , Infames Ebriosi, Impudici , minores nati, rudes, atque ignari , lapsi post ordinem , Peregrini, & Igno-

588 *De Sacramento Ordinis.*

Ignoti, Vfurarii, Periuri, Bigami, Irregulares, aliis modis, Criminosi, solemniter poenitentes, censuris ligati, ratiociniis obligati, non examinati, & probati, ac Sacro Chrismatis Sacramento non consignati. *Conc. Trid. sess. 23. cap. 4. Gavant. in suo Manuali Episcoporum verbo Ordo, num. 15. Conc. Prov. Med. 4. p. 2. tit. de ordinis Sacramento §. impedimento, &c.*

III. Secundò scire debet, quis sit proprius Episcopus, à quo licitè ordinari queat, nam Episcopus potest ordinare sibi subditum ratione originis, seu domicilii, seu beneficii juxtà communem D. D. sententiam, origo ex patre attenditur, ex matre verò in illegitimo, in exposito attenditur origo ex loco, in quo fuit expositus. *Gavant. ibidem Barb. de potestate Episcoporum all. 4. num 4. & 15.*

IV. Domicilium est locus perpetuæ habitationis, quæ continua per decennium æquivalet domicilio. *Gav. & Barb. ibid.*

Ra-

V. Ratione beneficii, si plura habet, potest à quovis illorum Episcopo promoveri, habitâ tamen beneficii possessione, quia sola collatio non sufficit. Barb. *ibid.* n. 51. Gav. p. 2. c. 4. n. 16. & 17.

VI. Tertiò tempora, quibus sacra habetur ordinatio, scire convenit nec non ordinum interstitia, singulorumque illorum ætatem requisitam.

VII. Generaliter itaque exemplo majorum ordinum collatio fit in Ecclesiâ Sabbatis Quatuor Temporum, additis Sabbato antè Dominicam Passionis, quòd ex principio introitus Missæ, intitulatur sitientes, & in Sabbato Sancto. Andreas Castaldus l. 2. sec. 15. c. 3.

VIII. Interstitia sunt tempus medium ab ordine ad ordinem, quod attendi solet secundùm illius cursum, id est à temporibus, quo ordinatus quisque fuit, usquè ad eadem tempora, non autem per duodecim menses, dispensatio verò interstitiorum pertinet ad Episco-

590 *De Sacramento Ordinis.*

piscopum ordinandi, non ad ordinan-
tem. *Congr. Episcoporum 9. Augusti 1563.*
& 15. Aprilis 1591. & D. D. Apud
Barb. *all. 18. n. 2. Gav. in suo Manuali.*

IX. Ad primam Tonfuram requiri-
tur ætas saltem septem annorum *c. in*
singulis 77. distinct. conferrique potest
quâlibet die, & etiam in alienâ diœce-
si. Barb. *all. 11. num. 19.*

X. Ad minores saltem annorum
duodecim completorum; Gav. *in suo*
Manuali, possuntque conferri in om-
nibus festis de præcepto, festis scilicet
Diœcesis, seu festivis diebus duplici-
bus. Barb. *all. supracit. n. 18. Naldus*
verbo ordo n. 2. & Pontificale Rom.

XI. Sinè Missâ, & etiam à non jeju-
no, sed manè. Barb. *all. 14. n. 16.*

XII. Ad Subdiaconatum non admit-
tuntur antè vigesimum secundum æta-
tis annum inceptum, ad Diaconatum
verò antè vigesimum tertium, & ad
Præsbyteratum antè vigesimum quin-
tum pariter inceptos. *Conc. Trid. sess.*
23. c. 12.

Quar-

De Sacramento Ordinis. 591

XIII. Quartò non ignorare debet censuras, quæ ratione malæ ordinationis statutæ sunt, nam, qui extrà tempora, vel antè ætatem legitimam, vel sinè Dimissoriis ad sacros ordines se faciunt promoveri, ipso jure ab ordine suspensi sunt, Pius II. anno 1461. Gavan. *ibidem beneficiis item privari possunt. ibidem.*

XIV. Ordinatus sinè dimissoriis sui ordinarii, manet suspensus arbitrio ordinarii sui *Conc. Trident. sess. 14. cap. 2.*

XV. Neque admitti potest, nisi idoneus repertus fuerit, & interim eum Episcopus suspendere potest ab ordinum exercitio, & ne ministret interdiceret. *Conc. Trid. ibid. cap. 3.*

XVI. Prohibitus à suo Prælato, ne ascendat ad ordines ex quâcunque causâ, etiam occultâ, sinè ejusdem licentiâ promoveri non potest, neque item restitui, si est suspensus à suis ordinibus. *Conc. Trid. ibid. c. 1.*

XVII. Quintò scire debet requisita ad singulos ordines, tum ratione examinis, cum etiam testimoniorum, & similiu.

Qui

592 *De Sacramento Ordinis.*

XVIII. Qui igitur primâ Tonsurâ initiari cupiunt, nisi prius confirmati, promoveantur, *Conc. Trid. ses. 23. cap. 4.*

XIX. Fidei rudimenta sciant, & legere, & scribere, & conjectura sit probabilis, eos Deo servire velle. *ibid.*

XX. Afferant probationes de legitimo Matrimonio, seu dispensatione, de origine, vel decemnali domicilio, de Doctrinâ, & moribus à Parocho, de doctrinâ Christianæ scholis frequentatis, de Confirmatione, de spe ad ulteriora, de frequenti Sacramentorum usu, & de ætate. *Conc. Provinc. Medit. 4. par. I. tit. & loco supracit.*

XXI. Ad minores ordines testimonium habeat à Parocho, & Magistro scholæ. *Conc. Trid. locis cit. c. 5.*

XXII. Et prætereà de Tonsurâ, vel ordine suscepto, de functionibus præstitis in Ecclesiâ, cui adscripti, de habitu clericali assiduè gestato, de Sacramentorum frequenti usu. *Conc. Prov. Med. 4. par. 2. §. qui verò aliquo minori.*

Iis

XXIII. Iis conferantur, qui latinam linguam intelligunt, & quos scientiæ spes majoribus ordinibus dignos ostendat. *Conc. Trid. loco cit. c. 11. & per interstitia temporum, nisi aliud Episcopo videatur. ibid.*

XXIV. Consuetudo tamen conferendi simul primam Tonsuram, & minores ordines retineri potest. *Gavantus ibid.*

XXV. Habens animum non ascendendi ad Sacros ordines humilitatis gratiâ non facit contrâ. *Conc. secus si ut fugiat forum laicale Gav. &c.*

XXVI. Qui majoribus sunt initiandi, ad singulos ordines antè mensem Episcopum adeant, qui committat Parrocho, aut alteri, ut eos publicet in Ecclesiâ, & de natalibus, ætate, moribus, & vitâ inquirat, & testimonium transmittat. *Conc. Trid. sess. 23. c. 5.*

XXVII. Nullusque admitti potest ad sacros ordines nisi cum sufficienti beneficio, quod resignari non potest sub poenâ nullitatis. *Conc. Trid. sess. 21. cap. 2. quinimo admittens resignatio-*

Ce

nem,

594 *De Sacramento Ordinis.*
nem, debet eum alere. Pius V. anno
1568. & Decisum referunt DD. apud
Barb. alleg 19. num. 47.

XXVIII. Neque resignari potest,
licet cum iuramento extet promissio.
ibid. n. 46.

XXIX. Nec potest permutari, nul-
lâ factâ mentione de titulo. *ibid. n. 43.*
neque possunt obligari fructus talis be-
neficii, nec hypothecari. *ibid. n. 48.*

XXX. Potest ordinari quis ad titu-
lum beneficii, cuius tamen fructus per-
cipi non possint, nisi post Sacerdotium.
Decisum refert. Garz. p. 2. cap. 5. num.
110. & Barb. all. 19. num. 29.

XXXI. Ad Patrimonii titulum, seu
pensionis, non nisi prò necessitate, vel
commoditate Ecclesiarum Episcopi, &
sit redditus certus & sufficiens. *Conc.*
Trident. sess. 21. cap. 2.

XXXII. Neque potest hoc patri-
monium, neque pensio alienari nisi a-
liundè adsit victus necessarius. *ibid.*

XXXIII. Pactum, & conditio in
patrimonio de eo reddendo, cum ordi-
natus

De Sacramento Ordinis. 593

natus aliundè habuerit, undè vivat, non est contrà *Conc. Gav. &c.*

XXXIV. Et item ad vitam tantum ordinandi. *Cong. Episc. 22. Aprilis 1596. apud Naldum verbo ordon. 17. teste Gav. supracit.*

XXXV. Alienatio Patrimonii, adveniente beneficio sufficiente, valet etiam factâ sinè licentiâ Episcopi DD. *apud. Barb. alleg. 19. num. 88. & 89. negant alii ibid. num. 90.*

XXXVI. Bona hujus Patrimonii habent privilegia, quæ conceduntur à jure bonis Ecclesiasticis. *Barb. all. 16. num. 91.*

XXXVII. Qui promittit, & cui promittitur victus, donec aliundè habuerint, jurent sinè dolo, & verè id fieri poena suspensionis proposita, & inhabilitatis alios ordines suscipiendi. *Conc. Froy. Med. 5.*

XXXVIII. Ob delictum non potest patrimonium applicari fisco, sed redeat ad eum, qui promisit sub poenâ nullitatis. *ibid.*

596 *De Sacramento Ordinis.*

XXXIX. Ordinatus sine titulo non est suspensus, sed Episcopus tenetur eum alere, nec potest ad alios promoveri sine eo. Decisum referunt D D. apud Barb. all. supracit. n. 12. 20. & 27.

XL. Subdiaconi, & Diaconi ordinentur habentes bonum testimonium, & in minoribus ordinibus jam probati, ac litteris, & iis, quæ ad ordinem exercendum pertinent, instructi. Conc. Trident. sess. 23. cap. 13. de Reformat.

XLI. Et non nisi post annum à susceptis minoribus, nisi adsit necessitas, aut Ecclesiæ utilitas. ibid. c. 11.

XLII. Neque admittatur imperitus Canoniarum Horarum. Concil. Provinc. Medit. 5.

XLIII. Subdiaconus doceat de denuntiationibus factis in Ecclesiâ, de ætate, de censu, seu patrimonio cum publicatione ejusdem, de exercitationibus spiritualibus per dies aliquot, de interstitiis, seu causâ dispensandi. Conc. Provinc. Med. 4. p. 2. de exercitio minorum ordinum. Conc. Trid. ibid. c. 13.

Dia-

XLIV. Diaconus doceat de exercitio Subdiaconatus, de denunciationibus, & ætate. *Conc. Trid. ibid. Conc. Prov. Med. 4. loco cit.*

XLV. Ad Sacerdotium ne admittatur, nisi post annum à Diaconatu, nisi Ecclesiæ utilitas, ac necessitas aliud suadeant. *Conc. Trid. ibid. en. 14.*

XLVI. Sit aptus ad docendum populum ea, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, & ad ministranda Sacramenta, item pietate, & castis moribus sit conspicuus. *ibid.*

XLVII. Doceat de denunciationibus, de ætate, de exercitationibus spiritualibus, de interstitiis, seu causâ dispensandi. *Conc. Prov. 4. ibid.*

XLVIII. Examinatus ab Episcopo, qui dat dimissorias, debet versus examinari ab ordinante. *Conc. Trid. sess. 12. c. 11. & probat Barb. all. 7. n. 12.*

XLIX. Postremò ordinandorum habitus haud ignorare debent, ut suo tempore omnia sint parata, atque in promptu.

398 *De Sacramento Ordinis.*

L. Primâ igitur clericali Tonsurâ initiandi, atque ad minores ordines promovendi, singuli secum habeant superpelliceum mundum; Prò Subdiaconis paretur amictus, alba, cingulum, & tunicella, quibus cum induuntur amictum suprâ caput accipientes, imposita desuper alba, ne ipsum circâ collum adaptent, sed remotum à capite extrâ itâ demissum habeant, ut Episcopus eorum capitibus tempore opportuno illum imponere possit, tunicellam verò, & manipulum suprâ sinistrum brachium sustinebunt. And. Cast. l. 2. sec. 15. 6. 14.

LI. Ad Diaconatum promovendi, albâ induti, in sinistro brachio stolam, & dalmaticam habebunt. *ibid.*

I. II. Qui verò ad Sacerdotium promoveri debent, albâ pariter induti, ac stolâ transversâ, casulam ad levam & Missale in quo Missam legere debent cum Episcopo concelebraturi, habebunt, singuli etiam mappulam, seu lineolum, quo post Sacram unctionem,
eorum

eorum in manus ac digiti constringantur, deferent, cereosque omnes habebunt, tam in minoribus, quam in Sacris, quos ad offertorium accensos Episcopo offerent. Andreas Castaldus, *ibid.*

LIII. Per ordinationem, singuli ad primam Tonfuram, vel ad quatuor minores ordines promoti dicere debent prò suâ pœnitentiâ semel septem Psalmos Pœnitentiales, cum Litiis, versiculis, & orationibus.

LIV. Ad Subdiaconatum, vel Diaconatum Nocturnum talis diei.

LV. Ad Presbyteratum verò ordinati post primam Missam, tres alias Missas, videlicet unam de Spiritu Sancto, aliam de Beatâ Mariâ semper Virgine, tertiam prò Fidelibus Defunctis dicant, & Omnipotentem Deum etiam prò Episcopo ordinante orare debent. *Pontificale Romanum. Clem. VIII. part. 1. tit. de consecratione Presbyt.*

LVI. Qui plura circa hoc Sacramentum videre cupiunt, legant *Manuale Episcoporum.* Bartolomæi Gavanti

600 *De Sacramento Ordinis.*
Verbo Ordo, nec non Bonacinam de Sa-
cramentis, Instructionem pro ordinandis.
Baptistæ Tiberii Societatis Iesu, & Sil-
vium totum de ordinatione Clericorum,
nec non Doctrinam Catechismi Rom. &
Conc. Trident.

DE
SACROSANCTI
MATRIMONII
SACRAMENTO.

Caput X.

R V B R I C A

I. **C**um Matrimonium Parochis
non parum difficultatis afferat
ob varia impedimenta, quæ illius cele-
brationem impediunt, plura quàm in
cæteris Sacramentis, sed magis neces-
saria

De Sacrosancti Matrimonii. 601
saria erunt tractanda, quæ si Parochus
mente tenuerit, animum multis impli-
cationibus solvet.

II. Parochus igitur admonitus de a-
liquo Matrimonio in suâ Parochiâ
contrahendo, primùm cognoscat ex his,
ad quos spectat, qui & quales sint, qui
Matrimonium contrahere volunt, an
inter eos sit aliquod canonicum impe-
dimentum, utrum spontè, liberè, & se-
cundùm honestatem Sacramenti velint
contrahere, utrum sint in ætate legiti-
mâ, ut vir saltem quatuordecim, mu-
lier verò duodecim annos expleverit, &
uterque sciat rudimenta fidei, cùm ea
deindè filios suos docere debeant. *Ri-
tuale Rom. tit. de Sacramento Matrimo-
nii Sacerdotale Romanum, p. 1. tract. 4.
cap. 1.*

III. Noverit ex probatis auctoribus,
quæ sint canonica impedimenta Matri-
monii contrahendi, & quæ contractum
dirimant, & qui sint gradus consangui-
nitatis, & affinitatis, & item cognatio-
nis spiritualis ex Baptismi, vel Confir-
mationis

602 *De Sacramento Matrimonii.*
mationis Sacramento contractæ. *Rit.*
Romanum.

IV. Cognatio Spiritualis contrahitur tantum inter eos, qui de sacro fonte Baptizatum suscipiunt, & baptizatum ipsum, & illius patrem & matrem, nec non inter baptizatum, & baptizantem, patrem, & matrem baptizati; neque cum aliis præter superscriptos, vana enim est opinio illorum, qui asserunt inter patrilinos ipsos oriri cognationem annuam. *Conc. Trid. sess. 24. cap. 2. de Reform.*

V. Cognatio ex Confirmatione non egreditur extrâ confirmantem, & confirmatum, illiusque partem, & matrem, & tenentem. *ibid. & confirm. Pius V. anno 1566. in sua bulla.*

VI. Publicæ honestatis impedimentum est nullum, ubi sponsalia non sunt valida; ubi sunt valida, primum gradum non excedit. *Conc. Trid. loco cit. 4. 3.*

VII. Et procedit hoc decretum in sponsalibus de futuro tantum. *Pius V. 15. 68. Impe-*

De Sacramento Matrimonii. 603

VIII. Impedimentum affinitatis ex fornicatione contractæ restringitur ad eos tantum, qui in primo, & secundo gradu conjunguntur, in ulterioribus gradibus ejusmodi affinitas non dirimit Matrimonium. *Conc. Trid. loco cit. c. 4.*
& Pius V. 1566.

IX. Contrahere præsumens scienter inter gradus prohibitos separetur, & spe consequendæ dispensationis careat, eoque magis, si consummare ausus fuerit, si ignoranter fuerit neglectis solemnitatibus requisitis eisdem subiiciatur pœnis; Si verò solemnitatibus adhibitis, impedimentum postea cognitum fuerit, cujus ille probabilem ignorantiam habuerit, facilius cum eo, & gratis dispensari poterit. *Conc. Trid. ibid. c. 5.*

X. Neque tunc erit necessarius novus consensus coram Parocho, si occultum erat, Decisum referunt D. D. *apud Barb. all. 22. n. 157.*

XI. Inter raptorem, & raptam, quandiù hæc in ejus erit potestate, nullum potest esse Matrimonium, ac

604 *De Sacramento Matrimonii*
raptor, & omnes præbentes consilium,
auxilium, favorem ipso jure sunt ex-
communicati, & perpetuo Infames;
Clerici autem faventes raptori de suo
gradu decidant. *Conc. Trid. loco cit. c. 6.*
Sacerd. Rom. p. I. tract. 4. c. I.

XII. Et Raptor sive duxerit, sive
non dotare debet raptam arbitrio Ju-
dicis. *ibid.*

XIII. Spadonum utroque testiculo
carentium Matrimonia sunt nulla. Six-
tus V. in sua Bulla 1587.

XIV. Ipsi etiam Parocho bene
cognita esse debent præcepta omnia
quæ in Matrimoniis ritè conficiendis
servari oportere Sacri Canones, &
precipue *Sacra Trid. Sinod.* jussit, da-
bitque operam ut illa in Parochiâ suâ
accuratè, exactèque serventur. *Rit. Rom.*

Præsertim verò meminerit, quæli-
bet Matrimonia, quæ aliter, quàm præ-
sente Parocho, vel alio Sacerdote de
ipsius Parochi, vel ordinarii licentiâ, &
duobus vel tribus testibus contrahun-
tur, ex ipsius Concilii decretis irrita
omni-

De Sacramento Matrimonii. 605
omninò , ac nulla esse. *Conc. Trid. sess.*
24. c. 1 de Reform. Rit. & Sacerd. Rom.
ibid. c. 2.

XVI. Est autem proprius Paro-
chus, qui adesse debet is in cuius Paro-
chiâ Matrimonium celebratur, sive vi-
ri, sive mulieris. *ibid. locis cit.*

XVII. Propterea qui vagi, & pere-
grini sunt, quivè incertas habent sedes,
ne facilè ad contrahendum Matrimoni-
um admittat, neque item eos, qui an-
teà conjugati fuerunt, ut sunt uxores
militum, vel captivorum, vel aliorum,
qui peregrinantur, nisi diligenter de
iis omnibus factâ inquisitione, & re ad
ordinarium delatâ, ab eo facultatem
hujusmodi Matrimonii celebrandi ob-
tinuerit. *Rit. Rom.*

XVII. Antequàm Matrimonium
contrahatur, ter à proprio contrahen-
tium Parocho continuis diebus festis
in Ecclesiâ inter Missarum solennia ad
ipsius *Conc. Trident.* Præscriptum, pu-
blicè denuntietur, inter quos Matri-
monium sit contrahendum, vulgari
idio

606 *De Sacramento Matrimonii.*
idiomate in hunc modum.

XIX. Notum sit omnibus hic presenti-
bus, quod N. vir, & N. mulier ex tali vel
tali familiâ, & Parochiâ Deo juvante,
intendunt inter se contrahere Matrimo-
nium; Proinde admonemus omnes, & sin-
gulos, ut si quis noverit aliquod consangui-
nitatis, vel affinitatis, aut cognationis spi-
ritualis, vel quodvis aliud impedimentum
inter eos esse, quod matrimonium contra-
hendum invicem impediat, illud quam pri-
mum nobis denuntiare, debeat, & hoc
admonemus, primò, si fuerit prima, vel
secundò, si fuerit secunda, vel tertio, si
fuerit tertia denuntiato. Rit. Rom. ex
Conc. Trid. Aug. Barb. de officio, & po-
testate Parochi. c. 21. n. 22.

XX. Si verò vir, & mulier Paro-
chiæ sint diversæ, in utrâque Pa-
rochiâ fiant denuntiationes, quibus
denuntiationibus factis, si nullum le-
gitimum opponatur impedimentum,
ad celebrationem Matrimonii proceda-
tur, sed si quid obstat etiam falsum, ul-
trâ

De Sacramento Matrimonii. 607

trà Parochus non procedat. *Rit. Romanum Concil. Prov. Medit. 7. August. Barbosa. ibidem num. 18.*

XXI. Si autē aliqua probabilis fuerit suspicio vel alia rationabilis causa subsit, arbitrio Episcopi, & de ejus facultate, vel una tantū denuntiatio, vel nullæ etiam fiant, ne Matrimonium malitiosè impediri possit, sed cum Parocho saltem, & duobus, vel tribus testibus præsentibus Matrimonium celebretur. *Rit. Rom.*

XXII. Verū has denuntiationes Parochus facere non aggrediatur, nisi prius de utriusque contrahentis libero consensu sibi benè constet. *Aug. Barb. ibid. n. 1.*

XXIII. Si verò infrà duos menses post factas denuntiationes, Matrimonium non contrahatur, denuntiationes repetantur, nisi aliter Episcopo videatur. *Conc. Prov. Med. 5.*

XXIV. Si contrahentes plura habuerint domicilia, seu Parochias, faciendæ sunt hujusmodi denuntiationes in eâ,
in

608 *De Sacramento Matrimonii.*
in quâ diutiùs habitant, & principalio-
rem habent locum, vel potius in eâ, in
quâ verosimilius est sciri impedimen-
ta. Aug. Barb. *supracit. n. 58.* Georg.
Polacchus p. 2. *in addit. tit. de Matrim.*
n. 3.

XXV. Possunt fieri eo tempore, quo
nuptiæ prohibentur. *Congreg. Episc. 12.*
Decembris 1589. teste Gay. in suo Ma-
nuali.

XXVI. Omittens Parochus ex pro-
pria auctoritate denuntiationes, suspen-
dendus est ab officio per triennium
DD. apud Barb. *de potestate Episcopi al-*
leg. 32. num. 7.

XXVII. In dispensatione denuntia-
tionum non est necessaria cognitio cau-
sæ judicialis, sed sufficit juramentum
patris, & duorum testium, nullum esse
impedimentum. *ibid. n. 4.*

XXVIII. Causæ justæ remittendi
denuntiationes sunt suspitio malitiosi
impedimenti, contrahentium pudor ob
nimiam disparitatem, vel quia Concu-
binarii erant, sed æstimabantur conu-
gati,

De Sacramento Matrimonii. 609
gati, vel si magnates, & valde noti, vel
si iniusti impedimenti, aut nullus iusti
sit timor, vel vicinum tempus prohibi-
tum nuptiarum, & id genus alia. Ga-
vant. in suo Manuali verbo Matrimonii
denuntiationes n. 17. & 18. Sanchez l. 3.
disp. 9. tota.

XXIX. Potest Episcopus alter utrius
sponsi remittere denuntiationes prò u-
troque & multò magis ille, in cuius
Dioecesi est celebrandum Matrimo-
nium. Sanchez *supracit.* l. 3. disput. 7.
n. 7. Bonac. *quest.* 2. punct. 7. n. 7.

XXX. Quando una sola conceditur,
non tamen statim est faciendum Matrimo-
nium. Sanchez l. 3. disp. 6. n. 8. &
Gay. *ibid.*

XXXI. Si verò omnes omittantur
denuntiationes per octo dies post con-
tractum Matrimonium (nisi aliud Epi-
scopo videatur) ne consumetur, & inte-
rim fiant denuntiationes saltem semel,
Decisum refert Barb. *alleg.* 32. num. 55.

XXXII. Qui falsum detulerit im-
pedimentum scienter, excommunic-
tur.

610 De Sacramento Matrimonii.
tur. Conc. Prov. Med. 3.

XXXIII. Qui antè denuntiationes
Matrimonium consumant, poena stupri
puniendi sunt. Gav. *ibid.*

XXXIV. Neque jungi debent antè
utriusque Parochi (si diversæ sint Pa-
rochiæ) testimonium datum de denun-
tiationibus. Conc. Prov. Med. 2.

XXXV. Et si alter Parochus est alie-
næ Diœcesis, accedat subscriptio cum
sigillo ab ordinario loci aut deputato.
Gav. *ibid.* Conc. Prov. Med. *supracit.*

XXXVI. Tollatur mutua sponso-
rum conversatio antè Matrimonium.
Conc. Trident. sess. 24. c. 1. Conc. Prov.
Med. 6

XXXVII. Sponsis copulam habenti-
bus antè conjunctionem Sacerdotalem,
ne detur publica poenitentia, sed salu-
taris, aut pecuniaria moderata. Congr.
Episc. 15. Maij 1590.

XXXVIII. Ne facilè jungantur ij,
qui fidei rudimenta ignorant. Conc.
Prov. Med. 5. licèt non possint prohi-
beri Matrimonia ignorantibus Doctri-
nam

De Sacramento Matrimonii. 611
nam Christianam, nisi cominatoriè id
fiat *ead.* Congr. 3. Maij 1588. Barb. *all.*
23. n. 173.

XXXIX. Neque jungi debent, qui
Matrimonium clam contrahere atten-
tarint, nisi de licentiâ Episcopi. *Conc.*
Prov. Med. 3.

XL. Solemnnes nuptiæ prohibentur
ab Adventu ad diem Epiphaniæ, & à fe-
riâ quartâ Cinerum ad octavam Pascha-
tis inclusivè. *Conc. Trid. sess. 14. c. 10.*

XLI. Quocunque tempore potest
Matrimonium contrahi, sed solemniti-
tates, convivium, traditio dictis tempo-
ribus prohibentur. Decisum referunt
DD. *apud Barb. alleg. 23. num. 194.*

XLII. Neque ipsâ die, quâ fit ulti-
ma denuntiatio, debet celebrari Ma-
trimonium, nisi de licentiâ Episcopi.
Conc. Prov. Med. 3.

XLIII. Regulare est, quod Matri-
monium celebretur mane, & in Eccle-
siâ Parochiali, nisi aliter Episcopo pla-
cuerit, nam ipse potest dispensare circa
tempus, & locum. Gavant. *in Manual.*
verb.

612 *De Sacramento Matrimonii.*
verb. Matrimonii celebratio. Conc. Prov.
Med. 3.

XLIV. Coniuges triduo saltem antè
consumationem Matrimonii peccata
sua confiteantur, & sacram Eucharis-
tiam sumant. *Conc. Trid. supracit. cap. 1.*
vel eo die, quo fit Matrimonium. *Miss.*
Rom. Rub. de Missâ pro sponso, & sponsâ.
Gav. ibid.

XLV. Neque sponsa cum instrumen-
tis musicis duci debet ad Ecclesiam.
Conc. Prov. Med. 2.

XLVI. Et in secundis nuptiis vidua-
rum prohibeantur conventus, clamo-
res dissoni antè domos conjugum, vel
per vias noctu sub gravibus poenis.
Conc. Prov. Med. 9.

XLVII. Qui aliter, quàm præsente
Parocho, vel Sacerdote de ipsius Paro-
chi, vel ordinarii licentiâ, duobus, vel
tribus testibus Matrimonium contra-
here attentabunt, sunt inhabiles ad sic
contrahendum, & contractus est nullus
Conc. Trid. sess. 24. c. 1.

XLVIII. Possunt tamen iterum in-
ter

De Sacramento Matrimonii. 613
ter se coram Parocho, & testibus con-
trahere. Decisum referunt DD. *apud*
Barbosa all. 32. n. 151.

XLIX. Parochus, vel Sacerdos, vel
testes aliter assistens, quàm dictum
est, una simul, & contrahentes ipsi pu-
niantur arbitrio ordinarii. *Conc. Trid.*
loco cit.

L. Alius Sacerdos non potest bene-
dicere, nisi de licentiâ Parochi, vel or-
dinarii, quâcunque sublatâ consuetu-
dine, vel privilegio, & si conjungat, vel
benedicat, pretextu etiam privilegii,
seu consuetudinis immemorabilis, su-
sensus ipso jure sit, quamdiu ab ordi-
nario proprii Parochi absolvatur, licet
ille sit regularis. *Conc. Trid. ibid.*

LI. Contrahentium Parochus, seu
habitationis, non loci, est necessarius,
& ita decisum refert Barb. 6. Julii 1621.
loco cit. n. 63.

LII. Sufficit alter ex Parochis, si vir,
& mulier sint in distinctâ Parochiâ,
melius tamen est, si assistat ille, in cu-
jus Parochiâ celebratur. Decisum refe-
runt

614 *De Sacramento Matrimonii.*
runt DD. apud Barb. *ibid.* n. 65.

LIII. Potest item Parochus (quoad validitatem Sacramenti) in alienâ Parochiâ & etiam extrâ propriam Diocesum assistere Matrimonio, etiam sinè licentiâ Parochi illius loci, in quo assistit, nec peccat mortaliter, quia assistentia non est actus pertinens ad jurisdictionem contentiosam, neque voluntariam. Sanchez *de Matrim.* l. 3. disp. 19. n. 8. & 14. Barb. *de potestate Parochi* *supra* cit. num. 58. & 65. Georg. Polacchus *in suis afforismis* n. 8. hoc tamen non est facile probandum, neque regulariter faciendum, nisi cum licentiâ Parochi illius loci ob quamdam urbanitatem, ut fervetur inter Parochos ipsos concordia, nevé Parochiæ inter se confundantur, quòd de solemnî benedictione nuptiarum non est intelligendum, cum quodam quasi strepitu judiciario fiant, ut probat ipse Sanchez *loco citato* n. 19. *in fine.*

LIV. Valet etiam, si Parochus adsit vi, seù dolosè adductus, & intelligat con-

De Sacramento Matrimonii. 615
contrahentium sensum, modò non at-
fectet se non audire. Barb. *ibid. n. 83. &*
85. de potestate Episcopi.

LV. Qui Parocho dolosè compulso
adesse, Matrimonium celebrare præ-
sumpserint, ipso facto sunt excommu-
cati, & sunt puniendi poenâ centum au-
reorum. *Conc. Prov. Med. 7.*

LVI. Et iisdem poenis tenentur ij,
qui auxilium, opem, consilium quo-
quomodo præbent. *ibid.*

LVII. Parochi poena triennalis su-
sensionis ab officio ex jure canonico,
qui clandestino Matrimonio interest,
sic eum ligat, ut neque ab Episcopo di-
minui possit ità DD. *apud Barb. loco*
cit. n. 166.

LVIII. Habeat Parochus librum, in
quo nomina conjugum, testium, diem,
& locum Matrimonii contracti descri-
bat, nec non substitutionem, quæ fit
ab ipso Parocho alterius Sacerdotis in
hoc Sacramento, ac singula quæ Episco-
pus in scriptis concesserit, in ipso libro
notet, & diligēter custodiat. *Conc. Trid.*
loc. cit. c. I.

De-

LIX. Decreta Concilii Tridentini prædicta publicentur Populo quoties expedire Parocho visum fuerit. *Conc. supracit. ibid.*

ORDO CELEBRANDI
MATRIMONII
SACRAMENTVM.

Caput XI.

I. **P**arochus Matrimonium celebraturus, publicationibus factis tribus diebus festis, ut suprà dictum est, si nullum obstat legitimum impedimentum, in Ecclesiâ superpelliceo, & albâ stolâ indutus, adhibitis uno saltem clerico superpelliceo pariter induto, qui librum, & vas aquæ benedictæ cum aspersorio deferat, coram tribus, aut duobus

Ordo celebrandi Sacr. Matr. 617
duobus testibus, virum, & mulierem
stantes, virum ad dexteram, & mulie-
rem ad sinistram. *Acta Ecclesiae Med. p. 4.*
instit. Matrim. pag. mihi in volumine ma-
gno 554. quos parentum, vel propin-
quorum suorum praesentia cohonestari
decet, de consensu in Matrimonium
interroget utrumque sigillatim in hunc
modum vulgari sermone *N. vis accipere*
N. hic praesentem in tuam legitimam uxo-
rem juxta Ritum S. Matris Ecclesiae. Re-
spondeat sponsus Volo, mox Sacerdos
sponsam interroget *N. vis accipere N.*
hic praesentem in tuum legitimum mari-
tum, juxta Ritum S. Matris Ecclesiae. Re-
spondeat volo, nec sufficit consensus u-
nius, sed debet esse amborum, & ex-
pressus aliquo signo sensibili, sive fiat
per se, sive per Procuratorem. *Rit. Rom.*
& And. Cast. Piscara l. 2. sec. 14. c. 9.
per totum.

II. Mutuò igitur contrahentium
consensu intellecto, Sacerdos jubeat
eos invicem jungere dexteras dicens:
Ego conjungo vos in Matrimonium. In no-

618 *Ordo celebrandi Matr. Sac.*

mine Patris ⁊ Filii, ⁊ Spiritus Sancti Amen. Postea eos aspergat aqua benedicta, deinde benedicit anulum dicens versus & orationem, *Benedicere*, prout *in Rituali*, & ea finita, aspergit anulum ad modum crucis, & sponsus illum accipiens de manu Sacerdotis imponit in digitum anularem sinistrae manus sponsae, Sacerdote dicente, *In nomine Patris ⁊ c.* cum versibus, & oratione, *Respice quaesumus Domine, ⁊ c.* prout *in Rit. Sacerd. ⁊ Rit. superscript. ibid.* And. Cast. locis cit.

III. His expletis, si benedicendae sint nuptiae, Parochus, vel alius Sacerdos ab eo delegatus Missam pro sponso, & sponsa, ut *in Miss. Romano* celebret, quod si sit dies Dominicus, vel festum solenne, dicatur de Dominica, vel festo cum *Gloria, ⁊ Credo*, si illa id requirat, cum commemoratione Missae assignatae, & dicto in Missa, *Pater noster, ⁊ c.* antequam dicat, *Libera nos*, genuflectit Sacramento, & stans in cornu Epistolae versus sponsum, & spon-

Ordo celebrandi Matr. Sacr. 619
sponsam antè Altare genuflexo non
convertens se ad Populum, ne terga
vertat Altari, & Sacramento dicit su-
per eos orationes, *Propitiare Domine, &*
Deus qui potestate, &c. quæ habentur in
Miss. quibus finitis, convertens se ad
Altare revertitur in medium, ubi genu-
flectit Sacramento, deindè subdit, *Li-*
bera nos, &c. more solito. *Miss. Rom. Sa-*
cerd. & Rit. locis cit.

IV. Dicto *Agnus Dei*; Acolytho mi-
nistrante instrumentum pacis, defer-
tur pax Sponso, & Sponsæ modo suo
loco præscripto, & post sanguinis sum-
ptionem, Sacerdos communicat spon-
sos, modo suo loco præscripto, & mis-
sam profequitur usquè ad, *Ite Missa est,*
vel *Benedicamus Domino*, Andr. Cast.
ibid.

V. Dicto, *Ite missa est.* vel *Benedica-*
mus Domino, antequàm populo benedi-
cat conversus ad sponfos dicit, *Deus A-*
braham, &c. Prout in *Missali*, & eos mo-
net, ut in timore Dei pertineant, ac re-
liqua prò loco, & tempore subdens,

620 *Ordo celebrandi Sacr. Matr.*
completo sermone, eos aspergit aquâ
benedictâ, deinceps dicit, *Placeat*, &c.
dat benedictionem, & dicit Evangelium
S. Joannis more solito. *Rit. & Miss.*
Rom. ac And. Cast. locis dictis.

VI. Cæterum, si quæ Provinciæ aliis;
ultrâ prædictas, laudabilibus consuetu-
dinibus, & cæremoniis in celebrando
Matrimonii Sacramento utuntur, eas
Sancta Trid. Synodus optat retineri, Rit.
Rom.

VII. Peractis omnibus, Parochus
manu suâ describat in libro matrimo-
niorum nomina conjugum, & testium,
& alia juxtâ formulam præscriptam in
Rit. Rom. idque, licet alius Sacerdos, vel
à se, vel ab ordinario delegatus matri-
monium celebraverit. *Rit. Rom. & Pisc.*
locus cit.

DE

D E

BENEDICTIONE

MVLIERIS POST PARTVM.

Caput XII.

I. **L**icet lex antiqua de purificatione puerperæ, sicut cæremonialia omnia, jam cessaverit, permixsum tamen est ab Ecclesiâ, ut si foeminæ velint post partum abstinere aliquamdiu ab ingressu Ecclesiæ, & postea deferre prolem, ut prò eâ præces ad Dominum fundantur, prout habetur *in cap. unico de Purificatione post partum*, semotâ omni superstitione veteris legis, id fiat tantum causa religionis, ac venerationis loci sacri, non enim observandæ legis causa, nisi secundum quandam externam similitudinem hujusmodi cæremonia fieri debet.

II. Si igitur ex piâ, & laudabili con-

622 *De bened. mulier. post part.*
suetudine aliqua puerpera ad Eccle-
siam prò incolumitate suâ Deo gra-
tias actura petierit à Sacerdote bene-
dictionem, ipse superpelliceo indu-
tus, ac stolâ albâ, assistente ministro
cum Aspergillo ad fores Ecclesiæ ac-
cedet, ibique illam genuflexam, &
candelam accensam in manibus tenen-
tem aquâ benedictâ aspergit, deindè
dicit *℟. Adjutorium, &c.* cum Antipho-
nâ, *Hæc accipiet, &c.* Prout in Rit. Rom.
& dicto Psalmo, *Domini est terra, &c.*
ac repetitâ Antiphonâ, porrigendo
mulieri extremam partem Stolæ in-
troducitur eam in Ecclesiam, dicens, *In-
gredere in templum Dei, &c.* quæ Eccle-
siam ingressa genuflectit antè Altare,
ibique gratias agens orat, Sacerdos ve-
rò stans antè Altare dicit, *Kyrie elei-
son,* cum versibus, & oratione, *Omni-
potens sempiterne Deus, &c.* postea ite-
rum illam aspergit aquâ benedictâ in
modum crucis, dicens, *Pax, & bene-
dictio, &c.* Prout in Rit. Rom. tit. de Sa-
cro sancto Matrim. & bened. mulieris post
partum.

De bened. mulier. post part. 623
partum. Andr. Pisc. l. 2. sect. 14. cap. 9.
n. 11. & 12. Et hæc quoad Sacramen-
torum administrationem.

D E

E X E Q V I I S.

EXequiæ sunt in duplici differen-
tiâ, aliter enim præsentē corpo-
re, & aliter absente, ut in die tertio,
septimo, trigesimo, anniversario, &
in commemoratione omnium Fide-
lium Defunctorum peraguntur.

DE

EXEQUIIS

PRÆSENTE CORPORE,

Caput XIII.

R V B R I C A.

I. **C**um ritus, ac Cæremoniæ, quibus Sancta Mater Ecclesia ex antiquissimâ traditione, & Summorum Pontificum institutis in filiorum suorum exequiis uti solet, sint vera religionis mysteria, Christianæque pietatis signa, nec non fidelium mortuorum saluberrima suffragia, quâ par est inmodestiam, ac devotione se in his præstandis Parochi ita se habebunt, ut ad Defunctorum salutem, simulque ad illorum pietatem, quemadmodum verè sunt, non ad quæstum, ejusmodi ritus Sancti instituti esse videantur, quòd consequen-

quentur, si ea omnia tam quæ servari, quam quæ caveri debent, optimè calleant *Rit. Rom. tit. de Exequiis.*

II. Nullum corpus sepeliri debet, præsertim si mors repentina fuerit, nisi post debitum temporis intervallum, ut nullus omninò de morte relinquatur dubitandi locus; quare *in Prov. Med. Conc. Prov. 6.* decretum fuit, ne efferantur mortui; nisi post duodecim horas ab obitu, qui verò repentinâ morte obeunt non antè horas viginti quatuor sepeliantur. *Rit. Rom. & Conc. Med. supracit.*

III. Quòd antiquissimi est instituti, illud quantum fieri poterit, retineatur, ut Missa præsentè corpore defuncti prò eo celebretur, antequàm sepulturæ tradatur. *Rit. Rom.*

IV. Si quis die festo præsentè corpore sit sepeliendus, Missa propria prò defunctis celebrari poterit, quòd etiam decrevit *Sacra Rit. Congr. die 23. Maij 1603.* dùm tamen conventualis, Missa, & officia divina non impediantur ma-

gnâque diei celebritas non obstat. Rit.
Rom. Gav. in man. Epis. verb. Exequia, &
verbo Missa.

V. Quod tamen intelligendum est
de Missa solemni, non autem de priva-
tis, quæ etiam insepulto corpore hoc
est præsentem in Ecclesiâ, non possunt
dici in Dominicis, neque in duplicibus
festis. Gavant. p. 1. tit. 5. n. 2. & Rub.
Miss.

VI. Licet omni die (Paschatis exce-
pto, in quo si quis moriatur, corpus
ejus reservandum est in sequentem
diem ob reverentiam Paschæ) mortui
Sepulturæ tradi possint, & cadavere
præsentem, possit celebrari Missa So-
lemnis pro Defunctis, etiam die festo,
tamen in Parasceve, quo die Corpus
Christi immolari non debet, differen-
dæ sunt exequiæ in crastinum, in quo
post Missam Sabbati Sancti, posset alia
Missa celebrari pro defuncto, quod ta-
men juxta patrios mores, servari debet,
puta, ubi viget consuetudo sepeliendi
defunctos simul cum Missâ, & nun-
quam

quam finè eâ absquè scandalo. Gavant. *ibid.* Georg. Polac. p. 2. in suis *Aphorismis* c. 12. pag. 385. in illo volumine *Rit. Rom.* Durand. in *rationale divinorum officiorum* l. 2. c. 35. n. 17.

VII. Caveant omninò Parochi, aliiq̃ue Sacerdotes, ne sepulturæ, vel exequiarum, seù anniversarii mortuorum, officii causa quicquam paciscantur, aut tamquàm pretium exigant, sed ijs eleëmofynis contenti sint, quæ aut probatâ consuetudine dari solent, aut ordinarius constituerit, neque permit- tant, ut palia, aut alia altaris ornamen- ta ad ornatum feretri, vel tumuli adhi- beantur, quæ optimè decreta fuêre et- iam in *Provinc. Med. à S. Carolo in Conc. Prov. 1. p. 2. tit. de funcribus, & Exequiis, & Conc. 4. p. 2. tit. superscript. Rit. Rom.*

VIII. Sub quovis prætextu mortuo- rum sepulturam retardari minimè po- test, ut decrevit *Congreg. Episc. 5. Maij 1617. teste Gav. in suo Manuali ibid.*

IX. Antè Solis ortum, & post occasum non debent efferri mortui sinè licen-

tiâ Episcopi, neque interri in Ecclesiâ inter Missæ majoris celebrationem. *Conc. Prov. Med. 1. citatum ibidem.*

X. Hæredes Defunctorum possunt vocare numerum Sacerdotum sibi benè visum, & ceram prò libito dare. *Congr. Episc. citata. Gav. ibid. & Aug. Barb. p. 3. c. 26. n. 57.*

XI. Licet à Defuncto accersiri tantùm regulares jubeantur, non tamen potest excludi proprius Parochus quovis prætectu, nisi ipse aliud permiserit, vel adesse recusaverit, non obstante quâcunque contrariâ consuetudine, ut decrevit suprascripta. *Cong. 12. Januarii 1604. & 1. Julii 1606.* quinimò invocandis ad funus præferri debent hi, qui sunt de gremio Parochialis Ecclesiæ potiùs, quàm alii, ut decretum fuit in *Conc. Prov. Med. 4. supracitato. August. Barb. supracit. n. 62. & 66.*

XII. Vocatiq̃ue adsint ipsi, neque habenda est ratio non vocatorum, etiam si adsint, neque præsentium nomine aliorum, nimirùm Præpositi, Archi-

chipresbyteri, Parochi, Rectores, & alii quicunque Clerici cavere debent, ne ad funus ducendum, aut officia pro mortuis celebranda, alios pro se mittant, emolumentum, aut ejus partem ipsi percepturi, neque secum pueros, aut clericos ea spe, perducant, mittantue, ut eleemosyna, quæ illis data erit, participes ipsi sint, nec sanè verò ullam ejus partem, ullo quovis prætextu, etiam spontè oblatam capiant (saperet enim avaritiæ labem) neque item qui mittuntur plus capiant, quàm si proprio solum nomine vocati essent. *Conc. Prov. Med. 4. ibid.* Cadaver, cum effertur via procedatur, quæ à domo ad Ecclesiam recta, ac brevis sit, si verò usque adeò brevis, & compendiosa est, ut ordines eorum, qui funus comitantur, intra illius fines contineri nequeant, tunc via paulò longiori funus ducatur, idque jussu, ac concessu Sacerdotis, qui funeri præest, omnesque clerici ipsi candelas accensas, quæ extingu non debent, nisi absoluto officio deferant

rant. *Conc. Prov. Med. 4. & 5.*

XIII. Parocho competit ius convocandi alios Sacerdotes prò obeundis funeribus, si nullos hæredes destinaverint, nec cogitur de jure vocare viciniores, sed de congruitate, nisi aliter disponant hæredes. August Barb. *supra cit. de Potestate Parochi n. 59. & 66.*

XIV. Parochus sæcularis, sicut defert stolum in propriâ Parochiâ, & in Parochiâ fratrum, dùm defuncti corpus in eorum Ecclesiâ sepelitur, ita & Parochus regularis in Ecclesiam sæculari. Barb. *ibid. n. 76.*

XV. Parochus, dùm vadit ad infirmum communicandum, debet in genere, & non in specie eum interrogare in quâ Ecclesiâ velit sepeliri. Barb. *ibid. n. 38.*

XVI. Religiosi, & clerici sæculares nullum inducere possunt sub pœnâ excommunicationis ad eligendam sepulturam sub voto, vel promissione de non mutando illam electionem, etiam non secuto effectu. Barb. *ibid. num. 25.*

Prò

XVII. Prò filio impubere eligere potest pater sepulturam, si consuetudo loci id habeat, si secùs verò, sepeliri debet in sepulturâ suorum majorum, ut decrevit *Sacr. Congreg. Episc. 21. Octobris ibid. teste Barbosa supracitat. num. 28.*

XVIII. Vxor præmortua non electâ sepulturâ, si maritus habet proprium sepulchrum, tumulari debet; quamvis extrâ limites Parochiæ, ubi mortua est, & si habuit plures viros, est sepelienda in sepulturâ ultimi viri, sicut decrevit *Sac. Rit. Congr. 15. Ianuar. 1633. ut refert Barb. supracit. n. 28. & 29.*

XIX. Vocati omnes ad funus, debent convenire ad Parochiam defuncti, vel ad aliam Ecclesiam, juxtâ loci consuetudinem, & nullo modo permittendum expectari per vias, vel ad domum defuncti, non obstante contrariâ consuetudine expectandi per vias, vel ad domos Defuncti, ut pluribus vicibus declaravit *Sac. Rit. Congr. 9. Decembris 1617. 18. Februar. 1631. & 12. ejusdem*

dem 1633. teste eodem Barb. n. 63.

XX. Vnde Regulares vocati ad sepeliendos mortuos etiam in eorum propriâ Ecclesiâ, debent accedere ad Ecclesias, ex quibus cadavera amoven-
tur, & inde cum clero sæculari discede-
re, non autem expectare extrâ januam
Ecclesiæ, & aliis se postea associari,
prout fuit resolutum per Sacram Congr.
negotii Episcoporum, & regularium præ-
positam 13. Novembris 1600. & à Sac.
Rit. Cong. 15. Decembris 1632. teste eo-
dem Barbofa num. 64.

XXI. Parochi defunctorum in regu-
larium Ecclesiis humandorum corpora
usquè ad easdem Ecclesias associare, ac
etiam in illis permanere possunt, abs-
què tamen eo, quòd in officio decan-
tando ullatenùs se intromittant. Sac.
Congr. Episcoporum 5. Julii 1615. Barb.
num. 80.

XXII. Duo Parochi, à quo, & ad
quem funus effertur, etiam si alter sit
Regularis, cottâ, & stolâ induti pares
incedere debent, nisi alter sit in digni-
tate

tate constitutus, & cum suo capitulo interfit, quia eo casu alter Parochus præire capitulum debet. *Conc. Prov. Med. 1. & 7.*

XXIII. Parochi defuncti locus in funere erit à sinistris Superioris illius Ecclesiæ, ad quem defertur. *Congreg. Episc. 2. Iulii 1591.* Non portent laicos Ecclesiastici, neque inferiorem gradu clericum, qui sunt in Superiori, sed Diaconi Diaconum, Sacerdotes Sacerdotem efferant. *Conc. Prov. Med. 6. tit. de exequiis. Gav. ibid.*

XXIV. Qui sunt in Sacris habeant tantum eleëmofynæ, ac Sacerdotes *Conc. Prov. Med. 4.*

XXV. Pauperum cadavera gratis sepeliantur. *Congr. Episc. 5. Maij 1617. teste eodem Gav.*

XXVI. Parochus, intra cujus fines aliquis alienæ Parochiæ occisus est, aliò transferri ejus cadaver prohiberi minimè potest, nihilque ideò accipere, nisi translatio fiat cum funere, tunc enim liberum est ei uti jure suo. *Conc. Prov. Med. 4.* Anni-

XXVII. Aniversaria non debent fieri die festo, sed eo casu in præcedenti die, vel in sequenti, sed melius in præcedenti *Congr. Rit. 27. Sept. 1608. & Conc. Prov. 6. teste Gav. supracit.*

XXVIII. Vbi viget antiqua consuetudo sepeliendi mortuos in cæmeteriis retineatur, & ubi fieri potest, restituatur. At verò, cui locus sepulturæ dabitur in Ecclesiâ; humi tantum detur, cadavera autem propè Altaria non sepeliantur, sed ab eis distent saltem spatium cubitorum trium. *Rit. Rom. & Conc. Prov. Med. 4.*

XXIX. Fornicato opere Sepulchra fiant, quæque è solo Ecclesiæ nullo modo extent, emineantve, sed illud planè adæquent, nullaque sinè Episcopi consensu scriptis exarato fiant, Sacerdotum verò sepulchra, & clericorum à sepulchris laicorum debent esse separata, ac decentiori loco sita, Sacerdotesvè, ac Clerici vestibus suis quotidianis communibus, usquè ad talarem vestem inclusivè, tum desuper sacro vestitu Sacer-

cerdotali, vel clericali, quem ordinis sui ratio deposcit, indui debent, planetâ verò, Dalmaticâ, & tunicella debet esse coloris violacei. *Rit. Rom. & Conc. Prov. Med. 4.*

XXX. Nullum cadaver perpetuæ sepulturæ traditum ex ullâ cujusvis ordinis Ecclesiâ, nisi de licentiâ Episcopi asportari liceat. *ibidem.*

XXXI. Corpora defunctorum in Ecclesiâ ponenda sunt pedibus versus Altare majus, vel si condantur in Oratoriis, aut capellis ponantur cum pedibus versis ad illorum Altaria; quòd etiam prò situ, locoque fiat in Sepulchro. Presbyteri verò habeant caput versus Altare. *Rit. Rom.*

XXXII. Sicuti nemo in communione fidelium defunctus extrâ Ecclesiam, aut cæmeterium ritè benedictum sepeliri debet, ità, quibus non licèt dari Ecclesiasticam sepulturam, eis neganda est, ut Decreta Sacrorum Canonum inviolabiliter servantur. Negatur igitur Ecclesiastica sepultura.

XXXIII. Paganis, Judæis, & omnibus infidelibus, Hæreticis, & eorum fautoribus, Apostatis à Christianâ Fide, Schismaticis, & publicis excommunicatis majori excommunicatione, Interdictis nominatim & ijs, qui sunt in loco interdicto, eo durante.

XXXIV. Se ipsis occidentibus ob desperationem, vel iracundiam (non tamen si ex insaniâ id accadat) nisi antè mortem dederint signa pœnitentiæ.

XXXV. Morientibus in duello, etiam si antè obitum dederint pœnitentiæ signa, manifestis, & publicis peccatoribus, si sinè pœnitiâ perierunt, ijs de quibus publicè constat, quòd semel in anno non fulceperint Sacramenta confessionis, & communionis in Paschâ, & absquè ullo signo contritionis abierunt. Lancellott. tit. 24. de sepul. l. 2. supracit. n. 39. usquè ad 54.

XXXVI. Infantibus mortuis absquè Baptismo, si verò in aliquo prædictorum casuum dubium aliquod occurrerit, Ordinarius consulatur. Rit. & Sacerd. Rom. tr. 7. p. 1. c. 32.

EXE-

EXEQVIARVM

ORDO.

Caput XIV.

I. **C**onstituto tempore, quo corpus ad Ecclesiam defferendum est, convocetur clerus, & alii, qui funeri interesse debent, & in Parochialem, vel in aliam Ecclesiam, juxtà loci consuetudinem ordine conveniant, ac datis certis campanæ signis, eo modo, & ritu, quo in eo loco fieri solet, Parochus indutus superpelliceo, & stolâ nigrâ, vel etiam Pluviali ejusdem coloris (si loci, vel defuncti gravitas, & nobilitas id postulat) Clerico præferente Crucem, & alio aquam benedictam, ad domum defuncti unâ cum aliis procedit, qui dùm distribuuntur cerei, & accenduntur intortitia accedit ad locum, ubi corpus defuncti collocatum fuit,

fuit, illudque aspergit aquâ benedictâ,
 mox dicit, Antiphonam, *Si iniquitates*,
 &c. & Psalmum *De profundis*, &c. in
 fine *Requiem æternam, dona ei Domine,*
& lux perpetua luceat ei; repetit Anti-
 phonam totam, *Si iniquitates*, &c. De-
 indè ordinatâ processione, præceden-
 tibus laicorum confraternitatibus, si
 adsint, tùm sequenti clero regulari, &
 sæculari per ordinem, cadaver effertur,
 Parochusque de domo procedens, sta-
 tim gravi voce intonat Antiphonam,
Exultabunt Domino, &c. & cantores in-
 choant Psalmum, *Miserere mei Deus*.
 &c. Clero alternatim prosequente, bi-
 ni que procedunt prælatâ Cruce, Pa-
 rocho præcedente, feretrum cum lumi-
 nibus, indè sequuntur alii funus comi-
 tantes, & pro defuncto sub silentio
 Deum ritè depræcantes. *Rit. Rom.*

II. Absoluto Psalmo, *Miserere mei*,
 &c. Si longitudo itineris postulaverit,
 dicuntur Psalmi Graduales, *Ad Domi-
 num cum tribularer clamavi*, &c. vel alii
 Psalmi ex Officio mortuorum, & in
 fine

fine cujusque Psalmi dicitur, *Requiem eternam, dona ei Domine, &c.* ut suprà, qui Psalmi devotè, distinctèque ac gravi voce recitari debent, usque ad Ecclesiam. *Rit. & Sacerd. Rom. tract. 7. p. 1. c. 33.*

III. In Ingressu Ecclesiæ repetitur Antiphona, *Exultabunt Domino ossa humiliata, &c.* Deindè Ecclesiam ingressi cantant responsum, cantore incipiente, & clero alternatim respondente, *Subvenite Sancti Dei, &c. Rit. Rom.*

IV. Deposito feretro in medio Ecclesiæ; ità ut defuncti pedes, si fuerit laicus, sint versus Altare majus, si verò fuerit Sacerdos, ut dictum est, caput sit versus ipsum Altare, & cereis accensis circa corpus, statim nisi quid impediat, dicatur officium mortuorum, cum tribus nocturnis, & laudibus, ut infrà ponitur. *Rit. Rom.*

V. Si verò ob rationabilem causam, videlicet ob temporis angustiam, vel aliorum funerum instantem necessitatem, prædictum officium, cum tribus

bus nocturnis, & laudibus dici non possit, dicatur saltem primum nocturnum cum laudibus, vel etiam sine laudibus, maxime ubi ejusmodi viget consuetudo incipiendo ab invitatorio, *Regem cui omnia vivunt*; cum Psalmo, *Venite exultemus*, &c. quod si etiam ea fuerit temporis angustia, vel alia urgens necessitas, ut unum nocturnum cum laudibus dici non possit (cum alia preces, & suffragia infra scripta nunquam omit- ti possint) Parochus dicat, *Pater noster*, &c. clara voce, reliqua secreto prole- quendo, deinde, *Et ne nos inducas in tenta- tionem. R. Sed libera nos a malo. V. A porta inferi. R. Erue Domine animam ejus. V. Requiescat in pace. R. Amen V. Domine exaudi orationem meam. R. Et clamor meus ad te veniat. V. Dominus vobiscum. R. Et cum spiritu tuo. Oremus. Oratio. Absolve quaesumus Domine, &c. ut in fine Responsorii, *Subvenite Sancti Dei*, &c. notatum est in Rit. Rom.*

VI. Si temporis opportunitas patia- tur dici Officium mortuorum, ut supra dictum

Ordo Exequiarum. 641

dictum est, tunc Sacerdos, dum dicuntur laudes, cum ministris paratur ad celebrandam Missam solemnem pro defuncto, si tempus congruens fuerit, quæ non est omittenda, nisi obftet magna diei solemnitas, aut aliqua necessitas aliter suadeat, & tunc aliquis Sacerdos ex clero senior in fine laudum dicet supradictas præces cum suâ oratione, postea cantores incipiunt, & cantant, *Requiem*, &c. pro Missâ. *Rit. Rom.*

VII. Finitâ Missâ, Sacerdos depositâ casulâ, seu Planetâ, & Manipulo, accipit pluviale nigri coloris, & Subdiaconus accipit Crucem, & accedens ad feretrum se sistit ad caput defuncti cum Cruce medius inter duos Acolythos, seu Ceroferarios cum candelabris, & candelis accensis, omnesq; alii de clero venientes ordinatim in gradu suo cum candelis accensis stant in circuitu feretri, tùm sequitur Sacerdos cum Diacono à sinistris, & factâ reverentiâ Altari sistit se contra Crucem ad pedes defuncti, retrò adstantibus ei à sinistris duobus Aco-

E e

lythis

642 *Ordo Exequiarum.*

lythis, unò cum thuribulo, & naviculâ incensi, altero cum vase aquæ benedictæ, & asperforio, & Acolytho seù clerico tenente librum, absolutè dicit sequentem orationem, *Non intres in iudicio cum servo tuo Domine, &c.* vel *servâ tuâ* si fuerit mulier. *Rit. Rom.*

VIII. Si verò non sit tempus celebrandi Missam, neque recitandi officium defunctorum, ut suprâ notavimus, tunc Sacerdotibus, & clero stantibus circâ feretrum, non accedendo ad altare, seù non ingrediendo chorum, Parochus stans ad pedes defuncti contrâ crucem inter Altare, & cadaver, dicit ipse præces cum oratione, *Absolve. &c.* positas post responsum, *Subvenite Sancti, &c.* postea absolutè sinè cantu dicit, ut suprâ orationem, *Non intres in iudicio cum servo tuo, &c.* *Rit. Rom.*

IX. Absolutâ oratione, *Non intres, &c.* cantore incipiente, clerus circumstans cantat sequens responsum, *Libera me Domine, &c.* quòd dum cantatur, Sacerdos Acolytho, seù Diacono

ministrante, accipit incensum de navicula, & ponit in Thuribulum, & finito responso, cantor cum primo choro dicit, *Kyrie eleyson*, & secundus chorus respondet *Christe eleyson*, deinde omnes simul *Kyrie eleyson*. *Rit. Rom.*

X. Mox Sacerdos dicit aliâ voce, *Pater noster*, &c. & secretò ab omnibus dicitur, & ipse interim accipit à Diacono, vel Acolytho asperforium aquæ benedictæ, & factâ profundâ inclinatione cruci, quæ est ex adverso Diacono, seu ministro genuflectente, & fimbrias Pluvialis sublevante, circumiens feretrum (si transit antè Sacramentum genuflectit) aspergit corpus defuncti ter à parte dexterâ, & ter à parte sinistrâ, deindè reversus ad locum suum, Diacono, seu Acolytho (quandò non celebravit cum ministris, quòd etiam suprâ intelligi debet) ministrante, accipit Thuribulum, & eodem modo circuit feretrum, & corpus incensat, ut asperferat, postea reddito Thuribulo ei, à quo acceperat, stans in loco suo, Acolytho,

644 Ordo Exequiarum.

lytho, seu alio ministrante, seu tenen-
te librum dicit, *V. Et ne nos inducas, &c.*
R. Sed libera nos à malo. V. A portâ
inferi. R. Erue Domine animam ejus.
V. Requiescat in pace. R. Amen. V. Do-
mine exaudi, &c. R. Et clamor meus,
&c. V. Dominus Vobiscum. R. Et cum
Spiritu, &c. Oremus. Oratio. Deus cui
proprium est misereri, &c. Si defunctus
fuerit Sacerdos in oratione dicatur, Prò
animâ famuli tui Sacerdotis, quam hodie,
&c. Rit. Rom.

XI. Finitâ oratione, corpus de-
fertur ad sepulturam, si tunc deferen-
dum sit, & dum portatur, clerici can-
tant Antiphonam, *In Paradisum dedu-*
cant te Angeli, &c. Si verò corpus ad se-
pulchrum non deferatur, tunc omisso
responsorio, *In Paradisum, &c.* Prose-
quatur officium, ut infrâ, quòd nun-
quam omittitur, & Sacerdos intonet
Antiphonam, *Ego sum Resurrectio, &c.*
& dicitur canticum, *Benedictus, &c.* quo
absoluto, repetitur Antiphona, *Ego sum*
Resurrectio, &c. postea Sacerdos dicit,
Kyrie

Ordo Exequiarum. 645

Kyrie eleyson, &c. Pater noster, &c. Interim corpus aspergit, postea, Et ne nos inducas, &c. cum oratione, Fac quaesumus Domine, &c. ut in Rit. Rom. Deinde à sepulturâ in Ecclesiam, vel in Sacristiam revertentes dicant sinè cantu Antiphonam, Si iniquitates, &c. cum Psalmo, De profundis, &c. Requiem æternam, dona eis Domine, &c. Rit. Rom.

XII. Si, cùm pervenerint ad sepulchrum, non fuerit illud benedictum, tunc Sacerdos illud benedicit, dicens orationem, Deus cujus miseratione, &c. ut in Rit. quâ terminatâ, Sacerdos aquâ benedictâ aspergit, deindè incensat corpus defuncti, & tumulum. Rit. Rom.

MORTVORVM

OFFICIO,

Appendix.

I. **O**fficiu Defunctorum dicitur in choro in die commemorationis omnium fidelium defunctorum, in die depositionis seu obitus defuncti, & tertio, septimo, trigesimo, & anniversario, aliisque diebus pro temporis opportunitate, & Ecclesiarum consuetudine, sed in die omnium fidelium defunctorum, in die depositionis, tertio, septimo, trigesimo, & anniversario, duplicantur Antiphonæ, & in fine Psalmorum dicitur, *Requiem eternam, dona eis Domine, & lux perpetua luceat eis*, etiam si pro uno tantum fiat officium. Rit. Rom. & Gay. Tom. 2. sect. 9. cap. 2. num. 30.

In-

De Mortuorum Officio. 647

II. Invitatorium, *Regem cui omnia*, &c. dicitur tantum in die commemorationis omnium fidelium defunctorum, & in die depositionis, seu obitus defuncti, etiam si unum tantum dicatur nocturnum, itemque in die tertio, septimo, trigesimo, & anniversario, & regulariter quando tres nocturni dicuntur. *Rit. Rom. & Gavant. ibidem.*

III. Psalmi in fine vesperarum, & laudum non dicuntur in commemoratione omnium defunctorum, neque in die depositionis defuncti, si tres nocturni dicantur, neque in officio duplici, contraria est enim ratio illorum, ac noni responsorii longioris, *Liberam me Domine*, quod non modò dicitur in commemoratione prædictâ omnium fidelium defunctorum, sed etiam quandoque dicuntur novem lectiones.) Quare omittuntur illi Psalmi, quandoque dicitur hoc responsorium, versus verò, qui dicuntur post Psalmum, si prò uno fiat officium, dicuntur in numero singulari, sicut, & oratio se-

648 *De Mortuorum Officio.*

quens, semperque dicuntur flexis genibus, reliqua in toto officio non mutantur, neque versus post orationem. *Rit. Rom. & Gav. supracit. ibid.*

IV. Vesperæ defunctorum omittuntur in diebus supradictis, & præcipuè cum manè cantatur Missa cum officio, quod innuere videtur *Rit. Romanum*, dicens; Post depositionem feretri in Ecclesiâ incipiendum officium esse ab invitatorio, *Regem cui omnia, &c.* Ergo in similibus casibus non dicuntur, sed tantum in choro ratione obligationis Chori. *Rit. Romanum, & Gavant. ibidem.*

V. Quando recitatur officium defunctorum in die depositionis, & aliis suprà scriptis, licet unum tantum dicatur nocturnum, semper dicendæ sunt laudes, nisi aliquid grave impediat, & in die depositionis, præsentem corpore, cum ad canticum *Benedictus*, perventum fuerit tunc clerici bini, primò juniores, deinde seniores gradatim accedunt ad feretrum circum, vel circa illud, postre-

De Mortuorum officio. 649

postremus veniens Parochus, Sacerdos-
vè officium peragens, sicuti suprà di-
ctum est post missam. Rit. Rom. & Gav.
ibid.

VI. Hæc in oratione; *Fidelium Deus
omnium, &c.* observanda sunt, nam, cum
dicitur conjuncta cum aliis duabus o-
rationibus, *Deus qui inter Apostolicos,*
&c. & Deus veni largitor, &c. concludi-
tur cum hâc conclusione, *Qui vivis, &
regnas in secula seculorum;* in die verò
commemorationis omnium fidelium
defunctorum, & quando hæc sola tan-
tùm dicitur, oratio, concluditur. *Qui
vivis, & regnas cum Deo Patre in unitate
Spiritus Sancti Deus, per omnia secula se-
culorum. Amen. Brev. Rom. in officio defun-
ctorum, & Gav. ibid.*

DE OFFICIO

Faciendo in exequiis absente corpore Defuncti.

Et in die Tertio, Septimo, Trigesimo, & Anniversario.

Caput XVI.

Cum faciendæ sunt exequiæ absente corpore, horâ cōgruâ antè Missam dicitur officium defunctorum, cum tribus nocturnis, & laudibus, & Antiphonis duplicatis (si fiant superscriptis diebus) vel saltem unum nocturnum cum tribus lectionibus, & laudibus, in fine quarum paratur Sacerdos prò Missâ solemni cum ministris, prout de Missâ solemni dictum fuit, post Missam celebrans deponit manipulum, & planetam, accipit pluviale nigri coloris, & præcedentibus

Sub-

De Officio faciendo, &c. 691

Subdiacono cum cruce, & clero, & duobus Acolythis, ut suprà notavimus *de Exequiis præsente, & in primâ parte, tit. de Missa solenni pro mortuis, &c.* accedit cum Diacono à sinistris ad locum tumuli, & ibi à circumstante clero cantatur responsum, *Libera me Domine, &c.* ut suprà, interim ministratur incensum benedicitur, & imponitur in Thuribulum, postea dicitur *Kyrie eleyson, &c.* deinde Sacerdos dicit, *Pater noster, &c.* & dùm secretò dicuntur reliqua, accipit aspersorium à Diacono, circuit tombam aspergens, & incensans eodem modo, ut suprà dictum est, postea dicit versiculum, *Et ne nos inducas in tentationem, cum reliquis usquè ad orationem, Absolve quæsumus Domine, &c.* inclusivè, ut in *Rit. Rom.* vel dicatur oratio, quæ dicta est in Missa, vel alia conveniens, quæ tamen non sit ex collectis secretis. Ultimò *Requiem æternam dona ei Domine, &c.* (producens manu dexterâ signum crucis super tumulum) & *lux perpetua luceat ei, Requie-*

scat in pace. Amen. Mox præcedente cruce, modo, quo venerant, recedunt in Sacristiam. *Rit. Rom. ibid. & Georg. Polacch. in suis afforismis p. 2. num. 8. in additione.*

II. Si pro pluribus defunctis fuerit officium, oratio, & versus dicantur in plurali numero, si fuerit mulier in genere feminino, si fuerit Sacerdos, vel Episcopus in oratione, exprimitur nomen dignitatis. &c. *Rit. Rom.*

III. Notandum, dum descendit celebrans, quod habeat biretum in capite, postea, capite detecto, se sistat non ad caput leticæ imaginarium defuncti, quod variari contingit in Sacerdotibus, & aliis, sed Celebrans semper debet esse inter Altare, & tumulum, absente corpore, Subdiaconus contra Altare ad pedes Leticæ, præsentem verò corpore, servatur *Rit. cit.* nempe semper statur ad pedes defuncti. *Rit. Rom. Polacchus ibid. & Gav. p. 2. tit. 13.*

IV. Si sermo habendus sit, habeatur finita Missa antè absolutionem, cum
pluvia

pluviali nigri coloris prò ipsâ absolu-
tione, quo deficiente maneat in albâ,
& stolâ in modum crucis antè pectus
Sacerdos, ministri verò sinè manipulis.
Gav. ibid.

DE ABSOLVTIONE

Solemni faciendâ in comme-
moratione omnium fidelium
Defunctorum.

Caput XVI.

I. **Q** Via in die commemorationis
omnium fidelium defunctorum
solent multi circuire sepulchra, illud
observandum est, quòd ultima absolu-
tio, quæ fit modo superscripto, erit fa-
cienda ad leticam mortuorum, cum
Resp. Libera me Domine, &c. longiori, &
oratione, *Absolve*, in numero plurali,
quæ habetur inter Psalmos Graduales.
Gav. p. 4. tit. 15. n. 19. **Ad**

654 De Officio faciendò, &c.

II. Ad alia sepulchra possunt distribui responsoria nocturnorum, vel versus sequentiæ, *Dies ire, dies illa*; ut multis in locis fit, addendo singulis. *V. Requiem*; faciendo asperforium, & incensationem ter in medio à dexteris, & à sinistris cum oratione, ut in Missali; Prò pluribus, omissis secretis post orationem, non dicitur, *Requiem*, &c. nisi post ultimam absolutionem, quæ fit in medio Ecclesiæ, ut suprà dictum est, cui additur per cantores, *Requiescant in pace. Amen.* Gav. *ibid.*

DE EXEQVIIS

PARVULORUM.

Caput XVII.

RUBRICA.

I. **C**Orpuscula parvulorum juxta vetustam, & laudabilem consuetudinem Ecclesiarum Urbis Romæ
non

De Exequiis Parvulorum. 655

non debent sepeliri in communibus, & promiscuis cœmiteriorum Ecclesiarumque sepulturis, sed in specialibus, & separatis ab aliis loculis, & sepulturis, quæ pro illis tantum in Parochialibus Ecclesiis, aut illarum cœmiteriis fieri debent, in quibus non sepeliantur, nisi qui baptizati fuerint, infantes, vel pueri, qui antè annos discretionis obierint. *Rit. Rom.*

II. In funere parvulorum, ut plurimum non pulsantur campanæ, quòd si pulsantur, non sono lugubri, sed potius festivo pulsari debent. *Rit. Rom.*

EXEQVIARVM

ORDO.

Caput XVIII.

I. **C**Um infans, vel puer baptizatus defunctus fuerit antè usum rationis, induitur juxtà ætatem, & imponi-

616 *Exequiarum Ordo.*

ponitur ei corona de floribus, seu de herbis aromaticis, & odoriferis in signum integritatis carnis, & virginitatis, & Parochus superpelliceo, & stolâ albâ indutus, & aliis de clero, qui adsunt præcedente crucem, quæ sinè hastâ deferitur, accedunt ad domum defuncti cum clerico aspersorium deferente, Sacerdos, dum distribuuntur cerei, accenduntur intorticia, & ordinatur processio, intrat domum, ubi est parvuli cadaver, & aspergens illud, dicit Antiphonam, *Sit nomen Domini*, &c. & Psalmum, *Laudate Pueri*, &c. in cuius fine repetit Antiphonam, *Sit nomen Domini*, deindè cadaver effertur, Parochusque de domo procedens, gravi, & sonorâ voce intonat Psalmum, *Beati immaculati*, &c. aliis de clero prosequentibus alternatim usquè ad Ecclesiam, quòd si via longior, & tempus supererit, dici poterunt Psalmi, *Laudate Dominum de Cælis*, cum duobus sequentibus, & in fine, *Gloria Patri*, & alios, prout longitudo itineris postulaverit, ad libitum. *Rit. Rom.*

Cum

II. Cùm pervenerint ad Ecclesiam dicatur Antiphona, *Hic accipiet*, &c. cum Psalmo, *Domini est terra*, &c. quo absoluto repetitur Antiphona, postea dicitur, *Kyrie eleyson*, &c. *Pater noster*, &c. Interim corpus debet aspergi, ac incensari (ut pluribus in locis cùm solemniter tumulantur fit) modo suprascripto in aliis exequiis, mox, *Et ne nos*, &c. cum reliquis versibus, & oratione, *Omnipotens, & mitissime Deus*, &c. *ut in Rit. Rom.*

III. Dum portatur ad tumulum, & etiam si tunc non portetur, dicitur Antiphona, *Iuvenes*, & *Virgines*, cum Psalmo, *Laudate Dominum de Cœlis*, &c. & in fine *Gloria Patri*, &c. repetitâque Antiphonâ, *Iuvenes*, & *Virgines*, &c. dicitur, *Kyrie eleyson*, &c. cum reliquis versibus, & oratione, *Omnipotens semperne Deus sanctæ puritatis amator*, &c. *ut in Rit. Rom.* Deindè Sacerdos corpus aspergat aquâ benedictâ, & thurificet, similiter, & tumulum, postea sepe-liatur. *Rit. Rom.*

Cùm

IV. Cùm à sepulturâ revertuntur in Ecclesiam, dicatur Antiphona. *Benedicite* cum suo cantico, & repetitâ Antiphonâ, antè Altare dicat Sacerdos versiculum, *Dominus Vobiscum*, &c. ultimò orationem, *Deus qui miro ordine Angelorum*, &c. postea recedunt in Sacristiam. *Rit. Rom.*

TRACTATUS III.

Complectens Significationes

PARAMENTORVM

A C

CÆREMONIARUM

Sacræ Missæ Sacrifici.

PROEMIUM.

Turpe est causas tractanti ius
 ignorare in quo versatur, tur-
 pe est Artifici usum instru-
 mentorum artis suæ, nescire:
 Quantò magis Sacerdoti ignorare myste-
 ria,

ria, & significationes Cæremoniæ Sa-
crificii Missæ, circa quod ex officio versa-
tur. O quot hodie Sacerdote s. sinia viden-
tur assimulari, quæ quandoque consimiles
prout ab hominibus fieri videt, exercet a-
ctus, quid verò significant, minimè appre-
hendit. Quot hodie curant habere folia
sinè fructu arboris. Quot Cæremonias ad-
mirantes, quorum tamen sint imagines,
ignorantes. Hinc Guiel. de Gauda Ordini-
nis Minorum assimulantur, inquit, Sacer-
dotes divina mysteria celebrantes, absque
eorum intellectu Asinis, aut Iumentis, pa-
vones non ad proprium commodum, sed ad
meliorum usus portantibus. Vt ergò Sacerdos
præcipuarum Cæremoniæ significatione
intellecta, eâ qua par est devotione sa-
crificando abundantes Sacrificii fructus re-
cipiat, breviter Cæremonias explicatas
Lectori damus.

DE SIGNIFICATIONE PARAMENTORVM.

Caput I.

I. **A** Mictus 1. significat latibulum divinitatis, quæ erat caput in Christo. 2. Velamen faciei Christi, item coronam Spineam, quæ sicuti amictus Sacerdotis ita illa Christi occiput velabat. 3. Significat galeam salutis, item contemplationem, item custodiam vocis, quæ formatur in collo. *Anal. l. 2. cap. 17.*

II. Alba 1. significat Resurrectionis gloriam. 2. Vestem albam ab Herode Christo in Passione datam. 3. Perseverantiam, ideoque ab humero usquè ad talos producit. Item nuditiem animæ, fidem, & innocentiam, &c.

III. Cingulum 1. Significat charitatem Christi, cujus sunt duæ extremitates, fecit & docuit, item virginitatem Christi. 2. Significat flagellum à Pilato iustum, item funes quibus fuit ligatus. 3. Significat fervorem continentia, ne sit remissa,

862 *De significat. Paramentor.*

remissa, item discretionem quæ est omnium virtutum moderatrix,

IV. Manipulus 1. significat quòd Christus in hac vitâ obtinuerit brachium visionis Dei per Manipulum enim intelligi gloriam, patet ex Psal. 125. *Venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos.* 2. Repræsentat funem, quo Christus captus est. 3. Significat poenitentiam cum fletu, ad tergendas animæ labes, item retributionem futuram bonorum operum.

V. Stola designat Christi obedientiam, & voluntariam servitutem. 2. Ligaturam ad Columnam & ad Crucem.

Significat jugum Christi utroque humero ferendum. Tendit autem ad genua ad humilitatis iudicium & ab humeris ad utrumque latus per modum Crucis descendit, ut significat Sacerdotem debere esse confixum Cruci & crucifixum mundo.

VI. Casula 1. significat Ecclesiam Christi universalem, tum veteris testamenti, quæ per partem posteriorem significat.

De significat. Paramentor. 663

gnificatur, tum novi, quæ per partem anteriorem. 2. Repræsentat Purpureum vestimentum quo Christus coram Pilato fuit indutus. 3. Significat charitatem, quia sicuti Casula induta super reliquas vestes Sacerdotales eminet, ita charitas supereminet omnes virtutes, & quia pars Casulæ quædam est antè pectus, quædam post humeros monetur Sacerdos, ut Deum amet & proximum, amicum, & inimicum. Pars anterior Casulæ strictior est, quia Deus unus est, posterior est latior, quia proximi amor est multiplex.

VII. Dalmatica 1. misericordiam Christi erga nos largam & longam designat. 2. Christi passio figuratur, quia formam Crucis prætendit. 3. Immaculatæ vitæ typus est, & significat liberalitatem largitate suâ erga pauperes, ne Sacerdos ad dandum collectum habeat manum ad recipiendum verò porrectam.

VIII. Altare 1. significat mensam Domini. 2. Crucem, quia in eâ Christus

664 *De significat. Paramentor.*

Itus obtulit Sacrificium cruentum.

3. Christum per quem Sacrificium acceptatur à Deo, & ideò præeminet in Ecclesiâ, uti Christus inter membra ejus. Gradus illius sunt virtutes quibus ad Christum itur. Significat etiam Ecclesiam, cujus cornua sunt quatuor mundi plagæ. Est autem Altare ex lapide quia petra erat Christus 1. ad Cor.

inth. debet esse consecratum ad judicandam gratiæ pinguedinem, cujus Chrisma quo ungitur est symbolum.

Imponuntur altari reliquiæ Sanctorum, quorum Christus est caput &

quasi prò quodam consortio in Altari

Martyribus sepultura decreta est, ubi

mors Domini quotidie celebratur, scilicet ut qui propter mortem ejus mortui fuerunt, sub Sacramenti ejus mysterio requiescant, inquit August. *Serm.*

73. in append. de diversis.

IX. Vestiendum est Altare tribus Mappis in honorem Sanctissimæ Trinitatis & significant gloriam Sanctorum, quorum reliquiæ ibidem sunt.

Anti-

De significat. Cærem. Missæ. 663

X. Antipendium Altaris significat ornamenta virtutum quæ fuerunt in Christo. Est autem Crux in Altari tamquam memoriale passionis, & signum Regis in Regiâ, & ut vestigia Crucifixi sequamur.

XI. Corporale dicitur, quia in eo ponitur corpus Christi, & significat syndonem Christi.

XII. Palla significat lapidem positum ad ostium monumenti Christi Domini.

XIII. Velum Calicis significat aërem tenebrosum tempore mortis Christi quo Sol velatus apparebat nox. Item quod velata sint mysteria sacrificii.

DE SIGNIFICATIONE CÆREMONIARVM MISSÆ.

Caput II.

I. Sacerdos indutus ascendit ad Altare & statim postea, descendit usquè ad ultimum gradum, per quod primum significatur, quòd homo in primâ suâ creatione conjunctus fuerit Deo per gratiam, & quòd per peccatum Adami, in quo omnes peccaverunt, fuerit elongatus à Deo, & descenderit ad ultimum gradum vilitatis. Significat etiam descensus ab Altari descensum Christi de Cælis: Stat autem Sacerdos junctis manibus, quod devotionem significat, item Sacerdotem supplicio dignum esse quod deprecatur quasi dicat *Oramus, Domine me ligari manus precipias*

De significat. Cærem. Missæ 667
pias, quia ecce jam eas ligavi & ecce in flagella paratus.

II. Sacerdos ibidem dicit *Confiteor*, recognoscens se per peccatum originale, & actualia propria voluntate commissâ indignum Deo & Altari, quod idem Minister, qui populum repræsentat ejusdem nomine confitetur.

III. Factâ confessione animat se Sacerdos, & populum, per recognitionem misericordiæ Dei, dicens: *Deus tu conversus vivificabis nos, &c. Ostende nobis Domine misericordiam tuam, &c.*

IV. Confusus ergò Sacerdos misericordiæ divinæ ascendit ad Altare, illud osculatur in testimonium reconciliationis Christi cum Ecclesiâ triumphante.

V. Altare enim repræsentat Christum crucifixum, & reliquiæ, quæ sunt in Altari, Sanctos Ecclesiæ triumphantis Christi incorporatos. 2. Osculatur Altare, quod & Christus in signum venerationis & desiderii amoris quod habet Ecclesia dicens: *Osculetur me osculo*

668 *De significat. Cærem, Missæ.*
oris sui: Caveat autem Sacerdos ne Al-
tare osculans vocem illam audiat, Oscu-
lo filium hominis tradis?

VI. Introitus est quasi præmium Mis-
sæ, & significat declarationem factam
hominibus à Deo, post peccatum Ada-
mi divinæ misericordiæ, per quam illos
vellet recipere in gratiam, mittendo
Salvatorem: Componitur regulariter
Ex Psal. Davidis, ex cuius semine pro-
cessit Salvator.

VII. Post dicitur *Kyrie Eleyson*, quòd
significat desideria Sanctorum, qui ro-
gabant Patrem ut mitteret Filium suum
Salvatorem, & ne diutiùs incarnatione
eiusdem differret. 2. Petit Sacerdos per
Kyrie eleyson, præveniri misericordia
Dei, ut mens ejus serenetur ad ea inten-
denda, quæ ore dicit, & ut dignus sit
Deum alloqui, & exaudiri. Dicitur
autem ter *Kyrie*, ad Patrem, ter ad Fi-
lium, ter ad Spiritum Sanctum, & ter
ad unamquamque personam, ad signifi-
candam instantiam quâ petitur Sanctis-
simæ Trinitatis misericordia.

Postea

De significat. Cærem. Missæ. 669

VIII. Postea dicitur *Gloria in Excelsis*, &c. Quod significat gaudium hominum & Angelorum propter Incarnationem Filii Dei: omittitur autem in Missis de Feria, extra tempus Paschale. Item in Missis pro Defunctis, quia significant vel tempus poenitentiae, vel tristitiae.

IX. Post Hymnum, Sacerdos osculatur Altare antequam canat *Dominus vobiscum*, qui significat se petere benedictionem à Christo, qui per Altare repræsentatur, & quod ex illo, tamquam ex infinito fonte, in nobis omnes gratiae deriventur.

X. Post dicit *Dominus Vobiscum*, vertens se ad populum, ut ipsi communicet benedictiones Jesu Christi nati in mundo, ut hominibus benedicat, ut Christus sit nobis Emanuel, id est, Deus habitans nobiscum.

XI. Post dicitur oratio quæ vocatur Collecta, vel ex eo, quod ex divinis Scripturis colligata oratio, vel quia

670 *De significat. Cærem, Missæ.*

dicitur suprâ collectam, id est populum collectum, vel quia Sacerdos omnium preces in eâ colligit, Deoque nomine populi præsentat: vel quia Sacerdos dicendo *Oremus*, stantes monet ut se colligant & orent.

XII. Post collectam dicitur Epistola, quæ sumitur aliquando ex novo, aliquando ex veteri Testamento, ad significandum, quod prædicatio utriusque Testamenti fuerit facta Judæis, per Prophetas, & Apostolos, & dicitur Epistola à dexteris Altaris, quia populus Judaicus particulariter populus ejus erat, & ut talis ab eo amabatur.

XIII. Sed quia populus Judaicus noluit audire Prophetas, & Apostolos, illis relictis, Apostoli converterunt se ad gentes, ijsque prædicarunt Evangelium, quod significatur quando liber à parte meridionali sive dexterâ Altaris transfertur, ad partem septentrionalem sive sinistram Altaris: gentes enim quæ erant sub maledicto venerunt per benedictionem.

De significat. Cærem. Missæ. 571
dictionem in populum electum & ama-
tum.

XIV. Antè Evangelium dicitur Gra-
duale quod sic vocatur, quia in inferiori
gradu solebat cantari aut in Septuagesi-
mâ usquè ad Pascha ejus loco tractus.
Vtrumque autem lamentum significat
& laborem, item pœnitentiam, ideoque
à Dominicâ in Albis usquè ad Pente-
costen, quo celebratur lætitia Resurre-
ctionis Domini non dicitur.

XV. Sacerdos autem suo & populi
nomine petit à Deo remissionem pec-
catorum, quæ contrà Evangelium suum
commisimus, & mea nobis transferat
Evangelium sicut olim à Judæis. Sequi-
tur canticum lætitie *Alleluya*, agens gra-
tias Christo de Evangelio nobis prædi-
cato, reparando per illam gratiarum
actionem ingratitudinem & infidelita-
tem Judæorum, qui contempserunt E-
vangelium, & ostendit zelum & læti-
tiam quam haurit cum populo ex can-
tando Evangelium, in quo omnibus
standum est in testimonium quod sint

672 *De significat. Carem. Missæ.*
parati promptè exequi ea, quæ lex Evangelica nobis præcipit.

XVI. Post Evangelium dicitur symbolum, ut per sanctum Evangelium corde credatur ad justitiam, & per symbolum fiat confessio ad salutem.

XVII. Post symbolum incipit Sacerdos *Dominus vobiscum*, benedicens populo nomine Jesu Christi, quia recepit Evangelium & publicè fidem professus est, & antequàm invitet populum ad orandum, dicit *Dominus vobiscum*, quia nisi Dominus nobiscum sit orare non possumus.

XVIII. Dicit Sacerdos postea *Oremus*, ut scilicèt stabiles simus in fide, quã professi sumus in symbolo, vel precamur ut Sacrificiũ acceptabile sit coràm Domino, nec despiciatur cum Sacrificio Cain.

XIX. Postea sequitur offertorium nam sequitur (inquit Innocentius Papa prædicationem) Evangelii fides in corde, laus in offertorio, fructus in Sacrificio. Declarat autem Sacerdos, quod faciat illam oblatione prò omnibus fidelibus, tam vivis, quàm defunctis. Post

De significat. Cærem. Missæ. 573

XX. Post oblationem panis, miscet Sacerdos aquam vino, per quod significatur unio divinitatis cum humanitate in personâ Christi, item unio fidelium qui significantur per aquam quæ est symbolum infirmitatis cum Jesu Christo, qui significatur per vinum, quod est symbolum fortitudinis.

XXI. Lavat postea manus Sacerdos in signum puritatis, item ut purè accedamus. Fit autem lotio in extremis digitis, ad significandum, quòd Sacerdos se debeat lavare per verum dolorem, & pœnitentiam à peccatis venialibus, quia qui voluntariè inhærēt minoribus peccatis & imperfectionibus impediunt ne totum fructum Sacrificii & Sacramenti suscipiat.

XXII. Sequitur secreta, id est, oratio quæ secretè dicitur per Sacerdotem, multæ sunt causæ, cur multa dicantur secretò in Missâ. 1. Quia est secretum mysterium. 2. Quia significatur in hoc Sacrificio latere sacrificia antiqua. 3. Significat latibulum Christi, item si-

674 *De significat. Cærem. Missæ.*

lentium Christi coram Pilato, item quod discipuli in Passione non nisi occultè confitebantur Christum.

XXIII. Sequitur præfatio, id est, prælocutio antè canonem in quâ Sacerdos præparat populum ut elevet cor sursum illud sæparando ab omnibus cogitationibus mundanis & postea incitat ad gratiarum actionem remonstrando magna beneficia à Deo semper, & omni loco hominibus præstita & quia illa gratiarum actio non est sufficiens, jungit se Jesu Christo dicens: *Per Christum Dominum nostrum*, &c. Et ne aliquid rudis omittat vult laudem suam, laudi Angelorum qui laudant, adorant, & præ reverentia tremunt Majestatem divinam unitam humanitati, ideoque dicit Hymnum quem dicunt Angeli in Cælo, *Sanctus, Sanctus*, &c. adjungendo illum quem homines cantarunt Jesu Christo, *Benedictus qui venit*, &c. in testimonium unionis Spiritus Angelorum & hominum in laudanda Majestate divina.

XXIV. Sequitur Canon, qui est regula,

De significat. Cærem. Missæ. 675

gula, & ordo quem servat Ecclesia, in celebratione Sacrificii, qui nunquam ferè mutatur sicut aliæ partes Missæ, quæ variantur secundùm diversitatem Festorum & Mysteriorum. Est autem Canon Dominicæ Passionis potissimum commemoratio. Tres Cruces, quæ fiunt i. super oblata, denotant tres traditiones Christi ad mortem à Deo Patre, à Juda, & à Judæis qui eum traderunt Pilato.

XXV. Ad verba *Hanc igitur oblationem, &c.* fiunt quinque Cruces, quibus venditio Christi exprimitur, in primis tribus crucibus venditionis pretium, quod ter decem denariis constat, vel tres emptores intellige, Sacerdotes, Scribas, & Phariseos, in aliis duabus Venditorem, & Venditum, vel in his quinque Crucibus latet Historia de Christo à die Palmarum ad mortem Christi per dies quinque.

XXVI. Consecratio quæ sequitur repræsentat Cœnam Dominicam & benedictiones Hostiæ & Calicis, signi-

676 *De significat. Cærem, Missæ.*
ficant passionem Christi, vel quod pro
duobus (Judæis & gentibus) sit passurus,
vel quia redimenda sunt anima, & cor-
pus nostrum per passionem Christi: Id-
eò duplex fit signum Crucis, semel su-
per Hostiam, semel super Calicem.

XXVII. Elevatio Hostiæ significat
Christi elevationem in Cruce futuram
juxtà illud Christi in Cœnâ, *HOC EST*
CORPUS MEVM, quòd pro vobis trade-
ur. Ad verba *Hostiam puram, &c.* fiunt
quinque cruces, ad memorandam quin-
que vulnera Christi in Cruce accepta.

XXVIII. Nota quòd Cruces quæ
post consecrationem fiunt suprâ Ho-
stiam vel Calicem, non sunt benedictio-
nes eorundem sed tantùm esse signa cru-
cifixionis, ad designandum particularem
modum, quo Hostia fuit immolata.

XXIX. Dicit postea Sacerdos incli-
natus, *Supplices te rogamus, &c.* quod si-
gnificat quòd Christus procidit in ter-
ram in Horto ad orandum Patrem, ei-
que adfuerit confortans Angelus.

XXX. Osculum quod sequitur Alta-
ris,

De significat. Cærem. Missæ. 677

ris, opponitur osculo Judæ in Horto :
Fiunt iterum tres Cruces, vel ad notan-
das tres illusiones Christi, à Pontifici-
bus Annâ, Caiphâ, Herode & Pilato,
item significat vincula, Flagella, Coro-
nam Spineam.

XXXI. Ad verba *Sanctificans, vivifi-
cans*, facit Sacerdos tres Cruces, quæ
notant tres horas quibus vixit Christus
in Cruce. Item tres Cruces, quæ fiunt
Calice detecto, significant tres alias ho-
ras, quibus mortuus pependit. Item
duæ Cruces, quæ fiunt extrâ Calicem,
significant profusionem sanguinis & a-
quæ ex latere Christi, vel (secundùm
Innocentium) in tribus primis Cruci-
bus recale crucifixionem Christi, qui
hora 3. apud Marcum, linguis Judæo-
rum cruci est affixus, *Tolle, tolle, &c.*

XXXII. In aliis autem tribus ad
ea verba, *Per ipsum, cum ipso, & in
ipso* : Attende crucifixionem horâ
sextâ manibus gentium, & in duabus
sequentibus, *Est tibi Deo Patri, &c.*
Putas divisionem animæ à Corpore
Christi

678 *De significat. Cærem. Missæ.*

Christi fiunt autem hæ duæ Cruces extrà Calicem quia hæc separatio facta est non ex violentiâ passionis, & calicis; sed ex potestate propriæ voluntatis Christi. Item in primis tribus. *Per ipsum, &c.* Memorare trinam orationem Christi in cruce, *Pater ignosce illis, &c.* Alteram *Deus Deus meus ut quid dereliquisti me? & Pater in manus tuas commendo Spiritum meum*, quam trinam orationem observat S. Thom.

XXXIII. In fine Canonis, elevatur cum Hostia Calix, in verbis *Omnis honor & gloria*, & statim deponitur, quod significat depositionem Christi de cruce & ejusdem sepulturam. In pallâ autem designato lapis revolutus ad ostium monumenti vel corpus Christi à Josepho involutum sindone.

XXXIV. Sequitur oratio Dominica, constans septem petitionibus in honorem septem verborum, quæ Christus protulit in Cruce.

XXXV. Osculum patenæ, significat quod Christus impleturus erat ferè statim

De significat. Cærem. Missæ. 679

tim desiderium mulierum quæ pergebant ad monumentum & statim post, palla amovetur à Calice, quod significat lapidem per Angelum ab ostio monumenti esse revolutum, frangitur postea Hostia quâ in fractione panis cognitus fuit Christus resuscitatus.

XXXVI. Frangitur autem in tres partes, per quod significantur tres status Ecclesiæ. Primus est status Ecclesiæ Militantis, & ille significatur per illam partem, quæ ponitur super Altare. 2. Pars quam tenet in manibus, significat illos qui sunt in Purgatorio ad significandum quod illi nondum sint plenè incorporati divinitati. 3. Particula, quæ est minima, quam immittit Sacerdos Calici, significat Ecclesiam triumphantem absorptam abyssu divinitatis & gloriæ: Mittitur autem minima pars in calicem ad significandam paucitatem Sanctorum respectu damnatorum. Alii dicunt per immiſsionem particulæ in Calicem, significari Christi Resurrectionem, in quâ Corpus, Sanguis, & Animi unita sunt. Postea

680 *De significat. Cærem. Missæ.*

XXXVII. Postea fiunt, cum particulâ Hostiæ, tres Cruces super Calicem, quibus admonemur de triduo mortis Christi, item adventum trium mulierum ad ostium monumēti quærentium Crucifixum, vel virtutem totius Trinitatis, quæ in Christi miraculosa Resurrectione apparuit. Item Cruces fiunt ad quatuor labia Calicis, quia ad quatuor mundi partes pertingit Resurrectio Christi.

XXXVIII. Faciendo illas Cruces dicit Sacerdos *Pax Domini sit semper vobiscum*, significans bonum Resurrectionis, postquam Christus toties dixit Discipulis, *Pax vobis*.

XXXIX. Operitur Calix pallâ ad significandum Christum ingressum esse ad Apostolos Januis clausis. Antequam Sacerdos procedit ad Communionem. 3. Dicit *Domine non sum dignus*, cujus orationis vim pulchrè explicat Janst. in Canone Missæ his verbis: *Non sum dignus ut intres subtectum meum, quia angusta est domus anime mee, quo venias ad*

eam,

De significat. Cærem. Missæ. 68
eam, dic verbo ut dilatetur abs te. Non sum dignus, ut intres sub tectum meum, quia ruinosa est domus anima mea, quo venias ad eam, dic verbo, & refice eam. Non sum dignus ut intres sub tectum meum, quia habet quod offendat oculos tuos, fateor, & scio, sed quis præter te mundabit eam, quo venias ad eam, dic verbo ut per ingressum tuum munietur.

XL. Post communionem dicitur oratio extensis manibus, ut hic observes Christum ascendentem pro nobis ad Patrem, elevatis manibus Discipulis benedicentem.

XLI. Postea dimittitur populus dicendo *Ite Missa est*, respondetur Deo gratias, ut significet cum gratiarum actione de participato fructu Sacrificii se discedens.

XLII. Dicit postea Sacerdos secretè *Placeat tibi, &c.* & osculatur Altare quod significat Apostolos ab Ascensione usque ad Pentecosten secretò unanimiter orasse.

VLIII. Post hæc datur ultima benedictio,

680 *De significat. Cærem. Missæ.*

ctio, quæ exprimit missionem Spiritus Sancti factam in Pentecoste.

XLIV. Ultimo dicitur Evangelium S. Joannis in quo continetur profundum divinitatis Filii mysterium. Item Incarnationis, per quam nos elevabit ad claram visionem divinitatis, & ducet in sinum Patris in quo ipse tamquam Filius unicus fuit ab omni æternitate, & nos ibi stabiliet tamquam fructus suos, ubi ipse Deus erit omnia in nobis.

F I N I S.

vom J
am S.

vongel
r p
um Is
eleve
t d
am F
e, d
ios,

Corsetti, Bartolomeo.

Novissima Praxis sive Rituum

Bruxelles 1656

Liturg. 252

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10589849-1